

**Thomae Sydenham ... Opera universa : in quibus non solummodò morborum acutorum historiae & curationes novâ & exquisitâ methodo diligentissimè traduntur, verùm etiam morborum ferè omnium chronicorum curatio brevissima, pariter ac fidelissima in publici commodum exhibetur / [Thomas Sydenham].**

### **Contributors**

Sydenham, Thomas, 1624-1689.

### **Publication/Creation**

Londini : Typis J. Heptinstall, impensis Walteri Kettilby ..., 1705.

### **Persistent URL**

<https://wellcomecollection.org/works/bacaqb6u>

### **License and attribution**

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection  
183 Euston Road  
London NW1 2BE UK  
T +44 (0)20 7611 8722  
E [library@wellcomecollection.org](mailto:library@wellcomecollection.org)  
<https://wellcomecollection.org>









TRO  
Strongroom.  
RAME  
COL.  
154D

22101953285



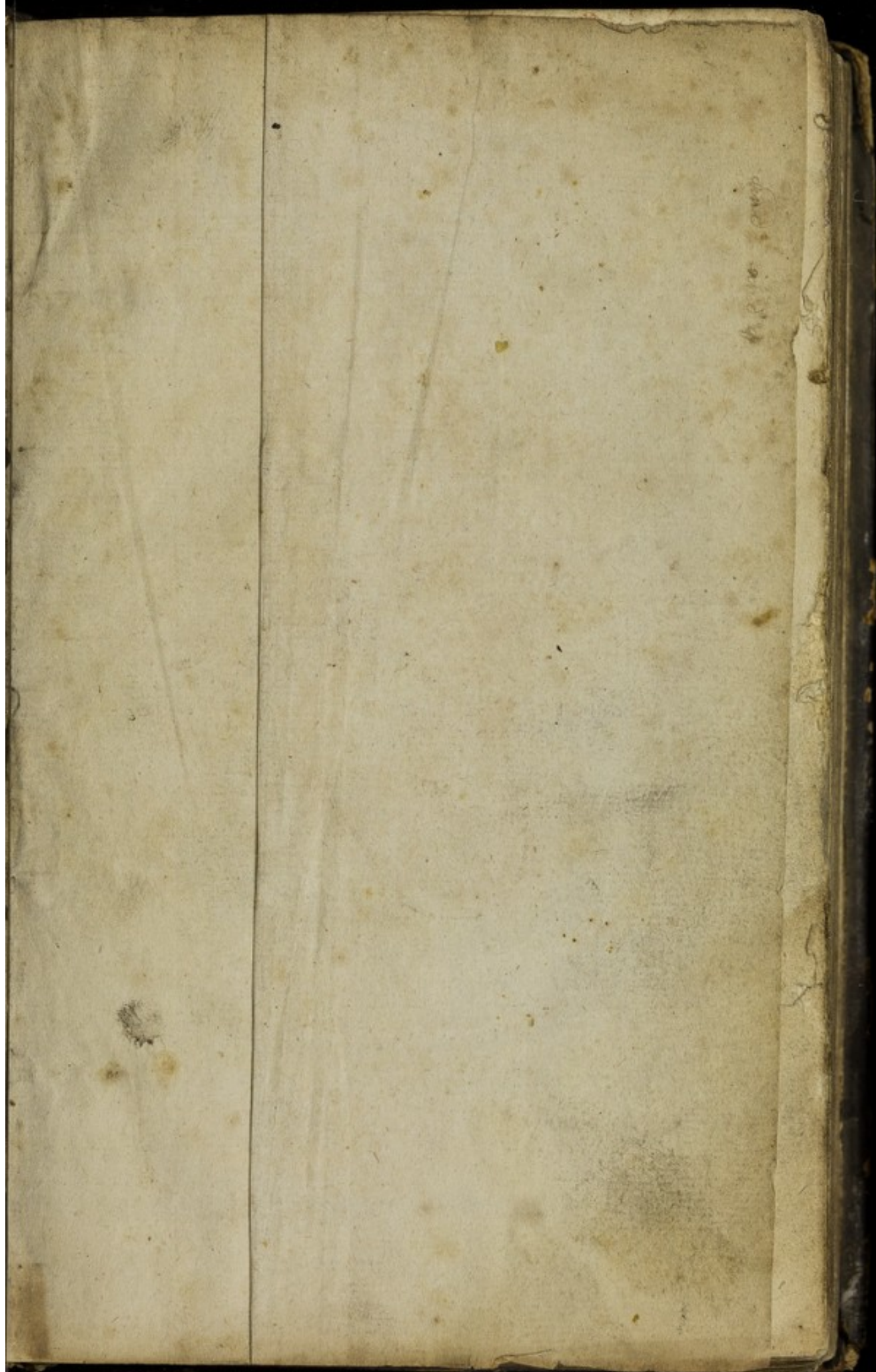
114 Mo



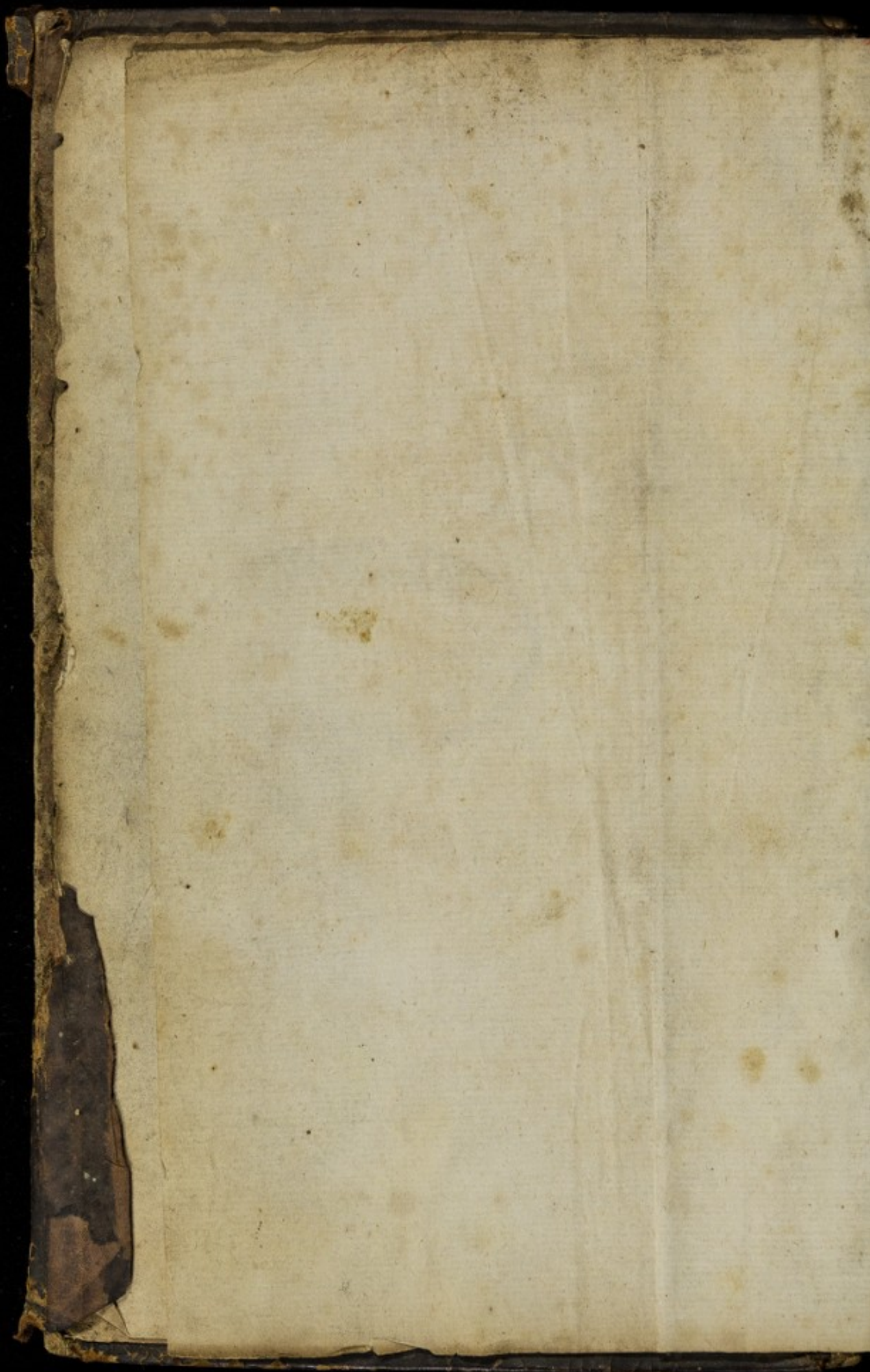
















THOMAS STANTON





THOMAS SYDENHAM

*Maria Beale pinxit.*

*A. Blooteling sculp.*



Thomæ Sydenham, M.D.

# OPERA UNIVERSA.

*W<sup>m</sup> 1737 Lecky*  
In quibus non solummodo Morborum  
Acutorum Historiæ & Curationes novâ &  
exquisitâ methodo diligentissimè traduntur,  
verùm etiam Morborum ferè omnium Chro-  
nicorum Curatio brevissima, pariter ac fide-  
lissima in Publici commodum exhibetur.

*Editio Tertia.*

Huic Editioni accessit Schemata Monitoria  
de Novæ Febris ingressu.

LONDINI,

Typis J. Heptinstall, impensis Walteri Kettilby,  
ad Insigne Capitis Episcopi in Cœ-  
meterio D. Pauli, M DCC V.

1705









Amicissimo Viro

D<sup>no</sup>. JOHANNI MAPLETOFT, M. D.

In Collegio Greshamensi

Apud

L O N D I N E N S E S

P R O F E S S O R I ;

Nec-non Societatis Regiæ ibidem

S O C I O.

**D**UO omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, Tricesimus jam agitur annus à quo Londinum petens ut inde Oxonium denuo proficiscerer, (à quo primi, belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maxime ingenium Dominum D. Thomam Coxe (qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magnâ cum ce-



## Epistola Dedicatoria.

lebritate factitavit,) Fratri meo tunc agrotanti consulentem, auspicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota sua Humanitate suavitateque morum me percontatus est, cui me demum Arti, intercisâ jam repetens studia, sumptaque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque auctoritate permotus, nescio quo fato meo, me ad eam seriò accinxi. Et sanè si quando hæc nostra Conamina vel minimum in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auspice ea studia primum sum aggressus. Post annos aliquot in Palestra Academicâ insumptos Londinum reversus, ad Praxim Medicam accessi, quam cum intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentia curiosè observarem, mox in eam veni sententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; (Hanc sc. Artem haud rectiùs perdiscendam esse, quàm ab ipsius Artis exercitio atque usu; veroque admodum esse simile, quòd qui ad naturalia mor-



## Epistola Dedicatoria.

morborum Phænomena oculos animumque accuratissimè maximèque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, satis securus, quòd Naturam si sequerer Ducem, etiam Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita solo, nusquam vel latum unguem à rectò tramite discederem. Hoc me filo regens, primò ad pressiores Febrium observationem animum appuli, & post devoratum haud mediocre tædium, & molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi quâ istæ possent sanari; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum concessi. Cùm verò ab illo tempore novas Febrium species, mihi hætenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summâ quâ possem diligentia in unum congerere; quò tandem aliquando priores cœpti mei tenuitatem atque



## Epistola Dedicatoria.

angustias paulò accuratiori ac magis absolutà horum morborum Historià pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideo tantum aperuisse oculos, ut pulvere, haudquam verò Olympico, iidem complerentur, atque his quidem, proprii cerebri phantasmata, illis, nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrationes hæc meas non nisi annorum porrò aliquot experienciâ auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doct̃or Gualterus Needham, tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem consulere, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scriptis



## Epistola Dedicatoria.

ptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo scilicet, quemadmodum acutè Romanus Philosophus, ut quicquam Calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac asperitate naturæ Convitiandi libido adhuc incesserit, rectène an secus scripserim haud æstimantes æquâ lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; huiusmodi ego homines æquo me animo laturum spero; certè Convitiarum seram neutiquam recipiabo. Illud tantum opponam, Viri Christiano sanè perdignum, quod olim Titus Tacitus, obtrectanti Metello regeffit: Facile est in me dicere, cùm non sim responsurus: Tu didicisti maledicere; Ego, Conscientiâ Teste, didici, maledicta contemnere. Si tu Linguae tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum sum Dominus, ut quicquid obvenit audi-

ant



## Epistola Dedicatoria.

ant inoffensæ. Atque hæc sunt quorum virtus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.

Tibi verò (Charissime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, si quo in loco aut pretio habenda sint quas hic trado Observationes; cum per septennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitatèque notissimâ, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles sapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenus paterentur; multo minùs tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc descripsi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quâ huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimius



## Epistola Dedicatoria.

timius per omnia perspexerat, utrique nostrum Conjunctissimum Dominum Johannem Lock; quo quidem Viro, sive ingenio judicioque acri & subactò, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem quenquam inter eos qui nunc sunt homines, repertum iri confido; paucissimos certe pares. Verum non opus est, ut ulterius tuam fidem sollicitem, de qua jamdiu persuasissimus sum. Ceteros quod attinet, jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit, sortem haud gravatè feram. Cum enim jam senex sim, &, summi numinis favore, tantum mihi sit Viatici quantum restat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi mihi, neque aliis molestus eum assequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus.

Felix ille animi, Divisq; simillimus  
    ipsis,  
Quem non mendaci Resplendens Gloria  
    Fuco  
Sollicitat; non fastosi mala gaudia  
    Luxûs.

Sed



## Epistola Dedicatoria.

Sed tacitos finit ire dies, & paupere  
cultu

Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, & quo te prosequor, Honoris pignus æqui bonique consulas; præsertim cum nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solum cuedenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnis mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus & hallucinationibus meis ansam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitia, & quòd ex animo sim

Tibi semper Addictissimus

Thomas Sydenham.

PRÆ.



# PRÆFATIO.

**Q**uemadmodum à natura ita comparata est humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu sibi semper constet, nec præ externarum rerum vi sui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; sic procul omni dubio à multis jam sæculis ante natum non *Græcum* modò, sed (qui mille annis hunc antecessit,) *Ægyptium Æsculapium*, hominum ingenia investigandæ medelæ necessitas exercuit. Et profectò, tu quis primus ædificiorum, aut vestimentorum usum ad depellendam cœli inclementiam instituit, nemo facilè dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm ista, perinde ac cæteræ artes, in usu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentius, nunc frigidius exulta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præstiterunt, abundè notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus maximam *Therapeuticæ*



---

P R Æ F A T I O.

---

*tice* solertiæ partem acceptam ferimus. Quin & succedentibus deinde sæculis emicuit nonnullorum industria, qui aut *Anatomie*, aut *Pharmacie*, aut *Methodo* *iatro* *ixi* operam navando, Medicinæ p̄mœria ampliare pro virili sategerunt: ut taceam nec in hâc nostrâ *Britanniâ*, ipsoque hoc seculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis auræ usum frustra datum fore, nisi & ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum observationem tandem aliquando decrevi; Primò sententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi scientia ulteriùs promoveri possit: Deinde meorum in hoc negotio conatum specimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere ut habeatur (1.) *Historia*, sive *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis* seu *Methodus* circa eosdem *stabilis* ac *consummata*. Sanè morbos crassè depingere  
satis



## P R Æ F A T I O.

fatis obvium est ; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longè majoris est negotii: *Satis simus* (inquit vir Nobiliss.) *haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentia sæpius curiosam: Attamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales sermones, hominumque doctorum Noctes potius, quàm ad instituendam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abest ab ea Historia quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur ; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta trans-eant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hætenùs Medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam Morborum*, si quis rem attentius perpendat, facile videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgo existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò



---

P R Æ F A T I O.

---

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas *species* revocentur, eâdem prorsus diligentia ac ἀκριβεία quâ id factum videmus à *Botanicis* scriptoribus in suis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui sub eodem genere ac Nomenclaturâ redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem confimiles, tamen & naturâ inter se discreti diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum species extendi nemo nescit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ scriptor, qui generalem hujus Plantæ descriptionem, quâ scilicet à cæteris stirpibus discrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaris cujusque speciei signa, & characteres quibus ab invicem discriminantur, contempserit. Eodem planè modo nec satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδὲς apparentias annotasse. Esto sanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures esse qui, licèt ab authoribus sub eodem titulo citra ullam speciei distinctionem tractentur, dissimillimâ sint indole, in sequentibus pagellis, uti spero, palàm fiet. Imo etiam ubi distributio in species reperitur, id sit plerumque ut *Hypothesi* alicui quæ veris Phænomenis substruitur, suus reservetur honos; ac proinde ejusmodi discriminatio non tam



---

P R Æ F A T I O.

---

ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philosophandique theoriam accommodata est. Quantum Medicinæ obfuerit *anæsthesia* hâc in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non desideraremus, si scriptores, dum Experimenta & Observationes, Medicas benevolo saltèm animo comunicârint, unius sc. speciei morbus pro alio speciei diversæ substitutus non fefellisset. Atque hinc etiam arbitror profectum esse, quòd materia Medica in sylvam tam immensam, sed fructu perexiguò, excreverit.

Porro autem in scribendâ morborum Historiâ, seponatur tantisper oportet quæcunque *Hypothesis Philosophica*, quæ scriptoris iudicium præoccupaverit; quo factò tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per se accuratissimè adnotentur; exquisitam *Pictorum* industriam imitando, qui vel nævos & levissimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix potest quot erroribus ansam præbuerint *Hypotheses* istæ *Physiologicae*, dum scriptores, quorum animos falso colore illæ imbuerint, istiusmodi Phænomena morbis affigant, qualia, nisi in ipsorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debant autem in conspectum venire, si Hypothesis, quam ipsi pro concessa ac rata habent;



P R Æ F A T I O.

bent, constaret veritas. Adde quòd siquando symptomata aliquod, quod cum dictâ Hypothesi oppositè quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi sunt; tum illud supra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μύθε ἐλέφαντα, quasi in hoc scilicet totius negotii cardo verteretur: sin Hypothesi minùs congruat, aut prorsus silentio, aut levi saltè pede transmitters consueverunt, nisi fortè beneficio subtilitatis alicujus Philosophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

Expedit autem tertio ut in describendo aliquo morbo peculiaris & perpetua *Phænomena* seorsim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia sunt quæ non tantum ob ægrotantium temperiem & ætatem, sed etiam ob rationem medendi diversam variè se habent) enarrentur. Nam sæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi processu, ac nonnulla symptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, sed variâ methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde nisi cautela adhibeatur, necesse est ut admodum vagum & incertum sit circa morborum symptomata iudicium. Prætereo quòd *Casus* oppidò rari ad morborum Historiam propriè non pertineant; quemadmodum & in descriptione *Salviæ* v. gr. *Eruca-*  
rum



P R Æ F A T I O.

rum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recensentur.

Denique, *Anni tempestates*, quæ scilicet cuivis morborum generi potissimum faveant, diligenter observandæ sunt. Non infior nonnullos esse omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ instinctu, annorum tempora, non secus quàm quædam aves aut plantæ, sequuntur. Sæpe quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, à paucis tamen fuisse hætenus observatum; cum quo sydere stirpes, aut pecudes soleniter procreentur plurimi curiosius adnotarint. Sed quæcunque sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo tempestatum, in quibus ægritudines ingruere consueverunt, notitiam multum Medico prodesse, tam ad speciem morbi dignoscendam, quàm ad ipsum morbum extirpandum; atque horum utrumque minùs feliciter evenire, ubi istiusmodi observatio negligitur.

Hæc quidem etsi non sola, saltem insigniora sunt quæ in scribendâ morborum Historiâ observari convenit. Cujus *Historiæ* utilitas ad Praxin, omnem æstimationem excedit, ac præ qua subtiles Disquisitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauseam ferè interciuntur, nullo in numero sunt habendæ. Quâ enim aut compendio-



---

P R Æ F A T I O.

---

fioe aut etiam aliâ viâ, vel causæ morbificæ quibus obviâ eundum est, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici possunt, quàm certâ ac distinctâ peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua, quæ suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficisci, nihilominus adeò æquabilis ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis, ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint; non secus ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui verbi gratiâ *Violam* accuratè descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque fere omnibus convenire faciliè animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimùm causam accuratiori morborum Historiâ ad huncusq; diem destitui, quia sc. pleriq; eos pro confusis inconditisq; Naturæ, malè se tuentis & de statu suo dejectæ, effectis tantùm habue-  
re,



P R Æ F A T I O.

re, ac proinde laterem lavare crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes Curativas possit Medicus desumere, quàm iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit, quòd si morbi cujusslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam quàm mihi incedendum foret haud dubiam præmonstrantibus; Quæ quidem Phænomena, si inter se sedulò conferantur, manu quasi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ sensu, non verò Phantasiæ erroribus depromuntur.

Atque his sanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum ascendit, ad medicinæ nempe fastigium Medicorum ille *Romulus*, nunquam satis laudatus *Hippocrates*; qui hanc Arti Medicæ insuper struendæ solidam ac inconcussam substernens basin, viz. *ῥῆσιν ὁσέας ἰλεγι*, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujusslibet Phænomena apertè traderet, nullâ Hypothesi adscitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit ex observatione methodi istius, quâ utitur



P R Æ F A T I O.

natura tãni in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo natas: cujusmodi sunt *Coacæ Prenotiones, Aphorismi*, & reliqua id genus. Atque in his fere stetit magna illa Divini senis *Seneca*, non ab irritò lascivientis Phantasie conamine desumpta, ceu vana ægrorum insomnia, sed legitimam exhibens Historiam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta *Seneca* nihil esset aliud quàm exquisita naturæ descriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus posset modis subvenire contenderet unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ succurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum passu illo, tum etiam methodo quibus Natura morbum expellere satagit atque amovere: Animadverterat nempe sagacissimus Vir, quod sola Natura τὰς νόσους κολοει, καὶ ἐξαγούει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura paucissimis simplicissimisque adjuta remedium formulis, alicubi etiam prorsus nullis.

Altera ab hac Methodus quâ Ars medendi, si quid ego judico, possit ulteriùs provehi, in eo potissimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & consummata undique ac fixa *Methodus medendi* in publica commoda tradatur;



P R Æ F A T I O.

datur ; eam intelligo quæ satis magno Experimentorum numero corroborata suffultaque, huic vel illi morbo devincendo suppar invenitur. Neq; enim satis esse arbitror, ut successus particulares, sive Methodi cujuscunque, sive etiam Remedii, scriptis prodantur, si neq; hoc neq; illa universaliter atque in omnibus scopum attingere deprehendatur, (positis saltem his vel illis circumstantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò scire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, si huic aut alteri Intentioni satis fecerimus, ac certò jam scimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni satisfacere posse: quod quidem licèt non semper & ubique, frequentissimè tamen, *ὅ, ὅς ἐπὶ τὸ πολὺ* votis respondet exhibentium; ita *fennæ foliis* v. gr. alvum subducimus, *Papavere* invitamus somnum. Non is sum qui negem debere Medicum animum diligenter ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus est usus in morborum curatione, & in usus suos reponere, tam ad sublevandam memoriam, quàm ut anfas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina, & repetita sæpius experimenta, Methodum sibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet. Observationes autem particu-



P R Æ F A T I O.

lares in lucem dare, non ita magnam, me  
judice, adfert utilitatem. Nam si id tan-  
tùm agit *Observator*, ut nos doceat hunc  
morbum semel, vel etiam sæpius huic re-  
medio cessisse, quid mihi, obsecro, profu-  
erit, si infinitæ ferè medicamentorum decan-  
tatissimorum copiæ, quâ jamdiu obruimur,  
adhuc aliud mihi hætenus inauditum ac-  
crescat? Quòd si repudiatis cæteris omni-  
bus remediorum formulis, huic me unicè  
addixero, annon innumeris ferè experimen-  
tis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ  
etiam circumstantiæ trutinandæ, tum æ-  
grum, tum ipsam Methodum spectantes,  
antequam ex observatione solitaria fructum  
aliquem queam decerpere? Si *Observatori*  
nunquam non responderit Medicamentum,  
quare in particularibus versatur, nisi aut  
sibi diffidat ipse, aut minutatim potius  
quàm in solido imposuisse orbi videri præ-  
optet? Quàm verò in proclivi sit densissima  
hujus generis volumina conscribere, nemo  
vel mediocriter in praxi versatus ignorat;  
uti nec è contrà quàm sit illud difficile per-  
fectam & confirmatam undique Medendi  
Methodum in quovis morbo condere ac sta-  
bilire. Si vel unus tantùm per singula mun-  
di sæcula hoc modo unicum tractaverit mor-  
bum, Medendi Ars quæ Medicorum est  
provincia) à multis retro annis ad ἀρχήν  
per-



P R Æ F A T I O.

pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium fors. Quæ verò fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo & peritissimo duce *Hippocrate*, & priscâ Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certò se prodant) cognitioni superstructâ, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis sit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegisse videar, fas mihi sit è via parumper deflectere, quo scilicet evincam Causas illas remotiores, in quibus assignandis & in lucem extrahendis hominum Curiosorum & *περὶ θεωρίαν* vanæ speculationes unicè desudant triumphantque, prorsus esse ἀκατάληπτες ac inscrutabiles; solas verò proximas & conjunctas à nobis posse cognosci, atque ab his solis Indicationes Curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque, quòd si Humores vel diutiùs quàm par est in corpore fuerint retenti (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Constitutione labem morbificam extraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint; his inquam modis & his similibus, dicti Humores in formatam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ  
his



## P R Æ F A T I O.

his aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licet minus cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius antequàm hanc induerat speciem, nihilominus reverà Affectus sunt ab essentia dictæ speciei in hunc gradum recens evectæ pendentes. Adeò ut quilibet *morbis specificus* Affectio fit ab hac vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive Plantæ, sive Animali proprii quidam ac peculiare Affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidie nobis ingerunt, & ob oculos pronunt variæ istæ Excrementiarum species, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem & depravationem vel alias ob causas, in formâ sc. *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Essentiæ* sunt sive *Species*,  
à



P R Æ F A T I O.

à parente, seu Arbore, seu Frutice, diversæ planè atque distinctæ. Et sanè qui seriò atque ad amussim pensitaverit *παρόμεινα* illa quæ Febrem v. g. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. fere semper sub Autumno ingreditur; quod certum ordinem ac Typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm suas repetit Horologium, sive aliud quoddam ejusmodi *αὐτόματον* (nisi ab accedente aliquo extrinsecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs sensibilis, quæ tandem in sudore effusissimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaserit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia pensiculatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *speciem* esse, quàm sunt illæ ob quas credit Plantam esse *speciem*, quæ parem semper ac normam è terrâ nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Essentiæ suæ; neque facilè comprehendi potest, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione sive principiorum, sive qualitarum evidentium, cùm *planta* substantia ac species distincta in rerum naturâ ubique agnoscat. Illud interim



## P R Æ F A T I O.

rim non diffitemur, quòd cùm species sive Animalium sive Plantarum singulæ (demptis perpauca) per se subsistant, istæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametsi verò ex jam dictis constare videatur morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse, ac ἀνενδυνήτους, non tamen insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cùm de causis remotioribus nos hoc asseramus: Nemo autem est qui non videat curiosos istos speculatores in causis primo primis ferè ac remotissimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ sensu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessario debent cognosci, & possunt etiam, sine ficulneis hujusmodi adminiculis; cùm Intellectui se apertè sistant, vel proprii sensûs testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem factis, resectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abundè enim sufficit ut sciat unde immediatè oritur malum, talesque ejus affectus atque symptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non dissimilem, valeat accurate



P R Æ F A T I O.

ratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur parvam illam *Crasin* & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minùs certò curandi scopum attinget, etiam neglectâ otiosâ istâ atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παροῖσι.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medicâ Desiderata duo (Veram scilicet & Genuinam morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio* & Assistentem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovendâ dictâ Evacuatione, ad morbi sanationem necessariò conferet; optandum est tamen ut beneficio *specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semitâ ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur Aberrationes istas, in quas sæpe



---

P R Æ F A T I O.

---

ſæpe invita dilabitur Natura in morbi cauſâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubueniatur ) poſſit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendi proſectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatim cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos quibus homines urgentur ; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſc. Natura in hujusmodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbiſicam foras ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quâ nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritòque Medici nomen ſibi vindicat, penes quem eſt ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantùm agit, ut è primis ſecundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem ; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. caleſcieri poteſt, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc *podagrâ*, necdum deviçtâ. Methodo hâc quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi

*Specifici*



---

P R Æ F A T I O.

---

*Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obsecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è secundis qualitatibus quæ ab his pendent; alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus essentia in harum nullâ consistit? Si quis hîc objecerit, satis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innotescere, hunc ipsum, si examen paulò diligentius instituerit, in oppositas partes facilè transiturum confido, cum unicus *Cortex Peruvianus* à suis militet. Toto enim cœlo distant quæ huic aliivæ *Indicationi Curativæ* Specificè respondent Medicamenta, cui si faciamus satis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* Specificè atque immediatè persanant, nullo habito respectu ad hanc aut illam Intentionem sive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarsæ* verò radices sine motis *sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cum tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi



P R Æ F A T I O.

tioni istorum morborum qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maximè propriè designantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

*Specificæ* proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turgēt Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujusslibet solo. Et sanè dolendum est *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, *Materiae Medicæ* palmam præripere, & quæ invenientorum de quibus jam diximus *Remediorum* uberrimam nobis spem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimum convenire videantur, nimum dissidere *Mineralia*; unde est quod *Mineralia* *Indicationibus* potentiùs respondere, quàm vel *Plantas* vel ex *Animalibus* desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo. Me quod



---

P R Æ F A T I O.

---

quod spectat, non hîc aliud mihi sumo præter laborem ac tædium hæc atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo versandi, necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare ausim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arideant *Plantæ*, non tamen is sum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo sæculo hominum industriâ atque labore Intentionibus aptè respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum sibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, & à viro *Doctissimo & solertissimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, scopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum specimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus sum; fidem liberare jam tentabo in tradendis *Historiâ Curationeque Acutorum Morborum*. Qua in re licet satis advertam, me supinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exan-



---

P R Æ F A T I O.

---

tlavi laborum, expositurum, malum tamen pessimi hujus sæculi genium satis habeo perspectum, ut non aliam ex hac semine, quàm convitiarum atque contumeliarum messem expectem: Meque famæ meæ longè meliùs consulisse, si inanem aliquam atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde est: Mercedem aliunde præstolor. Si quis hîc objiciat alios æquè in hâc arte versatos non idem mecum de his rebus sentire; meum non est quid sentiant alii disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam desidero tantum, non favorem. Res ipsa etenim brevî loquetur, an fidelitè & sincero animo hîc egerim, an è contra ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim vel in terra defossus: Illam tantum mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm proposueram Morborum Historiam ac Curationem descripsero; cùm non tam metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthàc se accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observa-



## P R Æ F A T I O.

servationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ista singulatim, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non est stabilita, atque confirmata.

Sed & spe frustrabitur qui ingentem Remediorum, seu Formularum sylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi sufficit innuisse quibus indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè stat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis satisfieri possit; quod qui minùs observabant, *Empericos* armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd si quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, sed ea inſupèr remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis



---

P R Æ F A T I O.

---

animis hac in re displicebo. Nôrunt enim Sapientes Bona ea esse omnia quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Folium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsus agendum præcipit, (atque ejusmodi alia quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruisse, quàm si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltèm quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræsentiarum supersedendum mihi esse duxi.

---

AUTHORI



---

# AUTHORI,

IN

## Tractatum ejus de FEBRIBUS.

**F**ebriles aestus, victumque ardoribus orbem  
Flevit, non tantis par Medicina malis.

Nam post mille artes, Medicæ tetnamina curæ,  
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.

Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,  
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.

Dum quærit Medicus Febris causamq; modumq;  
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;

Quas tractat patitur flammæ, & Febre calescens,  
Corruit ipse suis victima rapta focis.

Qui tardos potuit morbos, artusque trementes  
Sistere, Febrili se videt igne rapi.

Sic faber exesos fulsit tibicine muros,  
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.

Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,  
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,  
Cum perit artificis non minùs usta domus.

Se



*Se tandem Sydenham Febrisq; Scholæq; furori  
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.*

*Non temerè incusat tectæ putredinis ignes;  
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.*

*Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis  
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?*

*Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,  
Queis ipsis major Febribus ardor inest.*

*Innocuas placidè corpus jubet urere flammæ,  
Et justo rapidos temperat igne focos.*

*(sus,  
Quid Febrim extinguat, varius quid postulat n-  
Solari egrotos quâ potes arte, docet.*

*Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,  
Dum sepe incerto, quo calet, igne perit:*

*(ignes,  
Dum reparat tacitos malè provida sanguinis  
Prælusit busto, fit calor iste rogos.*

*Jam secura suas foveant præcordia flammæ,  
Quem Natura negat, dat Medicina modum.*

*Nec solùm faciles compescit sanguinis æstus,  
Dum dubia est inter spemque metumq; salus;*

*(num  
Sed fatale malum domuit, quodq; astra malig-  
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.*

*Extor-*



---

*Extorsit Lachesi cultros, Pestique venenum  
Abstulit, & tantos non finit esse metus.*

*(Pestem*

*Quis tandem arte novâ domitam mitescere  
Credat, & antiquas ponere posse minas ?*

*Post tot mille neces, cumulataque funera busto,  
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.*

*Ætheriæ quanquam spargant contagia flammæ,  
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.*

*Delapsæ cælo flammæ licet acrius urant,  
Has gelidâ extinguï non nisi morte putas ?*

*Tu meliora paras victrix Medicina ; tuusque,  
Pestis quæ superat cuncta, triumphus erit.*

*Vive liber, victis Febrilibus ignibus ; unus  
Te simul & mundum qui manet, ignis erit.*

*J. Lock A. M. Ex Æde  
Christi Oxon.*

---

SECTION



Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to fading and the quality of the paper.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to fading and the quality of the paper.

SECTION



# SECTIO PRIMA.

## CAPUT I.

### *De Morbis Acutis in genere.*

**D**ICTAT ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud quam Naturæ cōamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri salutem omni ope molientis. Cum enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore Deo, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistæ, corpus omne morbifico affiant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem mollem vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. Hicce rerum circumstantiis ita intimè essentiae humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret, è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentius longè quam fieri



fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratiss collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris à recto quem tenet cursu detorqueretur, veruntamen cum sibi relicta vel nimio opere satagendo, vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui debemus nos nostraque. Rectè enim *Boethius*, atque ex rerum sensu,

*Constat eternâ positumque lege est,  
Constet ut genitum nihil.*

Sed ut instantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem asseramus; Ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unâ cum aere particulas *μιασμαδεις*, per emunctoria, Apostematum specie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celerius fungitur natura, nunc vero tardius, pro variâ methodo quâ causam morbificam deturbare nititur. Nam cum *Febris* opem deposcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhoeam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat; cumque in sanguinis massa corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, necesse omnino est, non solum ut subito vel in salutem ægri vel in mortem determinetur (prout sc. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam ut pejora vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque huiusmodi planè sunt morbi isti quos *Acutos* appellamus, qui velociter sc. atque cum impetu & periculo ad statum moventur. Quamvis, si minus accuratè, haud tamen



tamen minus verè loquamur, isti etiam morbi pro Acutis sint habendi, qui, licet respectu Paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardiùs moveant, respectu tamen Paroxysmi cujuslibet particularis, citò atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales sunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus est indolis ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cum hujusmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (uti se res habet in materia Morbificâ *Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item suppurata in civitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & spirituum, (ut cum Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tussi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quæ sanguis vitiatu & ad ejusdem eliminationem unicè dispositus, partem obruit gravatque: In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ad hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

*Acutos* quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii à secretâ atque inexplicabili Aeris alteratione hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari sanguinis & humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem imprefferit: Hi durante arcanâ illâ aeris constitutione nec ultrà pergunt laceßere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hac vel illâ particulari corporum particularium *ἁσματος* oriuntur, qui cum à causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripuntur: Hi insuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; ex-



ceptis ramen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hes ego *Acutos Intercurrentes* five *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

## C A P. II.

## De Morbis Epidemicis.

**N**ihil quicquam, opinor, animum universæ quâ paret Medicinæ pomæria perlustrantem tantâ admiratione percelleret, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re ramen ipsa, si bene adverteris animum, alienæ admodum esse indolis, & distare ut *Æra Lupinis*. Haud equidè satisfacio, an diligentius examen (quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam serie, ceu factò circulo, alios semper excipere; an verò omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occultâ Aeris diathesi & inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas



continuas ita toto, quod aiunt, cælo differre, ut quâ Methodo currente anno agrotos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quæque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò incidirim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie, novoque gliscente malo, anceps rursus hæreo, quâ mihi via insistendum ut agris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiam notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hæcenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versa. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occultâ potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo faceffit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propriâ ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.



Ad hæc sunt & particulares quædam ejusdem anni, ut ita dicam, Crases, in quibus licet secundum manifestas aëris qualitates, ejusmodi Febres quæ generaliorem anni Constitutionem sequuntur magis minusve Epidemicè grassentur, vel serius ocysve ingruant; præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in universum annis competunt (quas ideo *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifesto aëris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis, Angina, &* reliquæ ejusdem farinae, quæ à subito calore, intensius ac diuturnum frigus statim excipiente, plerumque invadunt. Potest itaque fieri, ut sensibiles aëris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciunt, quæ in qualibet constitutione se exerunt, non verò ad istas alias quæ certæ alicui constitutioni quasi propriæ ac peculiare existunt: Fatendum tamen est, prædictas aëris qualitates corpora nostra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve disponere; quod & de quocunque errore circa *sex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem est, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem semper modo se habere, iisdem planè Phænomenis & conformi symptomatum agmine in plerisque ferè omnibus quos adoriuntur, stipatos; atque eadem prorsus viâ sibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in suo genere perfectissimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Historia ediscenda est atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licet Epidemicorum insigniantur nomine, enormes tamen sunt & perquam *anomali*, utpote qui nulli se Typo patiuntur astringi, & revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum quâ se ipsi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum disparitas exinde oritur, quod scilicet quælibet Constitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore grassabantur, multum abludentes, quod non tantum



tum in Febris locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis.

Neque hic finitur *Orestes*: restat enim & aliud, paulò subtilioris *Diagnosis*, luxuriantis, si fas est dicere, naturæ lusus; quod nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione varia sæpe & dissimili se facie ostendat, quod ad tempora attinet Principii, Status, & Declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ sumendæve fuerint.

Porro observandum est, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispesci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri potest, ut aliâ qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegandi, Ver Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fauctore, ante tempus sibi debitum miseros invadat; & è contra est, ubi tam parùm illis inter se convenit, ut corpus præ-dispositum non nisi aliquandiu post aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnus*, non de ipso statim *Equinoctio*, sive *Verno* sive *Autumnali*, ad amussim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore grassantur, alii maturè admodum se ingerunt, mense scilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbrescentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescent, nisi quod paucissimæ postea forsitan hunc illumve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licet seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statum indipiscuntur, quo præterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.



*Cholera Morbus* ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, mense *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii qui eâdem tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria*, *Febres Quartanae*, & *Tertianae Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos quos semel invaserint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium & nomen & Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

*Febres* autem speciatim quod attinet, observandum est, maximam earum partem quæ *Continuæ* sunt nulla hucusque nomina, in quantum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse, appellationes autem quibus dignoscuntur ab insigni aliqua alteratione sanguini impressa vel evidentiori symptomate mutuari. Hæc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ Petechiales*, &c. Quandoquidem verò singula fermè constitutio præter has quas parturit *Febres*, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum preclivis est celebrioris nominis, cuiusmodi sunt *Pestis*, *Variolæ*, *Dysenteria*, &c. non satis video, cur istiusmodi *Febres* non potius sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm à qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmi interjecto, atque hoc quidem caractere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licet nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participant, nullo caractere admodum visibili easdem prodente. Ut cum præmaturè *Julio* mense, v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbrescunt, non statim genuinum Typum induunt, (quod intermittentibus Vernis quidem solenne est) sed continuas *Febres* ita per omnia imitantur, ut nisi



castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint; at retuso paulatim Constitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palam fatentur, sive Quartanæ illæ fuerint sive Tertianæ; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero sunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porro, quod sedulo advertendum, quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parcius id temporis sævientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescent. Atque ita vicissim mortales laceffunt, prout anni genius & sensibilis æris temperies huic aut illi magis suffragantur. Qui verò morbus circa Equinoctium Autumnale maximopere fuerit, & cumulatissimam edit stragem, totius anni Constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui eâ tempore præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui isto anno invadunt obtinuisse facile deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot sunt σύγχεροι se accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cum Variolæ eo tempore latissimè depopulantur, Febris toto anno sparsim oberrans ejusdem planè inflammationis est particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cōgnatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad spontaneos sudores, tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit abundè constat. Pariter, cum Dysenteriae dicto tempore præcipue fuerint grassatæ, Febris quæ eo anno infestat earundem indolem non leviter æmularur, (nisi quod



quod illæ causam morbificam per sedes eliminant, & pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum a consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quod malo correpti Aphthis similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sanè Dysenteria de quâ agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantum discriminè, quod introvertatur, & in intestina se exonerans, per eadem viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem qui sub Æquinoctio Autumnali, cæta rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cum ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis præsertim ingravescant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Postremo observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quæ cum idem planè nomen sortiantur, aliâ tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiare, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi unâ atque generali causâ singularum productrice, omnes conveniunt, hæc scilicet aut aliâ aeris Diathesi peculiari; & ex consequenti quocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent. Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primum aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem



nerationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate satis observando est affectus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cum specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur) incassum defudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causâ morbificâ in humano corpore aggestâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancreaticè licèt valentem, si certa quædam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, manifestam aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites fingere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissa rerum caligine, nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspensò pede ac tardius procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem observare; quibus itidem præsidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenon suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem unicuique figillatim accommodare, ut res est multi otii ac summè ardua, ita etiam cum nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatus congerendum fortassè unius Medici ætas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricandâ tam multifariâ horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum Epidemicorum, qui non tantum,



rùm, quatenus saltem nobis liquet, fortuitò incurfant, sed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab aliis alii distinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda est visa atque illa, quæ per sufficientem annorum numerum protensa, eodem illos ordine describeret quo se invicem excipiebant & insequerentur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Historiam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum usque 1676 (per 15 videlicet annorum spatium) depopulabantur, ex accuratissimarum, quas mihi facere licuit, observationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi impossibile planè videatur, effectum id dare, vel causas eorundem exortûs assignando à manifestis aëris qualitatibus desumptas, vel multò etiam minus à particulari aliquâ dyscrasiâ in sanguine atque humoribus, nisi in quantum secreta aëris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, si fas est dicere, impossibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à specificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis videlicet qui Februm nomina attexerunt notionibus, in speculatione istarum alterationum, quæ in sanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri possunt malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam sequamur, optimam semper ducem, sed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum species quot comminisci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facile Botanico concesserit, à quo in describendâ Plantarum Historiâ sensum requirimus testimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet ista polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi sumo, ut me in his quæ jam trado omnem absolvisse numerum existimem, forte ne in recensendâ quidem universâ Epidemicorum familiâ; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est, annis, ordine in-



fra dicendo se mutuò exceperunt, venturis sæculis eundem perpetuò servaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat & hanc in qua degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod, si quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedit, ubi tandem à posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intruere dabitur, ad umbilicum perducetur.

### CAP. III.

#### *Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.*

**A**NNO 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obrinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana præsertim mali moris*) sub initio Julii, & quotidie increbrescentes, mense Augusto quàm immanissimè debacchabantur, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein verò sensim decrescientes superveniente hyemis frigore extinctæ sunt, perpaucos Octobris mense aggressæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum *ἀπὸ πύρεως* obscurior, virium & appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut a-



liæ quævis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menses perdurabat. *Quartanae*, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) subsequuta est *Febris Continua*, ab intermittentiū Autumnalium genio in hoc tantum abhorrens, quòd hæ statim solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem ferme modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriabant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine; & sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimo vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentiū classē attinere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaque *Febris Continua* Intermittentiū quasi compendium quoddam, & e contra singuli earum Paroxyfmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adedò discrimen in hoc maximè versari, quod *Continuæ* conceptum semel effervescentiam *συνεχὴς* eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungerentur. Quarto autem jam tempore prædicta *Febris continua* invaluerat dicendo non sum, quum mihi hætenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* *Febris* speciem usque ad annum 1665, ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: insequentibus verò Autumnis *Quartanae* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hæc aëris Constitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, par-

cius



cius licet, se immiscuerat) jam inclementius debacchabatur ad usque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* succedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiscentibus, *Variolæ* hinc & inde sparsim se ostendebant, quæ denuò ad conspectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem Continuum volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Constitutionem pervadebant & se mutuò insequiebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, sive Ver sive Autumnum attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducatur, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum constitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, necessariò sequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentius accursaret.

At præter Symptomata quæ cæteras Febres stipabant, dicta Febris sequentibus insuper urgebatur: Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca & nigra, ingens ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, *Diarrhœa*, nisi fortè Medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed suapte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primum tempore, oborto sudore vel potius leni madore, morbus solvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant

Sympto-



Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quòd ad rem nostram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

## CAP. IV.

*Febris Continua Annorum, 1661, 62, 63, 64.*

1. PRIMò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguinæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica sæternatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotiò magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quam vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογισμίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud satis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterumve ab illis sumatur exemplum. Primo, licet fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facile desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram



tram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hæcenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinosis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febribus ejusdem *astuationem* non comitetur, sed consequatur, id quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio, patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet summo opere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeo effrænis est cruoris orgasmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verùm utut sit, (neque enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar; quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimum invaluerunt, ego quoque eadem subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis satis constet voces istas in hoc Tractatu clariori solummodò dicendorum explicationi inservire.

Porro febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiam cujusdam heterogenæ, ipsique naturæ adversantis, secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium quæ eruptionibus stipatur, testatum facit; utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & parvâ qualitate affecti.

Quinimo nec, mea quidem sententia, minùs liquet febrilem sanguinis commotionem sæpè (ne dicam sæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipse se in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus, intaminatus perstat, febri corripì posse; sicuti in corporibus sanis evenire, frequentì observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aëris anomalia, quæ febri occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliquâ aëris, vi-



etis, cæterarumque rerum non-naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quod eorum Sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aer aut victus postularint; minime verò quod particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio, febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem materiam in sanguinis despumatione post febrilem commotionem, solenniter excretam, vitiosam esse, quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est quam quod esculentorum portiones aliquot corruptæ, & foetidae evadant, postquam aliquot in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem, sistatur; eâ nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adde ut sive materiæ heterogenæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit (uti fere in pueris) vel justâ spirituum copiâ destituitur (ut in decliviori ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiam his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi diminutionem plus satis debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cerevisiæ aut aliûs cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tametsi dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur, puræ



puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet ægros temerariâ sanguinis missione mulctatos, convenientium Cardiacorum usu aliquando servari, sanguinemque ad tenorem defæcationi suæ peragendæ idoneum restitui posse. Sed præstitit plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in casibus inferius memorandis) sine salutis periculo hic omitti nequit. Nam aliàs non solum præ nimia sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantum con-jicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstat. Aëstuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel o-mittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo; ac denique alvum vel laxando; vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animad-vertio.

Post Venæ-sectionem (siquidem ipsa juxta casus præ-memoratos necessaria fuerit) sollicitus sedulusque in-quito nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit omnino medicamen *Emeticum* præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas adeo est necessarium; ut nisi humor ille expellatur, in sen-tinam complurium malorum difficilium sit abiturus; quæ crucem figent Medico toto durânte medicationis



tempore, ægrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhæa*; quæ ut plurimum in defervescentiâ Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omiſſa fuere. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhæa*. Observavi nihilominus in Febris inflammatoriis quæ malignæ vulgò habentur, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhæam*, quemadmodum in hac Febre, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhææ* periculum, quòd æger satis jam morbo debilitatus, enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipso noxant momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exercere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hæc emissionem.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragediam (*Diarrhæam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione institutâ nunquam ferè non comperies, siquando Febrim hanc *Diarrhæa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porro etiam compertum habebis etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, *Diarrhæam* tamen quamprimum Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pates fuerint ægri vires: Sæpius autem observavi *Diarrhæâ* semel orta, medicamenta adstringentia vel nihil omnino, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro-sumpta, sive exterius applicata.

Emeticum quale passim à me propinatur hujusmodi ferè est. R. *Infus. Croc. Metall. 3vj. Oxymel. Scillit. & Syr. Scabios. com. aa. 3 ss M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo



jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verum quò tutius, ac felicius vomitio subsequutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogala* ℥vj, vel viij. sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta nisi copiosè diluantur: Ideoque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumendus erit haustus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auspiciatò procedunt.

Sæpè miratus sum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, quò factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde senserint; Nempe vomitu peracto, sæva illa symptomata (nausea, v. g. anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, &c.) quæ & ipsos excruciant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quòdque morbi reliquum est *εὐδύμως* tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venæ-sectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæsectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maximâ hâc in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandescet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus,



qui vel substantiâ suâ in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commiscuntur, vel ex ipsa mora peiores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranscunt sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; sit enim aliquando ut intempestivâ operâ vomitum in illo morbo cohibere satagentes (sive illud Laudano fiat, sive adstringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculosa malorum catervam invitant: Humores enim acres corruptique, quorum exclusionem tantisper permittere oportuerat ut satis evacuantur, hoc pacto repulsi vires suas, ac sævitiam in sanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus symptomatis stipata esse solet, ita nisi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituri.

Quòd si nobis (ut sæpe fit) serò accersitis non liceat Emeticum propinando, ægrotum saluti sub febris initium consulere; certè tamen convenire existimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eò usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomituritque desisset, neque sine fructu: Eo namque Diarrhœam sustuli, quæ sanguinem in peragendâ despumatione impedivit; quin & seriùs idem facere minime dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperis, celebratâ jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem; ideoque sub noctem, vel horâ somni Paretoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. g. *R. Aq. papav. rhœad. ℥ij. aq. Mirab. ℥ij. syr. de mecon. & syr. papav. errat. aa. ℥ss. M. F. Haustus.*

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex vomendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsentis ejusdem *anæsthesiæ*, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam superfit



superfit in posterum concitandæ nimix Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustus præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè Medicamentum, modò eà quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omninò tutum non esse (saltem in hac Febre) Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia suppetere, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè semper Diarrhœam minitantem radicis exterpere possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamento usum suavitatis cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non sum ausus. Verùm in adultis nullam inde noxam hæcenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulterius disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum aded exæstuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflumen addendum; an verò eò usque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absque ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

1. Itaque si sanguis consue exæstuet ut meritò adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti E-



*nema* præscribo. Ut *R decocti communis pro Clystere*  
*℞ j. Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa. ℥ij. M. F.*  
*Enema.* Idémque repeti, pro re nata, jubeo, quo sæpe  
 fit ut sanguine nonnihil ventilato refrigeratoque, illius  
 effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu  
 venit, ut Venæ-sectionem etiam semel adhuc atque ite-  
 rum repetere necesse sit, nempe in temperamentis ad-  
 modum sanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui  
 nimio vini usu inflammatoriam quandam diathesin san-  
 guini suo impresserunt. Verùm plerumque tanto, tam-  
 que insigni remedio (quale quidem est repetita Venæ-  
 sectio) non opus est; ac proinde, si prædictos casus ex-  
 ceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo  
 satis reprimemus. Quare si sanguis nimium æstuet,  
 atq; effervescat, singulis, vel alternis diebus, prout res  
 postulaverit, Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad  
 decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen  
 si magna vis sanguinis missa fuerit, vel æger sit ætate  
 propectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamsi  
 sanguis multum efferbuerit. In his etenim casibus, uti  
 metuendum non est, ne omissis Clysteribus, ebullitio  
 concepta eò usque procedat, ut insignis alicujus, & in-  
 festi symptomatis periculum immineat; ita certissimum  
 est, eorundem usu sanguinis robur, ac vim, atque (ut  
 ita dicam, etsi minus propriè) tonum relaxari, eatenus  
 quidem, ut in senibus præcipuè (neque enim illis Ene-  
 mata tam prosperè ac juvenibus cedere solent) Naturæ  
 opus interrumpatur, atque impediatur. Quod si vena  
 secta quidem fuerit, sed non multum sanguinis emissum,  
 tunc, uti dixi, Clysteres adusque decimum, plus minùs  
 diem impero; nonnunquam etiam adusque duodeci-  
 mum; quod in illis præsertim obtinet, quibus sangui-  
 nem demere non audeo. Sunt enim, qui post Inter-  
 mittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ, sive  
 Quartanæ) febribus continuis, ex purgationis, in præ-  
 cedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His si san-  
 guinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud,  
 quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam san-  
 guineam resorbeat, novasque turbas exciter: Venæ-  
 sectionis



sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, si ve Venæ-sectionem adhibueris, si ve omiseris, si sanguinis effervescencia nimis elanguescat, adeoque stimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulterius compescere atque reprimere conaremur? Quod si verò post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profectò non minùs absonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum iaperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat. Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βεβλῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet quæ ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis astrictam illi alvum præstitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materiâ ad sui concoctionem suaviter, ac blande propendente. Quocirca si præcedentes evacuationes, sanguinæ massæ quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solum Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

*Cardiaca* verò quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ scilicet nondum sectâ metuendum est ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas, &c. aut pleuram decumbat) ideo curæ mihi semper est, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parùm sanguinis emissum, nullâ que



nullaque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples, ulterius in ipsius perniciem ditesceret: Locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget, quamdiu evacuationes insignes calorem ejus insitum non prostraverint. Hujusmodi ægris domi nascuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omnino, vel saltem levissima permiserim. Interim verò si æger ex profusis evacuationibus lassus & languidus, vel ætate fuerit profectus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum censeo; imò paulò maturius idem fieri potest, modò non metuumdum sit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur; Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverà cogitando assequi possum, quid sibi velint Medici, cum sua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti sæpe faciunt; nihilo minus tamen eodem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris seceruat: hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in *ἄκμῃ* morbi, verum in ejusdem declinatione apertius, atque manifestius idem opus aggredditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverà significat, quàm peccantis materiæ à sanâ separationem. Hanc igitur ut accelere, non satagendum nescio quibus attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cum autem finem spectat, atque declinationem, secretionem jam conspicuam, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eò celerius ac certius proficiendam.

Atque



Atque hoc re ipsa est, febrilis materiae concoctionem promoveri; cum evacuationes, & refrigerantia moras necant, & curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt, uti saepius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediarur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verum si refrigerantia quaelibet seriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si febris ad diem vicesimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longius excurrat.

Illud porro observatu dignum est, quandoque accidere, ut æger Clysterum, aliorumve catharticoꝝ usu circa declinationem morbi intempestivè præscriptoꝝ, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexia omnimodà frui, post diem autem unum alterumve senties, non tam pristinam febrem vires suas redintegrâsse, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror subito invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem stadiũ (nisi forsan in intermittentium classem se reponat) decursura, quod in præcedentibus monstratum fuit. Cum ità se res habeat, non aliter tractandus est æger, quàm si antea febre non detentus fuisset, verum quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quæ coeptæ jam ebullitioni debetur, non nisi prædicti temporis, scilicet 14 dierum spatio peragetur, utcunque molestum fuerit ægro, à prægresso morbo satis jam debilitato, eousque sanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, passim sunt ejusmodi, quæ statim subindicabo, quorum *moderationibus* utor in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæ-sectio, vel æger ætate flo-  
ruerit.

*Moderata*



*Moderata autem illa quæ dixi, Cardiaca sunt ex aquis stillatitiis (verb. gr.) Borag. Citr. Scord. compos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyl. Fernel. Caryophyl. & de succo Citr. &c. fortiora verò ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisque ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.*

*℞ Aq. borag. citri, Scordii compos. & cerasor. nigr. aa. ℥ij. aq. cinamomi hordeati ℥j. margarit. preparat. ℥ij. sacchari crystallini q. s. Misce, sumat cochl. iiij, sæpius in die, præcipue in languoribus.*

*℞ Aq. totius citri, & fragor. aa. ℥iij. aq. cord. frig. Saxon. ℥j. aq. theriac. stillat. syr. melissophyl. Fernel. Caryophyl. & de succo citri, aa. ℥l. Misce f. Julapium, de quo capiat sæpius.*

*℞ Pulv. è chelis. cancrorum compos. lap. bezoardici Oriental, & Occidental. contrayerva, aa. Dj. fol. auri n. j, Misce, f. pulvis subtilissimus : Capiat ad quant. gr. xij. quoties opus fuerit, ex syr. è succo citri, & Caryophyl. aa. ℥ij. superbibendo cochl. aliquot Julap. præscript.*

*℞ Aq. theriac. stillat. ℥iij. semin. citri ℥ij. contendantur simul & f. Emulsio. Colaturæ addæ sacchari perlati q. s. ad gratum saporem, sumat cochl. 2. ter in die.*

Plures verò formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam & innumerae sunt, aut esse saltem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata variandæ sunt.

3. At si Fermentario neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi agrorum, vel amicorum quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad tenuis conditionis homines, quorum crumena prolixo apparatus Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ-sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi juscula avenacea, & hordeacea vel similia haurirent ;  
renewem



tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte Saccharato singulis, vel alternis diebus usque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versùs febris finem, cœptâ jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiolem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicitè observata fuerit, usitato circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ separationis signis, tum etiam ex manifestâ omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestivè factum fuerit, periculum est ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque febris recidivam conciliet; vel etiam suâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam factâ, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluxo immissi, regressum ejus faciliè impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adedè planè necessarium esse post febres Vernales, atque post Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod sedimentum à Vernalibus depositum tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisque morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus Purgantium omissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quam in casibus priùs memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurimum morborum colluviem, quam



quàm ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valdè debilis sit æger, vel alioquin perfectà adedò depuratio facta non fuerit ut audacter possim purgans exhibere die decimo quinto, sem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione ægri virium, potionem propino. *Rec. Thamarind. ʒss. fol. fenæ ʒij. rhabarb. ʒiij. Coq. f. q. aq. Colatura ʒiij. dissolve manna, & syr. rosac. aa. ʒj. Misce, f. potio cap. mane.*

Purgatione peractâ, ægrum, hætenus lecto, ex præscripto meo, delixum, surgere, & paulatim ad pristinam victus rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem propemodum est, cum illâ quam modò commemorabam; Uti juscula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum saccharo confectæ; juscula tenuia ex decocto pulli; Cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque æstuante ardore Febrili, immiscere potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditaris tantummodo sublationem coctus, & his similia; quamvis juscula Avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumero etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam superque purgato, nihilominus valde debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnum glutinosi, viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantum ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret; licet observaverim ego, rem adedò periculosam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere; quod crasin sanguinis multum prægressâ æstuatione debilitati (proindeque nuper ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptoma illud pau-  
corum



corum admodum dierum spatio abigit, ut crebrâ experientia mihi constat.

Hâc ipsâ, quam proposuimus ratione, ægrum à multis affectibus, symptomatibusque, quæ malignitati tribui solent, tutum præstabimus; cum nihil magis solitum sit Medicis in arte suâ minus exercitatis, quam quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu Enematum intempestivo, crasin sanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficiendâ sanguinis depuratione adeo debilitarint, ut animi deliquia, aliâque symptomata (quæ genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta) contingant, *malignitati* culpam transcribere: at si diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tunc quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque symptomata, quæ accidebant, quamdiu vigeat morbus, *malignitatis* erant affecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, sed utrumque rei malè gestæ debetur, quemadmodum crebro id à me observatum est.

Non quod ego, aut quisquam alius, qui Morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit, Febres esse, quæ non intemperie solâ, aut putrido tantum calore, sed etiam malignâ qualitate (cujus signa evidentissima in ægris non possunt non apparere) consistant: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos posse; hoc tantum dico, has affectiones immerito sæpe in litem vocari.

Si fermentatio sanguinis ritè processerit, fiet omnino materiæ morbificæ despumatio intra tempus modò dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longius excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævus, malè à medico curatis; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta dies & amplius laboraverant, nihil non expertus fui quò despumationem sanguini inducerem: sed nempe usque adeo debilitatus erat sanguis, partim senio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus,



tibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sed vel illorum Febris virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur *ἀπρεξία*, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpe coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec est quod quis multum miretur, hâc methòdo, licèt inusitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cùm proclive sit intelligere, insignem effluviis vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quod modò præscripta methòdus præstitit; ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab illis cum successu fœlici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac salutem vanis illorum opinionibus longè anteferebam censeo.

Methòdus hæc enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ægros, si non ab omnibus, saltem à plerisq; molestis illis symptomatibus immunes præstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire solent, quæque Medicum animi ancipitem, atque sæpè in curationis decursu consilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commissos non rarò è medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non satis oportune



tunè accersentium, vel ipsius Medici minori sive peritiâ sive cautelâ, ejusmodi accidentia sæpissimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summam hîc attingere; verùm ad ea tantùm symptomata me restringam, quæ, tametsi sæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam, sibi que propriam curam postulant.

Atque (ut hinc ordiar) si æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque in- *Phrenitis.*  
tempestivè sumendo, vel calido nimis temperamento suâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omninò dormiat, sæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquelâ ferociat, si medicamenta, potumve communem avidè & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu, liberaliori manu quàm suprà indulsî, ad venæ-sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam aliàs symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum & à morbo & à symptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò dosi exhibendo. Quamvis enim febre vîgente, quæ *ναρκώσεως* vi prædita sunt non omninò profint, neque destinatum à Medico scopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prædesse non possunt, partim quia fermentationem vi atque impetui procurrentem sistere nequeunt, etiam in maximâ dosi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massæ sanguineæ, æquabilitèr admistæ, neque versus separationem adhuc vergenti, ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere ex-  
D petenda



petenda impeditur. Verùm five hæc ratio sit hujusce phænomeni, five alia aliqua magis abstrusa, judicent illi quibus animus atque orium est talia speculari. Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omninò, vel, quod sæpe accidit, etiam obesse; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citius autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quod si autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cùm sæpe observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad Narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur nè *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberius, quo casu ægri subitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. i. ℞. vel sequens. *Rec. flor. Paralyf. M. i. Coq. f. q. aq. cerasor. nigr. Colaturæ ℥iij Dissolve syr. de meconio ℥ ℞. succi limonum Coch. ℞. Misce. vel Rec. aq. cerasor. nigr. ℥j ℞ aq. Epidemicæ ℥ij. laudani liquidi, gutt. xvj. Syr. Caryophil. ℥j. misce.*

Illud unicum hic addere placet, quod iad hanc rem observasse non inconsultum arbitror; nempe si symptoma hoc consueque inducias ferat, & Febris adeò in diurnitatem abeat ut æger ante assumptum Narcoticum commodè purgari possit medicamentum illud tantò facilius effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo Pil. coch. ma. ℥ij. in aq. Betonicæ dissolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum est à tumultu illo, quem calidior illa massa pil. alias excitare solet; subsequens enim  
Narcotici



Narcotici vis pensabit illas turbas, & quietam suavissimam, blandissimamque inducet.

Quodsi vigilæ ultra febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observavi, linteum in aqua rosar. immersum, & frigidè sincipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodesse.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decursum *tussi* molestâ divexari nimirum commotâ *Tussis* vehementer ac tumultuante sanguineâ mole; omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit ut humores quidam soluti diffluentisque è massâ sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in trachæ membranâ interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu præditam, transferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eo quod sensim febrili calore torreatur, atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectû rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentè expressum, nisi forsan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bichicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quod cum necesse sit hæc liberalius, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eâdem operâ præpedimur, nè reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientiâ edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quod scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suâ naturâ calidum esse, certè tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pense-



tur: præ cæteris enim manifestâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præsertim si copiosior acciderit) tum exoneratur sanguis à molesto humore, commodè jam excreto, tum eâdem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum malè habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam agro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ, eâdemque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne & ventriculo nauseam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque sed frequentèr interdiu noctuque propinandum erit, quo non solum expectoratione factâ tussim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti est, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Fit nonnunquam, ut *hemorrhagia nasarium* superveniat; sive quodd medicamenta *hemorrhagia.* nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quodd ebullitio non satis coercita fuerit, agro nempe vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgo fieri consueverunt, qualia sunt venæ-sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentiâ, his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut in idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quæ supra enumeravimus (ac venæ-sectionem potissimum) accommodata satis esse, nec ego ipse dubitarem iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quàm perfectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris extracta*



*ratici aa* ʒiſs. *syr. de meconio* ʒvj. *syr. paralyſeos* ʒ ſ. M. f. *haustus*. Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potiùs illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priuſquam illud atiquantiſper excurrerit vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligentè advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quod quamprimum illæ quomodocunque ſedatae fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc accederit.

Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſe *Singultus*. ceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de *Singultus* cauſa diſquirenti ſatiſfacere non poſſe; nihilominùs obſervavi ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, lociſque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturæ vires non ſuffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum exiſtimavi curam eo dirigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur largâ doſi exhibitum, nempe ad ʒij, à ſcopo meo non aberravit; cùm *ſemine anethi*, aliisſque, quæ tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

Si in morbi hujus decurſu *Diarrhœam* obortam conſpexeris, (quæ uti jam alicubi *Diarrhœa*. ſuprà notavimus (accidere tum ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quovis morbi tempore (niſi vires contra-



indicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis opinor in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si exhibito licet emetico nihilominus *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre inflammatoriâ, ubi vomitorium, hoc symptoma non solum non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibulvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator. ℥ss. ros. rubr. p. ij. Coq. in lactis vaccini s. q. Collaturæ ℥ss. dissolve Diascordii ℥ss M. F. Enema.* Non suaserim ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propriâ vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne suâ mole laceffat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provoker.

Sed forsitan objiciet hic aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potiùs quàm sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Februm universim loquuti fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam ut fecernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si *Diarrhœæ* nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetiram, procurabis, atque etiam forsân, quod postremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per *flores* jam factâ (quæ, ut obiter id attingam,



attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque, plerunque paulò pleniori διαπνοή potius quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ suâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad excretionem irritant, stimulantque; ut omitam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim formâ plerunque visuntur) satis indicare ea pro criticâ morbi solutione habenda non esse.

Forfan etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest *Iliaca passio*, eo *Ileus*, quòd vomitus enormes qui initio Februm accidere solent, huic occasionem quandoque subministrant.

Horrenda hæc affectio est, & huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso, ac præpostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibræ, quæ à superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, & quæcunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os assumpta per vomitum subito excernuntur. Et, meâ quidem sententiâ, exquisitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quàm ex præpostero intestinorum motu modò dicto. Cum enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita à naturâ formati sint ut ad descensum fæcum quàm aptissimè conducerent, cum ii, inquam, mortui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cum aut valvula quæ ad initium coli exposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia quævis membrana ad sinum pertinens, vim hujus præposteri impulsus sola sustinet.



Hujus verò inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet. Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementer obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratae, flatus crassi magnâ copiâ collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui civitatem internam intestini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quàm intestinorum motus habendus, neque hæc totius intestinorum ductûs inversio est, sed illorum tantum quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò, opinor, quòd in affectu iliaco causa inversionis peristaltici intestinorum motûs ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima intestina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum suum invertere, ac violento impetu materiam molestant in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori intestina *tenuia* ipsi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in consensum trahuntur, vomituriente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hæcenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam sæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hæc methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore



more debilitata corroborarentur. 3. Ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo. Primò *salis absinthii* ʒj ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum præscribo; intermediis verò temporibus *aquæ menthæ stillatitiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus & dolor ex eo natus subitò evanescent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indefinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium bidui tridui omnino cessaverit, tum *pil. coch. ma.* ʒj. in *aqua menthæ* dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certius vomitûs recursum prævertam) toto cathartico tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atq; adeò ad modum naturalem reducto intestina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferrent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut nonnisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine consulto ob simplicitatem suam & splendidioris sive verborum, sive pharmacorum apparatus defectum, aspernatum iri confido.

Atque



42 *Febres intermittentes An. 1661, 62, 63, 64.*

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc supersedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem postulent, febre enim ritè tractatâ sponte suâ cessant.

De *Febre continuâ* hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hætenus.

C A P. V.

*Febres Intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.*

Quandoquidem, ut jam sumus præfati, quæ prædictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam insuper & quæ de paucis illis intermittentibus observavi, quæ ab illo deinceps tempore sporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum insequentium deinceps annorum historiam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quò naturam illarum atque genium conjecturâ saltem assequamur, advertendum est, quòd in paroxysmis Februm intermittantium hæc tria tempora spectanda sunt. 1. Tempus *Exborrescentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Despumationis*. Et quidem ad *exborrescentiam* quod attinet (ut de his rebus summatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgescens à massâ sanguineâ utenque assimilata fuerat, jam tandem non solum inutilis verum & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceffit: ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata & quasi fugam molita, *rigo-*  
*rem* in corpore excitet atque *horrorem*, averfationis suæ  
restem



restem & indicem. Eodem planè modo, quo poriones purgantes à delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quo faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solenne nempe machinam, quâ in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguinî æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodâmodo incipiunt, atque adeò leviori operâ subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quòd qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (*exhorrescentiæ* scilicet) fato fungantur, nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illâ vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evanescent. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atque illud quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fecum* rationem & sortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum fors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ faceffit, idem stadium decurrens quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsierit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præcedenti non satis subactus,

ac



ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxysmum excitet,) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tam præclare se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irumpere conatus sim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequàm aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad ἀκμὴν suam peringat septem annorum spatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc mense *Mai*, illa *Junio*, ista alio florere soleat, ut innumera alia nunc fileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minùs difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογία abstineam: quippe cùm persuasissimus sim, naturam non minus hic loci quàm in aliis quibuscunque, methodo quadam certâ atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturæ legibus subjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; Per utrumque paroxysmum, tum illum quo riget æger tum quo plus satis incalescit, vomitur ut plurimum, vehementer ægrotat, cum siti & linguâ aridâ, &c. Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur sudor, quo uberius prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxysmus periodo sibi consuetâ denuò recrudescat; in *Quotidianâ* scilicet



scilicet quolibet *νυχθήμερον*, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die, calculatione videlicet factâ ab unius Paroxysmi initio, ad initium subsequen-  
tis. Licet haud rarò ingeminentur posteriores duo, ita ut *Tertiana* quolibet die invadat, *Quartana* per duos dies continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infestet, cum *Triplex Quartana* est; morbo ab isto, quem primum assumpsit, Typo nomen sortiente.

Quæ sanè Paroxysmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis excessu activitateque nimia producit, quo in casu Paroxysmus *adventitijs primarium* antever-  
tit; nonnunquam etiam à virium prostratione, cum in *Ægro* nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxysmi vigor retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus præter modum effusis: in hoc verò casu cum Paroxysmus *adventitijs primarium* inse-  
quitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priorè instantiâ, materiæ turgescentia sive *όργασμος* tardius revertentem & sibi debi-  
tam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto præmaturius despumatione suâ defungitur: in posteriore autem cum sanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxysmum substituit, quo ejus reliquias è sinu suo exturbet. Quinimò è duabus hisce causis sibi invicem adversantibus fortè etiam pender  
tam Paroxysmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quam eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ *νυχθήμερον* omne percurrunt, vel solitum Paroxysmi tempus anticipantes, vel eò seriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* sunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempestatibus inter-  
mediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes sunt, & ad prædictas reduci possunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe, atque  
*Autumnalibus*.



*Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menses sunt *Februarii*, atque *Augusti*; licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam; prout scilicet uberior pariorve in aëre apparatus, vel ad easdem producendas facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam minusve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini foeminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ suæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Joannis feſto* correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeo Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt magnum tum fuiſſe in iſtâ quæ tunc obtinebat aëris temperie, ad iſtos morbos apparatus, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem uſque adeo neceſſaria eſt hæc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulò contemplermur, neque de earum duratione prognosico aliquò ritè factò quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempeſtatum, tum naturæ Febrium diverſæ ratione. Verum quidem eſt Febres utriuſque tempeſtatis ingenium non planè diſſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultûs, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres iſtæ totâ ſuâ naturâ ſive eſſentialiter diſtinguantur.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ *Intermittentes Vemales* ferè omnes vel *Quotidianæ* ſunt, vel *Tertianæ*, & vel ſeriùs, vel ocyùs ingruunt pro vario tempeſtatis apparatu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo reſceſſu ſibi acquirunt, quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minùs tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in *Autumno*



rumno prægressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massâ congesserat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hanc ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vasa cerevisiâ repleta atque in arenâ vel cellâ frigidâ diutiùs reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat citò peragit, nisi fortè nimia viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem coeptam remorentur; & licet hoc ipsum accidat, effervescencia tamen verna rarò continua, sui que similis manet, verùm dissilire atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceptis aggreditur, & quarundam partium secretionem ad modum perfectæ solutionis per Paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quòd vernâ tempestate, præsertim illâ quæ æstatem propius attingit, paucae Febres continuæ occurrant, nisi fortè constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel subito consopiantur, vel ad intermissionem properant; vel denique partes humorum ad separationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Angina, Peripneumonia, Pleuritides*, aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimum Vere caput suum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rarissimè fuisse diuturnas, semper verò salutares; ita ut vel maximè senex, vel debilis quispiam, officiosissimâ damno-  
sissimâq; imperitissimi cujuscumque *ætiologia*, modo probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharsin indebitè celebratas, & regimen insuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas, cum hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim frequenti



frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hætenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata quæ, ut infra dicitur, intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur; *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores Hydropicos, &c.* Plus semel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxysmorum ingeminatione (accidentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad summam debilitatem redactos, ubi primùm cœperint convalescere, in *Maniam* incidisse, quæ pari cum illo passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

*Intermittentes verò Autumnales* longè aliter se habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, citò nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur Symptomatis, quàm quæ Vernò tempore contingere solent *Tertianæ*; ubi tamen Epidemicè grassatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinetiam ad menses duos, vel tres, fortè etiam insequutorum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartana* & periculosiores sunt, & obstinatior, longè quàm sunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxysmis multatos quandoque jugulant; quò in casu æger tempore *exhorrescentiæ*, ineunteque aded Paroxysmo ut Plurimùm moritur, quod jam dictum. Quod si æger in senectutis tantùm fuerit confinio, nec-dum ejus limen prætergressus, licèt non in eodem versetur discrimine ne inter Paroxysmos primò lacescentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, nisi vertente anno, apperenteque illo tempore quò primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *heret lateri letalis arundo*, nec nisi à morte, languescenti decutitur. Quartana interim Typum subinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum, Hydro-*  
*pem,*



*pem, &c.* Juniores verò ferendo huic morbo pares sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur, frequentius tamen non nisi adveniente *Verno Equinoctio*, vel etiam Autumno insequenti, ubi sc. venæ sectionem aut Catharsin admiserint. Sæpe non sine stupore sum in-  
ruitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos men-  
ses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuscunque demum ætatis aut  
temperamenti fuerit is qui *Quartanâ* corripitur, si quo-  
libet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo)  
eâdem semel laboraverit, non diu admodum eum se-  
cundâ hâc vice fatigabit morbus, sed post paucos ali-  
quot *Paroxysmos* sponte suâ solvetur, quod scitu dig-  
num erat.

*Intermittentium* autem *Vernalium* cûrati-  
onem quod spectat, licet illas suo semper *Intermit-*  
arbitrio permittendas existimaverim, & ni- *tentium*  
hil prorsus movendum, cûm nemo quis- *Vernalium*  
quam, quod sciam, earum unquam operâ *Curatio.*  
satis concesserit; atque ex adverso, qui il-  
las abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus,  
id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior perti-  
naciùs obsisteret, si tamen importuna ægri impatientia  
medici opem obnixè efflagitet, *Intermittentes Vernales*  
variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet,  
uti mihi non infrequenti observatione abundè constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut  
nempe ante *Paroxysum* negotio suo defungi possit,  
foelicius successit; præsertim si quantitatem medio-  
crem *Syr. de Meconio*, vel cujuscvis *Narcotici* post fini-  
tam *Emetici* operationem, exhibueris immediatè ante  
*Paroxyismi* insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per *diaphoreticâ*,  
quæ sudorem in *Paroxyismi* solutione obortum promo-  
veant, ægro interim optimè stragulis cooperto, id quod  
tantopere, ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires æ-  
gri patiantur. Atque hoc in *Veris Intermittentibus*,  
præcipuè *Quotidianis*, sæpe obtinuit: humoribus enim



in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatrimum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim si ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quò tempestas ipsa parùm cautos facilè inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedentem spiritus illi qui subito ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minùs valeant, accidere potest, ut hujusmodi Febres Vernales auxiliis quibuscunque frustra tentatis, Autumnalium diurnitatem æmulentur. Sed sanè non solent illæ eousque durare, quippe quæ vel sponte suâ desinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

*Intermittentes autem Autumnales non* tam levi operâ se amoveri patiuntur. De  
*Intermit-* illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si  
*tentes Au-* Autumnalis Constitutio fuerit Epidemica,  
*tumnales.* circa Junium adultum solent invadere. Sin  
minùs, Augustum præstolantur, & Septembris initium;  
in subsequētib; verò mensibus rariùs occurrunt.

Cùm earum ingens aliquod agmen simul invaserit, observare licebit earum Paroxysmos plerunque unâ eademque diei horâ contingere, accessionibus nunc præventibus, nunc postponentibus, simili planè modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Observandum est etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus ritè distinguere, quandoquidem Febre continuâ adscitâ primùm adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit.



nit Intermiſſionem, & Typum anni tempeſtati aptè reſpondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* ſunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari po- teſt, eas genuinam eſſe Autumni ſobolem. Utræque proſecto eâ affinitate inter ſe connexæ ſunt, & ſæpenu- mero vices permutare, ſaltem ad tempus, deprehendan- tur, mox fortassis ad priſtinum genium rediturae. Sed Tertianæ Vernaes, Quartanarum typos nunquam in- duunt, cùm toto (ut ita dicam) cœlo à ſe invicem di- ſtinguantur. Neque porro obſervavi unquam hac tem- peſtate Quotidianam contigiffe, niſi quis Tertianam du- plicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine cenſuerit *ἀκρολόγως* appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo ſu- am originem nanciſci arbitror, quem nunc ſumma- tim attingemus; Nempe anno ſurgente atque progreſſo, ſanguis etiam pro ratâ proportionem exaltatur (haud ſe- cùs ac vegetabilia quævis augmentis atque declinatio- nibus ſuis anni curſum referunt) donec ad *ἀκμὴν* ſuam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis moti- bus cum tempeſtatibus anni pergens, eo declinante re- laxari tandem & ipſe incipit; ac tum præcipuè cùm ab accidentali aliquâ cauſâ promotus fuerit, putà ſan- guinis immodicâ jacturâ, frigore admiſſo, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum uſu intempeſtivo, ali- iſque non paucis. Jam verò ſanguis in hoc decidentiaæ ſtatu conſtitutus impreſſioni morbificæ cuicunque ob- noxiuſ eſt, quam in illum faciet quælibet aëris conſti- tutio quæ hoc tempore dictis Intermittentibus eſt Epi- demica. Atque hūc ſpectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem ſanguineum quandoque valde degenerem cor- ripientem, Febris inde oriunda mali moris eſſe ſolet, & malignis atque horrendis ſymptomatibus pleniffima. Il- lud utcunque accidit ut ſanguis ſpiritibus ſuis mag- nam partem exutus, & ab æſtate præcedenti plurimùm aduſtus, ebullitione ſuâ non niſi tardiſſimis motibus deſungatur, ſuæque deſpumationi longiſſimam perio- dum poſtulet.



Jam verò ut manifestum evadat quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est: Continuarum hujus tempestatis, atque intermittentium discrimen in eo maximè versari; quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam *συνεχὸς* unoq; tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungantur. Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs massa sanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex mensium spatio despumationem suam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvendâ impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim *ροχινία*, sive dies naturales efficiunt horas 336;tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum, *b. e.* horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligendâ est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo idem etiam non rarò in continuis Febribus hujus constitutionis spectari, quæ sæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd si verò effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo  
relaxatur



relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Immo verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm illud hîc jam porro notandum arbitrør, ea quæ de fermentationis spatio atque continuatione suprâ tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quæ statam quandam naturam, atque habitum nactæ sunt. Sciendum enim est, neque me præterit, Febres quasdam esse, tum continuas, tum intermittentes, quæ transeuntis & incerti genii sunt, neque in suis effervescentiis ad destinatum periodum pertingunt. Hujus generis sunt quæ à levi aliquâ offensâ ex sex rerum non-naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aëris, & his similibus, abusu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti subito sæpe convalescunt. Idem etiam in adolescentulis, sanguine puro, ac multis spiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum spirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes suas citius perficiunt, ac celeri gradu spatia sua emensæ evanescent. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermentescibilis, sive illa sanguis sit, sive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viscositate polleat, ut spiritus implexos, atque irretitos catenus detinere valeat, ut in liquoris massâ moveri atque agitari possint, eodem ferè modo, quo aves visco captæ, aut muscæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura sua peragere possunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut spiritus prorsus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem nescio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, si illis non aliam medendi methodum superstruam, quàm quæ in Febribus continuis ad de-



spumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem spectes quo natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certâ periodo comprehensam. Etsi quod ad earum speciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à se invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ se natura liberare ab hoc morbo solet, cautè sollicitèque observando indicium sumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad sanitatem ægros perducamus; vel in ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac specificis morbo obviàm eatur. Ab horum alterutro indicationes sumendæ sunt. Ego utramque viam ingressus aliquando fui, atque illasâ (uti opinor) verecundiâ profiteri possum, non sine summâ curâ, atque attentione animi indefessâ, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumnii Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere possim, antequam staret illas Fermentationes (de quibus suprà locuti sumus) pegerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui cõsueque sanitatem suam expectare inviti coguntur. Revera autem si quis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliquâ certâ, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittentium cursum non solum inhibere, sed etiam omnino abrumpere novit, existimo cum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere exoptendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione semetipsum privare, quam à summâ bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & sapientiæ.



Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituat) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hæc methodo sanandis, nisi Chirurghi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cætera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectionibus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excipit, quam præ foribus jam esse haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanariis verò in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiones, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ-sectione jam dixi, levi operâ ad Catharsin possunt transferri, nisi quod hæc non usque adedò perniciosa sit, nisi crebrò repetita.

*Intermittentes Tertianas Autumnales* hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undique cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuere, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret *ʒij Pilularum Cochlearum majorum* solutarum in *ʒj* sequentis mixturæ. *Rx Aq. vitæ*



℞ j. *Theriac. Andromach.* ℥ iiij. *Croci Angl.* ℥ j. *M. sten*<sup>t</sup>  
 simul pro usu. Hæc ubi assumpserit, in sudoribus con-  
 tinuò eliciendis persistat, donec elapsæ fuerint aliquot  
 horæ ab illo tempore quo Paroxysmus ingruere debu-  
 erat, magnâ cum cautelâ se muniens contra illas su-  
 dationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejecti-  
 ones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæ-  
 pius mihi ex animi voto cessit medicamentum hoc in  
 fugandis Tertianarum Paroxysmis, quàm usu receptum  
 illud ad eundem scopum tendens, Decoctum sc. *Rad.*  
*Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque  
*Agarici* quantitate. Cum enim duos illos contrarios  
 sudandi ac dejicendi motus eodem tempore excitet, e-  
 undem cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum  
 sc. Paroxysmi processum confundendo atque intertur-  
 bando; idque efficacius, nec tamen tutò minùs. At-  
 que hæc sanè methodo Intermittentes Autumnales Ter-  
 tianas bene multas pepuli; necdum præstantiorem ali-  
 am experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum  
 vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum,  
 sudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis  
 intervallo à futurâ Paroxysmi invasione, vel medica-  
 mento jam laudato (omittantur verò *Pilule Cochleæ*, cum  
 nec tutum sit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab  
 eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxysmis  
 ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphore-  
 tico alio aliquo *σπασμωγέτω* atque efficaci, quod etiam  
 repeti potest Paroxysmo genuino proximè subsequente:  
 In summâ ægri debilitate à dicta Paroxysmi ingemi-  
 natione Electuarium, quod jam sequitur, præscribo:  
 ℞ *Conserv. fl. Berag. Bugles. an.* ℥ j. *Conserv. Anthos.* ℥ ss.  
*cortic. citri condit. Nucis Mesc. cond. Theriac. Andro-*  
*machi a.* ℥ iiij. *Confec. Alkermes* ℥ ij. *M. F. Opiata*, de qua  
 capiat ad magnitudinem avellanæ mane & vesperti, su-  
 perbibendo cochl. 6. sequentis Julepi ℞ *Aquæ Ulmarie*  
 & *Theriacalis stillat. an.* ℥ iiij. *Syr. Caryophyl.* ℥ j. *M.* vel  
 hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciore  
 saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum  
 usu;



usu ; ægro Juscula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

*Quartanarum* quod attinet Curationem, nemo<sup>1</sup> est, opinor, in hâc arte vel mediocriter versatus, qui nesciat quàm parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpiùs impetrat morbo, quàm eundem debellat, cùm postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens haud segniùs quàm priùs laceffit ; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, antè sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporis sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum ne à præproprio ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam nè de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam de repente injiciamus remorâm. Proximo loco, neque Catharsi, multò minùs Venæ-sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere : cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudescant Paroxyismi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioréque à Paroxyismis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysumum jam instantem tentemus confodere ; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysumum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem con-

muç



mur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ *ἐνέργεια* tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono, *Peruviani corticis* ℥ j. cum *syrup. Rosar. rub.* ℥ ij. misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatae majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec artem *ἀπερσδιονύσας* ostentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hætenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim. Id quod ego non sine admiratione, præcipuè in infantulis, sæpe observavi; sanguine namque depuratione suâ defuncto, Febres illæ sponte suâ evanuerunt. Quòd si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas, (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructions expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutione Epidemicâ Venæ-sectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus procurrat, atque interim ut agri mille symptomatis, usque periculosissimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non solum diuturnitatis, verùm etiam ipsius mortis grave periculum imminet. Hic itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quavis methodo morbum submovere valuerit, ut naturæ  
saltem



saltem suppetias ferat, eamque illis adminiculis suble-  
vet quibus ad negotium suum peragendum opus ha-  
buerit. Certè enim in effœtis corporibus, nisi fermenta-  
tio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *ab-*  
*sinthitis* ac id genus similia, beneficio sustineatur, il-  
lud accidet, ut ægri incertis atque frustraneis Paroxyf-  
mis divexati debilitentur, atque morbus eousque duret,  
donec languida priùs natura Paroxyfmo aliquo gravi-  
ore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit,  
adeoque in ipso exhorrescentiæ tempore diem suum ob-  
eant ægroti. Atque hoc in senibus non rarò usu ve-  
nit, qui longâ Catharticorum serie debilitati fuerunt,  
imò, ut aliquando visum est, in ipso vel primorum Pa-  
roxyfsmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito  
cardiaco satis forti saltèm ad tempus aliquod sustineri  
potuissent.

Cùm sanguis tempus illud exegerit quod ad despu-  
mationem suam perficiendam requiritur, necessarium  
est, ut provectionis ætatis ægri eodem ipso tempore, vel  
paulò antea insignem aliquam aëris mutationem sube-  
ant, sive (quod potius oprandum esset) in calidiorem ali-  
quam regionem commigrando, sive mutando saltem  
locum in quo primùm hoc morbo correpti sunt. Mi-  
rum sane est quantum valeat hæc aëris mutatio ad mor-  
bum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc  
temporis articulum aër mutetur, non tantùm non ne-  
cessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam,  
sed & minùs convenit. Etiam si enim quis in regionem  
quantumcunque Australem & calidam migraverit, san-  
guis tamen ejus in morbido hoc motu semel constitu-  
tus, depurationem suam ut peragat necesse est; quod  
quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato novo-  
que aëre, priusquam procedente atque adulto jam san-  
guinis motu, sanitatis recuperandæ capax fuerit. In-  
signis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda est,  
cùm primùm æger à Paroxyfmo liberari potest: Ex-  
empli causâ. In Quartanâ quæ primùm in Autumno  
invasit, non citiùs aër mutandus est, quàm circa Febru-  
arii initium. Interim si æger mutare locum vel nolit,  
vel



vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipsius temporis articulo, forti aliquo medicamento uratur, cujus ex sint vires, ut uno quasi ictu languescentem illam depurationem potenter promoveat, & si fieri poterit perficiat. Ad hanc rem consulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Theriace Andromachi sesqui-drachma in aqua Caelestis*, vel *aqua Vitae communis unciiis duabus dissoluta exhibeatur*, duabus sc. horis ante paroxysmum. Id quod à me, cum successu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum est. Licet agnoscam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum observatum est. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri potest, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantum non convenit, verum etiam periculo non vacare dudum observavi.

Priusquam huic argumento clausulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Februm Autumnalium intermittentium duratione, atq; de tempore ad sanguinis despumationem requisito jam dicta sunt, ita intelligenda esse, ut nos solum illud nunc spectemus quod Natura vulgaribus atque usitatis tantum medicamentis suffulta, præstare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos ac solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam abjicere, quorum ope hujusmodi morborum sanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc proposito absum, ut non desperem vel à meipso tale quidpiam sive methodi, sive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger sedulò purgandus est; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provictioris ætatis hominibus accidisse vidi, atque purgationem etiam omissam, certò prædicere totum periculosum aliquem morbum eisdem postea adoriturum,



oriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant quasi perfectè jam sanati.

Omnino interim cavendum est, ne purgetur æger nisi morbo penitus depulso. Quamvis enim partes Naturales illuvie istâ quam in illas congeffit Febris, hoc pacto quadantenus sublevari videantur, nova tamen materia derepente succrescet, Febre sc. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem suppeditante; ac proinde id tantum à Purgatione lucrifecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi *παράκμῃ*, ut *Theoria* isti morem gerant quæ in tollendis obstructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis spem omnem ponit, repetitis purgationibus miserè plectuntur; quibus sanè, quicquid id demum est humorum quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs stationem suam tueri, quàm si non fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantum Paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxysmus incidere debeurat, persentiscitur, omnino evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimanâ ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus haustulo aliquo Paregorico horâ somni assumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxysmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetitâ sanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cum jam ista res vacet periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit. *R̄ Rad. Rhabarb. Monachor.*

*℞ ij. Rad.*



℥ ii. Rad. Asparag. Brusci, Petrosel. & Polypod. quer. an.  
 ℥ j. Cortic. Median. fraxini, & Tamarisci an. ℥ ss. fol.  
 Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M. j. Sennæ mund.  
 ℥ j ss. (irrorat. ℥ iij. vini albi) Epythimi ℥ ss. agarici  
 troch. ℥ ij. sem. fœniculi ꝑ iij. Coq. in aqua fontana ad  
 ℥ j ss. sub finem adde succi aurantiorum ℥ iij. In colaturâ  
 dissolvè Syr. Cichor. cum Rheo. & Magistral. ad melancholia  
 an. ℥ j ss. F. Apozema, de quo capiat ℥ ss. singulis  
 matutinis per triduum, & repetatur quoties opus  
 fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ *Febres*  
*Intermittentes* in declinationis statu comitantur, obser-  
 vandum est, Vernarum paucissima esse, si ad illa com-  
 parentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non  
 ita diu hærent istæ, tum etiam quia in humoribus non  
 usque adeo terrenis, & minùs etiam malignis fun-  
 dantur.

Primum hîc sibi locum vendicat, subinde  
*Hydrops*. occurrens *Hydrops*; unde primò quidem Cru-  
 ra intumescunt, deinde etiam venter; qui  
 exinde nascitur, quòd sc. sanguis crebris illis fermenta-  
 tionibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in  
 natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prode-  
 git, unde summâ eorundem inopiâ jam laborans, suc-  
 cos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare,  
 quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tan-  
 dem deponitur, atq; his jam distentis, neque ulteriùs  
 quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus  
*Hydrops* formatur. Rarò autem juvenes obsidet hæc  
 malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum sæ-  
 penumerò iteratis eandem inconsulto nimis accersivi-  
 verint.

Verùm *Hydrops* ex causâ memoratâ superveniens a-  
 perientium & cathartorum usu facillè sanatur, si modo  
 recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc  
 natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei  
 exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens:  
 Nonnullos enim usu Apozematis jam præscripti, vel  
 . fine



sine admistione Hydropi magis appropriatorum per-  
sanavi.

Veruntamen observavi, frustra esse, si quis Hydro-  
pem ex Febre intermittenti natum, medicamentis pur-  
gantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante :  
Febris enim hoc pacto radices profundius agere depre-  
hendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectan-  
dum itaq; donec Febris exulet, ac tum demum nego-  
tium prosperè suscipiendum.

Verum enimverò si tam importunè atque acriter in-  
stet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque vi-  
deatur differenda donec Febris recessus Cathartorum  
usum permittat, aggredienda omnino illa est Infusio-  
nibus *rad. Raphani rusticani, summitat. Absinthii, & cen-  
tauri min. baccarum Juniperi, Cinerum Geniste, &c.* in  
vino factis; quæ non solum huic symptomati obsistunt,  
effortas sanguinis vires de novo instaurando, sed na-  
turæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori sub-  
veniunt.

Infantes autem post Febres Autumnales  
tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici *Rachitis.*  
aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tu-  
mentes, ac duri evadunt; sæpe etiam tussis, aliqua ta-  
bidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem*  
planè mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos  
consulo. Paretur potio Cathartica quam in Febrium  
continuarum sine assumendam præscripsi. Hujus capiat  
infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane  
per 9 dies, uno atque altero die, si opus fuerit, inter-  
misso. Interim verò purgatio ita moderari debet ac  
regi, dosim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6  
sedes singulis diebus non procedat. Post finitam cathar-  
sin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo  
per aliquot dies. Sequenti uti soleo. *R. Ol. lilior. &  
tamarisci an. ʒ ij. Succ rad. bryoniae & apii an ʒ j. bul-  
liant ad succorum consumptionem, addendo unguenti de al-  
thææ & butyri insulsi an. ʒ j. gummi ammoniaci in aceto  
soluti ʒ ss. cereæ flavæ q. s. f. linimentum.* Sanè quam-  
plurimi



plurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum sedulo ne purgationem aggrediamur, nisi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non sine causâ videri possit, nihilominus ab ipsâ Febre nova subinde pravæ materiæ copia suggeretur, quæ non solum purgationem reddet frustraneam, verùm & ipsum morbum diuturniorem præstabit, ob rationes antè memoratas.

Observatu non indignum est, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nulla spes sit easdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occœperit; iisdem enim gradibus quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quàm si sedulâ animadversione suboriri hoc symptoma perspexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando spectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit post has Febres, quibus annis æris constitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangens digitum haud aliter ferit, ac si materiam aliquam continerent viscera in Scirrhum induratum; cùm qui aliis annis, simili licèt περιφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tensio tantùm foret Hypochondriorum à subjectis flatibus. Hinc nisi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod observatu dignum.

*Tonsillarum dolor & inflammatio* post Febres sive Continuas, sive Intermittentes, cum deglutiendi primùm difficultate & molestiâ, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonstrant, intercisâ planè omni redintegrandæ sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes justò copiosiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram sociam operam ut plurimùm cominodasse observavi.

Multa



Multa alia sunt accidentia quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel *Maniæ* non omnino, vel non ritè celebratam, quibus *species* impræsentiarum enumerandis supersedebimus, *quædam* cum curationis eadem ferè ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescencia præcedentè depositi repurgatio, quippe quod suâ morâ malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ-sectioni præsertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est ac sui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vitâ terminatur. Miratusque sæpenumerò sum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuisse, cum non rarò accidisse viderim. Cum reliquæ Amentię species copiosis evacuationibus, & Venæ-sectione, & Catharsi ut plurimum perlanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cum jam æger in sanitatis limine est, si vel Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus, venæ-sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum verò certissimè non tantum fatuum, sed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentię speciem à nitais exaltatâ & vividâ sanguinis crasi produci, hanc verò ab ejusdem debilitate, & ut ita dicam, vappiditate à diutinâ Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè sunt.

Huic malo ad hunc modum mederi solco. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Tberiacam Andromachi. Elect. de ovo, pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raleigh,*



vel similem in *Aq. Epidemicâ, Theriacali*, vel aliâ. Possunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiacâ medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justò erit astrictior unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus antecedente morbo penè exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiacâ ad dies pauculos. Diæta verò Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integrâ sanitate fruatur.

Dicta methodus *Meniam* etiam quæ has Febres minime exceperit, quandoque sanavit, frigidiori sc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersēbar, ut cum Medico eradito & sagaci, mihiq; conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili consulerem, cui imaginatio haud parùm fuit læsa. Verùm adhibitis, etiam cum jam prægnans esset, remediis modò dictis, ad sanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nullâ Febre prægressâ, accidere solet, aliùs sanè profapix est, ac proinde longè diversâ quoad evacuationes methodo tractanda; tametsi vel in hac specie, ea quæ cerebrum atque spiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etsi non sit hujus loci, obiter tamen prædictæ speciei subnectere non gravabor, ne quis fortè præ similitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac sanguineo habitu præditis, mittatur sanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter singulas venæ-sectiones interpositis: Deinde semel extrahatur sanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-sectiones ægrum potius in *stultitiam* ducunt, quàm curationem ab-  
solvunt.



*Febres intermittentes An. 1661, 62, 63, 64. 67*

solvunt. Postea aggrediarur usum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam semis vel scrupulos duos (pro ratione operationis) capiat semel singulis septimanis statuto die, ita ut si, verbi gratia, die lunæ primò Pilulas assumpserit, præcisè eodem ipso die, nec frequentius, sequentibus septimanis eadem repetantur per longum tempus, usque dum perfecte convaluerit. Hæc methodo humores qui in hoc morbo mentis arcem impetere solerent, sensim in inferiores sedes dilabentur, aliâ quasi  $\rho\sigma\pi\eta$  eis inductâ.

Diebus à purgatione liberis per totum decursum Electuario sequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

*R. Conf. Absinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm. aa. ʒ j. conf. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. mosch. condit. aa. ʒ lʒ. cum s. q. Syrup. Caryophyl. f. Electuarium,* capiat ad magnitudinem nucis moschati bis in die, superbibendo haustulum vini Canarini, cui fuerint frigidè infusi Flores Paralyseos.

*Febris Continua* atque *Intermittentes* quas supra descripsimus, soli ferè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Constitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis cum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certò scio, quodd ab anno 64. ad Annum usque 77. rarissimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualesitami scilicet erant istæ quæ tum contingebant, respectu habito ad Constitutionem illam; quandoquidem (ut jam subindicavi) vario admodum se habent modo pro variâ Constitutione quâ incessunt: sed cum non satis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd sc. iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimæ invadebant, supervienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolæ quædam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subsidebant; atque in discreto genere



---

68 *Febres intermittentes An. 1661, 62, 63, 64.*

---

ager octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hujusque diminaverat sive sudore, sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor Cardiacis quibuscunque ; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magnâ spe decidens, ad plures migrabat.

---

SECTION

---



# SECTIO SECUNDA.

## CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1665, &  
1666. Londini.*

**P**Rægressâ Hyeme frigidissimâ, & sicco gelu in  
veris usque tempora indefinenter perdurante,  
cùm ex improvîso solveretur, sine sc. Martii,  
ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno  
1665. *Peripneumonia, Pleuritides, Angine,* aliique id  
genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem  
edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris*  
quædam *Continua Epidemica*, à Febrîum Continuarum  
genio, quæ præcedenti Constitutione vigeabant, longè  
diversa; quarum vix ullæ eâ anni tempestate solebant  
invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intensior,  
& vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Fe-  
brem accedebant; in plerisque *Diarrhæa*, quam prius  
diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab  
eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio.  
Externa hîc pariter ac in Febrîbus Constitutionis præ-  
cedentis sicca reperiiebantur, attamen, præmissâ maxi-  
mè Venæ-sectione, æger in sudorem solvi poterat, quo  
provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo  
non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægressâ  
nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè  
voti fueris compos. Sanguis sæpe Pleuriticorum, &  
Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat,  
non verò usque adeo Gelatinâ illâ albescente quâ illo-  
rum sanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena



hujus morbi Διαγνώσις, Anno verò surgente ipsa *Pests* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis*, viz. *Bubonibus*, &c. Hæc indies magis ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam instante unius septimanæ decursu octo plùs minùs hominum millia delevit; tametsi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; à quo tempore receptui cancre cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis veris exordium; quo appetente & ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc subnectam.

## C A P. II.

*Febris Pestilentialis & Pests. Annorum 1665, 66.*

**I**N superioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum classe vulgò reponi, cùm indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole, sed à therapeiâ perperam administratâ proficiscatur. Nâm cùm ad morbi solutionem à naturâ destinatam haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temerè instituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus fusque deque conversis, non modò tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, uptoꝛe quæ ab illis Febrium speciebus, ob symptomatum anomaliam cā nomenclaturâ utcūque insignitis, totâ suâ ideâ ac ingenio



genio dissideat. Reverà enim cum ipsi sima Peste specie convenit, nec ab eà nisi ob gradum remissionem discriminatur. Quocirca utriusque effectus ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aëris massæ occultam ejusmodi sive crasin sive texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa atque pararia existat, nemini obscurum est, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempestate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, alias tamen unum alterumve hominem afflixisse contentum, ulterius non grassari De Variolis, ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

At vero quæ qualisque sit illa aëris dispositio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus; quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritissimo jure veneremur, quod aëris constitutiones λοιμός, id est, Pestem malorum omnium immanissimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus suscitandis inserviant. Unde fit quod hunc orbem nostrum *Britannicum* Pestis vix frequentius quàm post annorum circiter trigenta vel quadraginta intervalla (summo sc. pernicipi vigore, ac totâ furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt pestiferorum funera, paulatim imminui ac evanescere solita, Pestilenti aëris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatæ attribuenda sunt, quippe quæ antegressæ messis duntaxat specilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno post graviolem Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quam plurimùm referant, necnon consimilem medendi ratio-



nem sibi vendicent, quemadmodum inferiùs ostendemus.

Verùm præter istam aëris constitutionem, ceu causam communiozem, accedat oportet & alia procatactica, nimirum *μιάσμα* & sive semini à pestifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore consortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exigua primùm scintillâ mox horrible erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aëri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; aded ut ad tristissimæ ægitudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali consortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summâ curâ à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intrò subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quamquam autem hic morbus cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac Æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægitudinem, cujus essentia in humorum *φλεγμάσει* sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porro & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secùs ac cæteræ rerum naturalium species. Nasçitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aërem in diathesin huic morbo adversantem, glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm seminium Pestilentialis, nullâ aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin ubi in frequentiore aliquam Urbem semel pedem intulisset continuatâ strage funera usque  
& usque



& usque densaret, donec tandem nemo superesset in quem Pestilentis miasmatibus labes impingat. Atqui contrarium sæpe evenisse animadversum est numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aëris dispositionem quantumvis *λοιμώδη* pesti suscitandæ per se imparem esse, vehementer suspicor; quin Pestilentiae morbum alicubi semper superstitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accedente simul idoneâ aëris diathesi popularem fieri. Aliàs enim non assequor quid fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur, aliud non longè distitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso cautè inhibendo, prorsus immune se præstiterit; quemadmodum non ante multos annos Pesti per universam ferè *Italiam* immaniter grassanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitus interclusit.

Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Februm intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari premerentur, Febris ardens usitatâ symptomatum *συνδρομῇ* stipata, indefinenter ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit ut citra ullam Febris præsentationem ingruat, ac homines de improvviso è medio tollat, *maculis perpureis*, præsentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pesti admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non existit



existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate progressio; quanquam susceptor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minùs perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterum quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleate definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postularit quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stripes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minùs quam animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia suâ promanantes, sortita est. Neque interim magnoperè urgebit ista Quæstio, Quâ demum morborum medela administrabitur, dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientiâ comprobata cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam simularium omnium morborum ortus à qualitatibus vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione, originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissime, præ tenuitate suâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate quâ potest maximâ pollet (ut in principio & statû constitutionis Epidemicæ videre est) subito ac quasi ex improvviso calorem



lorem nativum dissipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam subito extinctorum maculis purpureis undiquaque conspersis, atque fœdatis; nempe Febris cruoris præ intestini conflictûs violentiâ diffilientibus, & compage ipsius prorsus dissolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximiâ, etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præsentione cietur. Secûs quàm ut plurimùm accidit ubi causa morbifica minùs subtilis existet, & quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuspidè graciliori præditum pulvinari supponatur, ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublimè non attollitur sed perforatur. Verùm ejusmodi subitanea extinctio rariùs occurrit, nec nisi (ut supra innuimus) circa initium Pestis, vel incrementum. Et enim, ut in alijs Febris, plerumque rigor atque horror primùm invadit; quem calor mox excipit, & tantisper excurrit; donec particulæ cruoris inflammatae provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres, quas Pestilentes vulgò appellant producere solet; ut in fine pestilentis constitutionis sæpenumerò accidit, ac forsitan etiam uno alteròve post anno, donec ista Februm species prorsùs dispereat.

Certè, me judice, in inflammatione istâ quam Latini *Ignem Sacrum* appellant quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos, Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpe non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis sub alis, vel in inguinibus dolor,



Vid. Sen-  
nertum, lib.  
2. cap. 16.  
de feb.  
Sympt.  
contin.

lor, ut etiam in Peste fieri consuevit. Et  
ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum  
horrore & insequenti calore Febrili, ita ut  
qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue  
pestifera se corripì, donec tandem in crure  
aut alio loco sese affectus prodat. Quibus  
accedit quod & maligni aliquid huic  
morbo inesse nonnulli Authores suspican-  
tur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque a-  
lexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flama,  
ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particu-  
læ sanguinis leviusculè ustulatæ ac quasi syderatæ brevi  
spatio foràs ablegantur, sponte suâ, nec ulteriorem nox-  
am molita, extinguitur.

Veruntamen Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est,  
ut qui summâ quâ pollet substantiæ tenuitate intimiores  
corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus na-  
tus sit, spiritibus cruoris derepentè profligatis, ipsiusque  
compage nonnunquam citiùs dissolutâ, quàm Natura  
præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solen-  
nem nempe machinam quâ quicquid sanguini infestum  
est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod si quis mihi hîc litem paret de eo quod hunc  
morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat  
non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic  
sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti calorem,  
qui Pleuriticorum ac Rheumatismo laborantium sangui-  
nem planè æmulatur; adustam *Anthracum* faciem, Pyroti-  
ci actualis impressioni non absimilem; necnon *Bubones*  
ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt ac  
eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent,  
uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum ter-  
minantur. Quin & anni tempestas quâ Epidemica Pe-  
stis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum  
suum conferre videtur: Eodem enim tempore, ni-  
mirum quod inter vernum æstivumque medium est,  
*Pleuritides*, *Anginae*, aliæque inflammati sanguinis af-  
fectiones popularitèr ingruere consueverunt: quemad-  
modum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt,  
quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londi-  
nensis*



*nenfis* exortum antecesserunt. Nec verò nullius est momenti illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnesque qui à Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos qui ab eadem convalescent, cachexiæ aliisque affectibus à residuâ priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apostemata ea Carbunculi*, postquam inflammatae particulae unâ cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facile sanata fuerint.

Verùm perquirat hîc fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, quâ fiat ut medicamenta calidioris censûs, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tum ad hujusce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulae sanguinis inflammatae difflantur, atque exterminantur. Quod si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpe accidit) mox sanguinis incendium ab additio calore magis efferatum, eorum noxam palam proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotarium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum restat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statim horis dietim assumpta, complures, qui aliàs salvi intactique verisimiliter permanissent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortasse qui me temeritatis atque arrogantiae eo nomine infimulabunt, quod ab Urbe dum nupera Pests grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copiâ minùs instructus, de hâc re tamen differere sustineam. Verùm cum Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset,



fuiſſet, tamen ea quæ crebriori uſu de huiusce morbi ingenio annotaſſent, in lucem edendi voluntas hæcenus defuit, mitiorem, uti ſpero, de conſilio meo ſententiam laturi ſunt omnes boni, quòd meam de truculentiffimo affectu ſententiam, paucis quidem, ſed propriis obſervationibus ſuperſtructuram, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ cò in univerſum dirigendæ ſunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè ſequentes, eidem ſubſidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in inteſtino hoc hoſte debellando uti ſolet, minimè fidentes, diverſam ac tutiorem ex noſtro penu atque artificio vice illius ſubſtituamus. Niſi fortè hic aliquis regerat rem etiam ſatis feliciter per peſtifuga alexiteria geri poſſe, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire eſt. Verùm enimverò annon auxilium quod præſtant huiusmodi medicamenta, potiùs manifeſtæ ipſorum facultati, quâ ſudores affatim proliciendo ſimul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Peſtilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet diſceptionem. Nec de hiſce tantummodò, ſed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas eſt, utrùm evacuationem aliquam ſollicitando, potiùs quàm virtute quadam ſpecificâ ægrotantibus non ſuccurrant. Qui enim, verbi gratiâ, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *Sarſaparillam*, veneni in iſto morbo reperti alexipharmaca obijciat, adducenda ſunt ei curationum exempla, in quibus ille ſine ſputo aut ſecreſſu, hæc verò ſine ſudoris ſuſcitatione ſanitatem aliquando reſtituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem veriſimile eſt, peculiare Peſtis remedium, propriumque ipſius perniciæ alexiterium adhuc in naturæ ſinu abditum deliteſcere, nec eandem niſi ratione quâdam mechanicâ tolli poſſe.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ cò ſpectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione ſuo more & modo auxilium ſuppeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peſte  
Natura



Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversim agitur, per *abscessum* aliquem in Emuncto-riis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre, quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversâ, quam natura in utroque morbo præmonstrat, viâ ac ordine, etiâ diversam medendi rationem institui debere. Nimirum si quis materiam veræ Pestis, ope sudoris amoliri satagat, is diversâ à naturâ viâ insistit, utpote quæ id per apostemata molitur. Contrâ verò qui aliâs quàm per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu ac ποπή nequaquam convenientem. Cæterùm in Peste verâ, quoniam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat; nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitatem ne ægrum, jamjam plus æquo calescentem, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quanquam haud inficior post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego à sudore proficisci minimè arbitror; utpote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Verum quàm fallax & infida sit hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foràs evocata, exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contra vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius, sive naturalis sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione perceptâ, sanitatem



sanitatem brevi recuperarunt ; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobant. Verùm lubricam atque aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem ex eo manifestum est, quòd interdum *Bubo* qui primùm laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvviso disparcat, ejusque loco *Macula purpurea*, certissimi mortis indices, succedant ; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem inferre ac sustentare debuerat, alioversum per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras diffaverint. Ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amolientæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quàm à *malignitate*, ut loqui amant, eximie perniciæ causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifestò consequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hinc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effari veritatem, quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulò auctior evasit.

Quare cùm minimè securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demum arte secundæ quam diximus Intensionis satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem



autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plerisque audire in hoc morbo venæ-sectionem. Verum vulgi præjudicia parum moratus, rationum in hac quæstione momenta, quæ par est æquitate atque candore, paulisper expendam. Ac primum quidem Medicorum, qui grassante nuperâ lue in Urbe præstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Partem quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cum mediocris tantum quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cum à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ sententiæ patronis universim ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroekio* aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quæstioni superius propositæ respondeant. Sanè Venæ-sectionem in Peste convenire, complures itaque gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus, Joannes Costæus, Nicolaus Massa, Ludovicus Septalius, Trincavellius, Forestus, Mercurialis, Altomarus, Paschalius, Andernachus, Pereda, Zacutus Lusitanus, Fonseca*, aliique. Verum qui totum curationis negotium in copiosâ, qualem non postulamus, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus superi-



oris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæ-  
 strâ versari videar, Lector accipiet suis ip-  
 Cap. 7. de suis verbis de hac re differentem. Ego (in-  
 curatione quit) ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse  
 per vene- puto, cui hæc non possit esse salutaris supra om-  
 sectionem. nia remedia; modo opportunè & quantitate  
 convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando  
 inutilem inventam fuisse, propterea quòd aut tardius aut  
 parcius quàm opus esset, aut quòd utroque modo circa eam  
 usurpandam peccatum sit. Et paulò post hæc subjungit;  
 At in tantâ timiditate & parçâ detractiõne quâ fieri potest  
 ut quis rectè possit judicare quantum ea in Pestilenti mor-  
 bo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cuius  
 curatione requirebatur detractiõ librarum quatuor sangui-  
 nis, in quo una tantùm detrahatur, si hominem interficiat,  
 ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo  
 modo missus est, nec fortè etiam opportunè. Verùm nebu-  
 lones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam con-  
 vertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas  
 & turpiter vituperari exoptant. Aut si id nequitia non fa-  
 ciant, ignorantia tamen prave dispositionis efficiunt: u-  
 traque certe perniciosa, sed illa magis. Quæ omnia ex-  
 perientia confirmaturus, paulò inferiùs sic pergit; His  
 observatis nemo rationis capax jure in his morbis vitupe-  
 rare missicnem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam  
 divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter  
 usurpare; quod ipse perfectò ab annis quindecim facio.  
 Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, &  
 Mentibus Hannenise abhinc quadriennium, & Parisiis to-  
 to hoc biennio, & Cameraci anno proximè actò, in om-  
 nibus meis agrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præ-  
 sentius ac salutaris reperi ipsâ largâ & tempestivâ san-  
 guinis missicne.

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ bre-  
 vitati studens, huc transferre superledeo. Libet tamen  
 rei in hac nostra Britannia ante aliquot annos gestæ  
 historiam oppido raram ac à proposito nostro non alie-  
 nam, huc loci apponere.



Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam nostram miserrimè affligerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum *Dunstar*, quod in provinciâ *Sommertonensi* situm est, aliunde in-  
vecta, aliquot præfidiariis cum macularum efflorescen-  
tiâ derepente exanimatis, complures etiam alios corri-  
puisset. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus  
exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter  
alios faciebat, à præfidii præfecto enixè rogat ut sibi li-  
ceret commilitonibus suis truculento morbo correptis  
pro virili succurrere, quo annuente, singulis ægris, sta-  
tim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore  
conspicuo, sanguinem ingenti copiâ detraxit donec pe-  
dibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio ve-  
na pertusa est, nec aderant vascula quæ cruoris in ter-  
ram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in  
tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam  
à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, ta-  
men ex complurimis iis quos hoc modo tractasset, mi-  
rum dictu, ne unus quidè desideratus est. Vir No-  
bilissimus juxta ac morum probitate atque fide specta-  
bilis *D. Franciscus Windham* militum Tribunus, ac præ-  
dicti castris tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit,  
& etiamnum in vivis est, pro eâ quâ est humanitate rei  
gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihi met ipsi circa hanc rem singulare ac me-  
moratu dignum aliquando observare contigit, Lector  
inferiùs accipiet, ubi pauca ea quæ desæviente nuperâ  
Peste *Londinensi* à me usu atque experienciâ annotata  
fuerunt inferiùs ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente  
tantum ac judicio assequor, verum etiam reipsâ atque  
editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis  
fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Ve-  
næ-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arri-  
det; utpote quæ nec ægrorum vires æquè prosternat,  
nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc  
difficultatibus suis non vacat; primò enim, multis, ac  
præsertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores æ-  
grus



gravius proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulationi tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quod tristioris adhuc ominis est, vanâ spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cum enim præcipua hujusce mali labes in spirituofiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit ac comminuit. A quâ fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe non secus ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflictâ, primò intensius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondùm penitus dissipatâ) abrumptur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies impensius sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo superius innuimus modo, sæpe ecchymata imminentis lethi indicia toras propellantur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentius patefeat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio à nupere luis primordiis ducto, summâ fide edisserere lubet.

Nobilem



Nobilem fœminam incunte *Mai*o anno 1665, ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-sectione auspicatus, postero die ad præcavendam Diarrhæam, quæ, ut in hujusce Tractatus initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit) Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem iniecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ quæ superiùs tradita est, quæque constanti successus serie hætenùs à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirco adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ-sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala ac inconsueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriâ revocans, summum ardorem, etiam post reiteratam venæ-sectionem, in prædictâ ægrâ perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è narribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porro



& eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs esset idonea (illæ enim hoc tempore suâ sponte quasi dissiliunt & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pluritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pluritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescens, etiamsi nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eadem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pluritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commissi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter grassabatur) prædictæ proxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitosa illa Pests, quæ eò tandem truculentia devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac unâ urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modò loquebar, an pests appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronunciare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore ipsissima Pests cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in meâ viciniâ affixit, eandem tam in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium *συρδσομένην* adfuisse. Cæterum cum proximo pariete ardente propius adibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi,



adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosâ illius Luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuriâ ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multò post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magnâ admiratione deprehendi. Ideoque propriâ experienciâ fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac dietæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præ adstantium proterviâ, qui præjudiciis inani-bus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, saltè dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proindè alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex usu futurum judicavi. Nocumēti quod aliquando insōns dedi, non ex eo quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex votò eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hìc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisq; id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adeste tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, cum



quidem multò melius se habere, & nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxat venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contra niti pergerent, satius fuisse ut nulla omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certiùs interiturum. Prælagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cum jam omnem abscessus spem Phlebotomia toties repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximiâ dirumpentibus, Æger autem post aliquot horas satis conceffit. Cum ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursum mihi molestiam faceretur, magnâ cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri posset medendi modus qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diù multumque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuum, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

Primò, siquidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo factò, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habebat difficultatem, verum etiam majoris incendii, proindeque ecchymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphorescos immediatè insequentis beneficium abundè compensavit. Post venæ-sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minimâ interpositâ morâ stragulis ægrum obrui, ac laciniam lancam sincipiti alligari jussi; quæ quidem



quidè capitis obtectio ad sudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, si vomitus non adesset, hæc & similia hydrotica exhibui; *R Theriac. Androm. ʒ ss. Elec. de ovo ʒ j. pul. è chel. cancror. comp. gr. xij. cochinell. gr. viij. croci gr. iiij. cum s. q. succi kermes. f. bolus, quem sumat. 6à quâque horâ, superbibendo Coch. vi. seq. Fulapii.*

*R Aq. Card. benedicti ʒ scord. comp. an. ʒ iiij. aq. theriac. still. ʒ ij. syr. caryophil. ʒ j. misc. f. Ful.*

Quòd si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febribus Pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantispèr propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod linteaminis pars subindè ad colligendos hiatus vultui superinducerentur) sudor promanare inciperet. Nam (quod quidè observatu summè dignum est) cùm materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eisdem introrsùm reflexis, ac in ventriculum & intestina decumbentibus provenientes, ultrò sedantur: Adeò ut quantacunque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter ægrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem fuscitandum exhibendo, sermonem injicerem, retulit se jamjam varia eaque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, omnibus iis quæ antea exhibuisset vel ingratisimum ac summè fastidiosum, me facilè effecturum ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à sola stragulorum mole paululùm maduisset, largiorem *Theriace Venet.* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosorem sudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin haustibus *Zythogale salviâ alterata*, vel *cerevisiæ*, cui *macis aliquantulum incoxerit*, subinde repetitis, ad naturalis



naturalis diei spatium continuari præcepi, absterfione interim omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à sudoribus finitis indusium utcunque madidum ac immundum mutari permitto; Id quod summâ cautelâ observari velim. Quod si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculæ relinquitur.

Et profectò *Diemerbroeckium* aliosque nequeo latius mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primò enim ægrum sudorè diffluentem viribus meliùs quàm antea constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnari non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoresin coniecti, tantum abest ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum quique multò plus levaminis asferret, planè ac si verè criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porro in summo sudoris vigore jusculis ac sorbilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quæ cum cardiacis & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactioni abundè succurrunt. Caterùm in re adeò manifestâ non opus est ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palam proclamat, videre est, quòd quamdiù æger sudore diffluit benè se habere existimet,



stimet, neque minùs ex astantium iudicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimùm corpus arescere incipit ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminiò redeunte.

Per horas à finito sudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur, indusium sponte suà in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, & Zythogalæ salviâ alteratæ usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infusione sc. thamarind. fol. sennæ, rhabarb. cum mannâ, & syr. rosar. fol.* Atque hâc medendi ratione, anno à Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est, postquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hactenus non sustinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vasa confertim remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tutò administrari poterit Phlebotomia, modò confestim ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur sudores, qui ad spaciū superiùs requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longe minore salutis periculo, quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam propoluisse, nisi quod probè exploratum habeam. Sanè cum supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solùm ægrorum omnium, cujuscunque demum sortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me aliàs tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi



mihî ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verum etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quàm *odontalgia* aut *clavorum pedibus* innascentium curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompâ, ac levicularum rerum notitiâ, quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritiâ.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihî repræsentarem, quæ ratione aliquâ & consilio freta corpora quævis regeret ac moderâretur; quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu, (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen cuius vi producta sunt omnia, & à cuius nutu dependent, infinitâ suâ sapientiâ sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia; perinde atque *automata* non pro suo, sed artificis consilio moventur.



# SECTIO TERTIA.

## CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668,  
partim etiam Anni 1669, Londini.*

**A**NNO 1667. appetente Æquinoctio Verno, Variolæ, quæ durante illâ, quæ proximè est prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latius grassantes, sub Autumno *Επιδημικώτατοι* factæ sunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, superveniente brumali frigore parcius laceſcebant; at proximo Vere adoleſcente, postliminò invaluit hic morbus viguitque, donec ab inſequentis hyemis gelu, uti priùs, reſuſo impetu coerceretur. Poſthæc tertio demum cum Vere ſurgente increbuit, at jam languidior, & ſuccifo quaſi poplite minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præceſſerant æſtatibus: Menſe verò Auguſto 1669. penitus intercidiſſe, Dyſenteria Epidemica locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Conſtitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs, quantum ego memini, ſeu proſum ſpectes, ſeu retrò: Quo non obſtante, cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, ſi ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ inceſſebant, & novum quoddam Febris genus exortum eſt, à Variolis, quales ſe tum gerebant, non multum abhorrens, ſi puſtularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua inſequen-



sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licet multò pauciores invaderet quàm *Variolæ*, easdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominus per hæc tempora non planè desiit unquam, donec tandem cum *Variolis* mense Augusto 1669 omnino disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhæa* scilicet, aëris Constitutione jam tum ad subsequenter *Dysenteriam* vergente: Utut verò hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa *Febris* introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, figillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fusiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & regulares maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes *φαινόμενα*, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tantum in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum etiam medendi methodus est desumenda. Notandum enim est, non tantum Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem speciem referunt durante hac annorum serie, aliam verò annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur quoad certa *φαινόμενα* omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Historiam ante omnia præscribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* subsequentium annorum valeam dispescere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem *θεραπεία* ex animo votoque maxumè cessit.



## C A P. II.

*Variolæ Regulares An. 1667, 68, & partis 69.*

**V**ariolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernal* (uti hæc de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturius nonnunquam, mense putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi prius hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, prius obsederit. Duplex est harum species (ut & Variolarum quæ quibuscunque annis infestant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluente*; quæ licet essentialiter, ut aiunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata quæ hanc comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1. *Interstinctæ* vel *Discretæ* cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, capitis & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi *διαθεσις* mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post,) doloris sensus in partibus quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxyismi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique Variolas in procinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerentes Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & auctoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub Vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurorâ in conspectum se dederint; & (quod sæpe sæpius observavi) quæ Variolæ infantes statim ab  
hujus-



hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuæ, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissimè confluunt. Atque hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hic loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque *ευμεταβλήτω* nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliquâ ægritudine transigatur, priusquam expulsio materiæ, pustularum eruptione se prodatur.

*Variolæ discretæ* quarto ut plurimum die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam serius aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescent; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quod adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem *διὰ δευτερίης* non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ægrum deserit, idque suâ demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se ferè habet modo: Primò pustulæ subrubræ, tenuissimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus universum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui cum pustulis surgentibus augetur, quæ indies grandescunt, & in majus fastigium elevatæ cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *οctavum* à primò insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) intervalla, quæ prius subalbebant, pro pustularum quibus obsidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam



vesicam inflatam ac resplendescentem per eandem extensam non malè refert. Est etiam ubi temporius oculis capiuntur ægri, si nempe major pustularum vis à prima eruptione se in illos effuderit. Proximè à facie intumescunt manus, digitique pro pustularum numero distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ quæ faciem obsederant, læves ad tactum fuere atque rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum æmulum. Et sanè quomitiores sunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minùs asperæ, albæque magis conspiciuntur indies.

Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebar) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei aut reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, disruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Et enim ubi primum decidunt pustulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi squamulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ quæ sæpenumero in convalescentibus



ab hoc morbo diu visuntur ; quamvis rarò admodum *Variolæ Interstinctæ* ulla sui linquant vestigia ; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis anni mensibus invasere ; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluerint, ut postea diceretur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de *Variolis Discretis* dicta sunt.

2. Symptomata cum *Discretis* communia habet & illa *Variolarum* species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hîc atrociora sint omnia : Febris scilicet, anxietas atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in sudores dissolvitur æger ac in alio genere jam suprà descripto, ubi magna, ut fit, in eisdem propensio ut plurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè conflururas : Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve post illam protrahitur ; quod quidem in *Discreto Variolarum* genere nondum mihi contigit observare.

*Tertio* ut plurimum die erumpit species hæc, ante illum aliquando, vix unquam post illum ; cùm *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusivè à primo insultu morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint *Variolæ*, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam ; sit tamen, licet oppidò rarò, ut ob atrocius aliquod symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio ; Verbi gratiâ, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxysmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticus vexat, nunc in artubus ut in Rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hisce in casibus, licet infrequentes sint, *Variolas* solito seriùs erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentiâ constrictas atque impeditas : Quæ quidem



quidem symptomata solitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi satis apertè indicant secuturas Variolas & è *Confluentium* genere esse, & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Discretis*, mox ab eruptione (uti dictum est) quæ morbi insultum comitabantur symptomata nullum jam ampliùs faceffant negotium, in *Confluentibus* longè aliter se res habet; cum tam Febris, quàm alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillo-  
rum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis veratissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliàsque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquem spectabilem, ut *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavère; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ vultum omnem contingentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm solent *Discretæ*; dein adinstar pelliculæ albæ vultui agglutinata, solitam cutis superficiem non multum superantes. Præterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur judice digito, & ad colorem fuscum, non verò flavum, ut in *Discretis* accidit; intenduntur indies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ maturescentes ad colorem subfuscum vergunt, tantò etiam lentiùs, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contra quantò minùs confluxerint, tantò magis & flavescent, & se ocyùs proripiunt. Pellicula hæc seu scabies omnia pervadens, ubi primùm decidit nullà quidem scabritie vultum afficit, at verò mox  
H 2  
illam



illam excipiunt squamulæ furfuraceæ indolis perquam corrosivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus foedè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sævierit morbus, humerorum etiam & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subiectis expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum aestimari non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, sed pro earum numero tantum quæ faciem obsedere; quæ si his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucae atque Discretæ sint ex quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet ipsæ truncum & artus occupaverint, si in facie rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari, malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum atque pedum majores fuisse quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versùs ascenditur, eò sensim minores & contractiores semper extitisse. Atque hæc de *Pustulis* censui dicenda.

Sunt verò & alia symptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel pustulæ ipsæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum se comitem adiungit, ut unicum tantum viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ superveniente Salivatione: Posterius autem, nempe *Diarrhœa*, Infantes hac specie laborantes non ita certò discruciat. Utrùm providens natura has evacuationes idcirco substituerit, quòd in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definitio, cum Historiam tantum scribam, non solvam Problemata.

Hoc



Hoc certò scio, quòd non solum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, sed etiam quòd quæ per illas fit evacuatio tam est necessaria, quàm sunt vel Pustulæ, vel faciei & manuum intumescencia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi posttridie, bidu-  
ove præterlapso. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conspurcante. Neque sanè multum cedit Ptyalismus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, nisi quòd non ita malè oleat. Die autem ferè undecimo saliva viscidior jam facta, ægerrimè excreatur; siticulosus est æger, ruffit subinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum *Salivatio*; licèt aliquando, (rariss tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino cessaverit, tandem postliminiò recrudescat. Dicto autem die, undecimo scilicet, tumor faciei unà cum *Salivatione* imminui incipit, at tunc primùm ejus loco manus intumescere solent, aut debent.

*Diarrhœa* non ita maturè infantes solet invadere, atque adultos *Ptyalismus*; quocunque verò tempore ingruerit, nisi arte sistatur, singula morbi stadia decurrit.

In utraque Variolarum specie Febris à primò statim insultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat usque ad pustularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapso prorsus definit.

Observavi semper in morbo vehementiori, ægrum sub vesperam quasi Paroxyfino laborasse, & funestiora symptomata vespertinis præsertim horis se ostendere, atque exacerbari.

En justam Variolarum hujus generis Historiam, vera æ genuina hujusce morbi Phænomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, superveniunt, jam proximè differemus.



Animadvertendum est itaque, ista quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto semper à primo morbi insultu computandi initio) maximum ad ægri sive vitam, sive interitum pondus habere, magisque ad amissum expendi debere, cum liquidò constet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (sc. *jam descripti*) genere intereunt, præfatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui *Discretis* Variolis laborat æger, cum satis promptè sudoribus diffuat, (quod hîc in adultis fieri solere jam diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Astantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per *discretiv* particulis istis quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerant facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suæque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc est notandum, quòd si paucae compareant Variolæ, hyems si fuerit, æger ætate provector, aut venæ-sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgescentiam impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.



At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hætenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei intumescencia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non *Salivatio* tantum, sed faciei insuper & manuum intumescencia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crassi à regimine præservido disjectâ fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala jam taceamus) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unà cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigentèque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ προ-γνωστικόν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit; materia Ptyalisimi quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus quem assumit in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentâ & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

*Phrenitis*, v. g. à nimia sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & calor tam parum est par-



ens, ut magnis viribus, ac furibundo nisu injectasprehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem causa effectum longe diversum, seu contrarium, ut videtur, producit, Affectum sc. *Comatosum*; ita ut æger nunquam ferme evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peste, laxatâ, inflammationis vi, sanguinis compage, *maculæ purpureæ* se ostendant Pustulis interspersæ, mortis ferè semper prænunciæ. Frequentiùs hoc evenit, ubi aëris Constitutio morbo isti Epidemicè grassanti præ cæteris favet. Aliquando in pustularum summitate maculæ nigrae exiguae, acicularum capita vix æquantes, in medio verò subsidentes, se produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum illum, qui variolis genuinis, ac suum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod satis liquidò cernitur in illâ quæ circa morbum hunc versatur praxi, in quo omnia Symptomata eò sunt mitiora, quò magis pustulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adolescentum porro, & ætatis flore vigentium, (præcipuè si vino, aut alio quovis liquore spirituofo se nimium impleverint,) usque adeo in hoc morbo nonnunquam sanguis accenditur furitque, ut per Arterias & vesicam viam sibi faciat, & quâ data porta ruat; quò quidem *mictu-sanguineo* vix aliud symptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragædiam.

Ab eadem insuper causâ nonnunquam, licet rariùs, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis quæ in maximè *Confluenter* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægræ morte morbum finierit.

Aliquando



Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idque in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata, quæ à *προφάσει* aliquâ jam dictis contrariâ interdum oriuntur, si nempe æger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus fæque vena fuerit pertusa ad ingentem vim sanguinis amissionem, aut alvus nimîa Catharsi subducta; unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt & derepente confidunt, superveniente insuper *Diarrhæâ*, à qua ægro, (adultus si fuerit, ut supra innuimus,) ingens est discrimen, & anceps morbi exitus, materiâ sc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debite exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quodd faciei manuumque tumor ab his rerunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus est censendus, quàm ipsâ Pustularum eruptio, nisi ex fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à suscepto frigore pendent symptomata, rarò admodum occurrunt, si cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cum enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minùs ab hâc parte peccatur, quàm ab alterâ.

Qualis verò sit hujus morbi essentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectûs defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare, *Inflammationem* eum esse (à cæteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amoliendâ, per dies priores duos tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & sub Abscessulorum formâ suis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est, duo esse hujus morbi tempora, quorum primum *separationis* est, secundum *expulsionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi



peragi solet, quorum decursu natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas seligat congregetque quæ sanguinem laceffunt, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto pristina quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis, in sanguine peractâ, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abscessibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum suâ specie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditaris, maturationis, atque exarescentiæ statum percurrere solent; quæ omnia si ritè atque laudabili modo absolvant & exequantur, in tuto res est, cum exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluido-que corpore transfigatur, atque in ipso (ut sic dicam) naturæ foco; posterius autem denso spissoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimiam suâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam præster. 2. Ut abscessuli, pustulæve summâ curâ sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; sollicitè imprimis cavendum est, hoc tempore præsertim, ne nimium asurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aëre loci in quo decumbit æger, igne nimium ex calefacto, sive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum usu; præcipuè verò ab his cavere oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut Verna sit, aut saltem ultra ætatis initium non processerit. Hinc enim fiet, ut separatio, quæ sensim lentisque



lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universalem quandam despumationem opportuniùs pergat, præcipiti cursu feratur; atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad secretionem damnentur, quas aliàs Natura illam subire noluiſſet, nisi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis quæ ad separationem minùs opportunæ sunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulſioni minùs accommodæ. Mihi quidem rationi consentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *separationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certiùs atque universaliùs eadem *separatio* absolvatur. Atque ex illâ sic absolutâ, curationis inſequentis ſuccellus poſſiſſimùm ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contrariâ, contrariùs planè rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod peioris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt huiusce excretionis) eliminantur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidâque cuſtodîâ, Variolæ nimis protrusæ in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & huiusmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cùm ex alterâ illâ methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetiſque temperamentiſ) noſtrâ ope, noſtris artifiſciis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter,  
& cum



& cum summâ spe erumpentes, postea recedentibus pustulis præmaturæ detumuerunt.

Quemadmodum autem inconsultum est atque periculosum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope coëptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus venæ-sectione, clysteribus emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimùm impediatur. Licet enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adversus Phlebotomiam, aliasque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentiâ ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur, nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, siquidem ullo modo vitari possit, ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hasce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandæ accuratè secerni debuerant, verùm etiam illud ipsum subducitur, quod coëptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò post ex improvviso quasi repercussæ detumescunt, idque ob eam potissimùm causam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obstantibus, si vel minimùm suspicari liceat variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit, ut non solum sanguis quam primùm mittatur, sed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur; nempe  
illud



illud hic agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo ritè atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, imprimis periculosum esse, si æger præsentī Febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peractâ jam *separatione*, atque relegarâ ad carnosas partes materiâ, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo statu & quasi texturâ indutus, *ευπαθής* est, facilèque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque aded levissimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis est; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verum illius loco non tantum symptomata superius memorata excitat, sed & cœptam per pustulas *expulsionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ, atque in corporis *ἐξω* depositæ, vehementi illo rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosæ ultra gradum supurationi debitum excoactæ, minùs commodè illam exequantur; vel denique fortassis abortâ hâc novâ ægritudine, sanguinis œconomia, ipsarumque carniū tonus pervertitur, usque aded ut materiam illam expulsam vincere, eamque solenni more abscessuum coquere nequeat.

Interim non usque aded nos illuc intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque hujusmodi quæ carnosarum partium temperiei



temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, in quàm incerto lubricoque sit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exercet, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis iudicibus causam dicentes, severissimam sententiam facillè eliciant; eo scilicet consilio, ut ipsi pluris æstimentur, & super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorsus est, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porro cernere est, quòd minùs mirum sit, si Nutricibus, per se nimium plerumque officiosis & satagentibus, res malè sæpenumerò succedat; Nempe res ardua est, & quæ muliercularum ingenium atque iudicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, præsertim cum anni tempestas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentem profectò atque sagacem Medicum omnino postulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admissò frigore pustulæ reciderint, vel facies ac manus derumuerint, Cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii simus: Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus aut sæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improvviso suscitet. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, & vim calidioris stimuli facillè sentit; unde fit, ut sæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est quàm prægressæ venæ-sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunt.

Jam



Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad Praxin propius accedam : Quamprimùm manifesta hujus morbi indicia se produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carniū esu interdico, cereviam verò tenuiorem pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac subinde pro arbitrio hauriendam concedo ; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque diætā admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuso vescatur, modò cautum sit ut eo per vices utatur, & modicè, dempro etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est ac naturalis, temerè propellere nonnulli satagunt : Cùm pro certo habeam, eo magis universalem fore materiæ Variolosæ separationem, quò tardiùs istæ prorumpunt, proinde & securiores possumus esse ne se denuò intrò condant, & rectiùs matureſcent : cùm, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ adinstar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimium festinatâ diligentia periculum est (in calidioribus præsertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum suppleant vicem) ne natura nimis incitata coactaque, universam penè corporis substantiam in variolas effundat ; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus æquo properasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porro non ideò statim foras propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimùm laborat angiturque ; cùm ne vel unâ quidem instantiâ possit ostendi, quempiam ideo interiisse, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem seriùs ocyùs extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore & remediis



mediis Cardiacis, præmaturè ingestis, fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus & temperamento sanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiacæ eo animo exhibita ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalesfacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Variolosæ separationi ritè peragenda par esset, concitato, certa tantum quædam morbi indicia se prodidère, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultra efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis sollicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, concessâ sc. Cerevisiâ tenuiori, demptoque partim stragulorum quibus torrebatur onere, pustulis exiturientibus commodum viam stravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocaui. Neque magis, si quid ego judicando valeo, ab illis stat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu se contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempestivè Cardiacæ ingerunt; Etenim *Sanguinis mictus, maculæ purpureæ*, & reliqua symptomata lethalia, (de quibus supra,) eo tantum nomine, præsertim ætate florentibus, superveniunt, quòd nempe lectulo præpropere nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, rectè exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unicâ saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia sunt *Laudanum Liquidum, Discordium, &c.* si in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admisceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cum sanguini æstuantis frænum injiciant, Natura materiam morificam opportuniùs atque liberiùs ejicit atque amolitur. Neque etiam consulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhæâ*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhæa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel



vel humoribus è massa sanguinis per primos dies exagitati atque æstuantis, in intestina exoneratis) non tamen hic magis deerit natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, suâ jam sponte sistetur Diarrhœa,) quàm solet in halitibus istis extrò vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quòd si ad adolescentem vegetiorem accersor, & qui insuper liberaliore sive vini sive liquoris cujuscunque spirituosì compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: Quod si non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinductâ enim Inflammatione istâ, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum Fervor, intenso illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non rarò in vesicam vasorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primùm eruperint Pustulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cum longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quædam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentiâ, de genere *Discreto* mihi constet; ægrum Cerevisiâ tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem suprâ descripsimus. Atque si tempore æstivo eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorsum attineat ægrum in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singu-



lis diebus, per aliquot horas de toro surgat, eâ lege, ut tam loco, quam vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestiâ, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tedium adauget, verùm etiam Febrilem æstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi necessitatem ægrotanti imponat, prospicio ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quàm quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incumbente, manè & serò foco medioeri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus suprâ allatis, tum ipsâ experienciâ fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri posse.

Determinante morbo cùm halituum à materiâ jam in pus conversâ prodeuntium eruptio liberior à pustulis tandem crustosis ac duriusculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini semi-cocti cochl. 5 vel 6*, vel aliud medicamentum Cardiacum temperamentum exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur. Et sanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus est. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior & Cardiaca magis potest concedi; juscula v. gr. ex pane & Cerevisiâ Saccharatâ, è farinâ Avenaceâ cum Cerevisiâ & Saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere sc. *Discreto* ac leniori, si æger hâc Methodo ac Diæta, utrisque moderatis, se tractari patiat; nisi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia symptomata Phrenitidem minitantiâ, Paregorici usum subinde suadeat.

Hæc sanè, reclamante licèt immani isto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverso militat, vera est ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit dentum, me vitâ functo. Et  
licèt.



licet non negem, multos regimine admodum opposit<sup>o</sup> tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus quàm omni prorsus periculo vacat ex sua naturâ hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, nisi vel à frigidiore tempestate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ fervarentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere; quod quidem, licet in hac specie per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculofam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema solvere; quâ fiat sc. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur quâ inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quàm quòd ob rem domi angustiores, & agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimò & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diascordii*, *Decocti C. C.* &c. usum didicere quàm in sæculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cum in singulis fermè ædibus reperitur stolidi aliqua ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non dedicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculofæ plana res alex est; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles



fit, major pariter adhibenda est cura ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum est. Quamvis autem species hæc ex suâ naturâ majorem sibi vendicat refrigerationem quàm altera ista, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumescenciam, (sine quâ de ægro actum est) & pustularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & se, & manus etiam suas, modò stragulis modicè contactus sit, & concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere *Discreto* innuimus. Præsertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Murationis*, non tantùm hâc libertate privandus est æger, sed monendus etiam ut eâ utatur, quin & versandus persæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor quo diluendæ sunt Variolæ ut mitescant.

Quandoquidem verò, ut diximus *Ptyalismus* hanc speciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis sit Naturæ evacuationibus, atque hîc in ejus locum quæ per pustulas fieri debuit substituatur (quæ quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili ac depresso non æquè atque in alterâ procedit) summopere annitendum est, ut dicta Salivatio in vigore persistet & conservetur, nec ante diem suum sistatur, vel remediorum calidorum usu, vel à cerevisiâ tenui aut simili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyalismus mos sit naturaliter se habentis, ut cum primâ eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum aut alterum omnino desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se subducatur, æger materiâ Variolosâ jam putrescente, seu Veneno, inficitur; cùmque nulla ampliùs detur porta per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi forte (quod fit nonnunquam) manuum intumescencia,



rumefcentia, quæ ut seriùs quàm illa faciei se ostendit, ita tardiùs recedit, ejus sit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hìc est tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatim propinetur Cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocet.

Præter hæc verò, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum species alteram illam longè superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscunque: quæ licèt obvium quâ donantur incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt) cùm mitiùs ferveat, minùs hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, somnum moderatè conciliando, efferam nimis sanguinis ebullitionem ac proinde Phrenesin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei & Manuum intumescencia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cum non rarò justò citiùs detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur & protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter perag-



git. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis* de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desisse. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* 3 j. in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitiâ solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporius quàm aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxysmum* vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacerare, quæ, si *Paregoricum* horâ sexta septimâve vespertinâ sumatur, aliquatenus præcaveri possint.

Proximo loco, cum in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyalismus*, naturâ, ut supra ostendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique constituyente; ut nec hîc *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhœa* frænum injicio, cum utrumque ex æquo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistendâ hujusmodi *Diarrhœâ*, multa infantium millia letho dedit, dum falsò secum reputant, *Diarrhœam* par in hac Variolarum specie atque in *Distinctâ* discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantum officere *Diarrhœam* ubi per pustulas fit evacuatio, *hic* verò naturæ opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missâ itaque *Diarrhœâ*, & τῇ φύσει ex præcepto Divini senis *συμπράττω*, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superius Adultis, Diætam, istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cum facies ob pustulas crustosâs, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal.*



*dal. dulc.* inungo perſæpe, tum ad mitigandum dolo-  
rem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora libe-  
riùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam  
molior; cùm *Olca, Linimenta, &c.* id tantum agunt  
quo tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se in-  
vicem pellentibus excipientibusque, postquam æger  
jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succe-  
dunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè me-  
tuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ  
minùs exacerbatae nullam qualitatem Causticam con-  
traxere.

Jam verò, licet Methodus hæc (si cautè sc.  
ac prudenter circumstantiis particularibus ac-  
commodetur) prædicta illa à naturâ abhorren-  
tia atque periculosa symptomata præoccupet,  
& securum atque perbenignum morbum red-  
dat; à quacunque tamen causâ exorta sint hæc, me  
nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc  
subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam at-  
que debellem.

*Curatio  
Sympto-  
matum.*

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen  
justo calidius, & continuos sudores, ægri facies die  
*octavo* non intumescat (pustulis interim satis dense se  
exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum in-  
terstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum  
magis regimen, & compescendum sanguinis *ὀργασμὸν*  
velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medica-  
mentum è vestigio hauriendum præcipio; quod quidem  
somnia blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum  
incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis fe-  
rociâ, sanguinem unâ cum colore ad faciem, prout  
morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si  
eò usque processit malum hâc *φροφάση* ortum, ut sudor  
qui huc usque copiosè manavit, sponte suâ defecerit,  
æger Phrenitide corripiatur, de vehementi quærat<sup>r</sup> æ-  
gritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam  
non aliis auxiliis (cùm in propinquo mors sit) ægro sub-  
veniri posse autumo, quàm vel Narcotica affatim ex-

hibendo,



hibendo, vel sanguinem liberaliter extrahendo, corpusque auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atq; ἀτοπον videbitur quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias subitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus salvi evasere. Illud insuper est perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcirco instat mors, quòd pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente ægro) sed quòd facies non turgescat; ad promovendam verò hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ-sectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessariò æquè ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cum nullum hic symptoma frequentius occurrat) Venæ-sectionem statim suaderem, sed in illâ tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copiâ satis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra omnem modum evehctus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cum enim ita se res habet, Medicus ad conscientiam suam potius quàm ad incertam famam se componens, vel sanguinem, ut antè dictum detrahere debet, vel ut æger aëre liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut satis efficeretur, sæpe mihi visum est in tali agone phrenetico ut æger lecto aliquantisper exurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter ista vero quæ oculis ipse usurpavi, innumera sunt illorum exempla qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi aëris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt; Alii frigidam vel furtim, vel

raptim



raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauserunt, adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hîc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, circa mediam ætatem Variolis correptus est, iisque paulò post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verùm dum paulò diutius moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes & anni tempestatis, & habitûs ægri, crassi sc. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quædam vitæ indicia conspici sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit, adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid fatagens, ægrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco si in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta sit & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut suprâ diximus, die non insolens est,) *Gargarisma* necessariò in usum trahatur, & ut sæpe die nocteque syringâ in fauces sedulo injiciatur, seriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisiâ tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Rosarum. Vel sequens usurpari poterit. *R Cort. Ulmi 3 vj. Rad. glycyrrhiz. 3 ss. Passular. enucleat. n. xx. ros. rubr. p. ij. coq. f. q. aq. ad Hbss. colaturâ dissolv. Oxymel. simp. 3 mel. rosar. an. 3 ij. M. f. f. Gargarisma.* Quod si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu ferè undiquâque præcluso,



so, non satis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redactò *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infusione Croci Metallorum*, sed dosi paulo majori. sc. ad  $\text{ʒ} \text{ij}$   $\text{ss}$ ; quando, ob eximiam quâ laborat æger stupiditatem, minor dosi haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ discrimen conjiciet. Sed neque huic remedio satis fidere possimus, atqui (quod verè dolendum) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum ac suo Marte eos ferè omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum specie die undecimo intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt symptomata, ut præcaventur ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam tolluntur; e. gr. ut *Phrenesis* antedicta, à nimia cerebri excalesfactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à sanguine regiminis ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eadem hâc sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *miſtum sanguinis*, vel violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc sufflamminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hætenus observare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ suppressione* quæ juniores ac vegetos nonnunquam incessit (à confusione sc. magnâ & spirituum *ἀταξία*, ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem & humores nimio fervore agitato) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accersivi; sed nihil æquè feliciter hîc mihi cessit atque è lecto eximere ægrum, qui postquam adstantium manibus suffultus cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam satis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Testes hîc  
possum



possim compellare Medicos quosdam è familiaribus meis qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Variolosæ repercussione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum & conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium quo ista perstant continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio seu procidentia, & *Diarrhæa* in Variolis *Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio malè quidquam ominatur, cum ea sit morbi natura; neque *Diarrhæa* infantium iisdem laborantium, cum salutem ista adferat, non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiaca ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio*, *Laudano liquido*, &c. jure optimo concedetur, idque non tantum ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata hujus generis oppidò rara sunt, si cum illis conferantur quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minùs culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebrâ pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cum nihil sit hîc præter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia sc. pustularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cum non satis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescente pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diem nempe *primum & vicesimum*, sanguinem è brachio extrahendum censeo, si morbus fuerit vehementior; cum inflammatio quam sanguini impresserunt Variolæ, sive adultus fuerit æger, sive infans, non minùs Venæ-sectionem indicet, quàm colluvies quæ eidem accrevit, Catharsin: quod satis liquet, tum à sanguinis colore, qui post



post atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omnino similis, tum etiam à magnis istis inflammationibus quæ post morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris sanguinis excalescenti & à morbo depravari effectibus; unde etiam qui antea pancreaticè valebant, postea cum humoribus calidis acribusque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem configunt. At si pauciores extiterint pustulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Post venæ-sectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus Variolis* jam diu liberato, & è lecto quotidie surgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ-sectionem & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ, fol. Verbasci, Sambuci, Lauri, cum flor. Chamomillæ & Meliloti.*) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Historia & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus quæ inscutæ sunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

### C A P. III.

*Febris Continua Annorum 1667, 68, & part. 1669.*

JAM ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hæc *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque. Ita se hic res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc *Febrem*, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam  
Petechiæ,



Petechiæ, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non raro comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissimè nunquam verò nigra. Æger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur isti, periculum erat ne mox Phrenitide corripereetur. Petechiarum insuper numerus augebatur, atque alia symptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ separatio, quæ satis videbatur laudabilis vel ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm post *διαφύσιν* de quâ prius diximus. Si minùs rectò tractaretur hic morbus diutissimè protrahebatur plerumque; neque Crisi aliquâ factâ, nec sponte more aliarum Februm definens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi Mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab istâ aëris Constitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profectò dicta Febris, si non eadem planè esset, ejusdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodò symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ, vel effecta erant necessaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis scrobiculo subjacent, si manus admoveretur, linguæ item color, urinæ consistentia, &c. Sudores spontanei copiosi ab initio aborti ubique respondebant. Propensio itidem quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *Confluebant*. Cùm insuper hæc Febris eo præci-

puè



puè tempore sæviret, quo latius quam unquam aliàs, quantum ego observavi, hîc locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusq; effecta in isto morbo indicabant, quæ, cum nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi est venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ proinde mihi sunt invisa atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam à similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eâdem illam methodo debere curari facilè sibi persuaserit, cum in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatae in habitum corporis amendantur eliminanturque; in hac Febre autem non nisi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *sudores* profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cum natura non aliam hîc evacuationem videretur designavisse quàm *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhæa*, quæ sæpius à radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem sollicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob sanguinis particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur: quibus, cum symptomatici essent ipsi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura, aliò derivabatur: ita ut nisi evacuationem aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec aliarum Februm more Concoctionem subiret.

Sed



Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter subster-namus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immo-bili fundamento, superstrui possint; omnino animad-vertendum est, quod in *Febre* illâ, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigeat, materia quæ à sanguine erat sejungenda tantæ erat crassitudinis, ut se-parari nequiret sine præviâ Digestione, quâ ad debitam evacuationem disponderetur, (determinato sc. ad hoc tempore,) idque vel διαπρὸν paulò pleniori, vel Deje-ctionibus Criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex unâ parte in symptomata periculosa assurgeret atque e-bulliret, neque ex alterâ ita parum effervesceret ut ma-terix inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cùm Febris Naturæ instrumentum fuerit, ad hujus secretio-nis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cùm subtilissimarum fuerit partium & maximè inflam-mabilium, (ita ut quandoque ubi summè exacerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitio-nem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandulâ aut parte aliquâ externâ sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea in *Apostema*, per-traxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quâ ista quæ carnibus infecta sunt amolitur, sicut *Febris* ejus-dem est machina, ad distlanda ea quæ sanguinem malè habent. Quo in casu, Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos Abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis con-sultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbi-trio certiùs obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eo-dem etiam modo procedit Natura in expellendâ *Vario-larum* materiâ, licet ea species sit inflammationis pin-guioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique spar-sas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. At-que



que in hoc etiam casu, Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut naturalis per pustulas evacuatio ritè administraretur. Jam verò cum in hoc *Febris Inflammatorie* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi præviâ Digestione egerenda, sicut in Febre superius descriptâ, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi Digestionem; quinimò è contra, haud leve est periculum ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus esse in inflammatione plus satis violentâ consistit: atque porro, cum natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat,) necessario in hoc stabit rei summa, ut sedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è *Curatio.* brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim verò provecior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralyf. an. ʒ iiij. Syr. de Limon. ʒ j. Syr. Violacei ʒ j. Cap. ʒ iiij.* quater vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, &c. jusculis verò è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne se in lecto assidue contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quandò observaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide, Rheumatismo,* aliisque omni-  
bus



bus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-sectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissime Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger lecto indefinenter affixus, ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores quibus subinde diffluebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magistrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementiùs incallescere; ita ut non rarò *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujusmodi sudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Februm curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per *διαφύεσιν* rectissimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certissimæ ac constantis Experientiæ testimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores qui à præviâ Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per *διαφύεσιν* eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hîc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & sit Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione ma-

K

turandûm



tutandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagensi morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cum non minus sudores respiciat quam Dejectiones eritum illud Axioma, *Cotta, non cruda, sunt medicanda*?

Stante hac Constitutione, accersabar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini* jam *Petworthie* Medicinam cum laude facit,) hac Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus *Petechiis* laborantem; Consistentibus aliis aliquot medicis, utriusque nostrum familiaribus, Vena secta fuit, surrexit de lecto, absterfo primum sudore, Medicamentis & Dietâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox diffatis; & cum eadem methodo infisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhoea*, quæ Febrim hanc sæpius comitabatur, me à dictâ Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cum sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis malsâ per Arterias Mesentericas in intestina exeretis, atque eadem vellicantibus illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere atque Venæ-sectionem, & sanguinis contemperationem, *aquâ Hordei, fero lactis* atque aliis suprà nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videretur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato, ita tamen ut mihi semper videretur is non mediocri discrimen adiisse, nullâ id suadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter per pauca erant, his modis numerosissimæ scatebant; si-  
tis



tis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensius urgebat; Lingua, quæ alias humida solebat esse, neque à sanorum linguâ, nisi quod, ut diximus, subalberet aliquantisper, multum abhorrens, sicca in hoc regimine arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremò illi ipsi sudores quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus intercidere: Exactâ enim per corporis habitum nimis largâ seri copiâ, sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat, cumque istâ quâ dilui debuerat humiditate in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus æger; atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem quem in hac Febre observare solet; donec tandem sanguis humiditate ab absumptis mutuata denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, ac cum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus) rarius etiam contingebat.

Jam vero, ut supra monuimus, Febris hujus solutio, ut etiam Variolarum, (quæ soror ejus germana meritò audiunt) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut eadem liberalius procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipsam evanescere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ sit Enemate; cum ab utrâque periculum sit ne humor aliò divertatur. At serum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia necessariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inspissando ejusdem educationi officiebant.

Superstite adhuc Febre hac, necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668, *Diarrhæa*, sine manifesto aliquo Febris indicio, Epidemiæ grassabatur: Jam enim *Constitutio* ad *Dysentericam* illam accedebat, quæ insequenti anno inva-



luit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosa* adhuc regnante, formâ tantùm diversâ, atque alio se symptomate effferentem. Cùm enim mihi constaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere solem, atque illam insuper ut plurimum ex eadem *πρόσθεν* invadere ex qua solebat ista quæ tùm depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc sollicitantibus; cùm interim sanguinis massa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atque illæsa, nullo Febriis visibili signo exterius se prodente. Adhæc æger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jampridem ostendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carniū teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omnino naturæ fuisse atque essentiae cum illâ, quæ tùm dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus quem Venæ-sectio, & Medicamentorum, Dieta, atque Regiminis refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosa* curatione usurpassè nos sæpe diximus, in sanandâ etiam hac *Diarrhœâ* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo promptè cessit: Cùm verò aliâ longè diversâ tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro* aliisque *Catharticiis lenitivis* (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive etiam Astringentibus; ex levi, suâ naturâ, morbo in exitialem sæpiissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunt de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pandebant.



# SECTIO QUARTA.

## CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1669, atque  
integrorum 1670, 1671, 1672, Londini.*

**I**Neunte Augusto An. 1669. Cholera Morbus, immania Ventr̃is tormina sine Dejectionibus, uti etiam Dysenteria, quæ per decennium jam parcius comparuerat, grassari cœperunt; Cholera morbus, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra Augusti cancellos stetit, vix in priores Septembris Hebdomadas evagatus. Ventr̃is autem Tormina absque dejectionibus ad Autumñi exitum usque perseverabant, & Dysenterias comitabantur, quibus etiam latius spargebantur illa: Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus disp̃parebant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos quibus vigeat hæc Constitutio, quâ nihilominus Dysenteriã ἐπιδημικώτερος sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet Constitutio ista nondum ita perfectè in Dysentericam transierat, ut symptomata illa omnia quæ Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cum jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter Tormina hæc dejectionibus cassâ, & Dysenterias jam memoratas quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum Febris genus, utrique morbo comes, quæ non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos



qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levìa accederent, nunc solutà alvo, nunc verò astrictà; quæ cùm illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysentericæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit quæ in *Dysenteria* indefinenter molestabant, cæterisque iis effectibus quæ huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam Brumali frigore, *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysentericæ* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, ut minores, & fractis admodum viribus quibusdam in locis impetebant.

Anno verò subsequente vix dum ingressò, 1670. ipso nempe *Januario*, successere *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanescere, non amplius visi per eos annos omnes quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quòd proximo anno eà ipsà tempestate quâ in præcedente eruperant, rari hæc illac disparebantur.

*Morbilli* isti *Variolarum* generi, mihi hætenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distinguam, ob Phænomena irregularia inusitataque à me observata (quæ postea in earundem *Historiâ* tradentur) à præcedentis *Constitutionis* Variolis longè distantia *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæc, licet morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio*, *Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incurstantes; approximante verò *Autumno*, *Augusto* scilicet, *Dysentericæ* postliminio revertiebantur atque omnia pervastabant, etiam inclementius quàm prægresso anno deservientes. Hyberno tamen frigori torga dederunt, ut



ut prius. Verum enimverò his fugatis *Dysenterica Febris* & *Variolæ* hyemem omnem funestabant.

At circa initium *Februarii* Anni insequentis, 1671. substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dicitur *Intermittentes*, licet non admodum *Epidemicæ*, frequentiores tamen erant quàm quovis alio tempore observasse me memini, à quo sc. expiravit *Constitutio* ista quam sibi adeò faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæc, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso omnino evanescere, Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinebant stationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum proveciore, *Dysenteria* jam tertio regressa est, sed contractior quàm anno ultimo elapso, quo ad æsum pervenisse videbatur; supervenienti autem Hyemi tertium etiam cessit. *Febre Dysentericâ*, & *Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

Cum verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valde *Epidemicus* invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copix, ut fines suos, prædictis annis incuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hæc inquam de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cum solæ dominarentur *Variolæ*, *Epidemicæ* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* demum invaderent, quæ redeuntibus jam quarto *Augusto Dysenteriis* mox facessabant; *Dysenteria* verò non pauciores tantum quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aëris ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, *Variolis* eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysenteria*, *Augusto* mense confertim magistrucidabant. Hyems, ut solebat, *Dysenterias*



ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: *Variolæ* hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à calvo, pelli, non statim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, ac verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Constitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempestate quacum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dysentericæ*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse aut alium, licèt rarò admodum, *Vere* incessabat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio* (qui mensis certissima est *Februm Autumnalium Epochâ*, uti *Vernarum Februarii*) *Febres Dysentericæ* grassabantur; *Autumno* verò jam se propiùs admovente, *Dysentericæ* (morbus, si accuratiùs loqui velimus, verè *Autumnalis*) iisdem succedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dysenterica* & *Variolæ*; quæ quidem *Variolæ* non eam tantùm hyemem sed & subsequens etiam *Ver*, nec non *æstatem* illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febris Dysentericis* *Epidemicè* prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quòd sicuti *Epidemicorum* quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti* sc. *status* & *Declinationis*; ita etiam *Constitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo *Epidemicè* producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur suas etiam periodos habet, quatenus sc. indices magis ac magis *Epidemicè* grassatur, donec *acmèn* attigerit suam; atque exinde iisdem ferè gradibus decreseat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cedens, Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primum



mum se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in Constitutionis Carastrophe tam sunt benigna atque *εὐφροσύνη*, quam patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteria*, & *Variola* hujus *Constitutionis*, ut mox fusiùs declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggreddior, eo quem ipsi servarunt ordine.

## C A P. II.

*Cholera Morbus An. 1669.*

**M**ORBUS hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669 se latius diffuderat quàm alio quovis anno, quantum ego observaveram, cum anni partem quæ Æstatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eàdem prorsus fide, quâ veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit: Qui ab ingluvie ac crapulâ nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum faciliè cognoscitur; adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maximâ difficultate & angustia per alvum dejectio; Ventris ac intestinorum dolor vehemens; inflatio & distentio; Cardialgia, sitis, Pulsus celer, ac frequens, cum æstu & anxietate, non rarò etiam parvus & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiarum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnopere perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant. Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso suprâ & infrâ erumpente, idque sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum



exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè & factò quasi agmine sese obtulit.

Sedulâ mentis applicatione, & multiplici *Curatio.* etiam experientiâ edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubie conficeretur. Has, inquam, ob causas mediâ mihi viâ insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis exlixatur, adeò ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris posseticici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* successive injiciendis inservit, donec quâ per superiora, quâ per inferiora, tandem omne jusculum absumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac Clysteribus, Sympliciorum *Lactuce, Violarum, Portulacæ, Nymphaeæ*, earumve alicujus, Uncia subinde admisceri poterit; quam & citra ejusmodi additamenta, jusculum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita Ventrículo insigni liquoris quantitate sæpius onerato, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retusâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso, quod tres vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi, coronidem imponit: mihi hoc crebro in usu est, *Rx Aq. Paralyf.*



*Paralys.* 3 j. *Mirab.* 3 ij. *Laudani liquidi gut.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit. Atque hæc quam proposui diluendi humores via multo tutius, ac expeditius, quam quæ vel per evacuationia, vel per astringentia vulgò instituitur, periculosissimo affectui occurrit, quippe cum ab *illis* tumultus concitator & ferocior evadat, ac omnia susque deque vertantur; hæc è contra hostem in mediis visceribus detineant, ac ex advenâ reddant planè inquinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejusmodi morâ, quâ in massam sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrem faciliè accendunt, etiam ægris gravissimi mali tardium procreari.

At verò diligenter est animadvertendum, quòd si non accesserit Medicus, nisi postquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquammultas continuatis, puta 10 vel 12, fuerit exhaustus, & jam frigescent extrema membrorum; hoc, inquam, casu, omisis aliis quibuscunque auxiliis recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum est; quod non tantum exhibendum est urgentibus Symptomatis, sed etiam crassantibus Vomitu ac Diarrhoeâ mane & serò quotidie repetendum, donec pristinas vires æger, ac sanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rarissimè tamen (quod supra dictum est) *Augusti*, quo primum cœpit mense, terminos excessit; ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud subtilissimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licet enim eadem prorsus maneant causæ, unde plures sub finem *Septembris* æquè ac mense præcedente, hoc morbo possunt corripì, nimia sc. Fructuum Horariorum ingestio; eundem tamen non sequi videmus effectum: Quisquis autem *Cholera morbi legitimi*, quòcum solo nobis impræsentarium res est, Phænomena studiosè collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occasione prognatum, atque eorundem symptoma-

tum



rum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto cœlo distare; haud aliter ac si in aëre peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

### CAP. III.

*Dysenteria partis Anni 1669, atque integrorum 1670, 71, 72.*

**V**Entris tormina sine dejectionibus initio Augusti 1669, ut supra innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. *Dysenteriarum* per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per Autumnum hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cum verò tormina hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ, neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum diffideant, ad has me conféro.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cum verò annorum series eisdem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quóvis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturius, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit) plures aliquot incessere. Unde, per-



de, perpauci licet fuerint qui hoc corripiantur morbo, cum tamen id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteriae* ita late depopulabantur; quandoque enim circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illumve vexabat.

Nunc cum rigore horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febris solenne est,) atque hunc brevi post ventris tormina; ista vero dejectiones: Saepe vero nulla antecedit Febris praesensio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen adest ingens cruciatus, & intestinorum depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosae* sunt omnes, non *stercorosae*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur, idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quaedam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modò frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minus rectè *Dysenteria* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine densè obsitâ, &, si vehementius fuerit excalesfactus, nigrâ etiam atque siccâ: Prosteruntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantum summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cum enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copiae à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur quàm peccans materia possit è sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod si intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluserit, plura tamen



men diverſi generis ſymptomata miſerum expectant; v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum quæ eodem incipiente dejectionibus permixta conſpici ſolebant, *ſanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cum corroſionis majorum aliquot vaſorum quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrenâ* inſanabili afficiuntur. *Aphræ* inſuper exeunte morbo oris interna faucesque ſæpenumero obſident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæc quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quod ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæque ſuo deorſum verſus affici videntur, donec in *rectum inteſtinum* malum omne detrudatur, & in *Teneſinum* deſinat (quo facto, longè ſecus atque in *Dysenteria* Dejectiones *ſtercoroſæ* vehementiſſimum inteſtinis dolorem inferunt, alvi ſc. ſæcibus teneriora adhuc inteſtina inter deſcendendum radentibus; cum Dejectiones *Mucoſæ* eo tantum tempore inferiori inteſtino, *Recto* nempe, moleſtias creent, quo materia in eo ſolo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licet *adultis*, maximè *grandævis*, haud raro exitialis, *Infantibus* nihilominus perbenignus reperitur, qui ad meſes aliquot ab eodem quandoque afficiuntur ſine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam deſcripſimus, affinitatem habeat *Endemia* iſta *Hibernorum Dysenteria*, non ſatis ſcio, cum nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo ſe habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, ſi ad illas referatur quæ aliis annis infeſtabant, mihi pariter incompertum eſt; cum fieri quidem poſſit, ut variæ enaſcantur *Dysenteriarum*



*senteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & *Epidemicorum* aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cum in confesso apud omnes sit, quod quo profundius in quæcunque Naturæ opera penetremus, eo luculentius nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant. Adeo ut quisquis ille fuerit qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ νόδον indagare, partim magnis ausis excidet, neque voti per omnia compos reddetur: Convitia interim, (si quid judicando valet,) pro Repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certò certius sibi metenda proponet, idque eam tantum ob causam, quod primus invenit.

Porro observandum est, quod *Epidemici* omnes ubi primùm è Naturæ sinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis spirituosio ac subtili videntur inhærescere, quam ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eò magis indies crassi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demùm fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere existimemus, quibus primùm eruperint, quam postquam earum vires fuerint refractæ. Ita primis mensibus quibus grassabatur *Pestis*, nullo ferè non die ejus contagio afflari, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali præsentientes, cum, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuisse, quam post principia, licet pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dysenterijs* pariter, de quibus



quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licet, si ad ægrorum numerum respexeris, latius indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant quàm ineunte morbo; symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero *Ἐλαβε πορφυρεῖς δάνας καὶ μοῖρα κραταίη*. Adde quòd quo diutius perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invasit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensiorem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimò Dysenteriae cum Dejectionibus, quæ primæ incessabant, principio magis spirituosæ ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriis & conatus & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorosæ præsertim, & minores, & magis insolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis stercorosæ erant, donec tandem fatiscente *Epidemicâ* hâc *Constitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *stercorosæ* magis essent quàm *mucosæ*.

Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cum varia quæ huic morbo accidunt symptomata, diligenter ac maturè mecum pensitasset, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in malsâ sanguineâ contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis atque humorum eò contendit impetu patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quæ omnem  
adhibent



adhibent operam ut humores acres continuò intestantes expellant, mucus iste quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parcius, nunc copiosius, unà egeritur. Proindè ultrò se *Indicationes* offerre videbantur. neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores sectâ venâ immediatè revellerem, quo factò insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem.

Hâc itaque Methodo sum usus; Quo primùm accersabar die, venam cubiti tundendam suasi, eâdem nocte & *Paregoricum* propinavi, & sequenti aurorâ Portionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, R̄ *Tamarind.* ℥ ss. *fol. Sennæ* ℥ ij. *Rhei* ℥ j ss. *Coq. s. q. Aquæ,* *Colaturæ* ℥ iij. *dissolve Mann. & Syr. R̄. solut. an.* ℥ j m. f. Potio sumenda summo mane. Hanc ego Portionem Electuario cuilibet cum *Rhei* paucâ quantitate parato, soleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Cholerae atque acrioribus quibusque humoribus evacuan- dis sit dicatum, attramen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, eâ quantitate admisceatur ut ad pleniorum Catharsin assurgat, in *Dysenteriiis curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantùm *Ευκοπρωτικά*, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque *ταξιν* universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporis aliquanto subicere quàm post Cathartica consuevimus, horâ sc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; *Paregoricum* etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias im-



petrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 16 vel 18 in Aqua qualibet Cardiacâ, pro dosi unâ.

Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similibus, subinde degustandum concessi. Ex. gr. *R. aq. cerasor. nigr. & fragor. an. ʒ iij. aq. epidem. scordii comp. & cinnamomi hordeat. an. ʒ j. margarit. preparat. ʒ j ʒ. Sacchari ChrySTALLINI q. s. adde aq. rosarum Damasc. ʒ ʒ. (ad gustum sc. gratiorem) misc. f. Jul. de quo cap. coch. iij. vel v. in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in senioribus ac Phlegmaticis usurpavi, quo nempe spiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) ex C. C. C. & *mice panis albiss. an. ʒ ij. coctis in aq. font. ʒ iij. ad ʒ ij. & postea s. q. sacchari albiss. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cerevisiatum; vel, ubi dejectio virium id postulaverit, *Aq. font. ʒ ij. cum Vini Canarini ʒ ʒ. simul coctæ* pro potu ordinario frigide assumebantur. Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberalius indulsi, quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hætenus innotuere, in hoc morbo vincendo facile palmam præripuit, qui perrarè ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane, & horâ somni, donec omnino convalesceret; imò quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octavâ quâque horâ, i. e. ter spatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore dosi quàm suprà recensui, nempe ad gutt. xxv, si prior dosi fluxui cohibendo haud par fuerat. Insuper *Enema ex lactis*



*lactis vacc. librâ dimidiâ, & Theriac. Androm. sesquiun-*  
*ciâ* sing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in  
 quibuscunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel  
 minimum quidem incommodi à tam frequenti Medi-  
 camenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre con-  
 tigit (quantamlibet noxam inde sequuturam comminif-  
 cantur inexperti,) licèt plures noverim qui in morbo  
 contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas  
 quotidie usurpaverint. Hic autem admonendum, quòd  
 cum alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantùm assurgat, satis  
 erit ut (Phlebotomiâ ac Catharsi fortiori omisâ) *Rha-*  
*barbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe  
 ejusdem pulv. 3 ss. (plus minus pro ægri virium ratio-  
 ne) in *Bolum s. q. Diascordii concinnata*, addendo ol.  
*Chym. cinnamomi gutt. ij*; noctibus autem insequentibus  
*Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeatæ 3 j, & lau-*  
*dan. liquid. gutt. xiiij.* Diætam interim observando  
 qualem in curatione Dysentericæ suprà descripsi, atque  
 etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo  
 ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unicâ instantiâ (neque enim pluribus Convale-  
 scentium exemplis, nullâ cogente necessitate, Lectori  
 tædium creabo) Methodum jam à me propositam com-  
 mendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione in-  
 signis *Tho. Belke S. T. P. & Comiti Sancti Albani* à Sa-  
 cris Domesticis, durante hac Constitutione *Dysentericâ*  
 Acutissimâ laborans, me in subsidium accito, ipsissimâ  
 hac methodo restitutus est.

*Infantes* hoc morbo correpti eodem planè modo e-  
 rant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate,  
 tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm A-  
 nodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut  
 v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffe-  
 cerint.

*Laudanum Liquidum*, quod in quotidiano, ut di-  
 ctum, usu mihi erat, hanc ad normam simplicio-  
 rem præparavi. *R. Vini Hispanici lb j. Opii 3 ij. Croci 3 j.*  
*pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum an. 3 j. infundantur*  
*simul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam*



*consistentiam acquirat; Colatura servetur pro usu.* Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* arteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cum sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δαίμων ἐσὼν non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliquâ *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosâ ac debitâ, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experienciâ judice certaverit, & tam simplicem succum à naturâ oblatum, quàm ejus præparata cum diligentî observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet; & mirandos illos effectus quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicer Medicina; qui verò eodem instructos fuerit, majora præstabit quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit: Rudis enim sit oportet, & parùm compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ sistendæ applicare tantum novit, cum ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium, Cardiacum unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hætenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriae* in genere. Observandum est autem, quòd cum primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis,



dicamentis, atque illis quæ tam sanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres istos humores qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumnio quo *Tormina sicca* & *Dysenterie* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cum jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò processi: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitâram; non verò, ut illic, jusculo è carnibus pullorum, aut lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eâdem quâ illic copiâ frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quâcunque. *Tormina*, & *Dejectiones* sanguine permixtas, rejecto jam quarto Enemate semper evanescere animadvertēbam: Hoc labore exantlato, & transmissio sero lactis omni (quod duarum triumve horarum spatium fiet, si diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus cum commisi, ubi brevi sponte suâ in madorem solvebatur (à sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam è lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis præmaturè intermissum, recidivam pateretur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dysenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampli-



us confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regiâ *Britannicâ* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipse retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ* quam aliis in locis, siue *Nostrates* essent ægri, siue *Mauri*, dictâ Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortunâ in eandem dissitissimi incidimus. Profitetur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio submerguntur *Dysenteria*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostrâ *Britanniâ*.

Primo illo Autumno quo vigeat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatissimus, *Dysenteria* acutissimâ laborans, me quem consuluit suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto affiderem, & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanescere; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quàm plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quòd sæpenumerò hic morbus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum assiduâ desidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucosum quiddam & subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui medicari sataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus atque Astringentibus quæ pro variis ulceris, quod supponitur, temporibus injici solent; vel etiam Fœtu, Inseffu, Suffumigiis, ac Suppositoriis



positoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, sed ex illo potius, quod *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indefinenter proripitum singulis sedibus mucosam illam materiam, quâ ex naturæ providentiâ intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quò possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscientes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Diætâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suâque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licet rarò admodum, ut *Dysenteria* sub initio non ritè curata, particulare subiectum ad annos aliquot discruciet, integrâ sanguinis massâ Crasin quasi *Dysentericam* jam indeptâ, unde acres calidique humores intestinis continuò suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cum remedia quàm plurima esset experta antequam ad me accederet, *Venæ-sectionem* tantum, missis cæteris præfidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut sæpiùs repererem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, *Pleuriticorum* sanguinis æmulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Antequam finiam, hoc est notandum, quod tamen in his annis quibus *Dysenterix* adeò *Epidemicè* grassa-



rentur, evacuationes prius memoratæ prorsus necessariae erant antequam ad usum Laudani deventum fuisset; attamen in *Constitutione* quavis huic morbo minus faventi, istæ tunc omitti possint, ac curatio compendiosiori viâ, solo nempe usu Laudani, absolvi, eo quem descripsimus modo. Atque hæc de *Dysenteriis* dicta sunt.

## C A P. IV.

*Febris Continua partis Anni 1669, atque integrorum 1670, 71, 72.*

EO ipso tempore quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ *Dysentericis* accidere sæpe solebat, unâ exorta est; quæ quidem non eos tantum quos jam sauciaverat *Dysenteria*, sed ab illa prorsus immunes, (nisi quod subinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc cum *Dejectionibus*, nunc sine illis, paterentur ægri) pariter inceffit: Easdem enim ubique προφύσεις seu causas manifestas & apparentes habuit, quas *Dysenteria*; eadem etiam per omnia symptomata, quæ *Dysentericorum* Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum *Dysenteriam* laborantium excipias, & quæ ab istis necessario pendebant symptomata, dicta *Febris* ejusdem prorsus naturæ cum ipsis *Dysenteriis* videretur; & deinceps per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, & Declinationem affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriae*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maxumè quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, sæpius vero nulla erant. Sudores, qui in Febre



Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quàm in illâ specie immanior: Linguae ægrorum, licet humidæ atque albæ ut in alterâ specie, crassâ insuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cum jam discessum meditaretur, erat propensior quàm vel prior ista, vel alia quævis Febbris species quam mihi hæcenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ *Dysenteriiis* supervenit) cum jam ferè desineret, materiam fœdam atque acrem è sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis præsertim quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen justo calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphthæ* istæ, quæ *Dysenteriiis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis Astringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharsî exigereetur.

Hæc erant certissima hujusce Febbris *κρίσις*; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aëris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro *Dysenteriae* in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cum hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò altiùs repetam. Notandum est itaque, quòd, licet aëris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint *Epidemicorum* qui ad illam propriè referuntur Productivæ (cum à recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti.) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent Qualitates manifestæ, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardârint. Unde etiam est, quòd, cum  
varii



varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequens temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut *Febris Stationaria*, quæcunque demum illa sit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimum sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi *Epidemico*, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excelsa enim à prægressa æstate hominum corpora *Febres*, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aëris Qualitati acceptum referre debent quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione Generali* pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio sumunt mutuo. Hinc est, quòd quibus annis dictæ *Febres* hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione Generali* procreantur; eadem tamen ipsæ maneant, licet apud vulgus ob *παρσύνων* diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiariora, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus *Febres* sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum priore vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magnâ in *Diarrhœam* propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maxumè, ad Rheuma-



Rheumaticorum ferè dolores accedens : Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Anginâ laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specifica* coibant, & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur ; differebant autem respectu tantùm qualitatum sensibilibus quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subitaneâque harum Februm circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licet neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrerat annum :) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile certam Febris speciem omni tempore è Phænomenis elicere ; licet eam satis rectè possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria insuper Febris symptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum spectant, ritè observaverit. Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio, sive Methodi, sive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas symptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias spectat, *varia* Constitutionis tempora ex tantùm respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora, vel remissiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipsa pertinent.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dysenteriis*, ut supra dictum, est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quòd se paululum subduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent ; persistebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hæc *Constitutione*.

Pro hujusce *Febris Curatione* ; cùm observassem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Curatio. Dysentericorum* quamplurimum eadem planè esse cum illis quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ  
natura



natura materiam illam corrosivam atque acrem, quæ & ipsius Dysenterix, & supervenientis Febris causa *Continens* est, solet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggressus sum, quam in Dysenterix curatione supra fusiùs diduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hîc juvare, sed & obesse deprehenderim, (secus atque in *Dysenteriâ*) cùm ab his detineretur materia illa quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ, & similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel iterumve Catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus Eueptis ægro interdiceret; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi si alii viæ insisteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc essent ac magis effoetæ ægri vires, atque is tardiùs convalesceret (quod *Hystericis* frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parvâ dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam, neque unquam præscripsi nisi biduo tri-duove à postremâ Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primum arripui; quòd nempe, nascente fermè *Constitutione* hâc, dum irrequieto sollicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juveniculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbissimo fincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo quo Febris primum invadebat, & de ejusdem duratione, falsa est se à *Dysenteriâ*, quæ tum ubique ferè

grassa-



grassabatur, à quatuordecim retrò diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectebam, si *Dysenteria* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudatâ eandem restitui: Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobendam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suo apte genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hoc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburienfis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est. Neque alia mihi ulla fuit opus dum hâc stare Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, percussî. Hoc illis præ cæteris accidebat, quî sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocârunt. Non id mihi continebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hætenus notis in suppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint sufficere.



## CAP. V.

*Morbilli Anni 1670.*

**S**UB initio *Januarii* 1670. (ita ut solent præmaturè) *Morbilli* sunt ingressi, atque indies magis invalescebant, donec instante *Verno Æquinoctio æquinoctii* adepti, exinde iisdem gradibus imminuti tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Historiam (cùm omnium quos hætenus vidi in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus, atque Occasum temporibus supra notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omnesque aded ex illis, iisdem mœniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *secundo* die in Febrem consummatam desinit, vehementi ægritudine, siti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò siccâ) tussiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & somnolentiâ perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor; atque hujusmodi lacrymarum in oculos effusio certissimum est signum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etsi in facie, exanthematum specie hic affectus ut plurimùm se prodit, in pectore tamen non tam exanthemata quàm maculæ latæ & rubræ superficiem cutis non superantes, conspiciuntur; sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris subviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. *Infantes* etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimùm symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum*, aliquando diffe-



differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morsibus per similes, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis variæ figuræ, interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem diffitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admo- to, tactu potest deprehendi, licèt oculorum longius remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò solam occupant, sensim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias se diffundunt hæ maculæ; licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla eminentia sensibili cutis æquabilitatem transgressæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde delinuntur symptomata, atque *Variolarum*; Vomitus tamen post eruptionem nunquam observavi; Tussicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eisdem decumbente, somnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons & facies asperescunt, emorientibus pustulis, ruptâque cuticulâ, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maximè rubescunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evanescent, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farinâ conspersis particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituri in frustra distrahitur, & postea à toto corpore squammularum formâ decedit. Evanescent itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (a spacio quo perdurare solent *Variolæ*, deceptum) eosdem introverti affirmat, licèt reverâ illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata quæ iisdem recedentibus superveniunt ex eo nata autumat, quòd iusto citius se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem atque spirandi difficultatem nunc temporis augeri, importuniùs urgere Tussiculam, ita ut



nec interdiu, nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum licet omni prorsus periculo vacent *Morbilli* si modo peritè tractentur. His etiam non rarò accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumque ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo abhinc ortâ spirituum profusione continuâ, versatur. Aliquando etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescunt primò, mox nigrescunt: id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum est ubi primùm nigredo ista conspicitur, nisi Phlebotomiâ & temperatoris regiminis refrigerio iis actutùm subveniat.

*Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam *Curatio*. sibi poscit hic morbus, ratione, cum *Variolis* satis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi plenissima sunt, utut frequenter in usum revocentur ab ignavis ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul submoveatur. Fæliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, quâ æger ad dies binos solùm ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quò sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè separabiles, à quibus offendebatur, per cutis spiracula diffaret; nec ladicibus, nec igne, præter modum quem sanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum



cursum exhibendum curavi. Ex. gr. *R Decoct. pectoral.*  
*℞ j℔. syr. violac. & capill. Veneris an. ℥ j℔. mis. f. Apo-*  
*zema. Cap. ℥ iij vel iiij. ter vel quater in die. R ol. a-*  
*mygdal. dulc. ℥ ij. syr. violac. & capill. Ven. an. ℥ j. sac-*  
*chari cand. albi q. s. mis. f. eclegma, de quo sæpius lam-*  
*bat, præcipuè quando tussis urget. R aq. cerasor. nigr.*  
*℥ iij. syr. de meconio ℥ j. mis. f. haustus, sumendus sing. no-*  
*ctibus. Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam*  
*Pectoralium quàm Narcotici dosis, pro ratione sc. æ-*  
*ratis.*

Rarissimè perit qui hoc utitur regimine ; nec, præter  
 necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis  
 insuper malis atteritur : Tussis præ reliquis fatigat ; à  
 qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam præter-  
 gresso ; cumque adhuc per septimanam unam aut alte-  
 ram persistat, auræ liberioris usu, ac remediis Pectori  
 dicatis, haud difficulter fugatur ; quinimò sponte suâ  
 & paulatim decrescit & tandem fatiscit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo  
 Calidiorum usu, post eorum discessum (quod valde est  
 familiare) Febre vehementi atque *Dispnoea* aliisque Ac-  
 cidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in  
 vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu  
 vel tenerrimorum Infantum venas in brachio secui, e-  
 ductâ eâ sanguinis quantitate quam ætas viresque indi-  
 carent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phleboto-  
 miam iterare haud sum veritus. Profectò haud paucos  
 Infantes hoc statim symptomate enecandos, benedicen-  
 te summo Numine, misso sanguine eripui. Infantibus  
 autem accidit illud post *Morbilorum* recessum, quibus  
 ita est exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* ministros  
 jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipsæ Variolæ ;  
 nec dum mihi visus est qui certâ aliâ methodo, eidem  
 potuit occurrere. Quin & *Diarrhæa*, quam *Morbillos*  
 excipere diximus, Venæ-sectione pariter sanatur ; cum  
 enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruenti-  
 bus ortum suum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Pe-*  
*ripneumoniâ*, aliisque, qui ab inflammatione creantur,  
 morbis usu venit) à quibus illa ad excretionem stimu-



lantur, sola Venæ-sectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque est cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-sectionem instituendam suadere, cum sanguis quantum ego hætenus potuerim observare, haud minus tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita est illa necessaria, ut nec symptomati memorato, nec aliis quibusdam quæ infantibus accidere solent, omisâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulsionibus*, quæ nono decimoque mense superveniunt, cum Gingivarum intumescentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxysmi isti nascuntur) sine Venæ-sectione opem feremus? Quæ sola in dicto Affectu *specificis* quibuscunque vel decantatissimis, quæ hætenus innotuere, longè est anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occultâ aliquâ proprietate morbo adversari creduntur, manifesto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræsentiarum ingens illud solatium quod adfert Venæ-sectio Infantum *Pertussi*, (quam Nostrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet Pectori dicata longo post se linquit intervallo.

Quod de horum symptomatum *Morbillis* decedentibus supervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum artificiali, si fas est dicere, atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unâ cum *Febre*, *Dyspnœâ*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quam plurimis periculosissimis, Medicus invisebam; cum regimini, & Medicamentis, quæ satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem è brachio extrahendum curavi, & Prisanam Pectoralem atque Refrigerantem sæpe assumendam præscripsi, quorum ope, & regiminis simul



simul temperationis, & maculæ, atque alia omnia symptomata pederentur evanescebant.

Hicce Morbus, mense *Januario*, ut dictum est, natus, ad *Equinoctium* usque *Vernum* crescebat indies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, sequenti *Julii* planè desinit; nec est reversus per omnes annos quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quod insequenti Vere, nonnullibi, licet rariùs, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunt.

C A P. VI.

*Variolæ Anomale Annorum 1670, 71, 72.*

**M**orbilli prædicti, (quod jam supra innuimus,) *Variolarum* speciem, ab illa quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio sc. *Januarii* 16<sup>69</sup><sub>70</sub>: quæ licet non usque aded *Epidemica* atque ipsi *Morbilli*, eosdem tamen comitabantur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus *Constitutionis* annos perseverabat. *Dysenteriis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò, *Dysenteriis* alienâ tempestate pressis, denuò recrudescebat hæc de quâ agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quod postremo quo illa vigeat *Autumno*, Anno sc. 72, (languescente jam istâ *Constitutione*, & *Dysenterias* jam exolentescens segniùs promovente) *Variolæ* præter solitum hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licet quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæc etiam *Variolæ*, ad exemplum *Epidemicorum* aliorum quorumlibet, primò



statim insultu atrociores erant, atque indies increbrescebant donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sentim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parùm præter opinionem mihi primùm comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem istud quam plurimis Phænomenis insignioribus ab eo differre quod produxerat *Constitutio* præcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hæc tantùm earum Phænomena ab alterius generis Phænomenis dissidentia, impræsentiarum tractabo, prætermittis iis quæ cum Variolis ita prolixè suprâ descriptis habebant communia.

*Discretum* Variolarum genus his tantùm à genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis*, determinabatur: Primò, quòd cùm in iis, quoties erant *interstinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non soleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* solenne quidem est, Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc assurgebant pustulæ atque in alio genere; magis autem exasperabantur in minori mole, & sub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentius viscebantur. Illud etiam addam, quòd nonnunquam, licèt rariùs, ægrum etiam paucissimis notatum pustulis, *Ptyalismus*, haud secus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Distinctas* hujus *Constitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propius accedere, atque *Inflammationis* magis intensæ esse participes, quàm quæ in *Distincto* Genere usu venire solet.

*Confluentes* verò ab aliis, quas per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensero, discrepabant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm monstrabant, specie tumoris subrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo ferè visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam



nam conflata variegabant, inter quas sparſæ, in femoribus præcipuè, veficulæ quædam fatis conspicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſruptâ ſubinde pelliculâ copioſè effluebat, ſubjectâ carne nigredine & Sphacelo quaſi affectâ. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* 1670 accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochiâ S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veficulas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc alba brevi poſt materiam quandam cruſtoſam ſplendefcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente puſtulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur: Cumque in aliâ Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & plerique emorientium ſupremus eſſet; in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderatè calido oppreſſus mortis refrigerium maturiùs præoccuparet, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demùm elapſo ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quòd qui lethaliſibus iſtis veficulis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe quo hæc ſpecies invadebant accidiffe memoravimus, Libitinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis ad-



huc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Pustulæ & efferationes, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primum apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quòd hi ex die Eruptionis, & aliis signis in historia morbillorum suprà recensitis, certò innorescant. Pustulis decidentibus furfures diutius hærebant, fœdioraque stigmata inurebant cuti. Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hac omni *Constitutione*, quâ tam Epidemicè sæviebant Dysenteria, *Variolæ* regimine justo calidiore provocatæ per Dysenteriam nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hætenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hæc non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, intescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturescantibus est propius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno, benignæ plane essent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad salivationem dispositione, atque aliis.

Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet *Curatio*, libet specificæ qua immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquidò constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorē fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrænata sanguinis Ebulitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum æstum (quo hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis

fatigat



fatigat atque exurit) illico committigaret. *Decoctum Album* dictum, ex pane sc. & C. C. C. exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hic juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unâ simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eò tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, relingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutius protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuarer calore. Præter hæc omnia, sæpenumerò ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exhibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuisent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo verò & suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam aliâ de causâ periclitantur fœminæ, nisi quòd sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediate, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei manuumque tumori in statu conservandis necessariò conferet; cùm ex adverso Remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectius videantur collimare, cùm tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrant. Quinimò nec dubium mihi est quamplurimas mulieres hoc errore periisse, dum sc. Assistentes, ne pustulæ ob sanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niteren-



tur, quo facto misellas certiùs pessunderunt; quantumlibet *astringentia* varia Cardiacis admiscentes, Hæmorrhagiam sistere, atque pustularum unà tumorisque debitam elevationem tueri satagerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm stirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus sanguis exagitari poterat, cum tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo *Mensium profluvio*, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licet hoc symptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco existimavi Lactis & Aquæ usum à me præscriptorum, intermitteri deberi: quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberalius adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cum appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus, Candidissimusque, Dominus D. *Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur; qui cum omnia satis bene respondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens assensit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tam ad salivam facere quàm ad refrigerium & refectiorem sæpe affirmabat. Cum verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia perulentâ, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula; semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* horâ somni quotidie imperaverimus, convaluit: neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi



morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ quæ faciem obsidebant, cùm maturescerent nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; satis autem fuit, ut æger pro fitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde, vesceretur; & si ex Ephebis excesserat *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *rare* comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *William Sydenham*, distincto hujuscemodi *Variolarum* genere laborans mense *Decembri* 1670, favente Numine, restitutus est.

De *Variolis* hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepant, quòd naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiorẽ adhuc operam fuisse navandam ut restingeretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.



## CAP. VII.

*Colica Biliosa An. 1670, 71, 72.*

PER omnes hujus *Constitutionis* annos, cum sanguis ad humores cholericos fervidusque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licet *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hinc mihi veniet tractandus, præcipue verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diurnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutina non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatus in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi Adstrictio; donec tandem ab ineluctabili



stabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motus inversio* (nisi maturius. quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, una cum alvi fecibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, si fuerit atque *ἀμύγνη*, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cum singula hujus Affectus Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci aperte doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberalius educi (si nempe id fuerit hætenus *Curatio*, intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque *δυσπέρσις* originem suam debeat, unde sc. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittabantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secanda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum.

At verò cum & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus; frustra enim



enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facile solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augmentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna, & Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversionem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placere, utpote certissimo pede quam cæperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licet *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosius solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitius nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici ἐνέργεια*. Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ Catharsi humorum ἐργασµὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vespere jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando



liquando est repetendum : nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus ; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut comperit mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprâ descriptum, cujus guttæ xvi in Aqua Cardiaca stillatitiâ solvuntur ; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit per aliis quæ mihi hæctenus innotuere omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessario esse permittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, eâ utrâque omisâ à *Paregoricis* ordienda tela est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressum ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint ; (non rarò enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituofo liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio convaluere morbo in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, prius quam consulatur Medicus, repeto

*Enematum*



*Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturnitatem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671. Nobilissimus Dominus Baro *Annesly*, *Colicà Biliosà* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nulum non *Enematum* genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis Experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum *Narcoticorum* usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua naturâ reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur *Narcoticum*, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hætenùs excogitari potuit quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuère; *Anodyno* interim mane & serò indefinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demùm intestina caloris nativæ excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

Pauper quidem mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicà Biliosà* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare, diu, sed frustra erat conatus: Hic *Ego* ad frequentem *Narcoticorum* usum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim ista repeteren-

tur,



tur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhausta Narcoticorum vis,) Ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggredieretur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepêre, ut morbi reliquis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxumè exercitio vibrari, eaque succussionibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majoris adhuc est momenti) validiori istâ caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

*Dietam*, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo quàm cerevisiam tenuem mitèmq; vel lac cum Aquâ coctum: neque ulteriùs quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandum sanitatem necessaria, pleniorè victum & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive

*Mirabilis*



*Mirabilis*, five aliùs demum cujuscuq̃ quâ sanus maximè delectabatur, usus hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans à liquoribus magis spirituosus extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cum enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta (*viscera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus cibi *δυσπεπτοι* carne pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *εύπεπτοι*, eâ tantum sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectus Colica Hy-* *Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* *stérica.* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhaustit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quàm in Passione Colicâ Iliacâve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve faceffit dolor, qui post paucas septimanas



manas revertitur, nihilo lenius sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. Icterus quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab irâ sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cùm ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. Vapores cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive Convulsiones particularum partium, utrovis pariter modo solventur *παρὸνμενα*. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommoda; ac proinde licet unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes Colo adjacentes infederit, Colicam Biliosam ad amussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam Renum alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, calculum simulat, & cùm ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (præter morem suum, cùm per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ vesicæ calculum omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, confulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non illo eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non partiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v.



gr. Syr. de *Althæa*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subito compescuit. Neque sanè vel una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, siue interna ea fuerit, siue externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verberare fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosâ* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν πα-  
ῖσις attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causâ tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colicâ Biliosâ* incipiente apertissimè indicantur, hic locum non habent nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptoma alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuncta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius ἀταξία atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt, magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licet *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim est atque minutor colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, auctoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat)



portat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumero evadere. Adde, quod si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquæ viridem aut prævi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eo usque obsistat, ut, quamlibet sæpissime repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi secta prius ægræ venâ, aut alvo subductâ; quod in fœminis temperamenti magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel *Phlebotomiâ*, vel *Catharsi*, fortè etiam utrâque, *Anodyno* via aperiendâ est. Celebratâ enim harum utrâvis, *Narcoticum*, quod prius summâ licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit cui destinabatur. Rarè autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebrius parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantum respicit; cum non hic loci illam, quâ morbi *causæ* occurrat, tractandam in me receperim.

Cum verò hic morbus tam in *Hypochondriacis* quàm *Hysteriis* (nam utrobique, ut alio loco dicitur, par est ratio) sæpissime in *Ictero* desinere soleat, atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quod in hac *Icteri* specie curandâ *Cathartica* omnia, vel omnino omittenda, vel si adhibenda fuerint, *Rhabbaro* solùm, vel leni quovis *Medicamento* utendum. Etenim metuendum, nè à *Catharsi* novi tumultus cieantur, ac proinde *Symptomata* omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cum *Icterus* huic occasionem originem debens, sensim sponte suâ facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem *Icterus* longas mo-



ras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, *R. Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an. ʒ j. Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M. 1. coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad ℥ ij. Colaturâ dissolve syrup. de quinque Radicibus ʒ ij. Misc. f. Apozema, capiat ℥ ss. calidè mane & serò usque dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colicâ neutiquam prægressâ, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagega*, i. e. quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel vel bis antequam aggre diatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut *R. Electuar. è succo rosar. ʒ ij. Rhabarb. subtiliss. pulv. ʒ ss. Cremor. tartari, ʒ j. cum f. q. syr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum. At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad Aquas ferreas, quales sunt istæ Tunbrigenses, adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus Constitutio-**

## SECTIO



# SECTIO QUINTA.

## CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1673, atque  
integrorum 1674, 1675.*

**C**IRCA initium mensis Julii 1673  
alia quædam *Febris* species est in- 1673.  
gressa, *Constitutione* verò necdum ita  
ad eam unicè disposita ut penitus exclude-  
rentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit  
Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* spe-  
cies quæ Anno 1670 primùm cœpit invadere, licet jam  
& rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita  
ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter  
verò multùm grassaretur: *Priori* *Constitutione* nondum  
ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos vete-  
ris prosapiæ, (*Dysenteriae* enim perpaucae adhuc reperie-  
bantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos pro-  
duceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ*  
pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen  
morbo admodum grassante, atque interim tantùm non  
extinguebantur *Dysenteriae*. *Novembri* autem tùm cur-  
rente, post acerrimum gelu ad diès aliquot perdurans,  
succedente insperatò tempestate calidiori quàm ego me  
per istud anni tempus unquam observasse memini, pau-  
culæ *Dysenteriae* & paulò ante, & circiter Festum *Na-  
tivitatis Domini* hîc illîc spargebantur: Hæ autem  
extremum morientis *Lucernæ* conatum referebant, mox



enim morbus hicce (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

Præmaturè admodum sequente Anno, mense 1674. sc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant isti qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingressi. Etenim in nullo non ferè familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amissim servabant, atque isti qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis indies magisque grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introducere isti persimilem. Cum enim (quod priùs est notatum,) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duas pustulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores insuper sensim & majores donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent & benignæ, jam receptâ pristinâ feritate, & pessimis symptomatis stipatæ revertebantur. Invaluit hæc *Variolarum* species Autumno proximo, longius etiam in Hyemem excurrans, quæ, eum solitis calidior multò esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidiorè imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

*Febris* hæc quæ per annum perseverarat omnem, initium *Julii* 75. longè latèque depopulata est; sed Autumno jam appropinquante in viscera cœpit converti, nunc *Dysentericiæ* symptomatis, nunc *Diarrhœæ* se prodens, licet quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed eaput magis tentabat stupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium Autumnale*



*Autumnale* penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cum proclivior esset *Febris* hæc materiam morificam in viscera deponere, quæ *Dysenteriam* quandoque, sæpius autem *Diarrhæam* excitabat, ex hac occasione *Ventris* Tormina eam edidisse stragem vulgò putabantur quæ *Febri* huic revera fuerat imputanda; licet nemo qui ægros hoc Autumno tractaverit, neicius sit quantum invaluerit hæc *Febris*; ut nec etiam, *Dysenteriam* dictam & *Diarrhæam* pro symptomatis magis quàm morbis Essentialibus ac Primariis haberi debuisse.

Hunc *Febris* ista cursum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eò usque tepida atque ad instar æstatis placida fuerat tempestas, derepentè in frigidam humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tussis* increbuere magis quàm alio u-  
lo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, *Tussibus* hisce supervenire solebat *Febris* hujus Constitutionis *Stationaria*, quæ ansâ hinc arreptâ & magis grassabatur, & quædam etiam symptomata variabat. Cum enim paulò antè, insultus; ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & *Pleuram* præ cæteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licet eadem omnino *Febris* esset, quæ *Julio* 1673 ingressa sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tusses* usque ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. *Febris* autem eadem planè mansit atque erat antequam *Catarrhi* se ostenderent; licet nec ita prorsus Epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cum horum utrumque per Accidens à *Catarrhis* penderet. Quin etiam recedentibus *Catarrhis* *Variolæ* hinc inde spargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis;



cedentis; sed cum jam secundum ferme annum explevissent, non ita atrocia erant symptomata ac ubi primum invaderent. *Quamdiu* adhuc stabit hæc *Constitutio*, dicere non habeo; id certo scio illam perquam *Anomalam* atque irregularem hæctenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omnino indolis.

De hujus *Constitutionis* Epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

## C A P. II.

### *Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.*

**H**ÆC perinde atque alii Epidemici, mox ab ingressu focia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant majorem & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quàm ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritica Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro primâ & secundâ vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam proveciori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febribus *universis* communia, hæc Febrem ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, imò & totius corporis, ac mitiori aliquantò quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor & Frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in sudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec à colore naturali multum recedens, nisi quod magis alberet, neque sitis multum urgebat: Quod si excalesceret æger  
ultra



ultra ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca, fitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem servare solebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata symptomatis, si peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinacissima, *primo post vicesimum*.

Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud dissimilis, quo correptus æger obstupebat delirabatque, imò ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & post ingestum sive medicamentum, sive potum cui assueverat, innox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in Aphoniâ desineret absolutissimâ.

Qui sic fuerat affectus æger ubi ad se rediit, die *vicesimo octavo* vel *trigesimo* cœpit convalescere; cujus primum signum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod insuetum aut absurdum deperiret. Convalescentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant signa, quæ caput plurima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipso cessit dictum symptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen subinde effutens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandescentiæ & furoris ascendebat; quo solent ii qui à Variolis atque aliis Febris Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, stertebat etiam profundius. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utrisque verò si ingererentur Calidiora remedia & sollicitarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomati s ansam præbebat.

Ubi



Ubi verò symptoma hoc nec sponte suâ accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

*Autumno 1675*, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrerat, stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud quam Febris symptoma.

Curationem hujus Febris quod attinet; *Curatio.* sub primum introitum, nempe *Julio 1673*, tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Cathartici minùs pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici. Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutius quàm solebam aliàs, in ejus specie investigandâ hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primum erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύσχερον, cujus perspecto genio de hujus naturâ verisimile aliquod conjectare possem; cum Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum quæ anno 1670 invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ essent & tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædentia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viam pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem



lorem, quo tegebatur superficies, prorinus amisit, nec repetitâ adhuc venæ-sectione levabatur æger, nisi forte morbus in Pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, præsertim primo *Vere* quo invadebat, sc. Anno 1664; quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cum etiam nondum adolesceret morbus & principio magis spirituofo inniteretur quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cum verò & experienciâ & exemplo à repetitâ Phlebotomiâ deterreretur, licet luce clarius esset Febrem hanc, præcipuè sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat quo ejus calor restringui posset præter *Enemata* sæpius reperenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem aperte prodentes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic quàm alii cuilibet familiaris, omnino indicabat continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-sectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placidè ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potius ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabât; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque suâ cedebat; quantumlibet sæviret si methodo ab hac diversâ eum quis aggredere-tur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum



strum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetabatur Enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturius, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licet ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam re-tusâ, atque ægro *ἐξω βέλαι* constituto, & à sympto-matis violentioribus quæ ab eo pendebant, securo, ni-hil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & qua-si sensim deflagrare, ac suis viribus ruere fineremus. Quod mihi semper cessit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Æ-gro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experienciâ a-stipulante ægris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prætereundum fu-it, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam si-mul sanguinis Diathesin contemplerer, subiit mihi in-mentem ægrum à corporis positurâ nonnihil emolumen-ti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut à circum-ambiente nullatenus augesceret calor (quod omnino fi-eri necesse est si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promove-retur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindé-que spiritus animales calefiant atque exagitentur, à qui-bus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmen-tantur.

Quantum



Quantumlibet autem ægris conducatur in Febris omnibus quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eisdem, si diutius quàm par erat pro unâ vice à lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo* desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè diffari possint istiusmodi particulæ quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantum, sudore non provocato: Huiusmodi autem accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cum jam morbus mitior est, longè tutius ægro permittes ut in lecto assidue decumbat, quàm vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturius lecto affigatur, efferatur magis, atq; incenditur.

Hic si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum à Capite amoliendum reficiendumque ægrum, satis commodam, minùs tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Respondeo, nihil agere contra-sentientem, nisi prius argumentis confecerit, huiusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Februm species per Diaphoresin, & quæ per Catharsin sit exterminanda, &c. Quinimò est cur arbitremur, dari quasdam Februm species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo sc. in sanguinis massam eique assimilando materiam illam morbificam quæ cum eodem minùs quadrabat. Quâ ego nixus ratione, sæpenumerò tam in hac Februm specie, quàm aliis, modò Intermittentes non essent, mox à primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegei, imperatâ tantum Cerevisiæ tenuissimæ, quoties ac quantum desiderarent



derarent Potu, esuque tam jusculorum quàm aliorum, cujuscunque generis sint, ægris interdicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aurâ liberiore, nullâque prorsus evacuatione vel semel institutâ. Sanè omnimodâ solum hujusmodi per biduum triduumve abstinentiâ liberos meos, ac amicitia mihi conjunctissimos curavi: Verùm hoc remedio non nisi in junioribus ac temperamento sanguineo præditis est utendum.

Quòd si demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatisciente prorumpunt & à præviâ Digestione fluunt, non verò istos qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas Februm species, licet non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Februm species ejus esse indolis, ut in *παρὰν* sudorem hunc Criticum sibi postulent: Tales sunt particulares Intermittentium Paroxysmi; magna item & frequentissima Naturæ Febris ab illâ pendens Constitutio quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hic evacuationes locum habere debent, nisi quatenus morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato succumbar. Quin & Febris Pestilentialis causa, cum tenuissima sit & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus diffari potest, suffragante ubique experientiâ.

Istis autem in Febribus in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo génio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando



cando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ solâ methodo restituere, cum, ut docet Divinus senex, Τῆς φύσεως ἀντιπρατήσεως κενεὰ πάντα : Atque illud quidem usu venire autumnio in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experienciâ edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum e-  
 osdem importunitis sollicitamus, sæpenumerò nullâ co-  
 gente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici,  
 à materiâ morbificâ in caput sursum latâ; Attamen ne-  
 que in hac Febre, neque in aliâ qualibet vel ex eis quæ  
 sudore Critico solvi non solent, si fortè hujuscemodî  
 sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem  
 ex symptomatum omnium remissione debitæ Concocti-  
 onis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissi-  
 mus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte  
 exit, quî certò scire possumus an non hominem è me-  
 dio tollamus, dum humores regimine & cardiacis ca-  
 lidioribus ad ejusmodî sudores disponere nitimur? Si  
 quis fortè in Thesaurum inciderit, nisi desapiat, humo  
 tollet; stultus autem sit oportet qui hâc fretus fortunâ,  
 omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitæ  
 periculo adipiscatur. Quo vero cunque modo hæc se-  
 res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calo-  
 rem cum secum adferre, qui materiæ Febrili ad Co-  
 ctionem præparandæ possit sufficere, neque eo intensio-  
 rem à regimine fervido forinsecus accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ-sectionem atque E-  
 nemata in hujusce Febris curatione quàm felicissimè  
 succedere comperiebam; eam verò, quoties à Diapho-  
 reticis lacefferetur, non solum Anomala malique moris  
 symptomata, sed etiam dubium semper exitum habu-  
 isse; Inter symptomata eminebat taciturnum illud deliri-  
 um, quod non tam insanâ loquacitate se prodebat,  
 quàm stupore Coma æmulante, quod uti diximus hujus  
 Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, (li-  
 cèt nonnunquam sponte suâ ortum illud viderim,) à ni-  
 miâ tamen Curatricum diligentia in provocandis su-  
 doribus malè positâ, ut plurimum invitabatur; Hoc e-  
 nim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris specie  
 sudo-



fudoribus morem gerere recusabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum discrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Constitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos qui ex ephebis vix excefferant subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-sectionibus, non in brachiis tantùm, sed cervice etiam & pedibus, Emplastris Vesicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem è brachio eductum, Epispasticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, nisi quod ægrum & à carnibus; & à liquoribus spirituosius quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhærens symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in Febris quas deinceps tractavi universis; quod quidem si & symptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis respondentem spectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et sanè mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis lentè festinare, tardiùs verò nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpenu-merò committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parciùs humano Generi ea prospexisset, quàm postulat speciei Conservatio: cum ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis sæculis quibus Medendi Ars maximè caput ex-  
tulit.



tulit, & à quàmpluribus exculata est. Aliis in morbis quid hoc profecerit nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ-sectionem dico, & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Anteà diximus Convalescentiæ prænunciâ Signa ut plurimum ad diem usque *Tricesimum* differri solere, (in *stupore* scilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod atque absurdum sive cibi, sive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impense vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filium novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unâ cum symptomate jam sæpe memorato laborantem. tractabam: Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat quàm ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs destinabatur, quàm filio restituendo, trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam absurda miserè discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis symptomatibus frequentius superveniebat, quandoque tamen, at rariùs *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliâque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in *Phrenesin* actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat



Affectus Comatosus jam memoratus donec fieret digessio, ægrum verò intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hinc mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quam post Venæ-sectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe Experimentiâ mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant, quandoque & *Diarrhæa*. Ista ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obstante, cum morbi causa in sanguinis malsâ clauderetur, Venæ-sectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam post Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

*Septembri 1675.* Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hæc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant *Dejectiones* sanguinæ ac mucosæ: Licet protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum, vires essent, maximè verò à *Dejectionum* frequentia quæ nocte prægressâ multum fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte *Dejectiones* stercorosæ conspiciebantur. Mane & vespere sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatori quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convaleuit.

*Diarrhæam* quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarè accidebat, minùs adhuc ista faceſſebat negotii: cumque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officineret, quantum mihi observare licuit (sive adesset stupor, sive etiam abesset) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos statet limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur:



retur : quo in casu Narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum : ingens enim illa propensio quâ hæc Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Notandum est haud rarè accidere tam ab hæc Febre quàm Febris aliis convalescentibus, iis maximè quos illæ diutius maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primùm, mox sudorè diffunderent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardius recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cum symptoma hoc non aliunde nasci existimarem quàm à sanguine ob morbum contumaciorem eo usque depauperato debilitatoque ut succos, quos recentè advectos nequireret assimilare, per sudores ejicere moliretur ; ita affectis auctor semper fui, ut singulis auroris noctibusque cochlearia quinque vel sex Vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu ægris vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre hujus Constitutionis continuâ, quàm ob insignem stuporem eam ferè semper comitantem, habet *Comatosam* appellare.

## CAP. III.

## Morbilli Anni 1674.

**O**Riente anno, mense sc. Januario 1673 ingressa est *Morbillorum* species quædam ab eâ diversa quæ eodem mense Anno 1672 invaserat ; neque tamen minus Epidemicè sæviebant hi atque isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter Typum observabant : Nunc enim citius, nunc sepius erumpébant ;



cùm in alia specie, eruptio in diem ab invasione *quartum* semper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm isti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim spargerentur. Nec hæc in specie observare licuit, nisi rarissimè, eas cuticulæ desquamationes ad instar farinæ inspersæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ specie haud minùs certò conspiciebantur, quàm post Febris Scarlatinæ decedum conspici solent. Plures insuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyspnœa*, quæ Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competeat Historia quam de morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670 Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores isti, ad Verum usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrecentes, appetente Solstitio æstivo, aut non diu post, evanuerunt.

Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illâ differat quam in Morbillorum historiâ jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam tantùm hîc, pro meo more, instantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

*Februario 1674.* Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Sarisburyensis* me accersivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel igni quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar; ab esu carniùm arcebam, juscula Avenacea, Hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum



ctum pro potu. Urgenteque pro more Tussi, Pulfanata  
Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis  
omnino convaluere, brevi illo spatio quod hic morbus  
solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eo-  
dem fatifcente, symptoinate quovis morbo huic non  
familiari, tentabantur.

Duobus primis mensibus quibus hæc morbillorum  
species se prodebat, intercorrebat & *Febris* quædam  
*Morbillosa* hic illic sparsa, in quâ *ἐκθύμια* nonnulla per  
truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque hu-  
meros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia;  
à quibus in illo saltem disternabantur, quod non u-  
niversum corpus pariter occuparent, quas diximus par-  
tibus contenta: Febris etiam (licet ejusdem planè ge-  
neris) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam e-  
tiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-sectionem tulit  
hæc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Me-  
thodo quæ Morbillis superius dicata est, lubens concessit.  
Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

#### C A P. IV.

*Variolæ Anomala* An. 1674, 75.

Q Uemadmodum Morbilli Epidemici initio anni  
1670 incurfantes, *Variolas nigras* ibidem deline-  
tas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epide-  
micè grassabantur initio Anni 1674, Variolarum spe-  
ciem introducebant tam earum similem, ut eadem istæ  
revixisse omnino viderentur, non aliæ subnasci: cum  
enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum specie  
post elapfos priores annos duos, pustulæ minùs indies  
nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim  
conspicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam  
mitis, habitâ generis ratione, ac benignus esset; jam  
pristinâ ferociâ, & infausto malorum symptomatum ag-



mine stipatus denuò revertēbatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluerint, & æger non prius extingueretur quàm ad maturitatem istæ pervenerint; immaturæ enim fuscae tantum erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant si numerosæ, (Paucae enim ubi fuerant tantum, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigrae verò rarissimæ.) Verbo dicam, istas quas anno 1670. descripsimus satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem sub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas esse magis crassæ & incoctilis ostendebant: Maturæ enim pejoræ olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ fortore vix quirem accedere. Tardius etiam periodum absolvēbant, hærebantque diutius, quàm ulla species alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quòd quantò mitior est morbi species, tantò citius pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie istâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomala Confluentium quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo septimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quengquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenùs observavi. At verò in hac specie Confluentium, æger etiam post diem *Vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam & si convalesceret, quæ paucorum fors erat, non tantum tibiæ intumescēbant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud raro suppurabantur, & in sinus ingentes & partium musculorum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam



eriam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se Epidemicus promoveret per tres hasce Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aëris diathesi cum producente Epidemicum, *Variolæ* nigræ, quæ initio anni 1670 primum se ostendebant, ad παραμυήν suam usque progredierentur, tamen ad instar recidivæ alicujus morbi à materia pristina denuò fermentescente, aër rursus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit; qui quidem morbus redintegratus sumptisque de novo viribus, reviviscere planè & quasi rejuvenescere videbatur. Tanto autem magis anomolæ hæ erant, tantòque magis intensam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, istâ crassior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis elucescat, existimandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aëre supponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diversum in alio non ita multum distante; hoc enim si fieret (sit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem diffilare valeret; vero autem similis mihi videtur hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleti à minerali aliquâ fermentatione, quæ aërem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbus variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi *Variolas*,



las, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiorē naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabas, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm species alia quælibet quam mihi hætenus videre contigit; & si quid meo iudicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrotorum, perniciæ æquabant; licet, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

Curationem quod attinet; Jam à multis *Curatio.* annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. Hinc enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimia inflammatione pendent, statim produci, Febrim sc. Phrenesin, maculas Purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; inde verò regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usus enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis *ὀργασμὸν* frænare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem & faciei manuumque intumescentiā valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiæ secretionem indigere: Ita ut, cum jam in habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, à carne pustulis obsessâ retrò agendis, sartus relictus conservetur; Pustularum verò, ut blando partium  
externarum;



externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, siue methodo jam à me laudatâ, siue regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque atque faciei intumescuntiam facerent; desiderari sc. aliquid, quod Putrefactioni magis intensæ, quam in his Variolis præ cæteris quibusque observaram, vincendæ par esset. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem existimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, satisfacere posse. Quamobrem Ægro sibi relicto, donec & dolor & vomituriō, quæ eruptionem præcedere solent, jam desinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto sextove* dictum spiritum, cerevisiæ tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberalius verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Hic spiritus, ceu morbo reverâ specificus, symptomata omnia ad miraculum ferè compescebat: Facies & maturius, & longè altius intumescerebat: Variolarum interstitia, ad colorem magis rubrum, & Rosæ Damascenæ æmulum magis accedebant: Pustulæ quoque minutissimæ grandescabant, saltem quantum ea species pateretur: Pustulæ etiam quæ aliter nigræ comparuissent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo saturato ubique tincta conspiciebatur: Celerius maturescebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio, citius percurrerant. Hæc autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadver-



madverterem, spiritum istum, vel Syrupo aliquo in cochleari permistum, vel Aquæ Distillatæ cum Syrupo junctæ additum, subinde ingessi, quo pensaretur sc. liquoris parciior usus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hæcenus potuiprehendere: Licet enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur discrimine, quòd saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte suâ desinet, vel saltem, ubi nulum amplius à variolis periculum est, Lactæ & Aquâ mistis, & Narcotico assumptis faciliè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum verò Pægoricum jam à quinto sextove die singulis vespers temporibus propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. guttas 14. in *Aq. fl. Paralyf.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam redentibus.

Die



Die Julii 26. 1675. Vir Nobilis mihiq̃ue Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimîâ Computatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm aliàs vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ distingui possent. Remedii hujus *δρασικωτάτε* confusus viribus, venam nullam secui, licet tempus quo accersēbar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissē, cū à nimîâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocys accersendum putaret: Adveniens ego, cū ab immodico sanguinis calore & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu imprægnatam uberius adhuc hauriendam imperavi, quo factò Hæmorrhagia dicto citius est coercita. Salivatione satis copiosâ, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum faceffissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuissē. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non urfisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat donec evanescerent pustulæ; posteaque extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum



dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spirituum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellulâ, ne hilum aversabantur; quin & nullo symptomate graviore affecti convaluere illico. Amicissimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quòd, sicuti Variolæ hujus Constitutionis quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat istâ eas Methodo tractare quam generi *Distincto* jam suprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortasse parvi penderit pro sæculi genio, scio tamen ego haud parvo mihi labore, curâ atque industriâ, per multos annos continuos ea sterisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriæ, quam satis intelligo à subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (nisi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cum quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ sunt istæ Febres quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ sunt; Etenim si in prioribus illis mundi sæculis Variolæ nusquam gentium compa-  
ruerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuisse repertas: si enim per antiquiora



quiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisse, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cum morborum Historias & clarius intellexerit, & descriplerit accuratius quam Post-natorum quispiam, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incomptis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus, pro variâ sc. ejusdem ætate ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim existere, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate saltem penè confecti exolevere, & rarissimè comparent (cujusmodi sunt *Lepra* atque alii fortasse nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem harrolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de eâ videatur nobis *βραχυβίος*, qui heri tantum nati sumus, cras fortè interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congefferunt rationes, ævi multò productioris, si cum Antiquissima mundi Epochâ eæ conferantur.

C A P. V.

*Tusses Epidemicæ Anni 1675, cum Pleuritide  
& Peripneumoniâ supervenientibus.*

CUM tempestas placida ac tepens, immò verò æstatis simillima, præter solitum ad postremos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multum diversa, frigida scilicet atque humida subitò ingruens, *Tusses* ubique numerosiores grassabantur quàm alio quovis, quod meminî, tempore, nemini ferè parcentes, cujuscunque is fuerit



five ætatis, five temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantum erant spectabiles (cum quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos effecerant, per accidens conjiciebant. Cum enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapsum, in producendâ Febre Epidemicâ supra descriptâ omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alijs Epidemicus cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodam Tussis Constitutionis opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occasionem ex Tussi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimanâ illâ quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tam improvise symptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumoniâ* habendi, licet eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti priùs semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantum Febrilis, cum stimulantè Tussi in Pleuram ac Pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus eum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata quò hæc Tusses primùm compatebant; quin & remedia quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quòd  
cum



cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, quæ isti anno propria fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussis sobole.

Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam i- *Curatio.* istis quæ aliis annis contingunt, modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis malsâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subito contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox exeitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis malsâ facilè accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur. Nova hæc Febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licèt symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, perdentia; Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac *περσασα* natâ, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hâc innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus spirituosis quibuscunque arcere; hortabar item ut exercitii uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptsanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum



mirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata quæ illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentiâ à carnibus, & liquoribus spirituosus, tum etiam refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, viâ sibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus diffilabantur.

*Tussim* quod spectabat sedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodynis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, si quis liquoribus spirituosus calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviscatâ, atque induratâ Tussis materiâ, halitus isti, qui à sanguine placidè ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris malsâ præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sæpenumerò non paucis è vulgo inconsultoribus pessimè cessit, qui, cum spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectu Pleuriticis & Peripneumonicis invitabant, atque insanâ hæc sapientiâ morbum suâ naturâ levissimum & facilè sanabilem, in periculosum ac sæpe lethalem transformabant: Nec minùs hallucinabantur (licet magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud rarò præ cæteris quibuscunque præfidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus, quo sc. supra descripsimus modo, sed etiam nonnunquam suâ sponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat calor ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, nocturnè  
maximè



maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim huius *Constitutionis* plerumque sequebantur;) quibus sæpe adungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementior.

*Febris*, & pessimis ejus symptomatis rectissimè, (quantum accuratè factâ observatione mihi constitit) occurrebatur venæ-sectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato; Clystere item quotidie injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absteret, abstinere a carnibus, nunc Cereviliam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Pitisanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem forberet. Elapso jam biduo triduoque, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundo detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tam in hac quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retusâ acie, non diu & continuò reperenda esse, maximè in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiiis, aut Viris Hypochondriacis; cum talium sanguis atque humores *εμεταβλυτοι* sint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam ultra solitam periodum ægros discruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerat, sensim excuteret, symptomata universa placidè solebant evanescere; cum qui morbum ferocius atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remedium molimine bellum inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomiâ sæpius repetitâ quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cum enim in verâ Pleuride Venæ-sectio repetita omnem numerum absolvar, solaque ad Curationem sufficiat, (modò non obstituerint



medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel vel ut plurimum bis venam secasse, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur: Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpiùs educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, pauca de eo dicam quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos *Phlebotomiam* ferre nesciat, saltem toties repetitam quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo quidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæsectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifestarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæsectio possit concedi ut huic symptomati, si multum sæviet, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quam Febris nomine debuerat educi, à quâ pender istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis ut à repetitâ Venæsectione non abhorreat, potest ea repeti in *Pluritide* quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæsectionem respuat, neque juvebit ista, imò & nocebit in *Pleuritide*, quæ cum Febre stabit cadere. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hæc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in *Februm* Curatione non continenter ob oculos habet an-



ni Constitutionem, quatenus huic aut alteri morbo. Epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unâ concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Francisci Windham* Equitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Ene-mata quotidie injici; nunc Ptisanas atque Emulsiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem propinavi; suâ ut lecto absisteret quotidie ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies restitutus est, & celebratâ Catharsi omnino convaleuit.

Notandum autem est, quod tàmetsi symptomata hæc quæ tussi supervenire solerent, ea propè essent, quæ hanc hyemem funestabant; attamen tutis ipsa sine illis sola invadens, eâ tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ-sectionem, neque Clysteres sibi vendicabat, modò febris à regimine, vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cùm satis erat ad eam compescendam ægro liberioris aëris foras usum concedere, & carnis esum, ut & vinum ac id genus liquores spirituosos qui Febri anîam præbeant, omnino interdiceret. Porro *Tabellas* sequentes sæpius-cule devorandas imperavi; quæ quidem ad tusses à frigore susceptas coercendas omnibus aliis quæ mihi adhuc innescunt, longè præcellunt. R̄ *Sacchar. Cand.* ℞ *ij. Coq. s. q. aq. communis usque dum adhærescât extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Rad. Campan. sem. anisi, & sem. Angelic. an. ʒ. ʒ. pulv. Irid. ʒ. flor. Sulphur. an. ʒij. ol. cym. sem. anisi ʒij. f. s. a. tabellæ, quas secum continuò portet, ac earum unam frequenter assumat.*

At priusquam his, quæ de Morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurren-



dum mihi est ; quod nempe non satis cum *malignitate* istâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum qui receptam à viris Doctissimis, sive hujus seculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cum ista indiciis plus satis se prodat manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantum quæ de ejus naturâ sentio in medium proferre, quod hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorreere videatur. Ipse enim cum eruditissimo Scaligero,

*Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur  
Milito ; securus quid mordicus hic tenet, aut hic.*

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plus minùsve adversantibus, consistere ac terminari ; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subito alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere ; cum ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare : Ità ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissionem, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quam ut dictæ particulæ sudore eliminantur ; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur : At hîc re-clamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilenciales, tum quod admodum fuerint subtiles, tum etiam quod sanguinis partibus maximè spirituosas insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrompendo ejici queant ; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt



sunt evectæ, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantum sudoribus diffiliari non potest, sed sæpenumerò etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantòque etiam magis excalescunt humores isti in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes. Cum ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa quæ contrariæ sunt naturæ non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quo spirituum morbificorum fortiùs sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magistrâ edoctus sum & Purpureas Februm maculas, & Variolarum pustulas nigras, eò promptiùs sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere ac minui.

Jam si quis me roget, quî fiat ut, cum *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud rarò ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti, Primò in præcipuâ illâ, & maximè insigni malignitatis, instantia, ipsâ *Peste*, abunde constat particulas *νοσηδὲς* ita supra modum subtiles esse atque aculeatas, (præsertim ubi primum incipit grassari) aut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam a confusione in sanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde naturâ quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exerere quæ morbo competunt, at anomala sunt



παύμενα fere omnia ob *δυσκομίαν* penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur sæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia quam pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomaeria, dumurgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitate* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi còmes, cum ipso morbo stabit cadétque, pari usa fortunâ, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febrî in genere competit, eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuum*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum *Variolarum malignitati* subveniet tempestiva Abscessulorum maturatio, atque ira de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illâ optimè superatur, quibus libentissimè cedunt peculiares isti morbi ad quos illa spectat, sive hâc methodo procedendum fuerit, sive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, nisi pro Junone nubes atque huic etiam *Experientia* jugiter suffragatur.



## CAP. VI.

*Anacephaleosis.*

**A**Tque ita demum animadvertimus, spatium illud annorum, quo finiuntur prægressæ observationes, genera *Constitutionum* omnino *Quinque* peperisse; Quinque nimirum peculiare aëris *Diathefes*, totidem *Epidemicorum* species peculiare, *Febrium* nominatim, producentes: *Febrium* autem harum prima, quæ iis annis infestabat quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidæque hætenus assequi potuero) in quâ Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam *Febrilem* debitâ *Coctione* præparatam certo suo tempore ad exitum disponderet, vel per justam *διαρροήν*, vel *διαπύον* paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò faciliè adducor ut credam, præcipuam hanc esse atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tum ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materiâ morbificâ eademque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuscumque frequentior occurrit; cum credibile sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sæpius grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in sæculis jam elapsis tot & tanta scripserunt; quicquid demum in causa fuerit quod ita raræ comparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ post invasere; se ducem præbebat ac *πρόδρομος*. *Febri* autem isti *Primariæ*, de quâ suprâ, adaptantur, ni fallor, illustria illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, alique medici antiqui; quorum ope ita illa est regenda, ut præparetur materia *Febrilis* ad *Crisin* per sudores ritè faciendam:



Neque enim satis video, quî possint accommodari dicti Aphorismi subsequenter istis Februm speciebus, quæ diversam longè habent indolem, & rarò ejusmodi Methodo aliquâ solvi solent, quâ nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus, morbos hosce subjugare possimus. Ut ut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cum Febris hæc, quæ ab illâ *Constitutione* pendeat qua Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutius persisteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in Intermittentium castra de facili transiret; istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiam si diutissime cruciarent, rarissime tamen Intermittentes fierent: indicio satis manifesto eam *Febrim Continuum* atque *Intermittentes* istas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me perconterur, quo demum pacto *Febris Continua* speciem ex notis in Februm descriptionibus à me traditis queat expiscari, cum plerumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, &c.) Huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis serio atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in Historia præcedenti indigitavimus; maxime si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum à Febre Continui laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus facile resciscat, quinam alii morbi præter hanc Febrim, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non amplius dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantum se prodatur symptomatis quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in *αταξία* & confusionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres natura



turæ atque indoli suæ proprios ac peculiare apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, &c. ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quanam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minime sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licet ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, &c. Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comiretur.

Secundò autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam, haud obscuram lucem foenerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distinctionis notæ quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cum subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautiissimis, & minutissima quæque pensulatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguenda semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modò illa à statu naturali ac suo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot observationes hæ nostræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vigeant exolescente

Inter-



*Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris præsignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conspectum se dabat. Neque etiam cieri hîc poterat sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in Phrenesin, aliaque symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febre Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est, (*Inflammatoriæ* autem omnium quæ ab illo tempore invasere, chorum duxit) nulli sudores sponte suâ prorumpabant, at à sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger suâ sponte effusissimis sudoribus rotus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illico symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriiis* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; ut plerumque solis primis diebus exeuntes. Licet qui primam Febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior; sed in neutrà emolumento fuit ægro, cùm non à præviâ Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quò liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à per diligentem atque accuratissimâ Circumstanciarum omnium observatione necessario pendeat. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossibile planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod



quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possumus collocare, modò ne plus satis properemus; quàm quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitius esse autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febris, ubi nondum constaret quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel sponte suâ sensim evanuit, vel in eum se Typum redegit, ut jam mihi innotesceret quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari quòd perinde sit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, prohibitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentia vel ignorantia id imputant, cùm Empiricorum insulsiſſimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè quæ hætenùs observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo quo invasere ab anno 1661. ad finem usque anni 1673. Quo quidem tempore *Variola*, & *Febres Continuae* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui pòst sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

## SECTIO



# SECTIO SEXTA.

## CAPUT I.

### *Febres Intercurrentes.*

**O**bservationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Februm alias *Stationarias* merito audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cum à particulari quadam, at nondum satis cognita hujus aut alterius anni *Constitutione* pendent, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febris Continua*, quæ licet jam parcius, jam inclementius sæviant & depopulentur, tamen cum *Stationariarum* quibuscumque, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscantur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de Methodo Medendi eisdem adhibenda, hætenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatismus. Febris Erysipelatosa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cum universos hosce morbos, vel adhuc comiteretur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exonerata in partes sive has sive illas, pro morbi ratione, materiâ Febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque



que affectus à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuuntur, symptomata esse, quæ vel peculiarem ætiosum modum, vel partem, in quam fuit morbi vis, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariae*, de quibus supra egimus, magis minùsve Epidemicè infestant, quòd jam diximus, prout annorum *Constitutio* in secretà atque inexplicabili aeris temperie fundata, eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæc nonnunquam, licet non ita frequenter atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerumque oriuntur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quæ sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui Generali in aere, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente ut exinde tales talève sanguinis atque humorum dyscrasie generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediatæ. Uti cum Gelu acius diu perseveraverit, se in Veris usque pomœria longius extendens, repente autem calidior tempestas succedat, *Pleuritides*, *Anginae* similèsq; morbi alii solent invadere qualiscunque demum fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde atque alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dispescam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo distideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad alias tamen causas externas, ac Procatarticas spectat, sæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus anam exporrigit, & crapulam taceamus, quæ matre proleminatæ tum istæ Febres, tum hæc etiam de quibus jam ago; causa evidens



dens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel præmaturiùs vestes abjicerit, vel ab exercitio incallescens se frigori incautiùs exposuerit; unde Poris subito occlusis, retentisque iis halitibus quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hæc vel illa Febbris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio quæ tùm temporis obrinet, vel particulares humorum dyscrasie in hanc vel illam Febbris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modo jam designato, quàm *Peste*, *Gladio*, atque *Fame* simul omnibus perire: Etenim si quis ægrum Medicus de primâ morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum istorum numero sit quos suprâ tractavimus) audiet quasi semper, vel cum vestem aliquam temerè depoluisse cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subito frigori permisisse, atque ex alterutrâ harum προπαύσει incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus, assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*: Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum est, quòd licet morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumerò tamen *Affectus* quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum *symptomata*: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur quoties morbi sunt *Essentiales*, at ista potius quam sibi postulat Febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim serio attendendum est, investigandùmque quo illa pacto facillimè expugnari possit, *Venæ-sectione*, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine per sæpe



sæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego *Essentiales* voco, & de quibus jam ago, reverâ symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris ad quam propriè spectant, at symptomata sunt saltem *Febrium*, quæ illa semper ac necessariò producant. V. g. in *Pleuritide* *Essentiali* Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in *Pleuram* deponat; in *Angina* *Essentiali* ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet, atque ita se res habet in cæteris: Cum ubi Affectuum memoratorum utervis Febris superveniat, quæ ad hanc illamve annorum Constitutionem spectat, atque ab ea pender, idem per accidens tantum, neutiquam verò necessariò producitur. Quo nomine haud parum à se invicem determinantur.

Jam autem, ut Affectus *Essentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantum sunt, ritè distinguamus, multum conferet nobiscum perpendisse, quòd qualia sint symptomata quæ invasionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt symptomata quæ insultum sive *Pleuritidis*, sive *Anginæ* sequuntur, quoties ejusmodi Febris *Accidentia* sunt tantum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide* *symptomatica* prædictâ, quæ Febris per hyemem grassanti, anno 1675. superveniebat. Quotquot enim hâc laborabant *Pleuritide*, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorii, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certissima erant & maximè vulgaria *Febrium* earum omnium symptomata, quæ & antequàm ingrederentur *Pleuritides*, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cum quoties uterlibet horum *Intercurrentium* morbus *Essentialis* est, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorsus habens commune cum Febre *Stationariâ* per id tempus regnante. Adhæc, symptomata omnia quæ post emergunt magis perspicua sunt, cum non obscurantur ac confundantur ab aliorum *φαινομένων*, quæ naturæ sunt diversæ, & ad aliam spectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo *essentiales* *Intercurren-*



res plerique, non tamen omnes, solent infestare, haud raro subinruit ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim nōrit distinguere; licet Differentiarum characteristicarum alia ita sint fortasse subtiles ac delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Februm species, (quantum quidem assequi possum ex Phænomenis, quarum morbos ipsos, tum medendi rationes attinent, sedulo pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando temperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, experientiâ jugiter suffragante, ea species libentissimè concedit, materiæ morbi-ficæ eliminandæ ubique satago. Et profectò in Februm quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nōrit; Venæ-sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si qua est alia magis appositâ.

## C A P. II.

### *Febris Scarlatina.*

*Scarlatina Febris*, licet nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte æstivo se prodit, quo quidem integras Familias, Infantes verò præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus



latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos trêve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedentéque subjectâ cuticulâ, restant furfuracæ quædam squammulæ ad instar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis effervescencia à *Curatio.* prægressæ *Æstatis* calore: aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior quò minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tunc hinc & à Venæ-sectione, & ab Ene-matum usu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulsione particulas sanguini infestas cum eodem intimiùs permisceri, & motum Naturæ magis congruum sufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æstu impetuosius fortè exagitabitur sanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ separatione in qua jam totus est; (Quid quodd & vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosis quibuscunque, tum ut neque usquam foràs prodeat, neque se perpetim lecto affigit. Cute jam penitus desquammatâ, & cessantibus symptomatis, è re fore existimo ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi *nomen*, (vix enim altiùs affurgit,) sine molestia, aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm è contra si plus negotii ægris facessamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis doctè & (ut vulgo videtur) secundum artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non rarò nulla alia de causa, quàm nimiâ Medicî diligentîâ ad plures migrat.



Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulsiones Epilepticae*, vel etiam *Coma*, huic morbo sub initium eruptionis supervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportet ut *Epispasticum* amplum ac forte posteriori cervici applicetur, atque porro ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convaluerit; imperando interim ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis esu abstineat.

## C A P. III.

## Pleuritis.

**H**IC morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimum verò anno inter Ver & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à novâ solis viciniâ excalefactus in effervescentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento sanguineo præditos præ reliquis aggreditur, sæpe etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera Febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licet aliquando multò serius ingruat symptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro, circa costas corripitur, qui nunc versus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimat, ut prima tussendi molimina coerceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermixta; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta sanguine



guine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis quæ ab ipsâ nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (*Tussi* scilicet, *sputo sanguinis*, *dolore*, &c. pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non raro ut materia paucula adhuc & tenuis sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo est nimis adstrictâ, nunc solutâ nimis, dejectionibus crebris & liquidissimis. Est ubi morbo admodum invalescente, & Venæ-sectione non celebratâ, æger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnœâ laborans, tantum non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, & omissam Phlebotomiam; quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessât, vel mitius saltem urget, attamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hæticâ* succedentibus, miser *Tabes* extinguitur.

Jam verò licet *Pleuritis* propriæ illi atque specificæ sanguinis inflammationi, quæ eam, quando effectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque supervenit, cujusunque demum generis eæ sint, ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc existente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subactâ, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia preparatâ. Hoc autem incommodi sæpius ex intempestivo ac præpostero calidorum me-



dicamentorum usu infertur, qualia à nobilibus quibusdam fœminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia charitasque multo melius in pascendis pauperibus, quàm in iisdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes quàm inconsultò atque infelicitè idem tentent. Naturà enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pluritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempestas inter Ver atque Æstatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempestate illâ Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

*Pleuritidem* autem, ejusmodi quàm diximus præcipationem ortum suum debere, evacuati per Venæ-sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contextitur, nec ad modum *puris* diffluit, quin à reliquo divulsæ discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortasse nihil aliud est quàm Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo ac naturali suo integumento per præcipationem exutæ, ambientis aëris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quòd si sanguis è sectâ venâ non recto flumine versus Horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculartè dimanet, utut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor: Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primum descripto fluat.



fluat. Quinimo cum hoc ipso modo extrahitur, si orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minus pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quod si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitur, superficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuscumque, spectabitur.

Utur verò sanguis se habet; Morbus hic tamen infamis, & plerisque aliis suapte naturâ periculosior, tamen si peritè tractetur, facile vincitur; & quidem non minus certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus, liberandos, morbosque averruncandos, perducere ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem à propriâ & peculiari sanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore gradu tantum, & pro majore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accensas, quæ in membranam costas succingentem vim fecerunt, & incendio collabefactârunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ-sectione spem ponens maximam, ut primum accersor, sanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Portionem deinde sequentem statim à Venæ-sectione primum celebratâ sumendam præscribo.

℞ *Aq. Papav. Rhæad.* ℥ iiij. *Sal. Prunell.* ℥ j. *Syr. Vio-lar.* ℥ j. *M. F. Haustus.* Eodem tempore sequentem Emulsionem præscribo.

℞ *Amygd. dulc. N.* vii. *Sem. Melon. & Pepon.* an ℥ ss. *Sem. Papav. alb.* ℥ ij. *contendantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo* *Aq. Hord.* ℔ j ss. *Aq. Rosar.* ℥ ij.



℥ ij. Sacchar. cand. ℥ ss. M. F. Emulsio; Cap. ℥ iiij. quartâ quâque horâ. Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda, e. gr.

℞ decoct. Pectoral. ℥ ij. Syr. Violar. & Capillor. Ven. an. ℥ j ss. M. F. Apozema; Cap. ℥ ss. ter in die.

℞ Olei Amygdal. dulc. ℥ ij. Syr. Violar. & Capill. Ven. an. ℥ j. Sacch. cand. ℥ ss. M. F. s. a. Eclegma, de quo lambat sæpius in die. Oleum etiam Amygd. dulc. per se, vel Oleum Sem. Lini recenter extractum magno sæpe cum fructu assumuntur.

Dietam quod spectat, carnibus omnino interdico, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo ut jusculis vescatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Poru utatur Ptisanâ ex decocto Hordei cum rad. Acetosæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cerevisiâ lupulatâ tenui.

Porro, sequens Unguentum præscribo. ℞ Ol. Amygd. dulc. ℥ ij. Ung. Pomati, & Dialthæe an. ℥ j. M. F. Linimentum, quo inungatur latus affectum mane & serò, superimponendo folium brassicæ. Jubeo item ut in dictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum.

Eodem ipso die quo primùm accersor, si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus die sequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (nisi prius æger convaluerit) Venæ-sectionem repeto, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admodum sæviunt: At verò, si vel morbus remissior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facile ferant Venæ-sectionem post tam breviva intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quâ quidem in re normam mihi statuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis pro rei ratione



tione demendum præcipiam, rarò tamen observavi *Pleuresin* confirmatam in Adultis minori quàm 40 circiter *unciarum* sanguinis impensâ sanatam: licet in Pueris semel tantum aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quæ nonnunquam supervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-sectionibus obicem ponit, quæ quidem ipsa hâc Methodo brevi sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus.

*Enemata* vel in solidum omitto, vel maximâ, quâ fieri potest, inter repetitas Venæ-sectiones intercapedine curo injicienda, eaque non nisi simplicissima illa è Saccharo in lacte soluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæstuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaserint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut si æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultimâ Venæ-sectione, nisi fortè prius id contingat, symptomata omnia mitescent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus spirituosis quibuscunque, & à crassioribus cibis arcendus est) pristinas vires non ita diu post resumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico sollicitetur.

Jam verò si quem moveat, quòd huic viæ insistentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora sit promovenda, operosius differamus; sciat ille hæc non per incuriam nobis excidisse, sed deditâ operâ diuque satis cogitata, neglecta tandem fuisse & præterita: Cùm semper existimaverim in summo discrimine versari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus, nimium periculosa insuper res est aleæ; cùm non rarò eveniat, partè aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam



per ἀναστροφῇ rejectâ. reliquam adhuc crudam manere, idque successive, præstantissimis quibusque remediis maturantibus expectorantibusque incassum usurpatis, cum expectoratio nunc quidem satis auspiciatò procedat, nunc penitus supprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod sanè nullum prorsus est) sive vivis, sive etiam mortuis adjudicando. Cum è diverso, mediante Venæ-sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, & orificium à Phlebotomo incisum trachææ vices subire cogatur. Quinimò constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentissimas orci januas meritò recensetur, æque certò ac tutò Methodo jam à me præscriptâ (ut de brevissimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ sanguinis (ut imperitis videri potest) distractione cuiquam fuisse illatum.

Sæpe quidem aggressus sum in tractando hoc affectu, *ὑπερπνεῖας* rationem aliquam stabilire, quæ citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret: nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea fors mihi conrigit, ut huic ipsi, supra memoratæ praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obstante tristi illâ apud Hippocratem de *Pleuritide sicca*, prognosi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico; per ipsum sectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & sanitati rediturum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetitâ venæ-sectione ferè tota stat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis & nescio quibus Medicastrois in locis ab oppidis populosioribus longè diffitis celebrata, miseros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque addè in vitæ magnum discrimen sæpissime conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo succurrendi, si fortè fortuna impingatur, hîc subnectere. Qui verò

puncturâ



puncturâ hujusmodi plectuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis post Phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor se figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium extendatur; attamen læsa pars tumore admodum insigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix superanti, sed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter distillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnosticum est habendum. Ita curatur; ut & propriis oculis ipse observavi.

℞ Rad. lilior. albor. ℥ iiij. Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini ℔ ij. Deinde ℞ farin. lini ℥ avenac. an. ℥ iiij. Coquantur farinæ ad Cataplasmatidis consistentiam in s. q. lactis à radicibus prædictis colati, & radicibus contusis misceantur. f. Cataplasma, parti affectæ calidè applicandum mane & vespere.

## C A P. IV.

## Peripneumonia Notha.

**H**Yeme ingruente, at sæpius sub ejusdem exitum, Vereque adhuc nascente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conspicua. Paulò habitiores ac crassos ea præ cæteris aggreditur: virilem ætatem vel assequutos, vel etiam (quod sæpius accidit) prætergressos; liquoribus spirituosus (vini maximè spiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pituitosis, brumæ tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab in-eunte Vere in novum motum cieatur, Tussis hanc nata occasionem, mox subingreditur, quâ ministrâ dicti humores pituitosi in pulmones irruunt: quo tempore si fortè æger nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberaliùs hauriat, crassescente jam  
ferè



ferè quæ tussim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem sanguinis massam depascitur. Primo Febris insultu nunc incallescit æger, nunc friget: Vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert; Anhelus sæpenumerò spiritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (quâ loquendi formulâ ægri ut plurimum utuntur.) Dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adedò ab intumescencia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde interceptâ circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

In curandâ hac Febre id mihi negotii dari *Curatio.* sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cum verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adedò ab ejusmodi repetitione haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur, in illis qui à largiori & iteratâ sæpius Phlebotomiâ abhorrent.

Ad



Ad hunc itaque modum processi ; sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas tresve horas ; cum omnis sanguinis eductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius toleretur : ita ut mitius cum ægro agatur cum in lecto cubanti uncix decem fuerint detractæ, quam si sex septemve tantum amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem mane sumendam propino.

*Rec. Cassiæ extract.* ℥ j. *Glycyrrhizæ* ℥ ij. *Ficus pingues* N, iiij. *fol Senn.* ℥ ij ℞. *Agarici trochiscat.* ℥ j. *Coq. f. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *dissolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Res. solut.* ℥ ℞. *Mis. f. potio.*

Postridie sanguinem secundâ vice mittere soleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam modò præscriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali*, *Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur consulo.

A Carnibus & earum jusculo, maximè verò à liquoribus spirituosus quibuscunque, ægrum interim inhibeo ; quorum loco Ptisanam ex hordeo & liquiritâ, (Cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque istâ quidem methodo vincenda est *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosâ in sanguine aggestâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones explosâ ; in qua non tantum iterata Venæ-sectio, sed & Catharsis etiam indicabatur, secus atque in *Vera Peripneumoniâ* ; quam ego ejusdem planè indolis cum *Pleuritide* esse arbitror, atque ab illa in eo tantum differe, quòd *Peripneumonia* Pulmones universaliùs afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ-sectione sc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

*Notha* hæc *Peripneumonia*, licet ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo  
tamen



tamen satis dignoscitur, cum in istâ manifesta Febris atque inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè ac obscuriora illis quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quod ubi Vini spiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes se olim addixerint, minimè tutum erit eos statim ac derepente ab iis depellere; sed sensim id agendum, quo minùs *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac *περσπύσει* oriundis, observari debet. Cum verò de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hîc obiter dicam. Oportandum sanè esset, quòd aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non verò iisdem extinguendis usurpetur: nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis solum ad *Ulcera digerenda* fotubus immiscendum, aut *Ambustis* extrùs admovendum: quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facilè palmam præripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam citò absolvat, *digestionem*, quæ non nisi admodum tardè sua tempora percurrit, etiam non moratus: Nempe si lintea spiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel simili læsis, quam primùm hoc infligitur malum, applicentur, eademque spiritu dicto madefacta subinde repellantur donec dolor ab igne penitus evanuerit, & postea solum bis in die.

CAP.



## CAP. V.

*Rheumatismus.*

**N**ullo non tempore incescit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & οἷς γένυ χλωρόν. Hæc ut plurimum occasione nascitur; æger sc. five exercitio aliquo vehementiori, five alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quas statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa infelix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno alterove, (est & ubi citius) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genibus præsertim; qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quam postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris & symptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius sæviante, materiâ sc. febrili in artus translata; quod satis arguit Febris ipsa sæpius recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu percussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit; quamvis essentialiter ab illâ distinguatur, prout cuivis faciliè constabit, cui uterque morbus intimè fuerit perspectus: unde forsàn petenda est ratio, cur tam sicco illum pede transiverint scriptores Medici: Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Utut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licet rarissimè hominem è medio tollat, Febre semel depulsâ, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minùs peritè tractetur, non ad menses tantum, sed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miserum



ferum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu, non eodem semper vigore, sed Paroxysmis quibusdam periodicè repetitis, ad instar Arthritidis, subinde laceffit: imò verò potest fieri ut ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodosis in internâ magis quàm externâ digitorum parte se prodeuntibus: stomacho nihilominus valeat, & cætera sanus vitam toleret.

Est & alia hujus morbi species, licet non hujus est profapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptissimè dicetur: immanis dolor sc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, *Paroxysmum Nephriticum* mentitur; nisi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrocissimum & vix ferendum circa ipsos tenes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad vesicam usque, eodem, licet mitiori, tentantur. Qui & mihi olim imposuit, tanquam à materiâ aliquâ sabulosâ in iis partibus hærente penderet; cùm reverâ materiæ *Rheumatismi* peccanti & inflammatæ ortum suum debeat, quæ quidem partes illas jam solas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, nisi abigatur eodem modo quo prior species, pariter etiam perdurat, pari sævitia excrucians; adeò ut miser nequeat procumbere, sed vel è lecto exiliat, vel super eodem erectus sedeat, corpore interim perpetuâ agitatione nunc versus, anteriora, nunc posteriora inclinato, reductoque.

Cùm utraque hæc morbi species ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præsertim sanguinis Venæ-sectione educti color, utpote qui Pleuritico-rum sanguini tam est similis quàm ovum ovo, neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita se habentibus, censeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere sumi, sanguine interim contemperato, ejusque



ejusque nimio fervore represso, tum medicamentis refrigerantibus atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primum accersor, statim sanguinis ℥ x. è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incrassansque ad hanc ferè normam præscribo. *Rec. Aq. Nymph. Portulac, & Lactuc. an ℥ iiij. Syr. è limonibus ℥ j ss. Syr. Viol. ℥ j. M. f. Julap. de quo bibat ad libitum*; vel etiam Emulsionem in curatione morbi Lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, *Cataplasma è mica Panis siliginis, & lacte croco tincto*, vel *fol. brassicæ* parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum curo. *Dietam* quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus substituo juscula Hordeacea, Avenacea,, Panatellam, & ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantum concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetosæ, &c. in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cum calor qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequente sanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertio; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent monentque) quarto, atque ultimo ut plurimum, Venæ-sectionem repeto: raro enim usu venit ut altera quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justò calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna sive Paregorica dicta Remedia effusorem sanguinis missionem postulant: Quamobrem, utut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiosè mihi ab his temperandum existimo, modò mihi animo sit curationem à sanguinis missione solum petere, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæ-sectioni cedat; quæ idè ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm erat opus, celebranda



celebranda est, Quid quod & in morbi statu, neque eum quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præstare.

Interim dum prædicta remedia, Diætaque sedulò usurpantur; *Enema* è Lacte Saccharato subinde injici curo, diebus scilicet à Phlebotomia vacuis. Porro ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultimâ Venæsectione diligenter observentur, seriò hortor moneoque; quibus elapsis *Potionem Catharticam* è Lenitivis præscribo mane hauriendam, & insequenti vesperi dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in pristinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pederentim se recipiat, lubens parior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos, sive etiam δύσπηκτα quæcunque, nisi diu postea, degustare liceat.

Post venam, quories supra innuimus, pertusam, ægrî dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent; at verò refarcitâ, quam fecerat sanguinis detractio, virium jacturâ (superveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) symptomata ad unum omnia cessabunt, atque æger pancraticè imposterùm valebit.

Jam verò, tametsi prædictâ Methodo, aut aliâ huic simili, tempestivè atque sub ipso morbi ingressu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum sortia-  
tur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miserè discrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgo habentur. Hic enim obiter, sed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere persuasum mihi habeo; multos au-  
tem



tem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta esse; vel etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus sanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritide* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua causa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cum τὴ ἀνεπιτήδειον existat, totam sanguinis massam inquinat, & confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem laceffit. Quod quidem non de *Arthritide* tantum, sed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licet vulgò jactetur, *Ubi desinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula sæpe sæpius non aliter est accipienda, quàm quòd, ubi primum se *Hydrops* manifestis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio statim collabascit. Potest & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et sanè nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immensum crescet, & omnem ferè morborum numerum absolveret. Cum, si id sedulò agamus ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, suâ se mox specie sit proditurus; & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegendus. Quin & Methodus quæ



hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualifnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu existenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adedò consultum esse, quando *Rheumatismus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-sectiones disterninare; quæ tandem vel penitùs materiam morbificam averruncabunt, vel saltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane & serò exhibito, reliquæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque discriminis inter verum *Rheumatismum*, ut supra innui, & *Scorbutum* intercedat, aliam tamen speciem esse *Rheumatismi* quæ ad *Scorbutum* quam proximè accedit, omnino confitendum est, utpote quæ insigniora hujus morbi symptomata æmulantur, & pariter eadem fermè remedia sibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatismus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obsidet, sed eandem in tumorem ac in aliâ specie rarò attollit, neque febrim sibi comitem adjungit. Insuper non adedò fixus manet, sed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque symptomatis stipatus. Nunc hunc vel illum artum discruciat, mox internas solùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum se proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam se protrahens, ad instar morborum qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori naturâ sunt; adeoque ad affectuum hystericorum classem referri debere planè, suspicarer, nisi quòd iteratâ experientiâ comprobasssem eum remediis hystericis minimè cessisse. Illi etiam qui longum & repetitum *corticis Peruviani* usum experti sunt huic malo sunt obnoxii; quod quidem (ut obiter id attingam) unicum est incommodum quod



quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed ut id sit, hic affectus sive ex hac occasione, sive ex alia quacunque causâ originem ducit, quam facillimè debellatur vinciturque usu sequentium, quæ nisi privato commodo publicum prætulissem prorsus mihi reticenda essent. Etenim his solis quam multos, eo quo descripsimus modo laborantes, sanavi, quibus Venæsectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres testacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc sunt,

℞ *Conserv. Cochlear. hortens. rec. ℥ ij. lujul. ℥ i. pulv. Ari Comp. ℥ vj. cum s. q. syr. Aurant. f. Electuar. Capiat. ℥ ij. ter in die per mensem integrum, superbibendo aque sequentis ℥ iij.*

℞ *Cochlear. hortens. M. viij. Beccabung. Nasturt. aquat. salvia, mentha, an. M. iij. Cort. Aurant. n. vj. nuc. Moschat. contus. ℥ ℞. Infundantur in Cerevisie Brunsvicensis ℥ xij. ac distillantur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ ℥ vj. pro usu. Atqui præcisa dosis pulv. Ari comp. observeretur, aut saltem eadem non minuat.*

## C A P. VI.

### *Febris Erysipelatosa.*

**N**Ullam non corporis partem, idque nullo non tempore incessit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præsertim æstate; quo tempore sæpe dum sub dio versatur, corripitur æger. Facies siquidem ex improvviso in tumorem attollitur, qui subito exorsus cum dolore ruboreque summis, denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in vesiculas subinde facessunt: hinc per frontem ipsumque caput latius serpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (rusticis Syderatio audit;)

R 2

neque



neque multum profecto abludit, nisi quod adsunt pustulae, ab iis symptomatis quae inflicta ab apum vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo *Erysipelatis* notissima species ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obfederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, nisi praecesserint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adiungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Februm indicia. Procedente morbo, uti primum Febris dolorem, tumorem, ac alia peperit symptomata, (quae indies ingravescentia nonnunquam in *Gangranâ* terminantur,) ita haec invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licet rarius occurrens: Haec quolibet anni tempore invadit, idque haec ut plurimum *πρὸς ἄσθι*, quod scilicet aeger vinorum subtilium magis magisque attenuantium potationi paulo liberalius indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quae agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quae urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo & vix tolerando, at quoties levissimam scalpturam subeunt, rursus apparent.

Hic ego materiam peccantem sanguini per-  
*Curatio.* mixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique, quae jam partibus impacta est, materiam evocandam discutendamque.

Haec ut fiant, ubi primum accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi praecipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulantur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulo frequentius dejecerit aeger) haustum aliquem  
Paregoricum.



Paregoricum. e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Peractâ Catharsi, partem affectam sequenti decocto foveri jubeo. *R Rad. Alth. & Lil. an. ʒ ij. fol. Malv. Sambuc. Verbasc. an. M. ij. flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M. j. Sem. Lini & Fœnugr. an. ʒ ss. Coq. in f. q. aq. ad lb̄ iii.* Coletur liquor & tempore usûs adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin. ʒ ij.* Stuphæ de panno laneo levis texturæ hoc decocto immersæ ac expressæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post forum quotidie illinatur seq. mixturâ. *R Spir. Vin. lb̄ ss. Theriac. Androm. ʒ ij. pulv. Piperis longi, Caryophyl. an. ʒ ij. M. Charta emporctica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.*

Æger insuper ut jusculis tantum hordeaceis atque avenaceis, cum pomis assatis vescatur, volo; tum etiam cerevisiâ utatur tenuissimâ, & per horas aliquot singulis diebus à lecto sibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia symptomata citissimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rursus venam seco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis diathesis, & Febris intensior. Diebus à Venæ-sectione liberis *Enema* de Lacte cum *Syr. Violaceo*, & *Julap. refrigerantia* ex *Aq. Nymph. &c.* in *Rheumatismi* curatione jam dicta, qualibet horâ diei usurpanda præscribo. Ut plurimum verò unica Venæ-sectio & subsequens Catharsis, si tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert species pari modo est amolienda, nisi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hic obiter dicam, quòd licet non solum hic affectus de quo jam loquimur, sed & plerique eorum qui cutim impetunt & eruptionem aliqualem comitem sibi adjungunt (modò Chronici ii sunt) facillè huic methodo cedant, ac proinde sanguinis missione & Catharsi iteratis brevi se proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diversâ tractandi sunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres testacei* sanguini edulcorando destinati quicquam proficiunt; cum recre-



menta quædam pravam diathesin adepta intimiùs cuti impingantur, non nisi remediis quæ sanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis spiraculis deobstruendis apta nata sunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum successu itaque non vulgari sequentem methodum aggressus sum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞ *Theriac. Andromach.* ℥ ss. electuar. de ovo ℥ j. rad. *sepentar. Virgin. subtiliss. pulverat.* gr. xv. *lapid. Bezoard. Oriental.* gr. v. cum s. q. syr. è *Conditurâ Citri f. Bolus sumendus mane & horâ semni per dies 21, superbibendo Cochl. vj. seq. Fulapii.*

℞ *Aq. Card. Benedict.* ℥ vj. *aq. epidem. & theriacal. stillat. an.* ℥ ij. syr. *Caryophyl.* ℥ j. mis. f. *Fulapium.*

Singulis matutinis post assumptum medicamentum fudet horæ unius vel alterius spatio, vel potius pluribus stragulis quàm soleret coopertus in lectulo levi madiori indulgeat per dictum tempus. His finitis si pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞ *Ungaent. ex oxylapartho* ℥ ij. *unguent. pomati* ℥ j. *flor. sulphuris* ℥ iij. *ol. Rhodii* ℥ ss. f. *liniment.* Veruntamen medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæ-sectione atque Carharis ritè præmissis; quæ tametsi solùm adhibitæ curationem non absolvunt, ægrum tamen contra febrem præmuniant, ob usum medicaminum calidorum aliàs occursuram.

Est & alia *Eruptionis* species, etsi minùs frequens, ad cuius medelam nullæ prorsus evacuationes conferunt. Hæc tametsi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato se figit, vix cutim supereminens, atque latiore maculam præ se ferens, nisi quod aliquantulum porriginosa, ac quasi furfuracea, cum squamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hæc sive *maculâ*, sive *impetigine* vigente, æger bene se habet, eâdem verò evanescente, ut sæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, sed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus, etiam affectûs curatione eâdem viâ atque iisdem post evacuationes un-

niversales,



niversales, plane remediis insistendum ac in Pruritu ferino modò dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carniū *ἐνπέπλων* usus omnino concedendus, cum refrigerantia omnia magis officiant quàm profint. Atque ita hæc postrema Eruptionis species curatur, quæ tamen aliquando non nisi *Aquis Ferreis* diu epotis cedit.

## C A P. VII.

## Angina.

**Q**uolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æstatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos; Rufos etiã, quòd non semel observavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulò post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi mastrè succurratur, æger statim nec deglutire valet ampliùs, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam stragulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu, ingruenti occurritur procellæ.

Opem laturus, sanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranulâ utrâque; dein, ut partes inflammatae melle *Rosaceo spiritu sulphuris* ad summum acorem permixto, tangantur, author sum: mox *Gargarisma* sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur, & reperatur subinde. *R. Aq. Plantag.*

R 4

Ros.



*Res. rubr. & Sperm. Ranar. an. ʒ iiij. Album. ovorum in aquam agitando redact. N. iij. Sacch. cand. Alb. ʒ iij. F. Gargarisma.* Jubeo etiam ut de Emulsione in cura *Morbi lateralis* præscriptâ vel simili, indies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris & dolor inter deglutendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursus ferio, Catharsi in diem posterum rejectâ, At si utraque hæc minuantur, *Catharticum Lenitivum* statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprimè necessarium esse multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iteratâ, ut prius, *Venæ-sectione* prodomanda sunt, ut & *Epispastico* amplo ac forti, posteriori cervici applicando. Per integrum hujuscæ morbi decursus, *Enema* refrigerans emolliensque omni mane, dempto illo quo Catharsi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sumto; jusculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vescitor; ptisanâ ex hordeo, vel cerevisiâ tenuissimâ utitor. Lectulæ interim per horas aliquot quotidie absistat; cum hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hæc methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quod istiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationaria* dictæ, symptoma tantum est, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per *Diaporesin* & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri *Primariæ*, cui inhæret, debetur; quod sedulâ observatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediate ab initio sibi parant, & in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licet tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantum sit *Symptoma*, quæ



in illo demum terminatur. Impræsentiarum duas tantum *Hæmorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perstringam.

*Hæmorrhagia Narium* quavis anni tempestate infesta,<sup>1</sup> præcipuè sanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingravescente, quàm adölescente. Primo ut plurimum appulsu Febris præ se fert indicia, quâ derepente sibi per nares, quâ datâ portâ faciente viam, dolor & calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuò erumpit, atque hæc vicissim: donec tandem vel remediorum usu, vel sponte suâ ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino cessat; ita tamen ut ægro singulis annis à recidiva mettuendum sit, si vel à liquoribus spirituosis, vel aliâ occasione quâlibet æstuarè contingat.

Eum hîc mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravasatio, frænis omnibus compescatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & sanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* sanguini colore semper respondentem. Viçtûs rationem refrigerantem atque incrassantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juscula hordeacea, & similia à carnibus abhorrentia. Julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, unâ cum Emulsionibus, in morbis Inflammatoriis suprâ descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium quotidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Haustu quinetiam horâ somni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, constrictus sanguinis furor coerceatur. At vero, quando hujusmodi *Hæmorrhagias* non rarò comitetur lymphæ acrior, quæ sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, præter revulsionem & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum



cum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad ad externas applicationes. Lintea quadruplicata immersa aquæ frigida in qua *Sal prunellæ* dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici sæpius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur. *R. Vitriol. Hungar. ℥ Alumin. an. ʒ j. Phlegmatis Vitriol. ℥ ss. Coq. tamdiu donec omnia fuerint dissoluta. Liqueorem frigesactum filtra, & à Chrystallis subinde natis separa. Liquori residuo adde ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raso liquore hoc probè humectata, nari ex quâ sanguis stillat indatur, per dies duos isthac relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicita sanguinem sistunt ex quacunque demum parte externâ idem defluat.

*Hæmoptoe* etiam, quæ in æstatis ac veris *Hæmoptoe*. confinio homines calidioris temperamenti, at minus robusti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ senibus item juniores. ejusdem ferè indolis cùm *Hæmorrhagiâ* jam tractatâ mihi est; cùm & hæc quoque Febris sit, quæ tam nomen, quàm essentiam exuit suam illâ quâ soluta est Crisi; hoc ferè tantum discrimine, quod in morbo *priori* sanguis nimium agitatus in narium venulas, in *hoc* vero in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu, dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam *Hæmorrhagiâ* methodum medendi sibi vendicat, nisi quodd Catharsin minus ferat, à quâ, præsertim repetitâ, æger facile in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidie injectum, Diacodium horâ somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tam in-crassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvant.

Atque



Atque hæc sunt quæ hætenus observavi de numerosâ istâ Morborum Tribu in varias familias dispartitâ, quæ *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatibus quæ ab illa pendent; in quibus id serio egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero candidoque, nullique adeo Hypothesi adstricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautelâ pari subnecterem. Quòd si vehemens desiderium Methodum certioreminisq; lubricam, in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio, expiscandi constabiliendique, me in semitas nullo antea pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti spero, mihi imputabit, quòd vel spretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus studeam novis; cum & non spernendus rerum eventus mihi hæc investiganti ingentes hucusque animos addiderit, & posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. Et profectò haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἀσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, si eos demas qui violentâ morte perimuntur, confossi quotannis occumbunt. Indefinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robustissimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obstantibus superiis iis omnibus, quas nobis hætenus attulere speciosæ istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptæ) animo meo hæc primum agitati minus satisfaciebant; cum reapse cernerem, ludicra ista Cerebroforum commenta ita parùm ad redintegrandam ægrorum sanitatem conferre, ut qui ad Asyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thrasones Dogmatici, haud meliori in loco essent, quàm qui neglectâ Arte se totos naturæ permiserant. Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod salvâ Verecundiâ, me mihi polliceri posse saltem spero) scopum quadantenus assequutus sum, & dulcissi-



dulcissimum improbi laboris in bono proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè sunt quæ jam habeo comperta, (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *symptomata* quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 *Decembris* diem An. 1675. quo hæc conscribo.

**FINIS.**

Δῖα τῶ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.



# EPISTOLÆ

RESPONSORIÆ DUÆ

A

THOMAS YDENHAM, M. D.

PRIMA

*De MORBIS EPIDEMICIS*

Ab Anno 1675. ad Annum 1680

A D

Amplissimum, Doctissimumq; Virum

ROBERTUM BRADY M.D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodem,  
nec-non Regium in Medicinâ apud Cantabri-  
gienes Professorem longè celeberrimum.

SECUNDA

*De LVIS VENEREÆ*

Historia & Curatione,

A D

Ornatissimum, Eruditissimumque Virum

HENRICUM PAMAN M.D.

Collegii Divi Johannis Cantabrigiensis  
Socium, Academiae Oratorem Publicum, &  
in Collegio Greshamensi apud Londinenses  
in Medicinâ Professorem.

LONDINI, 1705.



EPISTOLAE

RECTORIAE DUE

THOMAS YDINHAM, M.D.

PRIMA

LEONARDUS EPIDEMICIS

Ab Anno 1677. ad Annum 1680.

A.D.

Amplissimum, Illustrissimum Virum

ROBERTUM BRADY, M.D.

Collegii Sancti Godefridi, Cancellarium  
non solum in Medicis, sed et in  
ceteris Professorum longae celebrissimum

SECUNDA

DE LUIS VENERE

Historia & Curatione

A.D.

Quartissimum, Illustrissimum Virum

HENRICUM FARMAN, M.D.

Collegii Divi Johannis Cantuariensis  
Socium, Antiquae Grammaticae Professorum  
in Collegio Regio-Christiano apud Londiniam  
in Medicina Professorum

LONDINI



*Clarissimo Viro*

**THOMÆ SYDENHAM, M. D.**

**N**emo uspiam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda quas agit partes eorum quispiam consideravit satis, viresque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiae, & efficaciae horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Constitutiones haud perperam indigitas, ne leviter quidem, vel medici, vel Historiae Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perscrutari satagerunt. Fieri sanè nequit, cum in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aer sese insinuet quin quas subit alterationes & mutationes à rebus quibus impregnatur eadem sanguini & succis communicet, & imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aeris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis Diathesis. Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum historiam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium constitutiones instituisti, cum in iisdem, aeris actiones in sanguinem, succos, & spiritus praesertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur. Et nullus dubito quin Februm indoles ab annorum temperie in quibus grassabantur observata utilissimam, si non unicam, methodum constituit ad praxim stabilicendum. Perge itaque, & si quae adhuc restant observationes Februm annorum nuperimè elapsorum, fac ut palàm fiant, quàm in re quàm maximè humani generis salutem prospicies.

In Sectione prima, Cap. quinto, libri tui, paucis egisti de usu Corticis Indici, & ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio quosdam haud infimi subsellii medicos, qui in  
magna



magnâ quantitate & dosi sæpius repetitâ eum exhibent ; alios item qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsiones conficiunt, quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & continuas quasdam certò curare affirmant : Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem variâ formâ & multiplici præparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quererem ego annon rejectâ tam severâ & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeò prodiga, nec minùs certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata atque calumnias sat superque persenties ; neque nunc minùs quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licet ingenuis ferè omnibus displiceant & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti verò, si Febrium Historiam longo usu comprobata, vel earundem essentias, causas & differentias, vel veram tandem medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem & viam præmonstrantem sequi necesse habent ; cum vix, aut ne vix quidem, alia vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciorum dictèria ; sincero- rum hominum ingenia excita ; tu methodum monstrasti ; & si tua non placet, qui carpunt dent politiorem & magis firmam. Vale, Ver Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amicissimum,

R. BRADT.

Cantabrigiæ,  
Decemb. 30. 1679.

Amplissi-



*Amplissimo Doctissimoque Viro*

ROBERTO BRADY, M. D.

*Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, nec non  
Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses  
Professori longè celeberrimo.*

**M**E certè, Vir Humanissime, si quid in morbo-  
rum curatione profecero, ad omne id cuius ef-  
flagitanti impertiendum præ cæteris qui nunc  
sunt homines facillimum esse omnino par est : si enim ea  
tantum mihi innotescant quæ & reliquis mortalibus,  
(quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit  
levidentia ista & è triviis desumpta evulgare ; sin autem  
affecutus sim aliquid quod è re Medica sit, & ad certio-  
rem morborum Therapeian faciat, non tam mihi lau-  
di dabitur, quàm aliis daretur quibuscumque, ea in lucem  
expromere ; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus  
triginta, & Calculo diu malè multatus, facilè mecum  
reputo quàm seridè gauderem si quod meis malis levamen  
aliorum indicio possit afferri. Cùm autem paucissimis  
ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur  
ut publico commodo hæc in re inservire queant, iisque  
tantum quibus è *meliore luto* quàm mihi *finxit præcordia*  
*Titan*, votis agendum est, quod reapse effectum dare  
non satis est virium : Semper enim existimavi, neque id  
sine ratione, majoris esse felicitatis certam vel levissimi  
alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus  
prodidisse, quàm vel *Tantali*, quod aiunt, vel *Cræsi* rhe-  
fauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi ; dicam  
& meliorem, sapientiorumque : quod enim uberius &  
sapientiæ & bonitatis suæ specimen quis potest edere,  
quàm



quàm cùm se è communi generis humani naturâ decifum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula & contempta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendî sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ *Genio*) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus & sapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut suæ consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo satis liquet quòd cùm facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præfidiis quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam auctore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana & scelerata audit eorum qui negant se recusare quòd minus ipsis mortuis terrarum omnium desflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est debere me ea quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè apperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Sparta* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni & probitati animique candori ea tribuo encomia quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa quibus à nonnullis proscindor convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd si vita innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto læserat, me ab illis factum rectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me idèd plectere quòd alii deliquerint; id tantùm ratus ad me attinere ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus quæ mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primum autem agam de *Febribus Intermittentibus*, nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos istos ordine sed breviter percurrere, qui



qui illum accipiebant quo clauderetur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa (demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto melius innotescet quo tempore & quibus gradibus quæ jam obtinet *Februm constitutio* nobis obrepserit.

Annus 1676. eosdem peperit morbos quos genuerat *Constitutio* prostramo loco commemorata in dictis *Observationibus*, viz. Annor. 1673, (in cuius Autumno ea se primum exeruit) 1674, & 1675. At verò exolescente fermè hâc crasi, mitiores erant quàm pro suo genio qui subpullulabant morbi, & minùs insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas, aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cùm & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cùm tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet non tam manifestam quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifestâ aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam.

*Morbilli* enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximè habebant quod solito longius procurrerent: nam cùm pro more suo mense primum Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernali ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoxium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus quò diutius obsisterent. Neque tamen Methodum medendi ab usitatâ illâ diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evehens, atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum



trahebat quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Nequè enim solum abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis muscoli, brachiorum crurumque præ reliquis, spasms tentabantur dirissimis, ita ut æger è lecto subindè exiliret, si fortè extenso quaquaversum corpore eorum vim possit eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam receptâ medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque sæpius ingerenda quàm aliàs solebam, omnino indicabantur. Ex. g. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisque unà cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmodumque violentiâ animum agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, guttas 25. *Laudani Liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus sc. ne vehiculum paulò copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persæpe fit) ansam daret: dein lecto assidens quasi ad semihoram, & expertus Remedii vires nec Vomitioni compescendæ, nec sedandis Convulsionibus adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, & dosin in tantum augere cogebar (interposito tamen spatio, ut quid à jam ingesto mihi foret sperandum priùs ediscerem, quàm novas adferrem suppetias) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuo excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convaluerit, ad *εὐεξίαν* sc. confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Neque est cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo sc. nomine quòd tantam *Laudani Liquidi* vim ægro infundere non dubitaverim; cum iudice experientiâ;



rientiâ certò constabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (sunt autem tres, *Vehemens Dolor*, *Vomit*us vel *Dejectio* enormior, & insigniores spirituum animalium ἀταξίας) in iis & Remedii Dosis & reperendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ: Quæ enim dosis remissiori symptomati coercedo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impresentarium ab orci faucibus liberabit.

Atque hi sunt morbi isti qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint qui annum sequentem viz. 1677. funestaverint, non habeo dicere. Cum enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ità diu postea Podagra etiam, quæ non jam tam artus quàm viscera sævissimo dolore excruciebat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis (Quem, si tùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deindè redintegrandæ sanitatis causâ per idem ferè spatium rusticari cogebar: Autumnò reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici: cum autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

Proximi anni (viz, 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos, urbe ferè exulaverant, nisi quod nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeo favebat ut Epidemicæ rursus audirent; neque cum tantum gradum hodiè tuentur, quin & fines latius proferent, donec hæc, à quâ pendent, aeris suam attrigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ,



co usque tamen exeunte Æstate & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululum fatiscientes *Variolis* locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Inter-mittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram quæ de harum Februm & naturâ & causis sedulâ observatione affecutus sum : Imprimis notandum est, quòd licet olim *Quartana* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertiana* erant, aut *Quotidianæ*, (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licet *Tertianæ* *Quotidianæ*q; aliquando cum rigore atq; horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimodâ ἀπυρεσία desinerent, atq; post statam periodum ægros de novo laceffarent ; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve Paroxysmum ; maximè si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod aiunt, addiderit. Postea vero Febris hæc eò usque etiam præter indolem suam incrudescibat ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet ; & magis indies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos exstingueret.

*Curationem* quod spectat ; jam à multis annis mihi innotuit quàm sit periculosum eam in *Tertianis* & *Quotidianis* (quæ cùm recentes sint nullumquæ typum induræ in continuatis viciniâ adhuc hærent) per sudorifica moliri : quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεσίαν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obstandum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum quòd si justo copiosius eliciatur sudor, quæ intermittebat Febris jam fit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quòd sc, istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ ut jam per despumationem



spumationem ejici possit, modum exuperet, exterminata eâ parte quæ unico Paroxysmo responder, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ-sectionis v. gr. & Catharseôs incommoda (quarum utraque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tam vulgi quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse, nisi quòd illi qui longum & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *Capite de Rheumatismo* præmonstraverim) in speciem quandam *Rheumatismi Scorbütici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam rarò ex hac occasione nascitur, & quando accidit facilimè Remediis ibidem descriptis cedit.

Et profectò si tam effectorum durationem quàm Corticis hujus innocentiam exploraram haberem, principem illi locum inter omnia quotquot sunt remedia deferre nullus dubitarem; cum non tantum in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abest ut de ejus insalubritate merito quis conqueratur.

His autem potissimum de causis, nisi fallor, dictus Cortex male audit. Primò quia plurima illa horrendaque symptomata quæ Febres intermittentes jam diutius ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis degustaverit, Cortici vel semel assumpto, imputantur. Secundò quia cum occultâ vi & non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique materiam morbum committentem quæ propelli debuerat, tanquam hostem intra mœnia vi Corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evasisse cum adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt Sudores paroxysmum finientes id omne quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur prorsus eliminasse,



manere tantum morbi seminium tempore maturandum ; quodque Cortex fugientem paroxysmum à tergo urgens, & intercepto qui debuerat subministrari morbi com meatu sive fomite, non potest in sanguine retinere quod jam in illo non nisi tanquam in embrio reperitur ; ac proinde neque strangulationum neque obstructionum quæ vulgò obijciuntur, reus est peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi suâ astringentiâ febres fugare ? Qui id probare velit necesse erit ut prius alia astringentia pari virtute prædita in medium afferat ; mihi certè vel eorum fortissima adhibenti in experimentum nondum è voto cessit. Quid quod illos etiam sanat qui ab ejus usu tanquam à Cathartico assumpto ( quod nonnullis accidit ) frequenter alvum deponunt ? Id verò demum est rectè sapere suo se quemque pede ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quàm quæ inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* ( ut Deo sc. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundissimâ animi prostratione jure merito exhibeatur : ) vel *Philosophiæ Morali* ( ut virtutem exerceat, & mores tam ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum excommo det ; ) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ* ( quibus vita communis adjuvatur : ) Hic primùm Hypothesin aliquam à schola *Naturalis Phillosophiæ* depromat, quâ vel unicam differentiam specificam rerum in naturâ possit enodare ; ex. gr. rationem reddat quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore, nusquam alio cernitur infectum, &c. Hoc si effecerit in ejus castra haud invitus transeam : sin aliter, non verebor dicere quòd Medici cura omnis atque industria in expiscandâ Morborum Historiâ, iisque remediis adhibendis, quæ Experimentiâ Indice ac Magistrâ eisdem valent depellere, debent collocari ; observatâ tamen istâ Medendi Methodo quam recta ratio ( non speculationum commentis, sed crito & naturali Cogitandi modo innixa ) ei dictaverit.

Dicam



Dicam itaque paucis quod usu didici de Methodo quâ Cortex nobis usurpandus venit.

*Cortex Peruvianus*, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque & viginti (si bene memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febris Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cum hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio sive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in defuetudinem prorsus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxysmi, pro recepto id temporis more, exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleretur; quod & civi cuidam Londinensi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nominè, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppidò rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxysmo aliàs invasuro liberatus quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14 recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte committigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitæ discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres Intermittentes debellatas iri confidebam, si quæ par erat cura accederet, & diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu, impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsequituræ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere,

Primò



Primò *Periculum* quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo quòd minùs opportunè ægro ingereretur: cum enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis prædictus, si immediate ante Paroxysmum deglutatur, facit quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxysmi scilicet impetu, possit eliminari, quæ proinde præter fas inclusa ægrum in vitæ discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, si ubi primùm Paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem quo inscuture sufflaminaretur, & diebus Intermissionis statis subinde vicibus eundem repeterem usque dum novus invaderet Paroxysmus, atque ita paulatim tutòque proinde sanguinis massam salutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cum *Recidiva*, (quæ intra dies 14 plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur nasci quòd sanguis non satis exaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè posse conducere atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præsens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elanguescerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accersitus (*die Lunæ v. gr.*) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago ut spem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermissionis (*Martis sc. & Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. *℞ Cortic. Peruv. subtiliss. pulverat. ʒ j. cum s. q. syr. Caryophil. vel de Rosis siccis, f. Electuar. dividendum in 12 partes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, incipiendo immediate post paroxysmum. superbibendoque haustum vini cujuslibet.* Vel, si *Pilule* magis arrideant, *℞ Cortic. Peruv. subtiliss. pulv. ʒ j. cum s. q.*



*s. q. syr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat vj. quartâ quâque horâ. Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus Pulveris uncia una admisceri poterit libris duabus Vini Clareti, atque ejus cochl. viij. vel ix. exhiberi iisdem quæ dicta sunt temporis intervallis. Die Jovis, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cum ut plurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per solitos sudores, qui præcedentem paroxysmum absolvunt, despumatis ejectisque è sanguine, atque intercisa novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu, diebus Paroxysmos distirminantibus adhibiti.*

Verum enimverò ne morbus denuò recrudescat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo* præcisè à quo postremam dosin æger assumpsit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam sc. in partes 12 divisam*) eadem quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpè morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur æger, nisi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi sanguis à prægressâ aliquâ evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautiùs auræ frigidiori ferendum exposuerit.

Verùm etsi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam persæpe accidit, ut ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto æger violenter expurgetur: In hoc casu omnino oportet ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis justo citiùs per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu *Laudani* ejusdem *gut. x.* Vino instillari jubeo, & post alternam pulveris dosin assumi, modò Diarrhœa perstiterit.

Dicta Methodus usu mihi venit in cæteris Intermittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utrasque enim statim à finito Paroxysmo aggredior, & repetito per  
jam



jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen discrimine quòd cum Quartana rarissimè nisi *Unciâ unâ* in doses dispertitâ, reliquæ *sex Drachmis* possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò Tertianæ, Quotidianæque, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita rarò (quod & à me antè est notatum) postea ad Continuarum fere speciem vergunt, & ad *Remissionem* tantùm, etiam diebus quæ *Intermissionem* pollicebantur, accedunt; præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu à remissione quantumlibet exiguâ (id enim mihi unum superest) ansam arripiens, pulverem quam proximè à Paroxysmo (quantum conjecturâ valeo) ingendum propino, nempe quartâ quâque horâ ut modò dixi, ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cum aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cùm autem Febres quæ jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermitteres debeant referri; nulla mihi est religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modò assiduus Lectuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem Vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febricitanti obfuisse; è contrà verò calor, sitis, cæteraque Febris Symptomata ut plurimùm post assumptam hujus remedii quantitatem sufficientem, mox evanescent, vino haud obstanti. Hic autem observandum, quòd quo magis Febris sive sponte suâ, sive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis  
quantitas



quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderina morbum hunc non nisi sesqui-uncia, vel unciiis ejusdem duabus cessisse.

Cùm verò sint aliqui qui Corticem hunc nec in Pulveris formâ, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℞ ij. *sc. Corticis grossè pulverati in Vini Rhenani* ℥ ij. aliquandiu macero. Liqueor hic per manicam Hippocratis sapiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ Infusionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentius usurpari poterit, quàm reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec Paroxyfmi terga dederint.

Quandoque accidit ut in hoc modo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomitionem ferè continuam Corticem deglutitum, quâcunque demum formâ exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio prius est compescenda quàm Cortex propinetur. Ad quem scopum collimans jubeo, ut sexies vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi Cochl. j. cum salis Absynth. ℥j. assumat: Deinde Laudan. liquid. gutt. xvj. cum aq. Cinnamom. fort. Cochl. j.* Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret ut aliâ formâ hoc remedium assumatur (saltem eâ quantitate quâ devincatur morbus,) sequens Julapium præscribere soleo. ℞ aq. Cerasor. nigr. ℥ Vini Rhenani an. ℥ ij. Cort. Peruv. subtilissimè pul. ℥iij. syr. Caryophyl. ℥j. mis. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxyfmi non ampliùs discrucient; instillando alternis dosibus, si Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt. i. vel ij.

Observandum est insuper, quòd cùm breviora Paroxyfminorum interstitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem



nem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum fieri non potest ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò ef-fugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem quòd si æger, non obstan-te abundanti cautelâ superiùs traditâ, nihilominus re-cidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimiùm pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo ju-dicio aliis modis curationem aggredi: cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere condu-cere vulgò creditur.

*Dietam* quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus est æger, qualis qualis is de-mum fuerit qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ san-guinis massæ, & Febri postliminiò reducendæ admo-dum conferentibus) semper exceptis. Velcatur itaque carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re solâ ægros nonnunquam re-stitui, etiam eos quorum corpora ob frequentem febris recursum contra Corticem quasi communita, salutife-ram ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò se temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

Hic autem advertendum, quòd cùm de Febribus In-termittentibus olim agens ægrum sublato morbo sedulò purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis so-lùm febribus quæ vel sponte suâ, vel alio sive medi-camento sive methodo præter Corticem Peruvianum e-rant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex sine o-pe Catharticorum non solum *Paroxysmis*, sed & *Dys-crasie* quam corpori iidem inflixerunt, subvenit. Vi-tandæ itaque ante omnia Evacuationes qualescunque,  
cùm



cùm vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet.

Hic autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne Febribus Intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxyismi non cum rigore & horrore, quas postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem plane symptomatis tentabatur ac si *Apoplexiâ* verâ laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimum rubore saturato extat, qualis cernitur in urinâ eorum qui Ictero laborant, etsi non adeò intensè rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in *Apoplexiâ* primariâ fieri solet; eadem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant; quod & ipse novi. At è contrâ expectandum donec paroxysmus sponte suâ evanuerit, quo tempore Cortex, modò citius idem ingeri non poterit, quamprimum est exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam rarò, ut Senes qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ-sectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctari, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugatâ. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copiâ, quoties eam reddunt, excretâ, sensim vires labefactantur, & quasi substantia Corporis per hanc Cloacam  
exinanitur



exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quâcunque *πρωταίτη* originem ducat, Curativæ Indicationes ad sanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem restringendum, omnino dirigendæ sunt. Ut *R. Theriac. Androm. ʒ i ʒ. conserv. flaved. Aurant. ʒ j. Diascordii ʒ ʒ. Zinzib. condit. ʒ nuc. moschat. condit. an. ʒ iij. pulv. è chelis Cancr. compos. ʒ i ʒ. Cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hispan. Coral. rubr. præp. ʒ trochisc. de terra Lemniâ an. ʒ j. boli Arm. ʒ ij. Gum. Ar. ʒ ʒ. cum s. q. syr. de ros. siccis f. Electuâr. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. ʒ nocte per mensem integrum, superbibendo seq. infusionis Coch. vj. R. rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. ʒ Gentian. an. ʒ ʒ. fol. absinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min. ʒ calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper. ʒ j. Incidantur minutim, ʒ infundantur Vini Canarini lb. v. stent simul in infusione frigidâ. Coletur tantummodo tempore usûs. Vescatur cibus *ἐντέπτοις*, viz. Carne vitulinâ, Vervecinâ, &c. Abstineat ab esu olerum & fructuum qualiumcunque, & singulis pastibus bibat vinum Hispanicum.*

Eâdem ferè methodo atque iisdem remediis contumax iste & diuturnus affectus, *Fluor. sc. muliebris*, sanatur ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eadem sunt, quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil. Coch. maj. ʒ ij.* tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde verò per totum processum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuationis evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis usu summam dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm sanè qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit;



bit; qui cùm pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto sc. Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam copulescente; viverent fortassis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tennes sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur quæ hîc fusiùs explicare visum est, viz.

Curandum est ante omnia ne prematurè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ agri vires eundem temporis sumendum esse dictaverint;) neque enim illud solum est metuendum ne à præproprio ejus usu inefficax iste reddatur & spem agri fallat, sed etiam ne de agri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoram. Proximo Loco, neque Catharsi, multò minùs Venæ-sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberius cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptius certiusque recrudescant Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confedere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem atque cunctis se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ evadit tandem



tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum ceteris antepono. Peruviani corticis  $\mathfrak{z}$  j. cum syrup. Rosar. rub.  $\mathfrak{z}$  ij. misceatur; aeger verò quantitatem Nucis moschatae majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. 1. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex suprà laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facillè præripiat, attamen in Tertianis Vernalibus, si modò aeger sanguineo, temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex. gr. Mittatur sanguis è brachio die à paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo ut Vomitorium opus suum absolvat ante Invasionem paroxysmi insequentis, quo elapso immediatè aggrediatur usum sequentium.  $\mathcal{R}$  *Extracti gentian. Absinth. & Centaur. min. an.  $\mathfrak{z}$  ij. Misceantur ac dividantur in ix doses, quarum unam capiat quartà quâque horâ, superbibendo decocti amari sine purgantibus & vini albi an.  $\mathfrak{z}$  iij.* Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil. quorum facultas prolixo apparatu Medico ferendo non sit. Ut  $\mathcal{R}$  *Serpentar. Virginian. subtiliss. pulv.  $\mathfrak{z}$  j. vin. alb.  $\mathfrak{z}$  iij. Mis. sumat. duabus horis ante paroxysmum & stragulis bene coopertus sudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

Sequenti anno (nempè 1679.) sub initio Annus Julii eadem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbrescentes mense Augusto quam immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cum autem de his jam fusiùs egi, nihil ampliùs adjiciam, nisi quòd Novo Epidemico à manifestâ aeris crasi pedenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim



Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris quos mihi contigit observare annis ἐπισημικότεραι, cum in singulis ferè familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè desiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à nisu violentiori & laborioso. Primis ferè diebus *Tussis*, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo quoddam parcius expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propiùs accedere videbatur, nisi quod mitiùs aliquantum sæviret. In hoc saltem *Convulsivam* superabat quoddam & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in *Tussi puerorum* nondum me vidisse memini.

Solenne sit licet *Tusses* sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hanc præcipuè de causâ arbitror contigisse. Quum mensis *Octobris* crebrioribus quàm solebat, & fermè continuis perma-  
duisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibitâ, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos *Venæ Arteriosæ*, vel, quod alii volunt, *Arteræ Arteriæ* glandulas eliminare sategit, & tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per *Venæ-sectionem*, quàm *Catharsin* evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes feri particule ac per *Phlebotomiam* & *Cathartica*, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quod eorum usu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto amoliendæ *Tussis* causæ queant conferre; cum omnis eorum actio vel in incrassandâ materiâ, quoties justo tenuior vim ex-



pultriciſ facultatiſ eludit, vel in eadem attenuandâ, quoties ob viſciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certò ſcio inutiliter in hiſ tantum temporis impendi; nonnunquam etiam ſanguiniſ maſſam. eò uſque debilitari à retentiſ particulis ſeri naturæ inimiciſ, pulmoneſque inſuper Tuſſi irritatoſ ita conquaſſari motu violento ac ſerè continuo, ut non rarò via ſternatur ad *Tabem*; à cujuſ inſidiis celeritate Curationiſ æger vindicari debuerat. Neque multo tutiùs adhibetur Sudorifica, à quorum uſu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ ſanguiniſ facilè inflammabileſ ita Pleuræ impinguntur ut accendatur *Pleureſiſ*, quod per decurſum dictæ Tuſſiſ Epidemicæ ingenti vi hominum cum ſuo magno periculo contigit.

Sanguiniſ itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epipſaſticum* ſatiſ amplum ac forte poſteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantiſ pars aliqua aliò derivari poſſit. Poſthæc *Catharticum* è Lenioribuſ, Infuſionem ſc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Reſ. Sol.* quotidie exhibui, donec vel proſuſ convaleſceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, ſi Potio minùs ægro arrideret, *Pil. Coch. major.* ðij. quotidie devorandoſ imperavi, horâ ſcilicet quintâ matutinâ ſuperdormiendo.

Hæc etiam Methodo, Phlebotomiâ ſcilicet & repetitâ Catharſi, eâque ſolâ expugnatur Tuſſiſ *Puerorum Convulſiva*; malum aliâſ pertinaciſſimum & penè inſuperabile. Alii quid valeant hîc præſtare planè nſcio, me in variis atque omniſ ſerè generiſ remediis operam non ſemel perdidiffe ſatiſ ſcio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim ſunt ingerenda pro ratione ætatiſ. Quæ quidem *κατὰ ἐπικράσιν* evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tuſſi medetur, quòd ſcilicet, licet non multum humoris ſeroſi in Pulmonibuſ inveniatur, fervidiores tamen & ſpirituofi Halituſ è maſſa ſanguiniſ in pulmoneſ ſtatim temporibuſ tranſmiſſi atrocioreſ illoſ tuſſiendi Paroxyſmoſ in tenelliſ excitent; horum autem in pulmoneſ impetuſ



impetus haud aliâ methodo æquè sisti posse videtur & præcaveri, atque hâc quâ motus priori contrarius (per viscera scilicet) morbi causæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuscunque demùm generis sint, (si modò recens adhuc ægrum corripuerint) summopere cavendum, ne alvus ei ducatur nisi misso priùs sanguine. Qui enim Morbi à Constitutione aeris Epidemicâ pendent, aut jam Febres sunt, aut in earum classẽ levissimâ de causâ transeunt; cùm ex tumultu in sanguine & humoribus à Catharsi vel lenissimâ excitato, & subsequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulsasset consuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tussi* in hoc de quo jam agimus Epidemico; aut *Diarrhœâ* quoties Febris cum illa faciens epidemicè grassatur. Idem potest dici de quacunque aliâ aeris Constitutione quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non semper actu invadit, sed benignioris naturæ ductu morbi fomes è sanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodâ, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-sectionem, vel quod adhuc est periculosius, eâ penitus omisâ. Licet enim objiciatur feculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguis, alvo non prius subductâ, certissimum tamen est evacuationem quam isti præmitti volunt nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmisso. Atque negari non potest Catharticum mox à dempto sanguine assumptum longè mitiùs vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem solet si Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maxime, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periiisse existimo.

Atque hoc mihi suffragante experienciâ multiplici compertissimum est. *Experienciâ*, inquam, optimâ duce & magistrâ: ad cujus leges & normam nisi exercatur



ceatur Medicina, eam prorsus exulare satius esset. Luditur enim, quod aiunt, de corio Humano plus satis, cum hinc Empirici, neque Morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantum freti; isthinc Sciorum vanissimi spem omnem in affectu Artis ambitu, & speculationibus utrinque pari ferè momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quam ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cælum ascendit. Et si dictâ Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaquā patet, homines prudentes & peritos etiam magis exquireret quam in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cum enim subtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione verâ Praxis Medica fundatur) quam in Arte aliquâ, Hypothesibus etiam luculentissimis suffultâ, invenitur, medendi Ars quam præcipit Natura rude Vulgi ingenium longiori intervallo superabit, quam ista quæ à Philosophia docetur. Fidem hîc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicinâ faciendâ partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex insulsissimis Empiricis est qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est ut duabus istis Indicationibus Curativis quæ vulgò obtinent fiat satis? Nempè ut Sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Theriaca Andromachi*, Pulv. è *chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intro assumptis, unâ cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unice proposuit in hujus morbi curatione, maximè si fortè *Maliginitatis* nomen



nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet Symptomata, *Diacodium* in promptu est quo somnus invitetur, quoties urgeant Vigiliæ; *Enema* quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipse valet comprehendere suo Marte; nec è Medicorum præscriptis ediscere, quæ demum illa sit Febris species quam debellare satagit; si modò credamus (credent saltem fortè Posterì) varias dari Februm species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi à reliquis diversam ferè postulant; Unam insuper eandemque Febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio paululum diverso per singulos gradus quousque grassabitur, tractandam esse. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minùs insigni mutuabitur naturalem morbi Historiam ignorans (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit) cum nequeat dijudicare an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & subtiliora illa minutioraque quæ in hoc atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt: quæ cum tot sint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, & difficilior reddita non nisi sapientes & subacti judicii viros in filiorum numerum co-optari sinet. Sed hæc obiter.

*Tusses* modo dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem quæ Hyeme Anni 1675. adeò epidemicè grassabatur, & cujus Historiam traddidi *Sect. quintâ, Cap. quinto* libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cum Febris hæc soboles tantùm esset ac effectus *Tussis Epidemicæ*, eadem ipsâ methodo *Febrem*, felici semper cum successu, aggressus sum quam in *Tussis* curatione suprà descripsi; nempe *Venæ-sectione, Epispastico* cervici appposito, & *Cathartico* deinde tribus auroris



exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus quamdiu æger purgandus esset (utpote quæ continuari deberet, ut supra notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen quæ à Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat; quod in Constitutione de quâ jam agimus sæpiusculè observavi.

Hic autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando se primùm exerebat, committarentur defluxiones in Pulmones molestissimæ, post mensem tamen unum vel alterum, cùm colluvies ista seri sensim è sanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc indè sine Tussi aliquâ infestabat non (penitus deletâ, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea quam Tussis comitabatur sibi vendicabat.

Verùm eodem quem dixi modo hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conscripserim; quo tempore etiam cum anno surgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium usque Anni

Anni 1680, 81, 1685, quo *secundam* hanc nostram *Editi-*  
82, *onem* jam conficio, eadem adhuc perdu-  
83, rarunt. Etenim tametsi in hac urbe non  
84, adeò Epidemicè nunc temporis invadunt  
ac in quatuor primis Annis, & mitiores

etiam sunt, in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minùs grassantur ac sæviunt. Atque etiamnum generalis constitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc usq; diem affirmare possim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidisse unquam, nisi fortè re malè gestâ in earum classem fuerit evecta; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd scilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Constitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies prius est retundenda quàm *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ, epidemicè grassari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium specie natura plus

fatis



fatis festinare videtur, & agendi vehementiâ justo citiùs tempora materiæ morbificæ subingendæ, mox etiam dispumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoriâ secus accidit, in qua non nisi post dies 13 vel 14, apparent signa materiæ febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per *διαπρῶν* paulo plenior, eliminandæ. His rite perpensis nullus dubito quin Febres istæ *Depuratoriæ*, quæ Annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quasi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam quæ ante id tempus per seriem Annorum certam sævissent, (quanto autem tempore hæ invaluissent haud equidem scio:) Cùm enim Constitutio quæ ad Intermittentes faciebat sævitiam suam deponens jam fermè exolevisset, Febres quas postea perturiebat magis humores erant ac terreæ, unde non nisi lentè ac pedetentim sanguinem depurare sategerint, quæ in primis Constitutionis Annis subtilioribus principiis innixæ, atque adèd Intermittentium typo indutæ, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quòd si res ita se habeat, verisimile mihi videtur hanc Febrim (*Depuratoriam* volo) postliminio reversuram quam primùm præsens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam Annorum permanfuram antequam *Pestis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint quibus Febris hæc grassabitur, *Intermittentes* etiam subinde se exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aeris temperies ad id symbolum suum conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè medebitur ac nunc dierum Febribus Intermittentibus solet, non habeo certò dicere. At in *Peste* atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios affectus ex ejus usu expectare licet, quàm eos quos hodiè in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, *Anginæ* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantum non prodest, sed & planè obest. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in posterum Epidemicorum alii alios excipient, si quidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapsos, observaverit.

Atque



Atque hæc fere sunt omnia, Vir plurimum Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapsorum observavi. In *Rheumatismi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) sæpenumero mihi subiit tecum dolere, quòd non nisi ingenti sanguinis vi repetitis venæ-sectionibus eductâ, ea possit perfici; unde non tantum ægri vires pro tempore fraguntur, sed si paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cum post illos elapsos materia Rheumatismum prius committens jam in Pulmones depluat, ægro scilicet frigore perculso, vel aliâ aliquâ *προφάσει* leviori diathesis latens in sanguine jam foras in actum protrudatur. His de causis experi-ri statui an ulla alia methodus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diversa, quâ hic morbus possit debellari. Serio itaque perpendens quòd affectu iste (uti jampridem in *Acutorum Historia* subinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præsertim sanguinis è pertusâ venâ color, utpote qui *Pleuriticorum* sanguini per omnia similis est; tandem vero simile esse judicabam morbum hunc Diætâ simplici admodum refrigerante, & mediocriter nutrien-te, ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæ-sectionibus, profligari posse; etiam evitatis quæ alteri methodo adjugebantur incommodis: neque me fefellit *Dieta à sero lactis* Phlebotomia loco substituta.

Prægressâ æstate Pharmacopola mihi in viciniâ nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accersebat. Rheumatismo autem miserè cruciabatur his symptomatis stipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnœâ, quæ post aliud fermè biduum evanescebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; posteaque, pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum quàm crurum articuli per vices molestabantur. Cum debiliori esset & sicco corporis habitu, veritus ne minùs firmas jamdiu vires & labascentes dempro copiosius sanguine prorsus exolverem (maximè cum

Æstas



Æstas eo usque adoleverit ut jam metus esset ne superveniens Hyems redintegrandis viribus frequenti venæ-sectione attritis intercederet) imperavi ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempe in die donec penitus convalesceret. Tenui hanc Diætâ contentus, ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro cœnâ indulgerem. *Serum* autem è *Lactis libris octo* domi paratum quotidie insumebat, quo satis benè nutriebatur. Post hos dies cum non ampliùs urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum, cæteraque *ἐνπεπτα*. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancreaticè valeret; incommodis quæ supra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæ-sectione ex præscripto in curationis subsidium tunc adhibirâ, ac sæpe repetirâ.

Siquis hanc Methodum tanquam rudiores & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quassibet vilipendere quòd simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico quòd nisi obstarent præjudicia vulgi nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm sollemnior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam Bestiis, ut mox immolentur, coronatis, malè collocatur.

Quòd verò etiam ista quæ pro vilissimis habentur & nullius sunt pretii, accedente eâ quæ in Medico quaeritur solertiâ & ἀγχινοία, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quòd licet ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπεσδιόνησον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem  
qui



qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive, ut postea audiui, ex amore *μελαγχολῶν*. Hora ferè elapsa erat à qua venenum hauserat cùm ad eum accederem, jamque os & labia valde intumescabant, vehementer ægrotabat ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus. Ego tres *Aquæ tepide Congios* repetitis haustibus summâ quâ potui celeritate & diligentia ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat: volui etiam ut eluerentur intestina aquâ tepidâ sine ullo additamento copiosè per sedem injectâ, ubi primùm ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras quàm præscripserim absorpsit. Amici qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent ab eo didicerunt, quas primùm evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, solâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, Beneficente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quòd labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis quæ aquam quam evomuerat penitus infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata *Dietâ è lacte* solo ad quatrìduum adhibitâ mox evanuerunt. Aquam *Oleo* (quod hic unâ cum opere ignari solent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis esurirer, exindè magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar. Utut è sero lactis *Dietâ* conveniat Juvenibus, atque iis qui temperatè & cùm consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino ac aliis liquo-



liquoribus spirituosus jam à longo tempore plus æquo addictos hâc methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est ut eo ferè modo quem Libri nostri *De morb. Acut. Sect. vi. Cap. v.* tradidi, curetur æger: Tamen ex quo eum scripsi, experienciâ didicerim satius esse post secundam vel ad plurimum post tertiam Venæ-sectionem Cathartica sæpe sæpius exhibere atque repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porro locus relinquatur *Paragoricis*, à quibus aliàs, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cum illorum usu figatur morbus, neque tam faciliè Venæ-sectioni cedat. Purgativa verò ista è *Lenitivis* solum consent, ut *Thamarindis*, *Sennâ*, *Rheo*, *Mannâ* & *Syr. Ros. Sol.* cum alia quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur tumultum cieant & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporis quàm id fieri solet, propinetur.

Hic autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad sævissimum lumborum cruciatum, non multum abludentem, qui cum Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa quam morbus ipse cui adhæreret, Febris nempe Intermittens, sibi vendicabat; cum à frequenti Phlebotomia & quibuscunque aliis evacuationibus exasperaretur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque



Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus de quibus sciscitari libuit, sedulâ observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententiâ; me saltem pro tenuitate meâ debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi seridò gratulabor.

Tibi semper Addictissimus,

THO. SYDENHAM.

Doctissi-



Doctissimo Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

**M**agnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummatâ tuâ de Morbis Acutis historiâ, eâque sedulâ observatione, & fidâ experienciâ stabilitâ, non lucri aut famæ aucupio scriptâ, sed sincerâ fide, & mentē honestâ; Cū tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præfenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hætenus celavi penitus quod volui, at fortassè quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudat quod facis, urget ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quas tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Veneri, cujus ignominiosam originem Gentes Europæe à se invicem sedulo satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiscæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pœna, eo fortassè fine tardius remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantum curari posse. Cū jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & infimos quosque sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitiâ magno eam sumptu, majori etiam molestiâ tamdiu differunt, & protellunt, ut vitæ planè tedeat inter  
carnificum



carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Fus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hæc in re confectum. Humaniter, & sincere explices quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat quàm queat minimo. Satis est ut æger sub Deo, non etiam pejùs sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

H. PAMAN.

Ex Ædib. Lambeth.

Febr. 12. 1672.

Ornatissimo



*Ornatissimo Eruditissimoq; Viro*

HENRICO PAMAN, M. D.

*Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiae Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professori.*

**Q**Uanquam eum quem de *Acutis Morbis*, Vix Spectatissime, nuper edidi Tractatum, quæ est tua tam humanitas, quam animi in me propensio, teu opus undique consummatum deprædicare digneris; usque adeo tamen tenuitatis tum meæ, tum istius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quam viam præmonstrasse, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam & Curationem queant investigare.

-----*Fungor vice Cotis, Acutum  
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.*

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut utrius non sit hominis, utut vivacis; varia eorum *causæ*, & curationes iisdem accommodatas graphice depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot sæcula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefessâ industria præditi, tum etiam in Praxi quæ numerosas observationes suppeditaret versatissimi, perpulchrè hinc operam suam collocare possint?

U

Tantum



Tantum abest ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

*Mecum habito, & novi quàm sit mihi curta supellex.*

*Morbos istos Chronicos* quod attinet, quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam aliâ de causâ, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam: At verò singuli me dies docent quàm sit arduum cœptum id, & quàm periculosæ plenum alexæ (mihi præ cæteris qui isto ingenii acumine atque solertiâ, quibus hîc est opus, non satis valeo,) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum Hippocratem si demas, atque alios paucissimos numero) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis & sentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt subsidia Authores & lumina ostendant, magis Ignes Fatui sint, quàm veræ faces, & in salebras potius ac præcipitia sequentem agant, quàm mentem fideliter & rectâ dirigant in genuinâ naturæ Methodo indagandâ atque inveniendâ: utpote quorum scripta ferè omnia *Hypothesibus* innituntur, quas peperit lascivientis ingenii & Phantasiæ luxuria; ipsaque aded Morborum Phænomena (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eâdem Hypothesew officinâ predeunt; quin & ipsa Praxis quâ Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pestis est certissima & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque aded grassantur, & regnant ferè in singulis paginis Cerebroforum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando quid valeant humeri. Impresentiarum, ut animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de



de *Lue Venereâ*, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primum autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio, honesto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu insecuturæ pœnæ, sive ut Castimoniæ laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere *Luis Venereæ* Curationem docendam non esse. His ego non assentior; utpote qui existimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuae relictum iri, nisi ea quæ sibi suâ ipsorum culpâ improvidi accersunt mala, humaniorum officiis sarciantur. Omnipotentis Dei est fontes castigare, nostrum verò miseris pro virili succurrere, atque ægris opem ferre; non autem curiosâ causarum indagatione illos acrius urgere aut censorio vexare fastu. Tradam itaque quæ in hoc morbo observavi atque expertus sum: non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est) reddam saniora.

*Lues Venerea ex India primùm Occidentali*  
An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm *Lues venerea* ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum scire licet, nostro orbi innotuerit: *Historia*. Undè etiam Morbus vulgò censetur iis tractibus *Americæ Endemiæ* in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potius è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxisse videtur; cùm à plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui *Insulas Caribbes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram descenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægressâ; ita ut non raro universam aliquam eorum familiam, viros scilicet, mulieres, liberosque malè mulctet. Neque ista *Lues* quæ afflictissimos hosce sæpe sæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad symptomata, *Dolores* scilicet, *Ulcera*, &c. habita nempe diversorum Climatorum ratione, videtur discrepare, licet nomine prorsus ab'udat, cùm *The Yaws* ab



illis dicatur. At nec medendi methodus quâ utuntur illi, à nostrâ abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydragyro* utramque facit paginam : non obstante eo quod hic apud nos dicitur de eximiâ *Guaiaci* & *Sarsaparille* vi quam in natali solo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur *Hispanos* qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* esse potest. Ut ut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut si eâ celeritate grassaretur adhuc quâ primum invasit, intra sæcula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem *Nofocomiis* de cætero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis quibus continetur hominum societas : nisi quod, Vegetabilium instar, in alienum à patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde lætatur, sed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cum esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis atque artuum doloribus tum etiam ulceribus variis in partibus se prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhææ Virulentæ* specie se primum ostendebat, ostenditque adhuc, hanc sibi portâ exitum quærens ; nullo alio manifesto symptemate, nisi quod in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgò *a Shanker*) primum morbi est indicium ; cuius virus cum per *Gonorrhœam* non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, unde misellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitæ ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori insinuantur ex occasione hoc in loco dicendis. Primum in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per



os tenerum inficere potest. Secundò Infantes si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licet enim Adulti quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum faciliè excipit, quòd non semel observavi Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo serpit Lues; cum scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo sive ulcere, sive etiam pustulâ in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento ut segniùs invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam, quantum ego iudico, primum adoritur quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulcerosam *στάδερν* sensim inducens, efficit ut sanies, qualem in *Gonorrhœâ* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam hâc ratione promoveor; ipse scilicet vidi virulentam huiusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyùs aut seriùs, prout mulier quâcum consuevit magis minùsve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ *μιάσματι* excipiendo magis minùsve idoneæ) primùm dolore genitalium insolito cruciatur cum quâdam rotatione quasi testiculorum; postea, si recutitus non sit macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, feminis instar, qui quotidie à feminis



minis tam colore, quàm consistentiâ recedens, flavescit tandem aliquanto dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore intensioreque non modò virefcit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud abfimile *Apthis* Infantium ora obsidentibus, quod indies latius & profundius depascat, supervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum est autem quòd memorata pustula rarò Gonorrhœam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut re-  
cutiti sunt; utpote quorum Glans tum ab aere cui exposita est, tum è frequenti linteorum attritu indurefcens, noxam non ita facilè suscipit. Hujusmodi Verpi igitur glandis ulcere fere non tentantur, sola *Gonorrhœa* dicto modo nascitur. Hanc alia mox symptomata excipiunt, ut primò magnus doloris sensus in pene quoties erigitur, perinde ac si validâ manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incallescere: quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum *παθολογικὸν ὥσπερ* existimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur pro natura suâ, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinae*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à nictu cessans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maximè quâ in glandem desinit. Nonnunquam etiam erôsâ atque exco-  
riatâ urethrâ jugi puris acrioris fluxu, natura in carne novâ vice jam deperditæ justò occupatior laxam quan-  
dam & spongiosam substituit, quæ mole quotidie aucta & sensim indurata *Caruncularum* excrecentiis ita me-  
tum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exi-  
tus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Me-  
dico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsâ morte timendum malum. Quinimò sæpe accidit ut sanies quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu in Scrotum deposita.



deposita, atrocissimum dolorem & Scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroq; ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardius, at verò urinæ ardor non mitius urget. Atque hæc sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

At verò quoties sive Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio sursum fertur & sensim sanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ indebito Astringentium usu in corpore retentâ humores putrescunt, vera Lues exoritur, in quâ Tumores sive *Bubones*, sæpe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. Dolores tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes. & per intervalla, licet noctu ægrum lectuli calore perfusum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant. Crustulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flavescunt hæc fermè ad instar favi, quo signo à cæteris omnibus queant internosci. Quandoque superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum quo *Lepra* in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies hæc diffunditur, tanto minùs æger discrucietur. Univerſa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò usque exacerbatur ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus fermè donec illucescat. Adde quòd præ doloris vehementiâ Cranium atque ossa tibiæ brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera *Exostoses* dicta, excreſcentiæ ossæ in eorum tibiis (vulgò a *Spavin*) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis oblectâ jugi dolore ac inflammatione tandem cariola redduntur & putrescunt. *Ulceræ* etiam *Phagedenica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces ut plurimum primò aggredientia, sensim per palatum in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat. Crescentibus indies ulceribus, & dolore au-



cto, æger partim indefinente carnificinâ enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsicam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis quæ jam depinximus symptomatis elucescat, non mihi perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuscunque, sive Animalis: Quicquid verò de eâ sit certò mihi constat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, undè hæc tot malorum Ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis quorum efficaciam Experientia, medicorum Magister, suffragatur. Cum nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum* cujus ope sine evacuatione prægressâ Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experientiâ didici sudorifica vulgaria haud minùs profecisse in hoc morbo quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitandâ salivatione pares cum Mercurio vires haberet pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem, hic morbus adhuc intra Gonorrhœæ limites subsistens, longè ab eodem distat cum jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio quâ Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorsus est atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda est.

*Gonorrhœæ virulenta Cursus.*

*Gonorrhœam* itaque quod attinet de quâ primò agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel

educitur



educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris *ῥασικώτερα* mihi videntur quæ bilem, maximè verò quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde solâ *Fulapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Dieta refrigerans* omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque soleo præscribere. *R mass. Pilul. cochiar. maj. 3 iij. Extract. Rudii 3 j. resin. Falap. 3 diagryd. an. 3 lb. cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm. vi.* Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger superdormiat) ad dies 12 vel 14, vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, eandem repetat ad septimanas. adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ stillare solutus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licèt quadantenus subactum, ex leviissimâ quâque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut simili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhœâ postliminiò recrudescente,



sciente, si nempè æger catharseôs molestiam defugerit, nondum extirpato radicitus morbo.

Si post huiusmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex usu erit loco pilularum, maximè in iis qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cuiusmodi est Potio sequens, quæ semel tantum hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica sæpenu-merò ingesta. *R̄ Tamarind. ℥ ss. fol. sen. 3 ij. Rhei 3 i ss. Coq. f. q. aq. Colaturæ ℥ iiij. dissolv. Manna, & syr. Rosar. solut. an. 3 j. syr. de spinâ cervin. & Electuar. è succo Rosar. an. 3 ij. Mis. f. potio.* Vel curatione tardius procedente detur *Turbith minerale ad gr. viij.* tantum bis vel ter, (idque interposito debito temporis spatio, nè fortè oboriatur Ptyalismus;) quod quidem remedium in eradicandâ Gonorrhœâ pervicaciori facillè primas fert. Vel bis in septimana pil. sequentes exhiberi poterint, *R̄ pil. ex duobus 3 ss. Mercur. dulc. 3 j. cum f. q. Opobalsami f. pil. iiij. sumendæ summo mane.*

Est autem ubi æger à Catharsi dicto modo repetitâ usque ad eò abhorret, ut ne conspectum quidem, vel odorem solum remediorum ferre queat. Est etiam ubi corpus ex *ἰδιόσυμψασίᾳ* quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impensius in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos sæpissimè ægros adoritur, quorum corpora cathartici fortius obsistunt: cum ita se res habeat, *Enematis* agendum est, quibus injectis utrique indicationi, humoris scilicet tum expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi satis fieri potest. Quinetiam hæc Methodus expeditior est nonnunquam præmemoratâ istâ, at non æquè tuta, me iudice; cum prior illa licet diuturnitate molestior, minùs tamen habeat periculi neque contagiosi fomitis particula in visceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, si Cathartica per os assumpta diebus ab usu Clysterum liberis, mutuam iis operam commodent.



Hâc itaque viâ incedo *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejusmodi duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; postea *Enema* sequens manè, & horâ quintâ pomeridianâ quotidie injiciendum, donec penitus cessaverint symptomata; nisi quod semel aut bis in hebdomade Catharticum impero, missio die isto Clystere. *℞ Electuar. è succo Rosar. 3 vi. Terebinth. Venet. vitell. ovi solut. 3 ℥. dissolvantur in aq. Hordei ℥j. Colaturæ adde El. Diacathol. 3 ij. m. f. Enema*: Singulis etiam noctibus *Opobalsami* vel *Balsami è Mecha gut. xxv.* sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem quibus illa facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthinæ Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quâcunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus sale conditis, vel aliâs dyspeptis (quales sunt carnes Bovinæ, Procinæ, Pisces, Caseus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera *ἐπιτηδεύματα*. Volo etiam ut vel his parcissimè utatur, tantum ut ægri vires non labascant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituofo, sive acefcente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ, nisi quod in prandio & cenâ Cerevisia tenuis in parvâ quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandam. *℞ Sem. Melon. 3 Pepon. an. 3 ℥. sem. Papav. albi 3 ij. Amygdal. dulc. excorticat. n. viij. contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Hord. ℥i ℥. Colaturæ adde sacchari Crystallini q. s. m. f. s. a. Emulsio.*

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciorè, post mensem catharsi datum, aut circiter,  
ut



ut plurimum *sanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas suadeo ; ut maturius celebretur venæ-sectio author non sum, ne hâc *προπόση* contagium penitus inferatur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ sive acrimoniâ suâ mordaci, sive stipricitate non rarò magis officere soleant, quàm prodesset : veruntamen sub morbi exitu *Aqua Rosacea* in pauca quantitate potest injici.

Hâc methòdo, quæ mihi semper pro voto cessit in *Gonorrhœâ* sanandâ, meliorem nondum comperi ; maxime in iis qui facilè purgantur. In iis enim qui purgantur ægrius, curatio, licet nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur. In his itaque sanguis iterum mittendus, & acuenda sunt Cathartica, tum etiam repetenda sæpius, atque in eorum usu diutius est perseverandum, aut Clystères modo jam signato usurpandi. Enim *Catharsis* hîc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, verè asseritur, quòd qui mundificat bene, bene sanat : modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certò mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente & plus satis sanativâ arctius constringere, & quasi clavo figere trabali ; unde quòd sæpius observavi, *Scroti tumores* enascebantur quoties in morbi principio, vel statu, pejoraque adhuc symptomata ut *Caruncula*, si quando sub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodiè recepto *Aquæ Minerales* in dicto casu haud rarò præscribantur.

Neque sum nescius quantum se venditent Practicorum nonnulli in hujus symptomatis curatione, quâ brevioris temporis spatio, quâ remediis magni nominis & tituli absolvendâ ; interim observatione plus satis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, astringentium vi in corpore detentam maximum ægris dedisse malum, ex quo per sæpe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licet periculo minore, decoctum *Lig-  
norum exsiccantium* usurpatum comperi ; quo scilicet,  
sub



sub prætextu *Specificorum*, tum universum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incalescentia ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhœa* quæ paulò antè evanuerat, quod me observasse memini, denuò in conspectu prodiit.

Animadvertendum est autem, quòd si ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeò tumida, dura, ac callosa reddantur ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quisquis *Gonorrhœam* remediis purgantibus, fortissimis licet, & quotidie ad nauseam repetitis, aggreditur, nisi eodem tempore id agatur ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & duritie & tumore, undè *Gonorrhœa* novus utriusque fomes subministratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* sequente. *R. Rad. Althææ, & liliorum an. ʒ i ʒ. fol. Malv. Verbasco. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamemel. & Melilot. an. M. i. sem. lini & Fœnugraci an. ʒ ʒ. Coq. s. q. aq. font. ut f. Fotus, parti affectæ admoveendus per horæ unius spatium bis vel ter in die.* Peractâ fomentatione partem affectam Oleo è semine lini recenter extracto perungendam curo, deinde Emplastrum è Mucilaginibus alutæ agninx inductum labiis, præputii tumidis circumponendum. Quòd si Ulcus vel in ipsius præputii labiis, vel in subjectâ glande hærens suâ callositate facit ut illud non nisi ægrè possit retrahi, præter fotum jam dictum sequens etiam Linimentum præscribo. *R. Unguent. Basilici ʒvj. Unguent. è Nicotiana ʒ ij. Præcipitat. aq. Ros. lot. & optime levigat. ʒ ʒ. m. f. Linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post Fotus præscripti usum.*

Ubi verò sive quòd justò maturius *Gonorrhœa* sistatur, sive ab exercitio vehementiori, aut aliâ quâcunque de causâ, Scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum Fotum bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor Cataplasmate vulgò noto ex Oxycrato & farinâ Fabarum. Hæc dum foras peraguntur, non desino



sino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præscripsimus, introsumptis, tum etiam Diætâ supradictâ hostem urgere; neque mihi religio est quovis hujusce mali tempore sanguinis 3 ix, vel x è brachio isto detrahere quod testiculo tumefacto responder, si tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi suadeant. Atque hæc hæcenus de *Gonorrhœâ*.

Cùm verò eousque invaluerit morbus ut *Luis confirmata* jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præcise dici mereatur, alia omnino porta querenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpari hujusce morbi, nisi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis sanandi modis satis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hîc numerum absolvat, id tantum mihi incumbit ut quæ in eâ excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit,) & observatio rationi suffragata mihi dictaverint, edisseram.

In principio autem ne conjecturâ quidem assequi possum quid sibi velint crebra ista monita quibus de corpore remediis *Catharticis*, & *Digerentibus*, Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita seridè cavetur; Ut de *Venæ-sectione* jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim, si veritati sit litandum, eo res redigatur ut *Veneno* *Salivatio* procuranda sit (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum quo possit excitari, neque æger sine ejus ope in tuto collocari potest, quæritur utrùm corpori constantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proindè frangendis inimici conatibus haud impari; an eisdem missione sanguinis & tenui diætâ jam debilitato rectius committatur *Venenum*. Haud dubiè satius esse duxerit æquus rerum æstimator nihil agere, quàm ita importunè satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos salivationis imperum multò melius sustinere, quàm



quàm eos quorum quasi ante prælum incisi sunt nervi ?

Missio itaque damnofo omni hujusmodi præludio, statim atque accersor *Unguentum* præscribo ex *Axungia Porcinæ* ℥ ij. & *Mercurii crudi* ℥ j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admisceo ; cum deterius fiat *Unguentum*, si quod adjecta ista frænum injiciant, & nihilo efficacius, si nihil prorsus agant : Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum*, idem hîc præstant (si quid tamen præstant) quod *Cathartici* adjuncta judice experienciâ, solent præstare ; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiore, à luctâ scilicet inter *Antidotum* & *Catharticum*, cujus vis omnis purgans in eo posita est quod naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertiâ parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accersor includendo) manibus suis æger perungat injungo ; ita tamen ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito & posterius confuto, à lini-menti contactu diligenter muniat. Post tertiam inunctionem gingivæ ut plurimum intumescunt, & *Ptyalismus* suboritur. Si verò intra tres dies post ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viij. *Turbith Mineral. in Conserv. ros. rubr.* exhibeantur ægro, qui post singulas vomitiones aut sedesumat hauritum liquoris possetrici calidè. Cum expuere inceperit, id jam medico negotii tantum est ut gradum salivationis scrupulosè expendat, nè invocatis temerè suppetiis, salivationem eo usque evehat ut æger de vita periclitetur. Ubi jam *Ptyalismus* statum debitum fuerit adeptus (in quo expuantur ut plurimum libræ quatuor spatio *Nycthemeri*), vel symptomata, etiamsi parcius expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit post quartam diem à statu salivationis ; ) & indusium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda : cum priora ista unguento infecta salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longius protrahere quàm ægro expediat,

apta



apta nata sint. Quod si fortè priùs elanguescat salivatio quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci* ad  $\mathfrak{D}$ i. pro dosi exhibitio.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus *ευμεταβλήτοις*, quòd post unam vel alteram inunctionem (nempè simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illicò per intestina hunc hostem expellere satagat, undè non solum dejectiones mucosæ & tormina ventris, ut in iis qui dysenteriam laborant, eveniunt, verùm etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodò cedere soleat. In hoc casu à Mercurio sive extrà applicito, sive intrà assumpto, prorsus abstinendum, donec hæc symptomata penitus evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam salivatio benè assurgat) sistendus est usu *laudani liquidi*, ita dosim augendo atque repetendo prout urgeat symptoma; aut *Diascordii sesquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devorata. Diarrhoea tandem cohibita, salivatio debito modo procedere solet, quæ antea vix appareret.

Convalescente de cæteris aegro, nisi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus est ptyalismus fructus) salivatio quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunq; sistenda est: fieri enim potest ut etiam post consopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat; bella denuò moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ postquam redintegrata sanitate homo se auræ liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror Ptyalismum jam abiturientis & mox evanituri reliquias vel *Catharsi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet specie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, nascuntur sine dubio frequentes istæ *Recidivæ* quæ miseris accidunt, sanitatem tandem aliquando post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò pervenissent, si salivatio



tio non nisi suo tempore determinaretur. Longè itaque consultius esset, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omnino convaluerit & jam sub dio versetur (quod & ego per menses aliquot fieri aliquando jussi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re malè gestâ, consueque fuerit evecta salivatio ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutum modò est, sed & necessarium etiam Cathartico ingesto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri *εὐφορίᾳ* procedat, qui deindè suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nudâ Salivatione contenti esse debeamus, nec Cathartici, nec aliis remediis solennibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo, præter jam dicta, quibus & ratio astipulatur, & experientia, me velle doceri quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem quam Salivationem excitare post Catharsin, cùm remedia purgantia (*Scammoniata* maximè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud quicquid est veneni, eo scilicet qui purgatus fuit ad regimen consuetum, exercitium, & liberio rem aeris usum se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsin expellere conamur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum (per salivationem scilicet) quâ natura id efficere solet ac debet, non solùm negligamus, sed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & speciem amplectimur, pro Junone, quod aiunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem insigimus, ut tandem phantasma



mata nostra & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; ejus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, viz. *Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citius fatisciente; serio tamen animadvertendum est in quibusdam reperiri idiosyncrasiam sive temperamentum quoddam peculiare tam salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyalismum perducuntur,) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs salivationem eam procurare quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summo opere cavendum est ne animo nimium obstinato salivationem importunius urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minùs intellexere ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, oro salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerses, ita ut æger tantùm non agat animam fortè etiam mox eam evomat. In his licet Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor vel quinque à postremâ inunctione salivationem frustra præstolatus fuerit, inunctionem jam sæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot; religiosè tamen cavere debet, nè cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primùm vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet à remediis adhibendis donec ea penitus evanuerint



evanuerint symptomata ; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam *φύσεως ἀντιπαρθέσεως* salivationem accumulatis *Dysenteria* certò certius tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cum ex adverso si lentè festinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ℥i. semel aut bis in septimanâ exhibendo, vel per se, vel cum 3 j. *Diascordii*, si æger in *Diarrhœam* propensior sit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim *Ptyalismus* ad plenum nunquam assurget, æger tamen copiosius quàm pro more solito expuet, & fœtor justæ salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet : unde evincitur sanguinem & humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, quæcunque ea demum sit, attigisse, quæ vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hâc Methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

Observandum est autem, quòd licet salivatio remedia alia, qualiacunque, ea fuerint, in extirpanda *Lue confirmatâ* longe exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum *Lue* concurrentem neutiquam valet sanare ; nec sistitur illa, hâc jam penitus devictâ : unde rectè colligitur nullam vim specificam Mercurio inesse qua *Veneræ* Lues immediatè debellari possit ; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat ; pari fermè *καταχρήσει* (quod aliàs subinnui) atque scalpellum Chirurgicum Laterali morbo *Specificum* queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unâ stabulantur, vel ante *Salivationem*, vel eâ jam peractâ *Gonorrhœæ* curatio tentanda est ; quod & tutius fit, me iudice, & facilius etiam post finitam salivationem, cum *Luem* habens comitem *Gonorrhœa* ægrius dometur ; quæ verò à prægressâ salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari solear. At verò Catharticis religiosè abstinendum est quousque vel minimæ salivationis reliquæ supersint ; Quamobrem *Turbith Minerati* semel



aut bis in hebdomade exhibito securius rem commitemus, quàm aliis Purgantibus quibuscumque, cujus vi promovebitur aliquantulum Ptyalismus dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porro observandum est, si tumor ossi alicui, *Exostosis* vulgo dictus, infideat, qui etiam tamdiu permanerit ut os jam carie afficiatur; incassum prorsus erit sive salivatione, sive aliâ aliquâ methodo curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Caustici* denudandum, & quamprimum idem, quod aiunt *exfoliandum*, usu scilicet remedium quæ intentionem hanc implere solent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem passis ita familiare, si vel æger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur ut sanguine diffuat, idem nocte dieque vel aquâ *Rosarum Damascenarum*, vel lacte aque permixto, vel *hordei, radic. Althææ, & semin. Cydoniorum decocto* sæpius proluendum est. Unicuique hoc symptoma memorabile, quod scio, salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; & sanè si dolor & oris exulceratio arte aliquâ protelari potuerint, haud multo esset molestior morbi hujus curatio, quàm est aliorum aliquot longè minus famigeratorum.

*Diatam* quod spectat & reliquum ægri regimen, eadem prorsus in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cumque ei qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat ut se in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis *evπένσις* moderatè vescatur, nondum mihi constat quo nomine vel lecto semper addicatur qui Ptyalismus subit, vel à victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno confluctanti vires animumque addat; unde etiam naturâ tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus, atque omni vitæ robore diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflicto) tandem



tandem penitus exhaustis, miserè confecti. sunt: Persæpè etiam morbo jam pulso, æger eâ spirituum copiâ quâ erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit; aut si fortè *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud ineleganter.

*Graviora morbis patimur remedia;  
Nec vitæ tanti est, vivere ut possis, meri.*

Hic autem in promptu est istam objectionem diluere, quâ fit ut nonnulli hoc morbo, (scilicet in statu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existimo; Hujusmodi ægris, œconomiâ illorum corporum eversa ac viribus prostratis, apud nos aer crassus ac humidus resarciendis minùs idoneus est, cùm iste *Gallie*, utpotè qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum quâ hic morbus devinci possit, melius callent, quàm nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad *Dixtam* revertar.

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quoddâ præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tapefactam, &c. juscula insuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eousque subsederit gingivarum tumor ut dentes conserere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parçâ manu, sint indulgendæ: ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: Cùm enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, harolando non sum quorsum æger, nullâ urgente necessitate, nimio calore mactetur.



Dicta Methodus uti expeditior est, cum neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter infumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem, ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, minus itidem periculosam, & minus recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet quisquis in alterâ praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententiâ successit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli salivationis tædium & laborem plus semel irritò conatu exantlaverant, recidivam semper denuò passi, ex occasionibus, & propter causas quas suprà memoravimus.

Non est autem, Vir Candidissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxie sollicitem, qui jamdudum de probitate meâ persuasissimus, existimationi etiam nostræ favere dignaris. Pleura itaque de hoc morbo non addo, cum mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & sermonibus ἀπερσύνωσις nucleum involvere, quo rei caput, seu *Nili* fons, ægrius innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas rogo; cum illud eo præcipuè sine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te essem animo palàm testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clarè elucescunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm eâ condecorabas, inter illa quæ mihi comparavi pretiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me observata eximium est istud, (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse atque emolumento; atque ex ad-



adverso pravorum amicitiam (nisi ea potius, combinatio, five etiam conjuratio dicenda sit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen nescio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge

Tui semper Observantissimum

THO. SYDENHAM.

FINIS.







DISSERTATIO  
EPISTOLARIS

A D

Spectatissimum Doctissimumq; Virum  
GULIELMUM COLE, M. D.

DE

Observationibus nuperis circa cu-  
rationem Variolarum Confluentium;

Nec-non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

---

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

---

LONDINI, 1705.



DISSERTATIO  
EPISTOLARIS

A D

Speciosissimum Dilectissimum Virum

GULIELMUM COLE, M.D.

DE

Observationibus nuperis circa cir-  
rationem Variolarum Confluentium;

Nec non de

AFFECTU HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

LONDINI 1702.



*Humanissimo Viro*

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

**M**Iraberis fortasse, Clarissime Vir, quif-  
nam importunus interpellator gravio-  
ra tua interturbet negotia: sed veni-  
am, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ  
potissimum de causâ hanc tibi molestiam creari,  
ut grati animi sensa exprimat venerabundus  
Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis  
tuis circa Morbos acutos commentariis, agnos-  
come accepisse fructus, ut ad grates authori per-  
solvendas me prorsus obligatum teneam. Tam  
accuratè singulas annorum, aerisque quas tra-  
ctandas suscepisti, Constitutiones, cæpto ante-  
hâc inaudito, observasti; tam genuinas, facile-  
que obvias, pro singulis, qui in illis occurrebant,  
affectibus sanandis, indicationes excogitasti;  
tantoque ingenii nitore totum opus exornasti,  
ut meritò tantam sagacitatem, tam indefesso la-  
bori junctam, suspiciamus: unde & egrotos,  
& medicos tibi eternum devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, ac-  
curatè adeò absolvisti, ut pronum sit de sin-  
gulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris  
tamen haud mihi temperare possum, quin im-  
pense tibi gratuler methodum tuam circa Va-  
riolarum



riolarum curationem; cujus ope, quin feralis  
 ille hætenus affectus terrificam suam exuat  
 larvam, interque facillimè curabiles (nisi ma-  
 lignitas, vel quiddam valde insolitum acces-  
 serit) se sistat, nullus ambigerem, si per nu-  
 trículas (turbam rarò non inimicissimam ho-  
 minum saluti) liceret, quæ calido suo regi-  
 mine, & medicamentis omnia usque adeò pos-  
 sum dant, totque ubivis in sepulchrum ante  
 tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctissime  
 Vir, humani generis Vindex audire merearis,  
 qui ægrotis, miserè, cumque extremo vitæ dis-  
 crimine palantibus, te ducem fidissimum præ-  
 bes, ut in salutis viam, si ductum tuum se-  
 qui volent, redeant. Ut de me loquar, quan-  
 quam meis fidere ratiociniis aliquatenus resor-  
 midarim, diu tamen credidi, Variolarum e-  
 ruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed  
 febris crîsim, sic par reliquis crîsibus deside-  
 rare regimen, in quibus, omnium Medicorum  
 effatis sancitur, totum negotium naturæ com-  
 mittendum, si cuncta rectè procedant; id  
 quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus  
 justo priùs exagitatus fuerit sanguis. Post-  
 quam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram  
 tandem panicos esse, qui me aliosque tam diu  
 detinuerunt, timores, aususque fueram juxta  
 tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque  
 non solùm vulgo, sed etiam Medicis) ægros  
 regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in  
 obtempe-



obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porro & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpè contingit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus auctoritate, confugere, idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui industriam exerceat, facile crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrikio (qui humanitatem tuam plurimùm celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin ritè exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote à te factas) circa idem subiectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hîc subsistam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos; qui sanè sicut doctissimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi traditas metho-

dos



dos eludunt ; documentaque dant, quàm parum tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valeamus. Plurimum, Dignissime Vir, ulteriùs & à præsentī sæculo, & à posteris, haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatús es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut equi bonique consulas, quòd, non mei solum, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim ; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maximè devotos profitentur,

Devotissimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniaë,  
Novemb. 17. 1681.

Specia-



*Spectatissimo Doctissimoq; Viro*

GULIELMO COLE, M. D.

**S**i usque adeo Philantiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quoddam me tanto, licet immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cum maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut sit, æquiores sint, sed etiam in medicorum studiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quoddam & in ipso me, & meis istis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat quæ à me præstolaris, sive jam editis de *Variolis* observationibus addenda, sive etiam de *Passione Hysterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggererat, possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hystericos* omnium post Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene locarem, & tedium brumalium noctium honestius fallerem; cum jam ingravescente ætate non amplius Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit quod  
me



me primùm instigaverit, me non ita atque speraveram incoëptis ac votis meis parem esse sentio, cùm continua illa cogitationum series, quâ mens obstinatiùs defigenda est, mihi jam à multis annis ποδαγῶντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senectâ. Cùm itaque tam opportunæ appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responfionis limite expediam eorum summam quæ priùs fusiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à *Variolis* exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea Febrium Intermittentium species quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet quo hæc conscribo, 1681; hæc Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes quibus vigeabant; alienâ autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumoniacis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam *Variolæ*, hîc illic sparsæ, unâ cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ *Variolæ* increbrescere quotidie, tandemque ἐπισημικωτάται factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, sc. 1681. luce meridianâ, quod aiunt, clarius mihi constabat quod jam olim Ratio suadere videbatur, ægrum sc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum esse, quàm *Variolarum* examen omnè in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie sicciore diutiùs quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adèò ut omnis fermè ubique locorum  
herba



herba exaruerit) sanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata symptomata præter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmatu-ram mortem accersebat. Id verò maximè factorum sæviciam promovebat, quòd jam exanthemata ob suprà dictam causam ita facillimè confluerent, vel ipsà aeris intemperie id mali sponte suâ procurante, quòd aliàs ferè solent Scioli & Medicastrì, regiminè & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omnium vel exquisitissimas observationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum est, & *sanguinis mictum*, & *maculâs purpureas*, quæ ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquândo tam præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videretur, rationem reddere quare æger plus minùsve periclitetur pro majore minorève exanthematum numero; cùm enim quælibet Pustula *Phlegmone* primò sit, licet sub exigua mole, mox in *Apostema* evadat, fieri non potest quin *Febris secundaria* à *Purè* jam in fieri pendens, magis minùsve exacerbetur, pro Puris excoquendì quantitate jam in morbi statu; quod in minutissimo confluentium genere, die à primo morbi insultu *undecimo*, in mediocri, *deci-*



mo quarto, in crudissimâ verò & ægriùs domabili specie, decimo septimo fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Distinctum* quod dicitur, ratione periculi imminuentis in tantum superat, quantum ab ipsâ *Peste* superatur, ita etiam supradictæ tres *Confluentium* species aliæ aliis præsentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in ætate quàm sexu locum habet; cum nemini non sit notissimum, Adolescentem in ipso juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel scēminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque sanè mirabitur tam ingens discrimen à majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit, quòd si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgò a *Boyle*) fortè invaserit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm scilicet sanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis, incitatus, Febriculæ fomitem subministret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum invisens, faciem ad instar pulveris è limaturâ acicularum undique respersam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris succedaneæ, quàm, pro ratione quantitatis puris ex innumeris istis apostematibus in sanguinem rejecti, desævire necesse est. Quæ quidem hominis funesta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri potest, utut bellè se habere æger, & sibi videatur, & astantibus etiam in hujus morbi Historia minùs exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & sanguinis mictu jam sepositis) quàm ex pustularum frequentia, seriò mihi perpendendum est, quibus potissimùm de causis ita densæ protruduntur, & si tutò fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipuè ægro suppetias ferre queam: cùm periculosa plenum sit alexæ quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit,



rit, id tam meæ debetur solertiæ, quàm vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamento ad instar *Cardiaci*, calore & spiritu plus satis turgat, vel quòd ipse æger, siye præmaturè se lectulo includendo, siye adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituosò, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copia & plenitudine, omnem ferè succorum & carni-um molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis προάσσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, viz. ante diem sextum à primâ invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licet moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cum ingens illud vitæ periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hic itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdum debere committere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομή, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cum sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege natu-



ram ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solùm dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus essentia, (quantum nos rerum essentias conjecturâ assequi valemus) in peculiari quâdam sanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet subigarque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omnino necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulae, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægri tudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut prius in sanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod superest Tragœdiæ peragitur. Et sicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi factò Apostemate massam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hæ itaque particulae in carnibus demum stabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita spectabiles excitant, in quibus la-

titant;



titant; quæ quidem augescences in horas, atque efferratiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas desinunt; quo quidem tempore fieri non potest quin aliquid ex illâ Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quodd si sanies ista nimiam copiam sanguini ingeratur, non tantum febrem accersit, cui ægri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus à nimia puris vi excitato, *Ptyalismus*, qui Variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præproperè sistitur, unde ægro spiritus continuo intercluditur. Quod si dicta materia purulenta parcius sanguini infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimat, & abscessulis indies magis magisque exarescentibus, æger brevi convalescit.

Si vera sit hæc & justa hujus morbi Historia, cæcus sit oportet qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut secus primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, & præcipuè jugi lectuli usu, calentes hæ ac spirituosæ particulæ acuantur, necesse est ut assimilandi facultas (quâ jamdiu plus satis pollent) adhuc intendatur & augeat.

Adde quodd sanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptius cedunt, unde plures quàm res postulabat, emergunt pustulæ, & æger nullâ necessitate cogente in vitæ discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, & modicè frigidiusculum, atque aeris usus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiæ Variolosæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.



Sed nec unico hoc incommodo, quòd scilicet nimia materiæ morbificæ quantitas assimiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is qui iusto citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte sæpissimè profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculæ purpuræ, æstivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu & furore in quem agitur sanguis à ferventibus & spirituosus particulis, à quibus exagitatus atque insigniter attenuatus, vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quasi *sphaceli* oboriuntur iis in partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facile poterant duo hæc symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui iudices, non solum malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est ubi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergressus, aut liquoribus spirituosus assuetus, præsertim si morbus nimiae computationi originem debeat: His inquam in casibus, præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum à lectulo, abstinendo, tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut præ nimiam puris copiam in sanguinem regurgitantis sub  
fine



fine morbi, æger quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei variolosæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm scilicet materia morbum committens, tum præ nimia sui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuso in sanguinis massâ excitato, se nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus sanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dictâ, sæpiusculè occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementiùs sollicitandis infelicitè collocatur.

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licèt maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aere intromisso, maximè si statim ab emissio sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ-sectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juveniculæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illâ methodo copiosæ & iteratæ venæ-sectionis fuerat liberatâ. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumerò observaverim, reiteratam catharsin sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles & distinctas ut plurimùm reddidisse.

Neque verò me fallit permulta esse quæ contra sententiam hanc nostram, quâ ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in palæstrâ exercitatos: quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum autoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi



ad amiffim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè funt excogitata; unde fequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata fit, pauciffimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares fint, Scioli ifti τῶν πολλῶν fuffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perfpicaciores calumniantium maledicentiâ expiciantur, Πολλοὶ γὰρ νερ-  
 δηκοφόροι, παῦροι δὲ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & faniorum paucorum licèt, confenfu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abefle primis morbi diebus pufularum eruptioni officiet, & ex conſequenti ægritudinem, aliaque ſymptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum eſſe minimè nego, cùm experientia fere quotidiana ei fuffragetur. Quærendum eſt autem, ubi gravius periculum, vel in ſuſflaminandâ pauliſper materiâ Varioloſâ, atque eâ de cauſâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantiſper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam inſignem materiæ Varioloſæ quantitatem aſſimilando, ut æger ad Orci fauces ſiſtatur à Febre ſecundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, pauciſſimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata ſeriùs ocyùs non effloſcerent, niſi fortè ex iis aliquot, quorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quaſi œſtro quodam percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quòd a meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorfus agamus, materia Varioloſa (utut primis hiſce diebus hinc illinc tranſvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget; unde vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cùm ægri alvus hucusque ut plurimùm adſtricta, pufularum eruptionem, ſeram licèt, certam tamen fore ſpondeat. Aſt è contrario quot quantique letho patent aditus, quoties



quoties pustulæ intempestivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen. 2. Mictus sanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus & quasi præ æstu ferociens, disruptis vasorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut suprà dictum est, debitæ eruptionis suppressio totalis, à nimis sedulo in præcipitandâ eruptione conamine; quo non magis scopus medico propositus attingitur, quàm si quis id agens ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa, seriatim & servato ordine indè exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio displosâ usque adèò omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo factò, procluderetur.

Jam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modicè contextum, foco non accenso, magis percalescere, quàm si idem probè vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentiâ notabili satis constet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam meram, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum est; & prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id vero præsertim hac in re imposuit, quòd sc. animadverterint ægrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cùm jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum minue-



minuebant, secùs ac in iis qui non sudabant. Primùm autem perpendamus quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ quâvis inimicâ in sanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita sedulò sudorem provocemus ad mitigandam Febrem, eâdem operâ, ceu fructum præcoccem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus; cùm hoc modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ & Variolosæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires fumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ sint à colluvie serosâ, quam sudores exhauferant. Verbo dicam, Febris aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè cessit, qui eam ob causam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicare ex hypothese tantùm Variolarum & Confluentium genere subsecutarum: Namque Distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, sive hanc sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi essentor, ut ea quæ jam tradidi, ex autoritate iudicii mei (quod scio quàm sit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hîc etiam mihi usu veniret, nisi Phænomena practica quasi uno ore rationis iudicio suffragarentur. Seclusis enim practicis Observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quàm rationis umbra aut phantasma, hoc est mera opinio. Et  
quoties



quoties inter homines fuerim, certior indè redeo, quàm sit periculofum, vel acutiffimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet five Arte five Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quasi concalefieri, nifi factum ipfum veri ac falſi judicem ac ſequeſtrum conſtituant; quodque iſtiuſmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis pure ſpeculativis gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam poſſit innotefcere, à veritatis ſcopo aberrant. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare à quo maxime regimine adhibito, mitius aut ſævius Variolarum genus producat, atque adeò conformem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquiſſimum eſt autem, cùm ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum ægro proſit noceatve jam ſæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarium conviciis proſcindere. Quòd ſi jam olim vera, licèt inopinabilia, ſentientes calumniandi libido obtinuiſſet, nemo quicquam tentaffet quo invento homines juvari poſſint. Et ſanè quorſum ego has mihi faceſſeram moleſtias, niſi repetita ſæpe & ferè quotidiana experientia, hanc methodum vulgari iſtâ longè tutiorem eſſe, inclamarat? Non ſum uſque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitatâ atque exploſâ eorum opinione, qui, ſi plauſum venarer, omni obſequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri poſſim, ut hominibus, etiam ſeculis aliquam multis poſt mea fata naſcituris, ex meâ, ſi quæ erit illa, authoritate inſidias ſtruam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut ſit, hâc ego methodo meos ipſius liberos, ſanguine & propinquitate conjunctiſſimos quoſque & quotquot ſe mihi liberè permiferunt omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum eſt, quòd obſtinatæ



stinatæ contra-sentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties cessi, atque hâc de re eorum fidem appello quibus maximè familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accessit, quòd aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ suaseram omnia per integrum morbi cursum fuerant alpernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente insuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerferer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturnâ atque iteratâ sæpè sæpiùs experienciâ innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdium, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod suprâ etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solum suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi vitâ & spiritu recep-



tis, hâc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quam sensus iste certissimo nobis cognitus; quôdque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratiâ. Febre ardente laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hîc Ars, maximè illa quam profitentur Curatrices & Amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit. Alter post diurnum ab eâdem causâ languorem, absurdum aliquid, & quod fortè nocere post videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi forte ipse Artifex sanum illum prudentissimi Hippocratis Aphorismum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed insuavioribus* (hoc est minus gratis) *est anteponendus*. In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter versatus, modò animum diligenter adverterit, facile concedet ægros haud paucos, ubi primum spreto Medici dictamine, Genio suo obsecundaverint, se meliùs habuisse. Neque hoc sanè mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiae quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliantur; quod in morborum quàm plurium



plurimum Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ perniciæ liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentarium de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Asia*, *Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis *Coloniis* haud ita populosis,) atque insuper magna *Europæ* pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter *Comicus*, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐστ' ἀνδρωπῶν, ἀνδρωπῶν ἢ ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solum nomine tenus, maximus est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducatur plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu quo *Variolas*, *Scarlatinam* *Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, *Emplastro* *Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum.



cendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, *guttæ v. Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid simile) sunt propinandæ. Et perfectò suspicor admodum, nè dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici hujusmodi Convulsiones nihil aliud fuisse quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores, paroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiant, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique aliàs, ubi primùm pustulæ eruperint, suâ sponte certo certius evanescerent. Hic autem fausto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, raro insigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto conceditur primis hisce diebus. Licet observaverim Variolas, quoties *affectus Comatosos* à tergo insequantur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale supra descripsi, potius adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permetterem. Quinimò animadverti ejusmodi *Convulsiones* quandoque (oppidò tamen rarò) *Intermittentium Februm paroxysmos* procedere; *Affectus* verò *Comatosos* cum dictis paroxysmis unà invadentes & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quàm adultis per sæpe vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæ-sectione, Cartharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eò usque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo  
æternum



æternum conspiretur ; quando si in Febre debellandâ totis viribus contendam, symptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unâ faceffent. Quod seriò notari velim, cum in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari soleat. De hoc verò alio in loco fufius dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdium absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, *ægritudine* sc. *vehementiori, intensiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine, Artuum dolore* quasi Rheumatismo laboret, & similibus contraindicantibus : quæ quidem symptomata omnia sæviora si fuerint, maxime in sanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare, à pustulis exitum certatim quærentibus ac mox valde confluxuris, prælagiunt. Cum itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægotans, nisi suppetias afferamus ; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, *sanguinem* primùm è brachii venis educere, & post aliquot horas *Emeticum* eradicativum ex *Infusione Croci Metallorum* exhibere, quod non solum materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potius refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio à novo  
aere



aere per pulmōnes subinde reciprocatō : quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de quâ suprâ, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatur est. Hæc autem methodus paulo insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos semper excipio) quos unâ cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessariò requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variololæ præmaturè assimilandæ longè minor est suspicio, ita ex consequenti & Evacuationes præmemorata, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia fat scio Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab eâ potissimum, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni pustularum acie quasi in campum educatâ (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud ampliùs interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum : qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hætenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quamquam etiam in genere hoc, utur suapte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere & corporis superficie undique concalescere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur : Quod proximo



loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror ; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debirum augmentum & magnitudinem acquirunt pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solum peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur ; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* aequè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo ; cum hæc quasi *Specificæ* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febris intermittentibus : quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specificâ operari, sed isti solum Indicationi respondendo, quâ sanguini & spiritibus consopendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit ; necdum ei satis innotescit huiusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantum deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens bene composiris ac sedatis fruatur spiritibus, quod ab assumpto Laudano per sæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multum dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tamen ego à multis annis *Laudanum liquidum* satis auspiciatò exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipse præferendum censeo ; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Dosis quod spectat



ſpectat Syrupi, ea non ſolùm ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradu, & quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteri cujus ſpiritus ferociunt magis, vix ſufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere ſex Drachmas plerique convenire; jam in Varioloſis, quoties id remediî indicatur, vix intra *Unciam*, ſi quid præſtare velimus, eſt ſubſiſtendum; quæ quidem quantitas ſingulis vicibus morbo decurrente imperanda eſt. De adultis agimus impræſentiarum, etenim ſi infantibus propinetur, doſis pro ratione ætatis erit minuenda. Et ſane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Varioloſis, ac in adultioribus, cùm illi in ſomnos perdurante morbo proniores ſint. Quamvis & in his quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abſtinere multùm extimeſcerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile eſt admodum Paregoricorum doſin, quocunque in caſu iſta indicantur, certò determinare. Etenim ſive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, ſive in *vomitum enormi & alvi fluxu*, ſive etiam in *dolore atrociori* (in quibus affectibus tribus præſertim uſum paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo ſunt exhibenda, ut ſi prima doſis metam non attingat, alia atque alia debito tempore aſſumatur, donec tandem medicamentum Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primum ſucceſſerit, nec citiùs, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt: interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio aliquo, & pernoſcere valeamus utrum doſis ultima, id quod quærimus præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla hæud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis quæ hætenus tradidi fidem adſtruam, at unicam impræſentiarum adducam. Aprilis 12. Anno 1681.  
Quædam eſt noſtrâ viciniâ, nomine *Croſſe*, ad me ac-



cedens atque flens obnixè, petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciebat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, *polverem Cemitissæ* & alia calidiora remedia filio propinasse: quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo foeminae confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Pesseti* calentis vim, *floribus Calendulae* & *cornu Cervi incobitis*, agro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine curim impetebant; inhibita planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut e lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsam *sex-tum diem*: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidiâ (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto; quo liquerèt quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantum singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Undè etiam convaluit æger.

Hic minimè reticendum est, quòd in quantâcunque demùm dosi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò sanguinis æstus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant,



rociant, vix scopum attingere poterit id, nisi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augetur atque incendit; proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam usu venit, etsi haud tanto vitæ discrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ aliàs citiùs absoluta esset, & quandoque etiam si Febris remittens tantummodo, & non interfecta erat, eadem adedò intendebatur, ut mortem ipsam æger haud effugerit.

Mitlis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego istâ primùm nocte exhibendum sauserim quâ lecto jam in totum addicitur, *sextâ* nempe à prima invasione; à quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger *ἔω βέλων*, quod aiunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalescentis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum temporariùs sumatur hic, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Variolos sub vesperam semper affligit; & quandoque accidit quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, pòst de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporariùs propinandum impero, etiam horâ quintâ sextâve pomeridianâ, utque in promptu sit, si quando fortè ægritudo ex improvviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quod dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cu-



jus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præcepta est.*

Quapropter cum tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cum res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statim horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosissimis morbi diebus. Nequè hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cum ea quantitas nihil magis præstat in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus & sanguineo temperamento præditi pro singulâ dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantum esse; quodque hæc ipsa dosi in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè & serò, non tutò tantum, sed cum magno etiam ægrotum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Nequè verò hoc reticebò, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *i. e.* Octavâ quâque horâ, Narcoticum exhibere; quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quòd si tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpe accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum; cujus *gutt. xvj.* idem valent, ac *3j. syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur quem in *Libro de Morbis Acutis* & in *Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam largâ



gâ dosi reperito, fixam iri, & Ptyalissimum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto Anodyno interval-  
lis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodo stipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validi-  
ùs expectorare valeat. Dein quòd Saliva quæ excre-  
atur, licet parciore sit, rectius tamen excocta est, quàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est & major in iis diebus quibus hæ partes solent intumescere: facies sc. ab octavo die us-  
que ad undecimum, (quo tempore ferè incipit subsi-  
dere) manus verò ab undecimo, usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, ne-  
minem in hoc morbo probè versatum posse negare u-  
triuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se  
debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalissimum interceptum. Me quòd attinet, longè tutius esse au-  
tumo Ptyalismi compescendi discrimen subire, quàm à Narcotico abstinere: quòd ita impensè morbus hic  
efflagitat, ut in eo rudis sit oportet & parum observa-  
tioni deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda sunt quæ hætenus differui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel eâ quæ con-  
venit dosi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Conflu-  
entibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum gra-  
ve intentat, idque duabus de causis; primò quia us-  
que adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ  
fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein quòd  
Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene  
ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quòd spon-  
te suâ somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt In-  
fantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripi-  
untur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omni-  
nò indicantur; horum enim utrumque sanguinis at-



que spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc quæ aded prolixè tractavimus, nempe ista methodus quâ inhiberi debet præpropæra materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, quâ motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant quibus Variolarum trægœdia absolvitur. Quocirca cùm præcipuè hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil ampliùs mihi restat agendum; in quantum sc. Medicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes, sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si *Epispastico* opus fuerit, id peramplum & satis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem Undecimum, in quo de summâ rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obesse possit, præ calore & æstu quem sanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decerranti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illâ quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor quem ejusdem morsus adferet prorsus desinet ante diem illum quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus quo eo est opus ad vincenda mala ista quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historiâ fusè deduxi, facies quæ hætenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut vero

mitta-



mittamus Epispasticum illud tūm faciei detumescen-  
tiæ tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus sub-  
stitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquate-  
nus conducit : quæ nunc temporis invalescit, sanguine  
quasi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem  
abscessulis resorptâ ; adeò ut in omnibus ferè, quos  
unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pul-  
sum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore,  
utut facillè se & pridie hujus diei & postridie etiam, di-  
gito exploratori se proderet.

Sed inter ea quæ à capite sive derivant sive revel-  
lunt, nihil æquè mihi videtur operari ac *Allium* pe-  
dum plantis applicitum. Quod *Allium* revera attrahat,  
manifestum est à vesiculis quas sæpe excitat, & à do-  
lore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò,  
affert, etiam non excitatis vesiculis, humores sc. in  
partes illas invitando ; unde dolor tam vehemens  
quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis si-  
milaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habue-  
rim : In adultis itaque qui Variolis Confluentibus la-  
borant, *Allium* incisum & linteo involutum plantis pe-  
dum admoveo soleo, à die octavo in quo primū fac-  
ies intumescit, donec jam morbus periculo omni va-  
cet ; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum  
sc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino esse,  
& cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantū  
pro potu concedendam. Jusculis Avenaceis, pomis co-  
ctis, & jam dictâ Cerevisiâ commodissimè interea vi-  
tam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi  
particulæ purulentæ in sanguinis massam regurgitantes  
eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia  
vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indul-  
gere. Stragula quod attinet, & lodices quibus æger  
in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque  
pauciora quàm quibus sanus utebatur. Quin & libe-  
rum ei sit, quoties voluerit, se ab hâc in illam lecti  
partem transferre, quò præpediri possint sudores isti  
symptomatici, quos ægro nocere satis, opinor, evici. E-  
odem



odem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem alias prolixius disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Præcos, subnectam. Hæc ipsâ hyeme me accersebat fœmina Nobilis, Domina *Dæres*, ut quendam suum nepotem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licet modicus, omnem sudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irritò sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguinem & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maxime, quod semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Variolosæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparantibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cum adhuc spirituosum tantum *µίασμα* exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimum conspicitur qui nuper ab hoc morbo convalescerent. Horâ quintâ post meridiem diei ejusdem, Infu-



Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui ; ex quâ satis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè meliùs habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à quo prius ægerrimè se divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præeavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægritudinis metuendum est. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdium committeretur, consulebam etiam ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usque diem perseverabat ; quibus diebus licet non ægrotaret, sed aurâ liberius vescens multum reficeretur, tamen alvo subindè laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quod hinc fieri assolet, se à lecto abstinere ; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hæc primum nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralyt. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam ; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quàm quibus sanus assueverat, tegeretur ; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto vesceretur ; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum & panno lino inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie donec extra alcam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem ; quo tempore manè eum invisens, licet mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquâ. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum supra laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata ; eadem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præ-



præscripti. Sequentē aurorā, diei sc. undecimi, cū post exolecentem vim Anodynī quod hesternā nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplō ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin manē & serō ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret: Paruit æger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quod urina ei quandoque supprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genibus innixus in lecto reddebat, Ptyalissimum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequentī Anodynorum in tam largā dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescabant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primū jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hoc subinnuam, quod quoties in his pagellis dies ab Invasione v. g. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cū satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maximè confluunt, ut pustulæ non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimū in diem tertium ab Invasione incidit, & ut plurimū, qui (ex. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primū laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summā deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hīc iterum repeto Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantū *Variolas* referri debere, quæ in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo  
ex-



exposcuntur. Et tam sibi quàm aliis imponunt, qui attollunt cristas quoties eos sanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

Verùm dissertatiunculam hancce non prius finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus Carolus Goodall, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræsentiarum Censor: quod mihi ideò faciendum duxi quo melius iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

*Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus est mense Junio, Anno 1681. Lingua erat sicca & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scorbiculo vicinam discruciat, dorsum vero imprimis, (in quo jugiter desæviebat,) sanguinem subinde meiebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos dense insidebant. Die sexto accersitus Medicus, & agrum de vitâ periclitari à nimia urine sanguinolentæ excretionem comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscabant, obturanda dirigendas censebat.*

*Præmissis itaque tum Venæ-sectione, tum Bolo lenitivo, agrum, ut à lecto quantum fieri potuit, se abstineret, serio monuit, cum à continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam ut in culcitra corio tectâ æger potius dormiret, supinus non nisi rarissime jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatellâ,*

*oryzâ*



oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

℞ Fl. ros. rub. ʒ vj. cort. inter. Querc. ʒ ss. Sem. Plantag. parum contus. ʒ iiij. Aq. Font. ℥ ij. Sp. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem: infundantur in vase clauso calore leni per quatuor vel sex horas. Colat. add. aq. Cinnam. hord. ʒ iiij. Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de quâ sæpiusculè bibat die noctuque.

Enema à lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur horâ à meridie secundâ: & horâ somni sequens Haustus propinabatur.

℞ Aq. flor. Paralyf. Plantag. Cinam. hord. an. ʒ ss. Aceti stillat. ʒ ij. Syr. de meconio ʒ vj. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, Enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

℞ Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an. ʒ ij. Sem. Cydon. Papav. alb. an. ʒ i ss. Amygd. dulc. excort. n. iiij. contundantur simul in Mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord. ℥ i ss. colat. add. sacchar. Cryfall. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl. xij. quartâ quaque horâ.

℞ Aq. fl. Paralyf. Nymph. germin. Querc. Plantag. an. ʒ ss. Aceti stillat. Aq. Cinam. hord. an. ʒ iiij. confect. de Hyacinth. ʒ ss. Syr. de meconio ʒ j. M. f. Haustus horâ somni sumendus.

Die octavo, cum adhuc instaret Febris, sanguis Urinæ immixtus copiosius exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate & acrimoniâ, oriri conjectans, sanguinem secundâ vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit: quam cum fastidiret ager, Possentum è succo limonum & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam & saccharo involutam. Addebat & sequentia.

℞ Conf.



℞ Conf. Lujul. Cynorrhod. an. ℥ ss. confect. de Hyacinth. ℥ iij. Diascord. ℥ i ss. corall. rub. preparat. sang. Dracon. Bol. Armen. an. ℥ j. Syr. è Symphyt. & Pilefell. an. q. s. ut f. Opiata, de quâ capiat quantitat. Avellanae sextâ quâque horâ, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti & sacch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Haustus hesternâ nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ℥ x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minùs sanguine scatebat, quique inerat sanguis faciliùs separabatur, & matulae fundum libentiùs petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℞ Conf. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat. ℥ iv. balsam. Lucatel. ℥ ij. Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacoral. an. ℥ j. Syr. è Coral. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moschat. bis de Die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.

℞ Sem. Lactuc. Portulac. an. ℥ iij. Cydon. ℥ i ss. Papav. alb. ℥ ss. Amygd. dulc. excort. n. v. contund. in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag. ℥ ij. Aq. Cinam. Hord. ℥ ij. Colat. add. Sacch. q. s.

His remediis, favente numine, æger intra septimanas tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urinâ tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accerscerent, non verò illi morbo de quo nos supra egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea commitantur, à vehemente inflammatione & sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ causarum paritate omnino sit adhibenda, quantum sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hic subnectere,



nectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cū tamen alienos mores ē propriis æstimans, nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclariſſimam eam fuiſſe omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer : quū jamdiu compertum habeam quā sit fatale Febricitantibus sanguinem cum Urina excernere. Cū verò idem amicitia mihi sit conjunctiſſimus, quanto cum animi proſubio & Veritati & Viri Amantiſſimi famæ mihi litandum erat ? Hic enim ille eſt qui cū pauci admōdum me vel minimum quid in re medicā ſive indagandā ſive etiam excolendā profeciſſe aſſerere audent, maledicorum torrenti ſe medium objicere ſuſtinuit, atque me pari zelo ac fide tūtabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam inſigni devinctus, nunquam tamen niſi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cū perinde ferè ſit improbum ſive opprobrio ſive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate diſcedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, ſi Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hætenus innotuere, probitate ſecundum fidenter affirmaverim, cū in tot annorum ſpatio quibus eo familiariter uſus ſim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs facto ſibi permiſerit. Quantum verò in eā quam proſitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei conceſſerit, brevi ſatis eluceſcet ; cū Eruditioni haud vulgari quā omnes Medicinæ tam Antiquæ quā Modernæ tractus perlustraſſerit, exquisitiſſimam in ſubriliſſimis Præceos minutiis indagandis ſolertiam (ſine quā nemo unquam Medicinam meritā cum laude faciet) cautus attulerit : Unde etiam Ægrorum ſuorum votis, Bonus Felixque cum primis reſpondet.

Hæc demum ſunt quæ ipſe de hoc morbo ſentio, quæ non mihi ſuggeſſit phantaſiæ imaginatricis temeritas, ſed Phænomena Præctica edocuere. Neque ſanè capio quī fieri poſſit ut fallatur is qui cogitationes ſuas omnes merā ac nudā ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum laude



laude exercendam proposuit: aut è contrà quî possit fieri ut non tam in ipso se quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia & saxa submarina agnoscenda evitandaque, quàm ad causas Fluxûs Refluxûsque maris speculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantùm negotii datum est ut navis non submergatur,) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Historia pender) indagandâ, atque in remediis eidem ad aptandis omnes animi vires intendat, quàm in curiosis & *παρρηγοίς* speculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod sponder Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non solum in causâ est quòd genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuisset, sed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potiùs sit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum est, ægris vivendum moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cùm primi isti speculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladiantur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de factò agat Natura, & quibus in operatione suâ utatur organis deprehendere valeamus; inodus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cùm



longè (imò supra omnem humanum caput longè credibilis sit nos misellos homunciones ab illustri vitæ lucisque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum, nescire quo pacto concinneur Automaton Horarum index, cujus structura & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat Cerebrum omnis tam Sensûs quàm Motûs fontem esse, tum etiam & Cogitationum & Memoriae officinam, & tamen non est possibile à diligentissimâ ejus inspectione contemplatione mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabrè elaborati, usui ita nobili & facultibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, quâ ratione ex naturæ ejus vi & structurâ partium, sive hæc sive altera ista facultas necessariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si addantur quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quæ mihi hætenus innotuere, eaque omnia diligentissimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda quæ de *Affectionibus Hystricis* hætenus observatione comperi. Quas quidem, perobscuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægritudinem curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sane à me exigit valetudo infirmior & quasi vacillans, hæc præsertim anni tempestate, quâ mihi verendum est, ne si pertinaciùs cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam quæ hic habeo dicenda, methodo, quâ uti soleo, insistens; brevem sc. morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam incedendi rationem subnectens quæ mihi optimè cessit; quamque non tam librorum lectio, quàm experientia



perientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggerit.

Hic morbus, si recte calculum pono, Chronicorum omnium frequentissime occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur complent, ita Affectus Hysterici. (vel isti saltem qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt: Fœminarum enim paucissima (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallefcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascencia Ultero semper vitio verterit, si tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgò dictas, quas Splenis aut Viscerum nescio quorum obstructioni imputamus, cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similis, quam sunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est Fœminas multò crebrius hoc morbi genere corripì quàm solent Mares, non quòd se Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, sed ob causas infra explicandas.

Sed nec Ipectabilius est huius morbi frequentia, quam varietas illa multiformis quæ se ostendit, & nullos fere non æmulatur ex iis affectibus quibus arteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem insederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertiâ & *Δυσέτητι*, quàm in Arte peritiâ valeat, frans ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliquo essentiali huius vel illius partis, non verò ab affectione Hystericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ similiter *Hemiplegiâ* solvitur, cum omnino referens Apoplexiam, quæ tum ætate, tum mole corpo-



ris grandiores fiderantur, & quæ ex eo nascitur quodd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac scatente, Spirituum Animalium meatus ac semitæ intercludantur: à quâ quidem causâ, quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cum easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magnâ sanguinis vi simul ejectâ, & vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeat.

Quandoque *Spasmos* horrendos gignit, *Epilepsie* per similes, *Ventre* & præcordiis guttur versus intumescen-  
tibus, & nixus ita fortes edente agrâ, ut licet aliàs mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quam solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, *Petricanium* inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particulâ quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species *Clavus Hystericus* mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ *Cholorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *Vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat quæ extenuato sunt corpore, & crasi minùs firmâ, quæque Extabescientium penè formam præ se ferunt; tum etiam Juvenulas *Febre albâ* pallefcentes.

Nonnunquam *Pulmones* obsidet, unde æger creberri-  
mè tussit & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem

*Tussis*



*Tussis Hysterica* species oppidò rara est, & fœminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Coton*, & regionem *Scrobiculo Cordis* subrensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Passioni* haud ab similem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti allicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀνδραγαθὴ expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantum non fuerit enecta, tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar *Croci* tingente, solvitur *Paroxysmus*. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem, prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi *desperatio* quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac *Hysterica* Affectuum specie sejungitur, quàm sive Dolor, sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis quæ Infantes grandiusculos, cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incurans, atrocissimo quem istic parit dolore, *Paroxysmum Nephriticum* omnino mentitur, idque non solum doloris genere locoque quo sævit, sed & adscitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo quodd dolor per *Ureterum* ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignosci queat, utrum hæc symptomata ab incluso *Calculo*, an verò ab affectu aliquo *Hysterico* enascantur, nisi fortè Casus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corripere discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potiùs *Hysterica* quàm *Calculosa* tribuenda esse docuerint. Sed neque *Vesica* ab hoc *Pseudo-symptomate* atque e mentito Affectu immunis est, cum non tantum ipsa ab eo doleat, sed & *Urina* supprimatur, perinde ac si *Calculus* eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissimè autem cernitur po-



strema hæc species Vesicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita raro. Utraque eas solet invadere feminas, quarum vires repetitis sæpe paroxysmis Hystericis jam fractæ sunt, & sanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhæam*, quonies sc. in *Intestina* effunditur: at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persæpe compareat dictus ille succus viridis. Utraque hæc species his familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes ferè partes *Internas* infestat, ita etiam nonnunquam & *Externas*, carnemque musculosam occupat, *maxillas* sc. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*; nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui *tibias* distendit tumor præ reliquis conspicuus est. Cum enim in *Hydropicorum* tumoribus duo hæc semper observari possint, ut tumor sc. sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut pastæ instar madentis, vestigium digiti fortius impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam *tibiarum* alterutram tantum inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, *Hydropicorum* tumores ita ad amantissimam annulat, ut ægræ se haud facile ab eâ quæ insedit sententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi *Dentes* (quod vix credas), ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatus facilius. Isti verò tumores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipue feminas adoriuntur, quæ, longa paroxysmorum Hystericorum serie



ac impetu violento tantum non exanimatae, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tam crebrò ingerit quàm *dolor in Dorso*; quem certo certius perſentiscunt quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhaerant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, & quasi fistibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non rarò notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti ferè, quæ rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd *Hystericæ* ferè omnes, quotquot ego hætenus tractavi, de *spirituum* dejectione sive *subsidentia* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitanes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres *Affectione Hystericâ* laborantes, nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nullâ *πρόσῳρον* manifestâ sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium est atque ab eo ferè inseparabile, quòd sc. ægræ *urinam* subinde reddant planè *limpidam* ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quòd quidem ego sigillatim percontando in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hystericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculsi, statim urinam, Crystallum



claritate æmulantem, magnâ copîâ & impetu diu continuato ejecerint ; eò usque se malè habentes donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hystericis, quàm Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidorosos* è ventriculo emitant, quoties aliquid comederint, licet moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderint ; læsâ nempe utrobique concoctione, & succis proinde à naturali statu interversis.

Neque hoc tantùm nomine infelices sunt, quòd corpus ita malè affectum & quasi conquassatum, ad instar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiscat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore : Cùm enim desperatio planè insanabilis de hujusce morbi naturâ sit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de sanitate recuperandâ spem injecerit ; facile interim credentes omnia se, quæcunque in homines cadere possunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpeffuros ; tristissima quæque sibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, & siquæ atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissimâ, vel etiam nullâ prorsus datâ ansâ, arripientes, & sinu foventes irrequieto anxioque ; ab omni interim gaudio, spe, lætitiâ abhorrentes : quæ si fortè occurrant, quando hæ raræ aves sunt, velocissimè avolant, animum interim haud minùs vehementer exagitantia, quàm solent mœstiora illa *πένθος* ; ita ut nullubi mediocritatem servant, in unâ levitate constantes ; nunc amant præter modum, mox odio eisdem sine causâ prosequuntur ; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox à proposito resiliunt, & quod cum eo pugnat aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente consistere. Quodque de Superstitiosis asserit Orator Romanus, nostris hisce Melancholis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum*



*laborum & sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimæ curæ, metusque nascuntur; dum funera tantum in somniis, & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent: Neque hoc tantum Maniacis accidit & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientiâ orationis longè eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.*

At verò tam horrendus animi status, qualem supra delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia quæ Affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim; tam diversâ atque ad invicem contrariâ specie variantia, quàm nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem subduxisse *Democritus* (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missâ, disertè asserit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem esse Uterum*. Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam *Φαινομένων* incompressa atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

*Causæ* autem hujus morbi *Procatartice* seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpius, violenta quædam animi commotio à repentino



tino aliquo, five iræ, five doloris, five etiam timoris, & similium Pathematum insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cuius ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tùm præcipuè fatigentur, cùm tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clariùs illustret, quod se. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli æmulam, camque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi *προσδοσεις*, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimix humorum evacuationes, five à sanguine intemperanter effuso, five ab Emetico, aut Cathartico cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus *παθήματα* depictam, proximo loco ejus Cause Efficientes internæ five *προγυμνεται* mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus quas descripsimus Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire liber, quantum ego judico, à spirituum Animalium *ἀταξία* unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ densi nimique feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius à quo abscedunt, functiones pervercentes; cùm utrumque ab hâc tam iniquâ partitione, quæ naturæ œconomix penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem *ἀταξίας* origo atque causa Antecedens, est debilior dietarum Spirituum Crasis, five nativa ea fuerit, five etiam adventitia, unde quavis *προσδοσις* dissipari faciles sunt & eorundem systema nullo serè negotio dirimitur. Quemadmodum enim Homo quidam

Exterior



*Exterior* conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita proculdubio & *Interior* est quidam Homo de debita spirituum serie & quasi Fabrica constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic vero cum temperie corporis intimius conjunctus & quasi unitus, tanto ægrius faciliusve de statu suo deicitur, quanto major est minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longe plures quam Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rario-reque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apri nati sunt.

Dictam autem Spirituum *αταξία* hujus morbi causam esse, Phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantum attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Vteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hic jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est quam partium spasmo tentatarum convolutio & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magnâ vi reprimi potest & coerceri. Partes interim externæ massæque carnea à spiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte destitutæ, eò usque frigescunt persæpe, non in hac solâ Affectûs Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod prius adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externâ facie *Colicam Biliofam*, vel etiam *Passionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpositâ, unâ cum immani materia herbam colore referen-

tis,



tis, evomitione, discruciat. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à vehemēti spirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulsu, undè & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo quòd ista quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridituntur, statim conficitur morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ad humoris alicujus acrimoniâ partem cui inhærent dilanantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remediis tam *ἄνω* quàm *κάτω* Catharticis radicitus extirpandum censeamus. Etenim de facto constat ægitudinem illam quâ laborant Navigantes (à spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuantî ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxyfmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiunt? Quibus addendum est id quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas, sive infantes iteratâ Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tam Emeticis quàm Catharticis frequentius propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cum ab utroque genere Spirituum *ἀταξία* provehiatur: quæ vel, nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chymia* Sectatores, licet nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis *πολυτέχνως* Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortuario,



tario, vel in Ollâ decoquuntur, tamen curiosorum *περιεργία* eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est & evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensâ, satis liquet dolorem immaniissimum qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incurfantibus, atque easdem spasmò contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superiùs *Clavi Hysterici* nómine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, unâ cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multùm abludit ab istâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hâc inordinatâ Spirituum agitatione sanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprâ notavimus, quòd nempe sæpenumero *urinam* reddant *claram* limpidâque simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit ager, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus satis liquoris, ma-

ximè



ximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab eâ seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis succis infectum, ob moram justo brevior.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lætus ipse hilarisque cibum ex *εὐπεκτοῖς* aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut exemplò ægrotans, Matulam deposceret, quàm urinâ limpidissimâ crystallum colore æmulante, fere implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familiaris, cum ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum morum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ formâ prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus quibus fœminæ Hystericæ nonnunquam profunduntur, qui non ab aliâ causâ fluunt, quàm à seri sanguinis diathesi, quâ in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis *ἀραιότητος*.



*Frigus* quod attinet, quo toties algent partes externæ in affectibus Hyſtericis, luce clarius eſt illud ex eo accidere, quòd Spiritus ſuam in illis, ſtationem deferentes, ſe nimio opere in hanc illamve partem inferant: Nec eſt dubitandum quin tam *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hyſtericæ, etiam nulla datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inferviunt, magnâ vi pulſantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla *απορία* quandoque obnoxios reperiri. Accerſebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non niſi paucis diebus à Febre convaluerat, alteriùs Medici conſilio uſus, qui & ſanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſtitum conſpexerim, & de rebus quibuſlibet cum iudicio diſferentem audierim, rogabam quorſum me conveniret; reſpondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem pauliſper, res ipſa loqueretur; confidens itaque & ſermones cum ægro trahens, mox obſervavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebrâ (uti ſolent Infantes moroſiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas ſolvi lachrymas, quantas vix alias vidi unquam, cum gemitu ac ſuſpiriis tantum non Convulſivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò poſt detinuit prorsus. Hanc ego Affectionem à ſpirituum *αταξία*, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas *διπαρέλα* neceſſariò exigebat, orrâ) pendere exiſtimabam: partim etiam ab exinanitione, & abſtinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot poſteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidivâ præſtaret ſecuriorem. Hinc eum pronunciaſi extra omnem Febris aleam jam conſtitutum; ſymptomaque prædictum, inanitioni tantum deberi: ac proinde ſuadebam ut pulum Gallinaceum aſſum in prandium juberet parari, & ſimul Vinum modicè hauriret, quo factò, & carnibus deinceps moderatè veſcens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulſivum paſſus eſt. Ut



Ut tandem finiam, (cætera enim quæ in hoc morbo spectantur Phænomena jam missa facio) ab hac ipsâ Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hysteriis, tum Hypochondriacis dominatur: cum enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus atque iis quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre, sed vel irâ vel dolore subito perciti, perinde sunt irritabiles atque illi quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in Scalâ materiæ gradum constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cùmque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit & delicata quàm est corporis structura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præstantissimarum & pene divinarum consistat, si hujus σίσεως quoquomodo fuerit interrupta conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem miserrum quos depinximus, animoque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quàm ὁδονταλγίαν præcaveritis, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè dispositos referri debere; nec à semine aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio quâ perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed ab iis quas modò assignavimus causis. Quod enim morbi fomes in materiâ non delitescat, unicâ hâc instantiâ satis



tis elucescet. Fœmina v. gr. quæ rectissimâ semper valetudine uti solet, modò delicatula sit illa & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitus vel Catharsis amoliretur magis quàm invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomiâ is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosius manaverit, uti & de exinanitione, & justo longiore à carnibus abstinentiâ; quæ omnia ad Affectus Hytericos præcavendos potius facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spirituum *αταξία* illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cùmque harum pleræque *Organa* sint quasi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest quin ingens sæculentia colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuisset, totaque poinde sanguinis massa depuratio facta, modò singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, *ἀνορεξία*, sive *Appetitûs prostrationem*; in Juvenclis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem speciem esse *Affectus hyterici* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Misellæ quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia deplu-



entibus, succrescunt. Hujus farinae est *Hydrops Testium* in foeminis quæ jam diutiùs affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massâ in Organâ rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Testium* infereunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illâ Prosapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana* quâ vel pancreaticè valens quispiam corripitur, si modò duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit; primò, spirituosum quoddam *μῆσμα* morbi hujus sanguini imprimitur, quod diuturnius inhærens, læsâ tandem naturæ œkonomiâ, omnes corporis succos inquinat, alienâ prorsus indole eos imbuens; unde æger (maximè si ætate grandior fuerit ac in senium jam vergeat) Cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quæ tamen Febres non sunt profligandæ remediis quibus rectissimè expurgantur hujusmodi humores, sed *Specificis* iis quæ abigendis istis Febribus immediate dicantur.

Ex omnibus quæ nos hactenus congestimus abundè mihi constare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam esse, quæ sanguinis (qui spirituum fons & origo est) corroborationem indigitat; quo facto spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui & totius corporis, & singularum partium œconomix competit. Cum verò hæc spirituum *ἀταξία* (quod suprà fieri posse concessimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerint eosdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Catharsi* priùs imminuere, modò agræ vires permiserint, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem Scopum vix assequi poterimus,



póterimus, quamdiu faculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones* & *Diarrhææ* enormes ita nonnunquam effereſcant, ut inducias non ferant usque quò primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab affectis consopendis (missa aliquantisper causâ) Curationis telo necessario ordinanda est; Exhibito sc. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, reſtituendis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cúmque experientia doceat permulta esse quæ factoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve autoris continuis. Per hos dies, in quibus *Veneſectio* & *Carbassis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, sibi videatur, cum dictæ Evacuationes tumultu concitato *ἀταξίαν* promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primariæ Intentioni percommode satisfacere queamus.

Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, *Remedium* aliquod Martiale seu *Chalybeatum* ad dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud certius hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effææ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur Spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quòd quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incallescere, facies non amplius pallida & mortuis concolor, sed vivida cerni &



sanguine purpurata. Attamen hîc notandum, quòd non semper Venæ-sectio & Cathartica Chalybis usui sint præmittenda, cum viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractisque omitti ea possint ac debeant, & cum Chalybe statim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in *substantiâ* exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuius nocuisse, ita certiore me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & felicius & brevioris temporis spatio curationem absolvere, quàm si is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cum tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantum ut *ἀσυνώτιστα* non sint, sed etiam à reversâ eorundem diligentia & operâ plusquam otiosa, magis evilescent. Audivi etiam (quod si modò verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cuius rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, ficcine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio nullum Remedium præclarum atque *ἐξαιρέτων* uspiam gentium fuisse procusum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde *Θεὸν Χεῖρας*, non verò Hominum, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præstans & efficacîâ, mirandos edat effectus quâcunque demum formâ ingeratur, testes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam sive *Opium* & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis appropriandisque, quæ Natura, suo igne elaborata arque evecta, liberali manu porrigit. Id tantum nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam educantur, quâ vel eorundem substantia, vel saltem vis & efficacia melius: eo poribus nostris imper-



iri queat : cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quam pares. Post Chalybis substantiam, ejusdem *Syrupo* lubentius & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rheano in frigido infusâ, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo factò liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statis intervallis exhibere. Cum tam in genere Hysterico quam Hypochondriaco, Chylabris vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systēma redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo resarciveram Chalybis ope, Cathartico vel lenissimo exhibito die unicâ rursus demolior ; atque ita diruta extruendo, atque à me extracta subruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cum etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ sunt participes, haud mihi dubium est eadem exinde min⁹s efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos, Catharticis non tantum intercalaris, sed etiam quotidie cum Chalybe propinatis ; quod tamen non tam Medici prudentiam, quam Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobat, cum, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin Intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massâ sanguineâ humores noxios in eâ stabulantes aliquantulum extrahant ; è contra tamen haud minus certum est, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimum officiant ; cum ex hac προπόσις ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet ; ex quibus de-



inceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescences, quanto sæpius æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu, *tabe* facile afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, *Oeconomyâ* viscerum ob causas jam dictas penitus eversâ, *Glandula* præternaturales, *Struma* soboles, & id genus similia *Mesenterio* accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in *Infantibus* post evacuationes universales, easque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut contortentur sanguis & viscera. Quod *Vinum Hispanicum* vel solum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis est, modò mandè & serò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur. Cùm verò quæ exterius admoventur, tenera *Infantium* corpora facile penetrent, proindeque sanguinem ipsum qualicunque virtute suâ penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus* qui ventrem eorum occupant, sive *Scrophulis*, sive *Rachitidi* *veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti quæ sanguinem ac viscera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut *R. Fol. Absinth. vulg. Centuar. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. Aur. Serpill. Mentb. Salvia, Ruta, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. Conval. (omnium rec. collectorum & incisorum) an. m. j. Axungia præcime ℥ iiii. sevi ovini, & vini Clareti an. ℥ ij. Macerentur in ollâ fictili super cineres calidos per horas 12. Deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, & postea colentur, ut fiat unguentum; quo venter ac *Hypochondria* illinantur mane & serò per 30 vel 40 dies continuas, uti etiam *Axillæ* utraque. Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quòd in tumoribus istis qui ventres *Infantium* post longas *Intermittentes Febres* olim infestarent, *veræ* *Rachitidi* non multùm abludentes repetita *Cathartica* omnino videretur indicari; cùm ante usum *Corticis Peruviani* istæ *Febrës* in diuturnitatem longam*



se extenderent, ac proinde sedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum causam, quæ ideo non nisi purgatione repetita abigi poterat: Attamen in *Rachitide* verâ Cathartica locum non habent, nisi ut semel vel bis ad plurimum æger purgandus antequam usum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modò dictum; vel, si fieri possit, pro potu omni bibat Cerevisiam in quâ quantitas sufficiens herbarum prædictarum, vel earum saltem aliquammultarum, unâ in dolio inclusa fuerit. Denique hoc quòd innui diligenter advertendum volo, cum non paucos Infantes atque pueros à Catharticis sæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo primum me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deinde longè verisimilius esse eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unâ cum istis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adstrictiones insolitas, & Viscerum torsiones contractionesque afferunt; quâ quidem compressione, Chalybis particule viscerum tunicis impactæ in iisdem penitus defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hysterica* in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem si in formâ solidâ fuerint deglutitæ à minùs fastidiosis, potentius longè spiritus in officio & loco suo retinebunt, quàm si in liquidâ hauriantur, hoc est, sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutius sapore sua afficit, & corpus inficit penitus.

In summâ, Indicationibus, quas suprà attigi, universis satisfactorius, paucula hæc & vulgaria præscribere



soleo; quæ licet nihil magnifici præ se ferant ut plurimum tamen id præstant quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥ viij.

℞ Galban. in tincturâ Castor. solut. ℥ colat. ℥ iii. Tacamahac. ℥ ii. f. Emplast. Umbilico admovendum.

Sequenti manè aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℞ Pilul. Coch. maj. ℥ ij. Castor. pul. gr. ij. Balsam. Peruv. gutt. iv. f. Pilulæ n. iv. Cap. horâ quintâ matutinâ superdormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vi-ces, idque singulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.

℞ Aq. Ceras. nigr. Rutæ, ℥ Brion. comp. an. ℥ iij. Castor. in nodulo ligat. ℥ in vitro suspens. ℥ ℔. Sacchar. Cry- stall. q. s. f. Fulapium, de quo capiat cochlearia iv vel v. in omni languore; instillando prima dosi, modo paroxys- mus urgeat, spir. C. C. gutt. xx.

Post Pilulas purgantes modo suprâ descripto sumptas, utatur & sequentibus.

℞ Limatur. Chalyb. gr. viij. cum s. q. extracti Absynth. f. Pilulæ n. ij. sumat summo manè, repetanturque horâ quintâ pomeridianâ, per dies xxx. superbibendo haustum Vini Absinthitis.

Vel pro usu quotidiano, ℞ Limatur. Chalyb. ℥ ex- tract. Absynth. an. ℥ iij. ms. asservetur pro usu. Capiat. iisdem temporibus gr. xvj. vel ℥j. in pilulas tres redact.

Vel si forma boli magis arrideat, ℞ Conserv. Absynth. Roman. ℥ conserv. flaved. Aurantior. an. ℥ j. Angelic. condit. Nucis mescbat. condit. ℥ Theriac. Andromach. an. ℥ ℔. Zinzib. cindit. ℥ ij. cum s. q. syr. Aurantior. f. E- lectuarium. ℞ Electuarii præscript. ℥ i ℔. Limaturæ Chalybis probè triti gr. viij. cum s. q. syr. Aurantior. f. bo- lus, sumendus manè, ℥ horâ quintâ pomeridianâ, super- bibendo haustum vini Absinthitis.

℞ Myrrh. elect. ℥ Galban. an. ℥ i ℔. Castor. gr. xv. cum s. q. Balsami Peruv. f. Pilulæ, è singulis Drachmis xii. sumat iij. singulis noctibus, superbibendo Aq. Brion. comp. Cochlear. iij. vel iv. per totum decursum hujus pro- cessus.



Sin autem Pilulæ ultimò præscriptæ ventrem move-  
rint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur præ  
*Gummi* quæ insunt quandoque fit, tum sequentes sub-  
stituuntur.

℞ *Castor.* 3 j. *sal. succini violatil.* 3 ℥. cum s. q. ex-  
tract. *Rutæ f. Pilulæ exiguae numero xxiv. cap. iij. singulis*  
*noctibus.*

Hic autem observandum, quòd *Chalybeata* in qua-  
cunque forma aut dosi exhibeantur, fœminis quando-  
que magnas tum animi tum corporis perturbationes in-  
ducant, idque non solum primis diebus (quod ferè om-  
nibus solenne est) sed etiam per totum tempus quo il-  
lis utuntur; in hoc casu non statim Chalybis usus  
dictis temporibus interrumpendus, sed, quò melius e-  
undem ferre poterint, *laudanum* aquâ aliquâ hystericâ  
mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinan-  
dum.

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro  
introsumpto transigi posse videatur, (in minore sc. mor-  
bo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum sol-  
vere ad dies tres quatuorve, ut supra diximus: Dein  
*Pilulas Hystericas* alterantes præmemoratas manè & serò  
per x dies capiendas imperare. Quæ quidem metho-  
dus in affectu leviori rarò à scopo aberrat. Imò Pi-  
lulæ istæ solæ, vel omisiss Phlebotomiâ & Catharsi, sæ-  
pe magnos effectus edunt.

Serò interim animadvertendum est, nonnullas fœmi-  
nas *Idiosyncrasia* quadam, ab *Hystericis* illis medicamen-  
tis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen  
afferunt & solatium) ita penitus abhorrere, ut non so-  
lùm non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu  
lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista:  
*Φύσεως ἢ ἀντιπρᾶτῆσις*, ut divinus Senex, *κερὲς πάντα*.  
*Invitâ Minervâ* nihil quicquam molendum.

Quæ quidem *Idiosyncrasia* adedò insignis ac frequens  
est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrim-  
men vitæ conjici possint; idque non solum quoad Hy-  
sterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus im-  
præsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ  
non-



nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi de Meconio* usum ferre non possunt, utpote à quo *Verrigines*, *Vomituritiones*, & id genus symptomata ad affectus *Hystericos* pertinentia, accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprime conveniat. Quod & dum hæc scriberem in *Adolescentulâ Nobili* observavi, cui *Variolis* laboranti cum sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata prius memoratâ singulâ exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cum in posterum *Laudano* uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, & quod non minus læti ominis erat, *anxietas* ista, cum inquietudine quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi *paroxysmus Variolarum* solet esse) prorsus tolleretur, quoties *Paregoricum* hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hystericus Affectus* quoad plurimum sanatur, ut & pleræque mulierum, quas appellant, *obstructiones*, at præ cæteris *Chlorosis* seu pallidi virginum colores, uti etiam mensium suppressiones qualescunque. At tamen si sanguis usque aded effœtus fuerit, tantaque proinde spirituum *æraxiâ*, ut *Chalybs* præscriptâ methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aque Minerales* aliquæ *Ferri* minerâ saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigenses* aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus *Chalybeata*, tum ob insignem quantitatem quâ hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimius sanguini permiscetur, & potentius morbos expugnat, quàm *Ferrum* quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt *Cinifiones* imprudentiores.

Hoc autem præ cæteris inter bibendum observandum; si ægritudo quævis ad symptomata affectionis hystericæ referenda accidat, hoc in casu per diem unum alterumve æger aquis abstat donec symptoma illud transitum Aquarum aliâs impediturum, penitus abeat. Etenim tametsi hæc *Aquæ* humoribus agitandis ac proinde spiritibus confusio inducendæ minùs aptæ natæ sint,



sint, quàm Cathartica vel lenissima ex Officinis deprompta, aliquantulum tamen idem præstant, quatenus sc. diureticæ sunt; ut taceam quòd sæpe etiam ventrem movent. Quod si ipsæ Aquæ humores ac spiritus exagitando turbandoque aditum sibi met ipsis præcludant quo minùs facillè transeant, videant illi quàm importunè agunt qui medicamenta purgativa per harum usum imperant, semel aut bis in septimana assumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipsis Aquis immiscenda præcipiunt; Unde fit tam in his quàm in aliis aquis mineralibus ut non solum non promptius, sed & planè tardius ac difficiliùs eadem operentur.

Hic mihi non reticendum, quòd tamen si his Aquis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur (quod idem planè est ac si *ferrum liquidum* supponamus) nullus tamen dubito quin eadem nonnisi simplices aquæ extant virtute mineræ per quam transeunt imprægnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquido constabit, si aquæ communis congiis aliquot satis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet aquam hanc cui pulvis *Gal-larum, fol. Tea*, vel similia fuerint immista, eodem planè colore infici, ac si aqua esset fontis Mineralis. Neque sanè diversos effectus hæ aquæ sive artificiales sive inartificiales (utrum enim mavult quis appellet) epotæ edent, modò tempore æstivo, atque aere salubri assumantur.

Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adjuvandæ sunt *aquæ calidæ Sulphureæ* quales sunt nostræ *Bathonienses*; atque æger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die *Balneum* ingrediatur, & postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his quàm aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulò notandum, quòd in earum usu eousque ægro persistendum, donec non tantùm levamen aliquale sentiat, sed, quo minùs symptomata omnia brevi postliminiò revertant, donec omnino convalescat.

*Theriace*



*Theriaca Andromachi*, vel sola, si crebrò diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à caloribus & Concoctionis sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quæ hactenus nobis innòtuere, utur à plerisque fastidiatur, quòd & pervulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

*Vina Hispanica Gentianâ, Angelicâ, Absinthio, Centauryo, Corticum Aurantium flavedine*, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hispanici simplicis* liberalior haustus, horâ somni quot noctibus, meo suasu propinatus Hystericis nonnullis perquàm salutaris fuit, cum ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque aded fœminæ è Cachecticis vividæ simul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandasque vires in sanguine & spiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & serò* ad septimanas aliquot deglutitum, sanam firmamque corporis crasin (tam Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hystericis* Fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectâque jam quasi corporis œconomiâ) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere feliciter succedit, quàm in illo quo *Spasmi* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos & plusquàm muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen consitendum est, quòd hoc medicamentum non ita certò crebròque huic malo succurrat, ac *Febris Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præster, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen quibus haud minùs jam displicet, quòd tam certò subitoque morbos expugnet, quàm olim displicebat, quòd non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiàm præstantissi-

ma



ma quæque ac *σπασιλώτατα* Remedia semper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium Lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exindè dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi; pro gradu sc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quæ verò ex remediis suprà recensitis minùs conveniant, quod temperamento bilioso ac tenui præditis sæpè accidit, tunc *Dieta Lactea* possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus spreverant eluserantque tandem Lacte solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ ea specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multùm assueverant hæ Fœminæ, dolore recrudescente ut primùm emarcuerit Anodynæ virtus. Id verò in hac Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cum Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus usu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorre illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cum simplex omnino nutrimentum suppeditet, naturæ minùs in coquendo negotium faceffere, sc. cùs ac solent cibi ac liquores magis compositi quòdque perfecti. Simam illam Concoctionem æqualis sanguinis spirituumque crasis necessariò sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas, per se considerata, sed eorundem debilitas ad sanguinis statum comparatorum, *ἀταξίας*, quam patiuntur, causa sit. Fieri enim potest, ut infanti spiritus satis firmi robustique sint pro sanguinis ratione, qui tamen debitam ad sanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cum ex jugi Lactis usu & Dietâ, quantumvis illa sit cruda atque invalida, sanguis mollior & tenerior evadat, si spiritus ab eo nati sanguini pares tantùm sint, satis bene se res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda superare posse, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempè tum in ventricu-



lo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisque minùs sufficiat.

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hæcenus innotueret, adeò impensè sanguinem spiritusque fovet firmatque, ac diu multumque singulis ferè diebus *equo vobis*. Cum enim in hæc Gymnasticæ specie impetus ferè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa Excretoria (quotquot sæculentiis, in sanguinis malsâ stabulantibus, educendis à naturâ instituuntur) sita sint; Quæ tanta functionum perversio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi potest, cui tot succussionum millia eodem die ingeminata idque sub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò effervescat? Quæ verò si ve præternaturalis substantia, si ve succus depravatus in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non hoc corporis exercitio, vel in statum naturæ consentaneum perducatur, vel quaquaversum dissipetur elimineturque? Quid quòd sanguis perpetuo hoc motu indefinentur exagitatus ac permixtus quasi renovatur ac vigescit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ desidi atque imbelli assueris, minùs accommoda sit, utpote quæ à motu maximè in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidem in *Sacris Antistes*, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantiùs incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei est atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutiùs laceffente, omnia Corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus subversæ. Medicamentorum Chalybeatorum rædium plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Cathar- si sæpe reperitâ, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantùm non fractus, Diarrhœâ Colliquativâ (quæ in Tabæ, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet) demùm corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi



reputavi Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cum tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprà memoratas ut statim se Equo vehendum curandumque traderet, modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi iudicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatio gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiusculum negotii alicujus gratiâ susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incescit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longè melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu pendè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat; quo temporis spatio plura Miliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus. Neque magis Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus, quàm Tabidis Phthificisque, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrans, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cum certò sciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in Tabæ tantùm non deploratâ, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat Diarrhœa ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit & audiat, utpote quâ intereunt duo ferè Trientes eorum quos morbi *Chronici* jugulant, hoc tamen sanctè assero, quòd neque *Mercurius* in *Lus Venereâ*, neque *Cortex*



*rex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficaciores extent, quàm in *Phthisi* curandâ *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina lecti probè fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quòd vitæ *ἀκμὴν* prætergressis multo diutius in hoc exercitio persistendum, quàm infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experienciâ, quæ vix me fefellit unquam, dedici: Et licèt equo vehi *Phthificis* præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sanè effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar. Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debellior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantum locum habet. Quoties verò Paroxysmus invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia Hysterica ista confugiendum est quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt *Asafœtida*, *Galbanum* *Castoreum*, *Spiritus salis Armoniaci*, & quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hic enim quod res est dicam. Quæcunque fuerint ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putrido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C. C.* *Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Ossium* ac *similium*, inde præcipuas suas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, *Empyreuma* contrahant tetrum ac malè olens, quasi essentia eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à *Corio*, *Pennis*, & id genus *Animalium* partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune, singulæ *Animalium* substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatus eliciatur, ac *Organis* excipiat, condensatus is in liquores istos abit ac convertitur, qui *Spirituum Volatilium* nomine insigniuntur, qui-



quique facultates eas facile reportant quæ subjectis suis haud primitus inerant : utpote qui Ignis solummodò Creaturæ existunt, & singuli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciscuntur, ex quâcunque demum substantiâ (modò Animalis ea sit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est ; quòd si paroxysmum comiteretur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitus enormior, aut etiam Diarrhœa, tunc præter Hysterica jam laudata, Laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primum, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis proprio habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus ; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experienciâ edocti sumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissâ evacuatione debitâ, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus auctâ ; ita ut nul'ò modo jam à Laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestionem vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantiâ Anodynâ debere præmitti : v. gr. Vitisaginibus & fœminis in quibus sanguis prædominatur,



Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujusmodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minùs, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive Theriacæ Andromachi, sive Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jam pridem vomuerit, antequam accerferetur Medicus, & metus sit ne si Emeticis ulteriùs sollicitetur, in furorem agantur spiritus & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu Laudanum sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quodd cum semel post evacuationes justas & necessarias, Laudano uti cœperimus, eâ dosi, atque illâ roties repetitâ sumendum est istud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut quid prior præstiterit antè noscamus, quàm alteram reperamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem postliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, suprà memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam & sæpissimè repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per cœsophagum, quàm opis aliquid afferer



afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potissimum solidâ; aut si in liquidâ detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, & præ materiæ inopiâ ab illo sursum evehi nequeat. v. gr. Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut similis. Monenda interim est ægra ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim quantum fieri potest immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocat, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante & quasi perdomitâ Vomitione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & serò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhœam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni symptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cum aliorum persæpe morborum speciem præ se ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuscumque symptomaticis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam. V. gr. in istâ Hystericæ Affectionis specie jam descriptâ quæ Paroxysmum Nephriticum imitatur, quis non videt quantâ sit paritas morbi utriusque & similitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen à causis ita ab invicem variantibus pendeant, & jam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrâ? Si enim sive Calculus, sive Arenulæ Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælargâ & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus est, Enematis Emollientibus sæpenumerò repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata



à Calculo nullatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimia copiâ Renes impetentibus (quo in casu Pægorica tantum indicantur, nec vel Enema è mitioribus, post primas Evacuationes, sine periculo injicitur) in quanto vitæ discrimine versetur infelix ista de cuius jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de affectu illo Hysterico qui Colicam Biliosam, vel Iliacam Passionem simulat. Hic ubi pro concessio habeatur Affectum istum (licet indolis omnino sit diversæ, imò contrariæ) Colicam Biliosam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per sedem expulsâ, Medicum incautorem & cogitationibus minùs assuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incrassantium ope humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus: inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad plenioris materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si affectus qui Colica biliosa censetur, re ipsâ Hystericus tantum fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quod post primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit *ataxia* jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendæ dicantur) nihil jam restat nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen as-  
firmo



firmiter Evacuationes sæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepentè in cerebrum factâ, definit in Spasmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi post alias evacuationes diutius repetitas, suadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis quos sæpe æmulantur morbis, Diagnosi errante putentur oriri.

Hic non est reticendum, quòd præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxia de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minùs funesto dictis Affectibus mutantur eâ tempestate, quâ hic morbus, licet suâ naturâ non sit lethalis, tamen vi malorum ἐπινοουμένων ac subsequen-  
tium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia fœliciter & secundum naturam cedunt: Obstetrix, sive rudis & imperita, sive jaſtabunda, & quàm præclarè suo illa munere functa sit, palam ostentans, suadet ut Puerpera paucis à partu diebus furgat, & se à lecto aliquandiu abstineat; hæc morem gerens, statim à primo corporis motu Affectione Hystericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugescit, Lochia primum imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem præmaturam longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phrenesi laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita spasmos primum, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in Febrem incidunt, quæ vel in earum, quæ tum gra-  
fiantur,



fantur, Epidemicarum castra transiit, vel ab eâ solâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modestè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui necessariae eam defecerint, vel ex doloribus partem laboriosiore comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citius lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hysterici, à quibus cum sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilem symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quæ me audiunt ubique Author sum, ut ad diem saltem Decimum usque in lecto se contineant, si modò naturâ paulo debiliores sint, præcipuè si Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista, quâ in lecto fruuntur, quies, à malis jam toties commemoratis eas immunes præstat, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fractosque; quinimò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis tempore mulier congefferat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admissio hoc errore quodvis è dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, & ut Lochia rursus fluant, quandoquidem eorundem suppressio horum symptomatum causa sit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinacius insistendum, sed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, religiosè ab iisdem temperandum est; cum neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas & ferè prostratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm Lochia jam suppressa constar, è re fuerit foeminam è vestigio lecto addicere, mox Emplastrum Hystericum umbili-



co admove, atque quamprimùm *Electuarium* sequens propinandum imperare. Ut *R̄ Conserv. absynth. Roman.* *℞ ruta an. ℥ j. trochisc. è myrrha ℥ ij. castor. croci Angl. sal. volatil. salis Armoniaci, ℞ assæ fætida an. ℥ ss. cum s. q. syr. de 5. radicibus f. Electuarium.* Cap. ad magnitudinem nucis moschatae majoris tertiâ quâque horâ, superbibendo seq. *Fulapii cochl. iiij. vel v. R̄ aq. ruta, bryon. com. an. ℥ iij. sacchari Cand. q. s. ms. f. Fulap.* Atque hæc, si statim à primo suppressionis indicio exhibeantur, hoc malum plerunque devincunt. Sin autem dictis Remediis eousque continuatis donec tota quantitas assumpta fuerit, *Lochia* adhuc supprimantur, hoc in casu *Laudanum*, unâ saltem vice, rentandum. Hic *Laudanum*, quantumlibet suapte indole astringat, cum tamen spirituum perturbationem, à quâ solennis *Lochiorum* evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimùm juvare, & *Emmenagogis* nihil proficientibus, *Lochiorum* fluxum postliminiò revocare possit. Commodissimè verò *Narcotica* unâ cum *Hystericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ xiv. in Aquâ Bryoniæ compositâ; vel Laudani in formâ solidâ granum unum semis cum scrupulo dimidio Assæ Fætida in Pilulas duas redactum.* Sedulo interim animadvertendum est, quòd si telo hoc semel missò scopum non attingamus, nec sequantur *Lochia*, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hic *Paregoricum*, *Lochia* ita potenter sistet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Verum enim verò si & hoc minùs succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud præstiterit) ad medicamenta iterum *Ἐμμηναγωγὰ* *Hystericis* permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lacte saccharato* injectionem. Verùm quod de *Opio* suprâ, hic de *Enematis* dicendum est; nisi enim primò injectum *Lochia* educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum; cum unum humores leniter sollicitando, ut fluant *Lochia* efficere possit, plura verò eadem aliò divertant.



His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium; temporis *συμμάχια* præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & si ægra *Vicesimum diem* superaverit jam ferè in vado est. Etenim cum à morbo, quisquis is fuerint, jam diuturniori fœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptissima videbitur isto malo averuncando quod à Lochiorum suppressione accreverat: quando remedia obstinatiùs ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum ipsum morbum, tum etiam spirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere possint, quod sedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat huic: ex modò dictâ occasione statim à partu paroxysmis Hystericis affectæ, Lochia penitus defacerant. Conabar medicamentis suprà memoratis eadem proritare; at frustra, Affectione Hystericâ vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cum ita demum eam salvam fore præviderem si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridè fuerat,prehendi: Post hunc melierculæ adstantes, quas hætenus à noxa illi sub officii specie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine marâ sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo factò, Paroxysmi Hysterici adedò invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu postea, arumnarum requies, Mors.



Et si fas mihi sit liberè quæ sentio effari; jamdiu in eâ Hæresi fui ut arbitrarer me, non tantum in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hac illâve, quâ uti placet, methodo certò insecuturam polliceri nequeam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejus habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ assequi possum. Cum si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficacîâ nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facîle geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodât, certissimè tamen sum morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret: at proinde dies qualibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certius morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm veleamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cum verò *Affectu Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam, hîc recensere liber, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosioremaximè



maximè infestat, & longâ symptomatum hystericorum catervâ stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solùm ingruit ac urget, ita etiam brevî se proripere solet. Etenim si victus paulò incrassans, instituatur facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag.* & *vini rubri an. ℥ j.* Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchari albis. Cujus, cum frigescat, capiat. ℥ ss. bis vel ter in die. Interim *Fulapium* aliquod *Hystericum*, at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur. *℞ Galbani & assæ fetid. an. ʒ ii. Castor. ʒ iiss. sal. succini volatilis ʒ ss. ms. f. nodulus.* Vel *℞ spir. salis Armoniac ʒ ij.* quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licet idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulo ante tempus illud quo sponte suâ omnino menses cessaturi, sæpius invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modo temporius fluere inceperant, circa autem 50. si seriùs in vita priùs prorumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar *Candelæ* jam fere absumptæ deflagratæque, quæ subitò flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem qui continuo excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hic licet *Hystericâ* tam interna quàm externa obiter usurpanda (fortiora devitanda ne fluxum ulteriùs ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in mensuris cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ʒ viij. Seq. manè exhibeatur potio purgativa communis, quæ repetenda est tertiâ quâque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio ʒ j.*

℞ Con-



℞ Conserv. rosar. siccar. ℥ ij. trochisc. de terrâ Lemn. ℥ iij. Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an. ℥ ij. lapid. hematit. sang. dracon. & bol. Armen. an. ℥ j. cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. mane & quintâ pomerid. superbibendo seq. Fulapii Cochl. vj.

℞ Aq. germin. quercus & plantag. an. ℥ iij. aq. Cinnamonom. bord. & syr. de rosis siccis an ℥ j. spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.

℞ Fol. plantag. & utrice an. q. s. contundantur simul mortario marmor. & succus exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl. vj. frigide ter vel quater in die. Post primam purgationem applicetur Emplastr. seq. regioni lumborum. ℞ Emplastr. Diapalm. & ad Herniam. an. part. equal. ms. extendatur super Alutam. & f. Emplastr.

Diæta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quoddè re erit semel vel bis in die Vini Clareti haustulum. Ægræ indulgere, quod etsi minùs conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus ut foeminis hoc modo affectis apprimè proficua sit, ita eadem iis, quibus Abortûs periculum imminet, non minùs confert. Atque Cathartica & Succi hîc omittantur.

Est & alia, etsi minùs frequens, affectuum hysterorum causa. Nempè post partum laboriosiore Uteri procedentia, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quæ tamen citò ac facile hoc modo sanatur. ℞ Cort. quercus ℥ ij. Coq. aq. font. lb iij. ad lb ij. sub finem addendo Cort. granator. contus. ℥ j. rosar. rubr. flor. granator. an. M. ij. deinde adde Vini rubri lb ss. Colatura sit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti



*parti affecta admoveatur manè horis duabus antequam electio assurgat, & nocte post decubitum donec symptomata penitus evanuerint. Sed de his plus satis.*

Habes tandem, Humanissimè Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccaverim, ista minùs quàm oportuit accurate describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eò animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd astra nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti, quos eâ mentis præstantiâ naturâ effinxit ut grati esse nôrint, perpauci sunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili*. Quo non obstante pergo adhuc, imò & pergam, in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviorē aut bullâ, atque umbrâ insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruuntur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiores quotidie quæstum facere, & majorem Auri Argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospiciunt; &, si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non est capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non



non eum sibi vitæ scopum proponunt ut profint quamplurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro sagaci & eruditissimo Domino D. Kendrick, tibi mihi que amicissimo; utpote cui debeam quodd tuum in me ita propensum animum resciverim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

*Tibi Devinctissimus, Tuique  
semper Studiosissimus,*

Londini  
Jan. 20. 168 $\frac{1}{2}$ .

THO. SYDENHAM.

---

F I N I S.







TRACTATUS

DE

Podagra

ET

HYDROPE.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed  
inveniendum, quid Natura faciat, aut  
ferat. *Bacon.*

LONDINI, 1705.



TRACTATUS

DE

Podagra

ET

HYDROPE

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

Non fufpendium, aut excoꝑitandum, fed  
inveſtigandum, quid Natura faciat, aut  
fecerit. Bacon.

LONDINI, 1705.



Doctissimo Viro

THOMÆ SHORT, M. D.

Coll. Med. Lond. Soc.

**E**N tibi, Humanissime Vir, Tractatulum  
de Podagrâ & Hydrope, loco spissioris  
voluminis quod animo destinaveram;  
Historiam intelligo Morborum Chronicorum, e-  
orum maximè circa quos mea Praxis potissi-  
mùm versata est. Cùm verò omnem cogitandi  
vim atque omnes nervos his rebus plùs satìs  
intendendo, atrociorè podagræ paroxysmum  
mihi accersiverim quàm quo aliàs, ut puto, fu-  
eram mulctandus; res ipsa monebat ut has  
lucubrationes vel invitus ponerem, & mihi  
tandem ipse consulerem, hos tantùm morbos  
duos quadantenùs expedivisse contentus.  
Quoties enim ad hæc studia me recipiebam, to-  
tiès & Podagra recurrebat. Hoc itaque ope-  
ris, quale quale demùm id est, accipere dig-  
neris, quod Tibi duabus potissimùm de causis  
dicandum censeo. Primùm quòd earum, quas  
jam olim in publicum dedi, Observationum, à  
quibusdam despectarum, utilitatem aliquam,  
non tantùm me coram atque in os, sed etiam  
coram aliis agnoscere atque asserere nullus du-  
bitaveris.



bitaveris. Deindè quòd ex aliqua consuetudine quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quòdque tametsi doctrinà omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potiùs subtilitates determinaverit quæ è praxi nascuntur, quàm ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quàm Sapientum res seriæ ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis disterminantur: Et fortassè (nisi me fallit observatio mea) perrarò in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versùs omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quæ heic disserui neque tibi cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multùm alios morabor, qui nullà alià de causà mihi insensissimi sunt, nisi quòd aliter tam de ipsis morbis quàm de eorum Curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ità non fieret penes me nullo modo fuit, quando sic à naturà factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam; neque  
tàn



tam quæram, an alii eadem mecum asserant, quàm utrum quæ ego trado cum veritate consentiant: utpotè qui rumores & vulgi plausum haud magni faciam. Et sanè quid tanti est, si officio Civis Boni strenuè perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamèn exinde gloriam reportem? Cùm, si rem rectè perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si Non-enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quàm ego jam queam concipere qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia ac vicissitudine. At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovendâ & morborum & eorundem Curationum scientiâ aliquantulum promeritus fuerim, haud diù istâ laude fruar: Atque è diverso, si cui minùs placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio sanitatis meæ ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò vel in hoc Tractatulo quem jam edo, cùm manus tremula calamus

rege-



regere nequiret, operam mihi commodatam  
 ab Amicissimo viro D. Johanne Drake, Bac-  
 calaureo in Medicina ex Æde Christi apud  
 Cantabrigienses, gradus agnoscere debeo:  
 Quem quidem virum & nativus morum Can-  
 dor & vitæ Integritas amicum perquam ex-  
 optabilem; Animi verò dotes tam à natura  
 subministratæ, quàm studio excultæ Humano  
 generi utilem admodum reddent & benefi-  
 cum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam  
 ita probè callet. De cætero rogandus es, Vir  
 Spectatissime, ut huic meo in te officio, si per-  
 molestior fuerim, veniam concedas: quod ta-  
 men non aliunde nasci existimes velim, quàm  
 ex illo honore & obsequio quibus te meritò  
 atque ex animo prosequitur

Tibi addictissimus

Londini  
 Maii 21. 1683.

Tuique observantissimus

THO. SYDENHAM.

DE



# DE PODAGRA.

**P**ROCULdubiò æstimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam *δυσνόητον*, ac ferè incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardissimi ac prorsùs hebetis, cùm meæ tam de ipso morbo, quàm de ejus curatione observationes ità parùm votis respondeant. Utut tamèn se res habeat, ego bonâ saltèm fide tradam quæ hætenùs rescivi omnia; difficultates salebrásque, sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum spectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandásque relinquens.

*Podagra* eos plerunque senes invadit, qui postquam meliores vitæ dies molliùs ac delicaciùs transegerint, Epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosus liberaliùs indulgentes, tandèm ob pigritiam ætatis ingravescens semper comitem, ea corporis exercitia penitùs omisere, quibus juvenes assueverant. Ad hæc, isti, qui huic morbo sunt obnoxii, Crania habent grandiuscula, Habitu corporis ut plurimùm sunt pleniori, humido, & laxo; & Constitutionem habent omnes luxuriantem virosamque, ditissima atque optima vitæ stamina.

Non quòd *Podagra* eos solùm adoriatur, qui crasso & corpulento habitu donantur, cùm aliquando etiam, etsi rariùs, graciles ac macilentos invadat: neque quòd hic morbus in omnibus senium præstoleretur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties scilicet infœlicia morbi semina à parentibus, quasi ex traduce acceperint; vel si hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturiùs indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus uteban-



tur; edaciores insuper fuerint & liquores spirituosos immoderatiùs hauserint, postea derepentè ad liquores tenues & refrigerantes se contulerint.

Si quem non nisi jam senio confectum primùm adoriatur, nunquam postea vel tam statas habet periodos, vel tam immaniter sævit, quàm si juniorem occupaverit; tùm quod vita ut plurimùm elabitur antequam morbus naturalibus Symptomatis stipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tùm etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ità jugiter, nec vehementer in Articulos displodi potest. At si quem maturiùs lacefat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec eum ità malè tractet, sed incertâ periodo pro datâ ansâ ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nullâ methodo invadens recedensque; sensim tamèn castra metatur, legem sibi ponens, typumque præformans, tam quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxysmi durationem: ad hæc, ferociùs quàm primo insultu debacchatur.

De hoc morbo dùm ità regulam typumque servat, libet primò differere: postea de ejusdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quotiès scilicet vel præpostero inidoneorum Medicamentorum usu, de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem & languorem, ad propria & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè & nullâ ferè præsentione antecedente ingruit, nisi quòd ventriculi cruditate atque ἀπεψία ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentiâ quasi ventosâ & gravitate, quæ indies augetur donèc tandem detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor & quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμωδῆς, tùm etiam pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamèn naturalis. Sanus lecto somnòque committitur, Horâ verò secundâ post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimùm occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert



refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantum non frigidaë partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remissior gradatim intenditur, (& pari passu Rigor atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donèc tandem sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum Tarfi & Metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbellè accommodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram & coarctationem exprimens: adhæc, ità vivum exquisitumque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat. Atque hinc fit ut nox non tantum in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequietâ partis affectæ hæc illâc rotatione, & mutatione sitûs quasi perpetuâ. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quæ semper Paroxysmum, maximè verò accedentem, comitatur, quàm torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, sitûs tum ipsius corporis, tum membri affecti mutatione assiduâ, doloris sedationem incassum exambiunt: quæ tamèn non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet Nycthemeri spatio à primò appulsu Paroxysmi) quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem & distillationem aliqualem, subito à dolore respirat; licèt hanc ille liberationem isti membri affecti posituræ, quâ postremò usus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni dolore perfusus somno concedit; à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recentè occupatam cernit; cum solum antehâc (quod in omnibus Podagricorum Paroxysmis solenne est) insignior intumescencia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequentè die, fortè etiam ad biduum triduûmve, si materia Podagræ generandæ apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs die jam advesperascente, le-



vatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit, vel si prior iste jam dolore defierit, debilitas quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus quam integrâ sanitate isti pedi statim restitutus perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hîc excitat Tragedias quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementiâ fatigat: sed ut plurimum pedes successivè, uti diximus, aggreditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur Paroxyismi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem; hoc tamèn ubique servant, quòd dolor noctu recrudescat, manè verò remittatur. Atque ex serie horum *Paroxysmulorum* (sit verbo venia) constat Paroxysmus qui dicitur Podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate. Neque enim censendum est quoties quis cum hoc morbo ad menses duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxysmum fuisse, sed seriem potius & catenam Paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materiâ peccante prorsus absumptâ æger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, & iis quos Podagra rariùs invisit, diebus sæpe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis quos sæpiùs afflixit, duobus mensibus; iis verò qui vel annis, vel diuturniore morbi morâ fractiores jam sunt, non priùs valedicit quàm ætas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum nisi tertiam Potulentorum quæ assumpsit partem per Vesicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies constipata est. Appetitûs prostratio, Rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas & molesta sensatio integrum



grum Paroxysmum comitantur. Recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto Veneno desquamantur. Morbo jam discusso, ægri tum *ἐνέργειαν*, tum Appetitus redeunt pro ratâ doloris quo sæviebat Paroxysmus nuper elapsus, & in eâdem proportionem servatâ vel acceleratur vel differtur sequens Paroxysmus. Nam si hic ultimus ægrum pessimè multaverit, sequens Paroxysmus non nisi anno ad idem punctum revertente denuò accedet.

Atque hoc se habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriisque se ostendens. Cum verò vel ab indebitâ medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est natura eidem, methodo consuetâ, eliminando, Phænomena multùm sunt diversa à jam descriptis. Nam cum hætenus dolor pedibus tantùm fuerit infestus, (qui peccantis materiæ sedes sunt genuina, quæ cum alias quaslibet partes occupat certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliisque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos distorquens, fasciculo *radicum Pastinacæ* similes eos reddit, motu paulatim privans, tandèmq; concreciones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipsamque cutem destruens, nudos *tophas*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, aciculâ eruendos, exhibet conspectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem subalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem, quæ sensim inflammatur cum rubore. Est ubi Femur occupans sensum exhibet quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quasi clavo transacto lectulò affixum nè latum pilum à loco in quo est se queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita



familiarem, vel urgente necessario aliquo vitæ officio, æger aliorum operâ est movendus, omni cautelâ opus est nè fortè vel minima motûs contrarietas dolorem accersat, qui eo tantùm nomine potest tolerari quòd confestim evanescat. Quæ quidem corporis latio ita cautè & delicatè peraganda, haud exigua pars est ærumnarum quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxysmum extenditur, si modò pars affecta omnino quiescat.

Cùm Podagra antehac non nisi exeunte hyeme sole-  
ret invadere, post duos trésvé menses pro more recessura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus mensibus calidioribus atque æstivis. Et quod insuper est observandum, quemadmodum *Paroxysmus* major sive *Generalis* jam protractior quàm olim fuerat, inveniatur, ità etiam *Paroxysmi* isti *particulares* ex quibus Generalior componitur, singuli diutius sæviunt: cùm enim antehac particulares isti non ultra unum alterúmve diem excruciant; jam ubicunque sedem figant, maximè si pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum castra movent: Primo ad hæc, aut secundo post appulsum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque simul omnimodam Appetitûs prostrationem.

Postremò, cùm antequam malum usque adeò incruduerat, æger non solùm longioribus frueretur Paroxysmorum intervallis, sed etiam durante istâ intermissione rectè valeret tam artubus quàm reliquo corpore, facultatibus singulis naturalibus officio suo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undiquaque contractos atque impeditos, ità ut quamlibet stare possit, fortè etiam aliquantisper procedere, gressu tamen ita claudicante ac permolesto prorepat, ut etiam cùm ambulet quiescere videatur: & si ultra vires ambulare perstiterit quo pedibus rectiùs valeat, quanto magis ipsos ambulando confirmat & dolori excipiendo minùs obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè dissipatus, visceribus periculosius imminet, cùm in pedes ità liberè nequeat effundi; qui hoc



hoc morbi tempore vix unquam doloris sunt expertes, sed sensatione aliquâ plus minûsve molestâ perpetuò tentantur.

Quinetiam multis aliis symptomatis infestatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroso cibi jam manducati & in Ventriculo putrescentis gustum referente, quoties vel aliquid è Dyspeptis assumpserit, vel eam tantum cibi quantitatem quæ sano comperit. Appetitus languet uti & totum corpus præ inopiâ spirituum. Denique ideo tantum vivit ut calamitosus sit & miser, non ut vitæ dulcedine vel minimùm fruatur. Urina, quam priùs coloratiorem, maximè in Paroxysmis & in pauca quantitate solebat reddere, jam illam tam colore imitatur quàm copiâ quæ in *Diabete* excernitur. Dorsum aliæque partes molestè pruriunt maximè sub horam somni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmator est, incommodi accidit, quod ab Oscitatione, imprimis verò matutinâ ligamenta ossium Metatarsi vehementer convelluntur, cum sensu quasi coarctationis vel compressionis fortissimæ à manu validâ. Quandoque etiam nullâ Oscitatione præcedente, æger jam se somno committens ictum quasi clavæ Metatarsum confringentis derepente persentiscit, unde cum ejulatu expergitur. Tendines Musculorum quæ tibias suffulciunt subinde spasmo corripuntur ita acri & violento, ut dolor quem excitat, si vel tantisper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

Post multos dirósque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus missionis quam mors jam in propinquo stans mox est datura, Paroxysmi subsequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (naturâ partim ab onere materiæ peccantis oppressâ, partim ob senium, eandem in corporis extremitates jugiter ac strenuè relegare non ampliùs valente) at loco doloris consueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoque etiam propensio ad Diarrhœam superveniunt. Hæc symptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evanescent



quoties articulos dolor fatigat : atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quasi alternatim laceſcente, Paroxyſmus longas moras neſcit. Animadvertendum eſt enim quod ubi quis ad multos annos Podagrâ laboraverit, dolor ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potiùs conficitur quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris quem pati ſolebat cùm viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate quâ interea ſatis commodâ utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariffimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citiùs præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfectæ ; & vice verſâ.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliæque ſymptomata jam deſcripta, huiusce morbi tragœdiam abſolvunt : *Calculus* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo quod æger diù ſupinus recumbat, tum etiam quod ferientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus ; ſive etiam quod *Calculus* ejusdem materiæ morbiſicæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò ſit huius mali origo, nonnunquam ægri animum moeſtiſſima interpellit contemplatio, *Calculi*ſne an *Podagra* immitior ſit. Quandoque etiam *Calculus* lotii per meatus urinarios in *Veficam* tranſitum impediens, ægrum de medio tollit, lentas *Podagræ* moras haud ampliùs expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut nec ſui jam fuerit compos, alienæ opis prorsus indigens ; ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quod durante Paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo uſque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu utro horum æger calamitoſiùs doleat. Non enim rectiùs *Podagræ*, quàm iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt ; cùm mens & ratio uſque adeò ab infirmato



mato corpore enerventur, ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipſi ſibi quàm aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet, ſollicitudinique, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evaneſcente, animus quoque priſtinâ tranquillitate receptâ unâ convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophæ ſemel expediam) viſceribus à Materiæ peccantis incubatu complexuque ita læſis, ut Secretionis organa non ampliùs ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo & fæculentiis refertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur atque rejicitur; tandem inquam *ὁ τρις-ἀδλις* vitam afflictiſſimam & jam diù non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi aliſque, licet tam fortunæ quàm ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ita vixerunt atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum Claſſiumque Duces, Philoſophi, aliſque his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit quàm pauperes, plures ſapientes quàm fatuos; Naturâ quaſi digito monſtrante, quàm parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quàm Partibus non ſtudeat; cùm eos, quibus alicubi deſuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare ſoleat; profuſiorem verò erga alios munificentiam æquâ malorum parte admixtâ diluat & contemperet. Adeò ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri fortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio, fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortasſe apprimè conducit.

Podagra Fœminas perrarè infeſtat, eaſque non niſi jam Vetulas, & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum



bitum æmulantes. Graciliores quæ vel in adolescentia vel constanti ætate symptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipsa vel affectibus Hystericis, vel Rheumatismo quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non satis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagrâ verâ atque genuinâ vexatos hæcenus observavi: Nonnulli tamen mihi noti sunt qui priusquam eam ætatem attigissent, leviculam aliquam quasi velitationem præfenserant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cum iis generandis operam darent. Atque hæc explicat morbi hujus Historia.

Omnes animi nervos variis hujusce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum *Ἀρεΐα* seu labefactæ, tam in partibus quàm succis corporis universis Concoctioni ortum debere existimo. In istis enim qui huic morbo sunt obnoxii, cum jam vel ætate fuerint confecti, vel effrenatâ morum licentiâ senectutem præmaturiùs accersiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratiâ, præpropere nimirumque Veneris usu, insanis improbissimisque laboribus quibus ardentè atque indefessè voluptatibus inserviunt, & his similibus. Accessit etiam sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assueverant, intermissio vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoration, tum partium tonus firmior & constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non ampliùs rectè promoventur; è contra verò, succorum corporis recrementa quæ talium exercitiorum ope priùs excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminum, reconduntur. Nonnunquam & studium seu Meditatio de re quapiam seriâ ac diuturnâ malum auxit, quo scilicet spiritus defæciores & magis volatiles à concoctionum penso quod debuerant absolvere nimirum avocantur. Adde quòd huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere ferè sunt appetentiores, sed & eorum maximè qui difficillimè ventriculo cedunt; quos



quos cum haud parcius devorent quam tum solerent cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingestio ita frequenter (licet id haud raro contigerit) Podagræ viam stravit, ac vesana & immoderatio vini Compositio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, præcipitantur ipsæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copiâ subjugantur dispergunturque. Jam verò cum uno eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis instrumenta sunt) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est ut singulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ita obruantur singula Viscera, unde Spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: Nam si à sola spirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum ferè virosissimos quosque adoriatur, & robustissimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur donec caloris & Spirituum Naturalium defectum sive declinationem, humorum quoque congestio excipiat, à quibus simul junctis Concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porro ut Causarum, quas enumeravimus, singulæ Indigestionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitûs & Musculorum corporis procurandæ non nihil contulerant, unde porta crudis indigestisque humoribus intromittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulantes tam mole quam pravâ diathesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; & cum non amplius à natura regi possint, prorumpunt in speciem, & in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis membranisque ossa contegentibus excitantes; quæ vel à senio, vel luxu atque intemperantiâ labefactata laxatæque faciliè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmum constituit, serius ocysive contingit, prout



prout anſa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod ſpectat: (ut primò quæ ſunt omittenda ſubinnuam) licèt, ſi humores reſpiciamus atque indigeſtionem unde iſti trahunt originem, primâ fronte videri poſſit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum ſuccreſcentium aggeſtio poſſit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales quibus in pleriſque aliis morbis Humoralibus ſatisfaciendum eſt: in Podagra nihilominus Naturæ quaſi prærogativa eſt materiam peccantem ſuo modo exterminare, & in Articulos deponere, per inſenſilem tranſpirationem diſſilandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus cauſam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ-ſectio ſcilicet Cathariſis, ac Diaphoreſis per ſudorem: nulla verò ex his methodus ſcopum attingit unquam.

Imprimis Venæ-ſectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus qui in procinctu ſtant & quaſi deſcenſum mediantes, tum in iſtis qui jamjam Articulos obſiderunt, evacuandis; manifeſtò tamen pugnat cum indicatione illâ quam Cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimitque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum qui timetur, vel ad iſtum qui jam adeſt mitigandum, in iis nempe qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatismo laborantium ſanguinem ut plurimum referat, attamen Venæ-ſectio haud minùs inſigniter in hoc morbo officere ægro, quàm in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Et enim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt nè à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt & ſymptomatis enormioribus ſtipandus, ſanguinis robore & vigore,



vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenuè ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accerfitur, quoties ineunte Paroxysmo vena pertunditur. Si mox à Paroxysmo feriatur vena, ingens periculum est nè natura, dum sanguis adhuc languidior est & nondum pristinas vires à morbo succillas redintegraverit, ejusmodi vulnere importunè inflicto utque adeò infirmetur & succumbat ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen si æger adhuc Juvenis fuerit & ab immodicâ potatione excalesfactus, sanguis initio Paroxysmi potest detrahi; sin autem in Paroxysmis subsequenter Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citissimè etiam in juvene inveterascet, & intra paucos annos latius imperium seu potius tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuisset.

Deinde, Catharsin quod attinet, sive *διὰ* sive *κατὰ*, animadvertendum est, quòd cùm naturæ lex sit inviolabilis atque ipsi hujusce morbi essentia intertexta innexaque, morbi fomitem semper in Articulos rejici debere; nihil prorsus aliud præstabunt Remedia five Emetica, five Cathartica propriè dicta, nisi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruserat, in sanguinis massam denuò revocetur; undè accidit ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è visceribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo priùs discrimine versabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale esse haud rarò observatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus est) ad leniendum Paroxysmum assueverant. Etenim cùm natura à methodo sibi familiari exturbata fuerit, quâ, upote securissimâ optimâque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intrò versus intestina sollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymiâ, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miseri quasi enecantur.



Ego certè persuasissimus sum, à jugi & sæpè iteratâ experienciâ edoctus, Catharsin omnem tam per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in Paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxysmo occurratur, Purgatio in usum revoce-  
tur. Etenim tam mei ipsius quàm aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam, ità parum votis respondisse, ut malum quod debuerat averruncare atque evertere, accerferet. Primum itaque Purgatio sæviente adhuc Paroxysmo adhibitâ, naturæ, in materiâ morbificâ separandâ & in Articulos deponendâ occupatâ, negotium facessens, magnam spirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantum Paroxysmus magis invalescebat, sed & æger in vitæ discrimen haud obscure conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxysmi usurpata, cum morbi reliquias amoliri debuerint, id tantum egere ut recens Paroxysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ità æger spe falsâ lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpeffus nisi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, artis medicæ opem præposterè implorans ad exturbandas, ut mihi vi debatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integrâ sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam atque ei aditus præcludatur; etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum est nè nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto cum æger nondum ἔξω βέλους omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, idque ob causas suprâ memoratas; quo malo si fortè ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat, quantumlibet constanter & debitis intervallis Cathartica hæc illâve assumpserit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios qui Catharsi non solum Vere & Autumno, sed & singulis mensibus



sibus, imò & septimanis continuis, celebratâ, sanitati litabant, neque tamen horum quifquam Podagram effugit : quæ exhinc crudeliùs plerunque & immanioribus symptomatis eos impetebat quàm si ab omni medicatione sibi temperassent. Licet enim jam dicta Purgatio Causæ continentis partem aliquam possit educere, cùm tamen Concoctioni roborandæ (à quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam subruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodo causæ opponitur, & morbi curationi impares prorsus habet vires.

Ad hæc annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu .quo Coctiones in iis vitiantur qui Podagrâ solent laborare, eorundem Spirituum Animalium *συστασις* minùs firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur & inturbatur à quavis causâ quæ vel animum vel corpus paulò violentiùs concutit exagitatque ; ac præinde jam fugax ac dissipabilis est admodum, prout iis qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hystericæ obnoxii vivunt, sæpe accidit. A quâ etiam Spirituum ad *ἀραξίαν* propensione fit ut Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem ferè subsequatur. Dissoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dùm in vigore suo persistunt, ritè compactum vegetumque servat, materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plagâ corpori inflictâ Paroxysmus statim exoritur.

At verò hæc ipsa Methodus utitur perniciosa ac nocens, nihilominùs Empiricis quibusdam, qui Catharticum quo utebantur medicamentum astutè omnes celârunt, haud mediocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim quòd Purgatione currente, æger vel non omnino vel remissè admodum dolet ; & si Catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente Paroxysmo recenti, æger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet : verum enimverò pœnas imposterum pender dirissimas ab *ἀραξία* in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique



Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licet prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed è contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest. Primò quidem quòd extra Paroxysmum humores adhuc crudos & nondum ità subactos ut ritè separari debeant, quasi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxysmum ante diem, & vel invitâ naturâ sollicitat. Deindè quod sudoris provocatio in ipso paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; & si major sit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea atque ingens tam sanguinis quàm cæterorum humorum ebullitio sive exæstuatio; si verò corpus colluvie serosâ Podagræ generandæ aptâ admodum scateat, metuendum est ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus in quibus sudores Artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculosissimum est eosdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum ad quem humores evacuandi suâ sponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus, *Cocta non Cruda sunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis quàm in subducendâ Alvo locum habet. Quod quidem liquidò constat ex sudore illo quo Paroxysmus Februm Intermittentium claudi solet, qui, si modicus fuerit & materiæ Febrilis à precedente Paroxysmo concoctæ quantitati aptè respondens, ægrum insigniter juvat levâtque; si verò altra naturæ modum sudatio promoveatur, ex eo quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua subnascitur, & recens, focus succenditur, cum iste qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagrâ etiam lenis ille maior qui ut plurimum manè suâ sponte oritur post minorum Paroxysmorum, è quibus majorem Paroxysmum constare



constare docui, singulos, tam dolorem quam inquietudinem quibuscum æger totâ nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, siquando levis hicce maior & supapte naturâ fugax, diutius & vehementius proritetur quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxysmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quàm in aliis morbis quibuscunque quos mihi videre contigit, demptâ solâ Peste, sudores prolificere non tam Medici, quàm Naturæ provincia est: cum nullo modo assequi possimus, quanta materiæ pars ejuscemodi separationi obeundæ jamjam est parata, nec per consequens quem in provocando sudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cum satis liqueat non solum Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incassum peri, sed & eadem *ποδαγρίῳσι* noxam adferre, restat ut exquiramus ad quem alium scopum Cûrati-væ indicationes sunt dirigendæ. Ego quidem ex accuratâ *παίνομένων* prædictorum omnium pensitatione & diligenti examine colligo, duabus potissimum causis in hujusce morbi curatione obviam iri debere. Prima est causa Antecedens, sive humorum indigestio à caloris & spirituum Naturalium defectu orta. Altera est causa Continens, sive eorundem humorum calor & exæstuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti sunt à morâ in corpore quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione suprâ memoratâ pendet. Hæ causæ ita toto cœlo, quod aiunt, à se invicem discrepant, ut quæ huic prosunt remedia, alteri obsint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis est. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigestionem vincere satagimus, periculum est nè ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverso, dum sive Diætâ, sive Remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum committigare volumus, *ἀπελίσσιν* accersimus, labefactato scilicet calore naturali. [At verò hîc Causam Continentem non eam tantum intelligo, quæ jam actu Articulos obsidens Paroxysmum format, sed eam insuper quæ adhuc in sanguine deli-



tescens separationi hæcenus est inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxysmo quantumlibet diurno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorsus in corpore reliquæ sint, eodem jam elapso. Ac proindè utriusque hujus causæ tam extra Paroxysmum quàm eo vigente ratio habenda est. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus est, suâ ipsius methodo peragendum; cùmque nihil interea temporis, ad humores calidos acrésque leniendos, absque damno digestionibus illato, possit tentari, nisi ut exulent ac evitentur victus medicamentaque calidiora à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigestionibus sublatis, consulatur, de quâ jam agam: ita tamen ut in Dissertationis serie ea etiam attingam Remedia, prout ansa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere possint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus suis ritè fungendis, sive Ventriculum confortando ut alimenta rectè coquat, sive sanguinem ad debitam chyli in illum inducti assimilationem, sive partes solidas corroborando, quo meliùs succos earundem nutritioni atque augmento destinatas in propriam substantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo statu conservant ut singularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujusmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digestiva* appellantur, sive Pharmaca ea fuerint, sive ratio victûs, sive exercitatio, sive alia ex istis quælibet, quæ *sex res non-naturales* indigitantur.

Hujusmodi Medicamenta sunt in genere quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo sunt pergrata, sanguini medentur, & cæteras partes fovant confortantque; qualia sunt, verbi gratiâ, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Absinthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Chamæpityos, &c. Addi possunt etiam Anti-scorbutica



ca vulgò dicta, ut Radices Raphani rustici, Folia Cochleariæ Hortensis, Nasturtii aquatici, &c. Cum autem herbae istae acres ac pungentes, ut stomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant & augeant calorem, parcius usurpandæ veniunt, præ aliis istis quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

Eorum species aliquot affabrè permixtæ humoribus concoquendis rectius, ut mihi videtur, quàm simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum. Quamlibet enim quoties specificâ medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, Regula tenet, *Quo simplicius eo melius*; tamen cum id habemus propositi ut huic illive indicationi satisfaciendo ægrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt: atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentiùs medicamentum operabitur: E prædictis itaque & reliquâ ejusdem farinae materiâ medicâ, variæ Remediorum formulæ ad hunc scopum tendentes concinnari possunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præstantissimam, eò quod mutua simplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quasi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum est virium in pari quantitate quàm in eorum quolibet. Verùm tam delectum ejusmodi ingredientium quàm formulas quibus exhibenda sunt prudenti Medico lubens relinquo; cum nunquam mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, at potiùs veras indicationes notare ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cum minùs observetur, exhiñe, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est ut se Artis medicæ Principes jactent.

Veruntamen Tyronum gratiâ, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, *R. Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Absinth. vulg. Centaur. min. Marrub.*



alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthæ, Salviæ, Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamæmel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlasp. Cochlear. hortens. Carui, Bacc. Junip. singulorum quantitatem sufficientem. Legantur singulæ Herbae, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in Papyraceis sacculis asserventur dum in pulverem tenuissimum redigantur. Singulorum Unciæ sex simul probe mistæ excipiantur s. q. mellis opt. despumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ consistentiæ conficiantur s. a. Sumat Drachmas duas mane & serò. Vel hujus defectu, sequenti utatur. R Conf. Cochlear. hortens. ℥iij. Absinth. Roman. & Flavæd. Aurantior. an. ℥j. Angelic. condit. Nuc. Moschat. condit. an. ℥ss. Theriac. Androm. ℥iij. Pulv. Ari comp. ℥ij. cum s. q. Syrupi Aurantiorum fiat Electuarium. Capiat Drachmas duas bis in die, superbibendo sequent. Aquæ cochlear. v. vel vj. R Rad. Raphan. rust. incis. ℥iij. Cochlear. hortens. manip. xij. Nasturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. ana manip. iij. Cortic. Aurantior. no vj. Nuc. Moschat. contus. no ij. Cerevisiæ Brunswic. ℥ xij. Distillentur organis communibus, donec solummodo libræ sex Aquæ eliciantur pro usu.

E Medicamentis vulgò cognitis Theriaca Andromachi Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in se species contineat quæ plus satis calefaciant, atque insuper Opio abundet, Electuarium supradictum commodius parari potest è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum est interim ut ea simplicia eligantur quæ ad ægri gustum magis faciant; cum enim diu admodum, scil. ad omnem ferè ætatem, in ejus usu perseverandum sit, omnino convenit ut palato minùs sit ingratum. Inter simplicia Cortex Peruvianus primas obtinet, cum sanguinem corroboret vegetumque reddat, si ejus grana aliquot mane & serò assumantur.

Et sanè uti in hoc Affectu de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis plerisque, hæc & huic similia remedia



media quæ sanguinem corroborant, vegetumque reddunt (si modò eorundem calor, propter causas postea adferendas, in spiritibus vinosis non consistat) præ cæteris juvant; quandoquidem singuli hujus generis morbi ad unam eandemque causam universalem, humorum scilicet *Indigestionem*, si rectè conjicio, referri debeant.

Nihil est autem ex quo hoc certiùs evinci poterit ac probari, quàm si ob oculos ponamus differentiam quæ inter morbos *Acutos* & *Chronicos* intercedit; quam ob causam æquus Lector boni consulet si paulisper ab eo, quod jam præ manibus est, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur qui citò vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur isti qui vel non omninò vel tardè admodum & longâ temporis morâ ad eandem Coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei natura, quàm verba quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò causa hujus differentiæ quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, aliùs later, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi si aliquantisper immeremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cùm harum rerum notitiâ clara ac distincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viscera, si ita loqui fas est, varias subeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: sive inficiatur Atmosphæra omnis, ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœlestium quorumlibet Conjunctio: res ita se habet, ut ad hoc illudve tempus aer particulis refertiatur quæ humani corporis œconomiz adversentur; uti etiam alio tempore istiusmodi particulis imprægnatur quæ cum corporibus speciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia & naturæ inimica *μιάσματα* in nudum sanguinem inspiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata sunt, Natura *Febrim* accersit, solennem nempe sibi Machinam ad



sanguinem à materiâ aliquâ hostili & contrariâ intus stabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti sunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At verò præter hos morbos à causâ externâ excitatos, sunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illâ peculiari sanguinis inflammatione nati, quæ non à causâ aliqua generaliori ab aere pendente, sed à particulari particularium corporum Anomaliâ vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & sporadicum idcirco vocito, quòd annis ferè quibusslibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ad his diversum: quamvis enim aer minùs salubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent suum, sed ut plurimùm communi omnium horum Parenti, Humoribus scilicet *Indigestioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata ac protrita, five à senectâ, five à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potùque; vel si Organa Secretoria eo usque fuerint debilitata, ut jam functionibus suis ad defæcandum sanguinem & ejus superfluitates eliminandas destinatis, prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quàm cui digerendò hominis vires sufficiant, dicti humores morâ diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandèmq; in *speciem* erumpunt, & varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout hi succi depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illàmve partem dilabuntur quæ iisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quæ partim à talium succorum naturâ, partim ab *ἀταξία* istis partibus illata, solent exoriri: quæ duo simul juncta istam naturæ *ἀνωμαλίαν* constituunt quæ morbi alicujus nomine insignitur.

Jam quod ejusmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum causa



causa sit præcipua, facile liquebit, si animadvertamus Senes, quorum Cōstiones sunt læsæ, & spiritus, earum instrumenta, absumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hisce Affectibus magis esse obnoxios quàm sunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat; & quorum Organa Secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massâ depurandâ peragendis neutiquam deficient, nisi insuper premantur & quasi suffocentur à nimia humorum copiâ. Adhæc talem humorum indigestionem plurimum Morborum Chronicorum causam esse ex eo constat, quòd Hyems ad istiusmodi morbos gignendos longè magis faciat quàm Æstas. Licet nonnulli ex his morbis non actu exerantur nisi sub Brumæ exitum; attamen iste humorum proventus à quo illi pendent per omnem Hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore & effæto languore naturam debilitante, quo minùs valeat in administrandâ corporis œconomiâ. Unde fit ut qui in Æstate satis bene habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant ad quos magis sunt proclives, *Podagram*, verbi gratiâ, *Asthma*, *Tusses*, &c. Atque hinc etiam ratio deducenda est quare peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causâ jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quasi stupendo ac incredibili emolumento quod ii morbis Chronicis plerisque, præcipuè verò *Phthisi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digestiones singulas invigorat firmatque, dum à continuâ corporis succussione calor naturalis re-accenditur, & Organa secretionis destinata in munere depurandi sanguinis ritè fungendo promoventur: unde necesse esse ut sequatur Digestionum deperditarum quasi renovatio quædam, & è consequenti totius corporis Crasis optima.

Quocirca è rationibus jam allegatis satis elucescit, quod non in Podagra tantum, sed & in aliis quoque



Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifestum contra-indicat, *Herbas* ejusmodi *excalescentes* magnum omnino commodum adferre, cum sanguini æstatis calorem vel mediâ hyeme concilient: quamvis si æstivo tempore earum usui assuescamus, melius præcavebunt mala ista quæ adversa tempestas solet apportare. Et perfectò si ad hyemis usque appulsum deferantur quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est nè serò nimis ad hoc Asylum confugiamus, & quod dici solet, *Μετὰ πόλεμον συμμαχία*. Quamvis autem, ut suprà fusiùs differui, Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantum non juvetur, sed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ-sectio quoties opus fuerit repetita, & Purgatio antè sunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus & Digestivis hîc à me laudatis opera danda est: ubi verò se æger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis Evacuationibus. Et enim hoc est firmiter retinendum, quòd quoties cujuscunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum qui asseram Medicamenta Digestiva jam memorata cæteris quibuscunque præstare: at verò dico eum qui Remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire poterit, longè majora in sanandis Morbis Chronicis præstare posse, quàm ipse se posse existimaverit.

Istud verò iis omnibus quæ de Podagrâ sanandâ dicturus sum, præmittendum est, & maximopere præ cæteris observandum, nempe quòd *Digestiva* Remedia quæcunque, sive Medicamentorum apparatu, sive Diætâ, sive Exercitatione ea constant, haud obiter instituenda sint, verùm constanter atque omni adhibitâ diligentia assidue usurpanda. Cum enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum, & novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem sanguini atque humoribus a quolibet sive remedii sive victus genere superinductam,

cura-



urationis scopum posse attingere; at verò corporis habitus omnis alio traducendus est, atque homo integer deinceps quasi novâ incude refingendus. Neque enim hic ita se res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is qui modo athleticè ac pancreaticè valebat, repente Febre correptus, ab optimo sanitatis statu in morbum periculosissimum, quasi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ dispar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comestationibus, Comporationibusque intemperantiùs indulgendo, solita exercitia intermittendo, desidîâ atque pigritiâ intabescendo, vel etiam nimio studio atque irremissâ animi intentione, aliisque vitæ erroribus, id egit tandem quasi deditâ operâ ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur spiritus Animales (qui Coctionis instrumenta sunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cùm jam ad summum gradum exaltati fuerint, ac stragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quasi natura sensim super-inducitur, pristinâ & naturali corporis œconomiâ eversâ funditùs & deletâ: Cùm isti Paroxysmi, qui hominum incautorum ac minùs perspicacium oculos animosque soli ferè perstringunt & occupant, nihil prorsus aliud sint quàm series & ordo symptomatum ab illâ methodo pendentium, quâ uti solet Natura in materiâ morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quisquis hoc illôve sive medicamento, sive etiam regimine subinde in usum revocato, hunc morbum protelare satagit. Cùm verò hic habitus tum in Digestionum omnium labefactione, tum & in amissionem firmitudinis naturalis partium singularum præcipuè fundetur ac constet, utrique malo occurrendum est; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pederentim reduci debet ac restaurari, pro modulo scil. pristinæ ac consuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò istud plenè perfectèque fieri non posse videatur, non eo solùm nomine, quòd Habitus quicunque non nisi ægerrimè in sibi contrarios trans-



transmittantur, sed etiam quod ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimum comes igit & socia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique sinent, tentanda est curatio, & prout æger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagræ tyrannidem magis minusve effugiet.

Atque porro animadvertendum est, quod Remedia *πεπλικά* vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæticam, in Paroxysmorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt; idque quàm longissimè fieri potest à Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magnâ temporis morâ & pertinaci Remediorum usu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantæque firmitas quantam expetunt tum sanguis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò profint hæc aliæque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissimè voto frustrabitur is qui in hoc aliòve morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primum itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur: neque è contra, nimia abstinentiâ partes eâ proportionem defraudentur, quæ earundem robur & vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipso quàm in aliis haud semel expertus sum. Adhæc, ciborum qualitatem quod spectat, licet *Ευπεπτα* per se considerata *δυσπεπτοῖς* præferenda sint, attamen ægri palato est consulendum: quandoquidem observandum est, quod sæpenumerò id quod ventriculus vehementer appetit, licet difficilius coquatur, citius tamen à naturâ vincitur quàm quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nausæam creet: at verò quæ *δυσπεπτα* habentur, idcirco parcius sunt comedenda. Unicâ etiam ciborum specie singulis



lis pastibus vescendum arbitror, cum varia carniū genera simul ingesta plus ventriculo molestiæ faceffunt quàm unicum quod omnia ista quantitate exæquet. De cæteris, demptâ carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis; quæ licet coctionem non lædant, nocent tamen quatenus morbi fomitem exagitant.

*Tempora* quod attinet, Prandere tantum expedit; cum enim lectus humoribus digerendis propriè dicitur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non cœnent itaque qui Podagræ sunt obnoxii; haustum tamen Cerevisiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives ferè sint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis scilicet ab eo Renibus prolutisque.

*Γαλακτοποσία*, seu Diæta è solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus cæteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel fortè in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cæteris hujusce morbi præfidiis, quamdiu ne latum unguem ab eâ discesserint. Quamprimùm verò ad sanorum diætam, utut lenem mitèmq̃, sese receperit qui huic insueverat, Podagra confestim reversa ægrum pejus longè quàm antehac vexavit: labefactatis enim hâc methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculosius infestat & diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primùm seriò secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantum sine offensione sed & cum summâ voluptate; (quo tempore quotidie semel aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propensione, & ventriculo tandem ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli verò Hypochondriaci,



driaci, crasso corporis habitu, vel qui alias liquoribus spirituosius diu multumque assuevere, lactis usum nulloatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax quod ex hac diætâ percipiunt illi quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantum diætâ sit simplicissima (unde nullus dubito quin jusculum Avenaceum, modò ventriculus illud ferat, idem præstare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque insuper, quod ego palmarium judico, cum lac alimenti genus sit Adultis prorsus impar, istam humorum turgescientiam sive virositatem reprimat cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos istos quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præstat quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagræ causæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè magis hac ratione obest quàm alterâ prodest. Quod cum minùs perspectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos & plane exitiales inciderunt; dum morbi causæ Continenti, humorum scilicet calori & acedini, obviam ire satagentes, Concoctiones pessunderunt, & Functiones naturales prostraverint omnes.

*Liquores* quod spectat; ii, me iudice, optimi sunt qui neque ad Vini generositatem ascendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujusmodi sunt Cerevisia tenuis *Londinensis*, sive lupulata, sive non lupulata; cum extrema ab utraq; parte noceant. Primum de Vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagrâ laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagrâ; extra controversiam tamen est & variis *ποδαγριδων* experimentis confirmatissimum, Vinum de facto officere. Licet enim prodesse credatur juvandis Concoctionibus, quarum vitia causam Podagræ Antecedentem jamdudum statui; ratione tamen Causæ Continentis omnino obesse censendum est, humores scilicet, fomitem morbi, jam in procinctu stantes accendendo exagitandoque. Sed neque damus Vinum pro potu ordinario usurpatum



furpatum Coctiones promovere, at potius subvertere dicimus, nisi in diu Vino assuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in transitu impertiat, certissimum est tamen fermenta corporis ab eo subjugari, & avocari spiritus naturales atque fugari: unde est, si bene conjicio, quòd Bibaces atque Nepotes isti malè feriat, *Podagrâ*, *Paralyfi*, *Hydrope* alijsque morbis frigidis ferè permittuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus ad instar corporum Feminarum emollit laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roorent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus semper assuevere, Podagram ferè nesciunt. Notandum est insuper quòd huic morbo maximè obnoxii Viri sunt, qui licèt imminutam habent concoctionem naturalem, ramen ex quadam sanguinis luxuriâ plus satis nutriunt, & incrementum lumunt ex materiâ quadam indigestâ loco substantiæ sanioris & ritè compactæ. Hanc sanguinis luxuriam *Οινοποσία* adauget magis, ac proindè tum novam materiæ saburram accumulât, tum etiam fomitem jamdiu repositum quasi subditâ face actu in morbum provocat. Huic accedat strui, quòd cùm Podagricorum sanguis isti qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertusis venis extrahitur, persimilis sit, insanorum esset sanguinem jam *δευτερίαν* ulterius spirituosius liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex aduerso liquores nimium refrigerantes in usum revocantur cùm hi Concoctiones prorsus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem scil. ut Vinum, sed ipsam adèò mortem: prout experientia docet in iis qui ad senium usque vino liberaliùs indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ità diu post vitam cum morte commutârunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiiis in potu modus statuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maximâ copiâ assumpti inebriare possunt, neque frigore suo ventriculum lædere. Hujusmodi est, ut dixi, Cerevisia tenuis nostras, & in aliis regionibus confici pote-



rit ex multâ aquâ cum paucò vino permixtâ. Aquam puram crudamque & periculosam existimo, & expertus sum meo damno. Attamen satis commodè ab ineunte ætate potatur Aqua; quâ hodièque longè major hominum pars sitim levat: inopiâ suâ feliciores sunt illi quàm nos nostrâ copiâ & luxu. Testes appello ingens morborum agmen quo corpora nostra hoc nomine discruciantur, Podagram sc. Calculum, Apoplexiam, Paralyfin, &c. tum & vim animis illatam quâ à nativâ rectitudine transvorsum aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus Animalibus cogitationi formandæ inservientibus complicati, mentem nimium volatilisando perturbant, vana ac futilia loco rerum solidarum atque alicujus momenti subingerentes: atque ita demum ingeniosè Lepidos ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit atque est inter Substantiam & prorsus Nihil. Sed de his satis.

Jam verò quamvis sufficiat ei qui Podagrâ mitius at tantum per intervalla laborat, vel Cerevesiâ tenui uti, vel Vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non sit ut severiori regimini se subjiciat; attamen cum universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minus quàm exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abstinet: cum hi omnes spiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cerevisiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. Potus itaque *Dieteticus* ex ingredientibus vulgo notis & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modò non sit justo fortior, quo haud multo minus periculosè accendentur humores quàm ipso vino; nec è contrâ aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prostrernens. Hujuscemodî Potus si ritè paretur selectis Ingredientibus istis quæ ægro minus sunt ingrata, licet ad septimanam unam alteramve



ve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, postea tamen perinde gratus & acceptus est ac sunt alii liquores quibus quis maximè assueverit. Atque ab hoc potius genere non tantum non imminuetur Appetitus, sed & augebitur: magis insuper naturalis & genuinus evadet quàm cum liquoribus fermentatis uti foret. Hoc insuper commodi accedet, quòd qui huiusmodi Potum Diæticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cætero victu sibi possint indulgere, quàm cum Cerevisiam biberent, aut Vinum: cum errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene supra humanam sortem est) hoc pacto aliquatenus corrigantur compensenturque. Quod verò omnium primum est, æger hoc modo sibi à Calculo præcavebit qui Podagra ferè individuus est comes; cum liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor sequens, utpote qui gustu ac colore jucundo est, mihi maximè arridet. *℞ Sarsaparil. ℥vj. Lign. Sassafr. Chine, & ras. c. c. an ℥ij. Glycyrrhiz. ℥i. Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deinde stent clausè super cineres calidos per horas 12. postea ebulliant ad tertiæ partis consumptionem. Cum primum ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi ℥ß. Post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clausis ad usum.*

Hic liquor tum primum commodissimè in usum trahetur ubi quis à Paroxysmo convaluit; atque in eo perseverandum tam in ipsis Paroxysmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ cursum. Neque enim satisfactum est sæviante adhuc morbo novis rebus studere, cum in ejusmodi *ἀραξία* & motu inordinato natura vix ferre queat ut liquores fermentati, qui vegetiores sunt ac magis spirituos, cum alio inertis ac spiritibus destituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum usurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxysmorum insultibus quàm extra eos quotidie est devorandum. Hujus calor Potus



tus Diæterici aquositatem quadantenus pensabit, sanguini & visceribus debitum caloris gradum concilians, sine istâ agitatione quæ excitari solet ab æstu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem esse in quâ omnimoda tum à Vino tum ab aliis liquoribus fermentatis abstinencia observatur; respondeo perpendendum esse an non longè miserius sit ac minùs tolerabile di-  
ris inveterascentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc postulo) quotidie excarnificari, quàm huic soli liquori se adstringere; cujus usu continuato in cæteris elculentis fermè omnibus animo obsequi licet: ut jam non reperam, quòd & hic potus (uti cætera omnia) dulcescet consuetudine. Certè qui hunc morbum expertus est, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget in quam partem debeat concedere.

Quo non obstante, si æger vel à longo ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos absque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinus ac de repente à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque, si me audit, Apozema Diætericum suprâ præscriptum abdicet, vel, si eodem uti statuerit, ei sensim assuescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquod sibi indulgens, quasi Remedii loco potiùs quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaserit. *Vinum* autem *Hispanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum est; quæ posteriora, licet ventriculo pergrata sint, tamen ex acerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde quòd cùm æque ferè cruda sint & vix magis concocta quàm est nostrum Pomaceum, non perinde cardiaca sunt atque calida ac res postulat. Atque hæc de Cibo Potùque *ποδαγρίωντων* dicta sunt.

Est & aliud, quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tam in digerendo morbi fomite, Paroxysmo adhuc vigente, quam ad prohibendam ejusdem



dem materiæ generationem extra Paroxysmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim post venæ-sectionem & Catharsin nihil æquè naturæ vires subruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, si seriò animadverterit quanto alacrior vegetiorque exurgit quoties se lecto temporius commiserit, quam verò enervis est ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citius seriusve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *horâ nonâ* cubitum eat & *quintâ* surgat, vel *undecimâ* cubitum eat & surgat *septimâ*; multum tamen interest, idque ob hanc, ut existimo, potissimum rationem. Interdiu scilicet spiritus dissipantur, sive in corporis exercitio, sive animi, qui in minus rectè valentibus ita sunt infirmi ac debiles ut vesperi somni subsidio maturius opus habeant; & cum noctis appulsus œconomix corporis quasi relaxationem quandam adferat quæ diurno tempore à solis influxu vegeta conservatur, lecti calor, brumâ præsertim, solis vicem ut gerat necesse est. Mane verò spiritibus tam à prægressæ noctis quiete quam à lectuli calore refocillatis invigoratisque, præterquam quod dies superveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo surgere hoc tempore, licet horam unam alteramve à somno matutino detrahât, non ita altum vulnus Naturæ infligit ac vigilæ vespertinæ ad horam unam vel alteram protrahat. Quainobrem istis qui Podagræ sunt obnoxii Author ego sum, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum se committant, & diluculo exurgant, quantumvis somnus iusto brevior suadeat ut diutius cubantes eundem adhuc venentur. Cum somnus qui ita diluculo capitur secuturæ noctis somno tantundem detrahât; atque ita tandem naturæ vi illatâ, spretoque sapienti ejus instituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

Quinimò *animi tranquillitas* omni opè stabilien-da est; cum perturbationes omnes, si repagula semel effringant, ad solvendam spirituum, qui sunt Digestionum



instrumenta, systasin, ac proinde ad Podagræ incrementum multum faciant. Prudenter itaque secum meditetur æger mortalitatis suæ conditionem, nec se earum quæ eam sequuntur molestiarum exortem stultus opinetur: sive enim sui ipsius, sive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes ac vana mens sponsonderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis specimen tandem edit, immeritò se brevi vitæ fructu spolians, Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia & res serias applicationem: Cum enim huic morbo præ cæteris quibuscumque Melancholia vulgò dicta comes semper adhæreat, qui ei sunt obnoxii, spiritus Animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare solent atque obruere, hoc ipsum ita valdè ac nimio opere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conservari nequeat: Quam ob causam ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Insipientes (me excipiat qui volet) occupavit unquam.

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigestionem (quam ego primariam Podagræ causam constitui) & ad sanguinem iccirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandum faciunt, *Exercitium* corporis facile palmam præripit. Animadvertendum est autem, uti suprà monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis *Habitus* immutari debeat, exercitatio corporis nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: huiusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertiam atque indulgentiam jam languescentis & effœminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiu ab eâ desueverat. Hoc verò exercitium vehemens non sit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ subiecta sunt magis usitata.



fitata. Motus enim coporis iusto vehementior spiritus nimium dissipat, & è consequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata ac perseverans eosdem firmer. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter senium & corporis ad motum ineptitudinem, & socordiam huic præsertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen si hoc omittatur nihil ex hætenus inventis quicquam proficiet. Utque Paroxysmorum intervalla sine jugi corporis exercitio magna esse non possint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs quàm ipsa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli horum tophorum materiam nil aliud esse quàm sanguinis *Tartarum* ad articulos transmissum, faciliè tamen constabit cuilibet rem paulò attentius perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutiùs, tumidas reddit, tandem accidit ut partim harum virtus assimilativa sufflamminetur, partim à suffocante obstructione quam in eis parit inters hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloréque articuli in huiusmodi substantiam cogitur; atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad instar *Cretæ*, *Ocul. Cancr.* aut similis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum, ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, diffusio per omne corpus. Unde fit, uti ipsemet expertus sum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantum non officit generationi tophorum, sed etiam tophos veres & induratos solvit, modò non eousque invaluerint ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.



Exercitii genus quod spectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longè præferenda est. Et sanè diu multùmque mecum reputavi, quòd si cui innotesceret Medicamentum, quod & celare vellet, æquè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac est *Equitatio* constans & assidua, opes ille exinde amplissimas facillè accumulare posset. Hâc si uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc saltem Podagrâ laborantibus plerisque bene est, quòd opes quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currûs habendi subministrant, quo hâc saltem exercitationis specie fruuntur, cùm alterâ frui nequeant.

Observandum est autem, quòd *Exercitatio* in aere salubri longè ea præstantior quæ in minùs salubri peragitur: ruri scilicet potius quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus est repletus, & ædificiorum densitate constipatus; qualis est in *Londino* hoc nostro, urbe, quantum certò scimus, omnium quæ in toto terrarum orbe sunt, spatiosissimâ. Quantum verò intersit an quis ruri, an in urbe se exerceat, Podagricorum quivis statim persentiscet.

Quod *Venerem* attinet, is qui tam Podagra quàm senectâ laborat (quandoquidem jamjam eâ spirituum copiam destitutus est quâ Concoctiones promoveri debuerant, & per consequens absque hac clade adventitiâ articulos & reliquas partes adjacentes plus satis laxatas habet & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret si ejus lenociniis indulgeret, atque ille qui cùm longum iter emetiendum sulceperit, Viaticum omne prius abliguriret quàm se viæ committeret. Quinimò præter malum quod sibi accersit, languidiora ævi jam fatiscentis desideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod speciali atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, se abdicat; qui jam in ultimâ vitæ scenâ ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quasi laniabant, tandem aliquando sunt emancipati: cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malo-



malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequabatur, penſaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem huiusmodi Regulæ tam Diætam quàm cæterum regimen ſpectantes, ſi ab hominẽ Podagræ obnoxio religioſè obſerventur, eum ab enormioribus morbi inſultibus præſervare queant, atque iſtam ſanguini & partibus ſolidis firmitatem conciliare, quæ ab illâ malorum Iliade unde morbus non ſolùm ſuprà humanæ patientiæ vires, ſed & funeſtus tandem redditur, eundem immunem præſtare poſſit; non tamen efficiant ut non poſt quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagrâ, quandoque tentetur. Licet enim æſtivo tempore dum tonus vigôrque ſanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in ſtatu conſervatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto ſucceſſit, omnino oportet ut coctiones longè melius quàm hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente brumâ & ſanguinis robur fuerit imminutum, & perſpiratio per cutis poros impeditior, neceſſe eſt ut ingens materiæ indigeſtæ colluvies ſit accumulata, quæ tandem diuturnâ morâ in ſpeciem prorumpet, propriis ſe exerens ſymptomatis & Paroxyſmum inducens, quamprimùm vel ab humorum motu ab acceſſu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut aliâ cauſâ evidenti quacunquẽ anſa detur.

Ex jam dictis liquet eum qui huiusce morbi curationem molitur, id negotii ſibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad priſtinam conſtitutionem reſingat, quantum per ætatem & reliquas circumſtantias fieri poſſit: quod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipsis Paroxyſmis annitendum eſt. Cùm enim morbi fomes non ſolùm generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſerò nimis vel ejuſdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non aliâ methodo foràs ejiciendus ſit, quàm eâ quam natura præmonſtrat, cui ſoli permitendus omnino eſt. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis ulu venit, quas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus niſi æſtu priùs conſopito. Nec



absurdiùs quis in extinguendis harum febrium, calore scil. siti, inquietudine, aliisque symptomatis, anxie operam locaverit, quàm existimaverit alius se Podagrâ sanare, cum in Podagræ symptomatis tantùm coercendis laboret; quum tantum hoc tempore à curatione morbi abscedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantoque claudicationem arceat, tanto materiæ morbificæ expulsionem officit. Adde quòd quanto paroxysmi furor ac acies retunditur, non solùm tanto diutiùs affliget, sed & brevius erit spatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu symptomatum quibus hic morbus funestetur. Quod nemo inficiabitur qui diligenter trutinaverit quæ suprà in hujusce morbi historiâ edisserui.

Quamobrem licet nihil magni in *Paroxysmo* tentandum sit, nisi quòd istis symptomatis occurrendum est, quæ falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen cum omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copiâ & exuberanti plenitudine nasci, ægro fortasse conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, abstinere, & harum loco simplici jussulo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diætâ tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem subministrabit, quâ eandem ocyùs digerat. Cum verò ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam à carne non ferentibus, statim verò ab eâ spirituum animalium *atragia*, animi deliquio, aliisque symptomatis qualia fœminis Hystericâ Affectione laborantibus accidere solent, correptis; istos non tantùm non juvabit, sed & lædet, si diutiùs à carnibus abstineant quàm ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimùm non excedit primum aut secundum diem eorum Paroxysmorum particularium, qui omnes simul juncti integrum Paroxysmum, ut suprà innui, constituunt. At verò sive tardiùs sive ocyùs quis carne vescatur, seriò cavendum est nè urgente morbo majore



jore copiâ utatur, quàm quæ ad naturam sustentandam necessaria sit, nec minore curâ opus est in assignandâ victus qualitate. Namque ut semper in Paroxysmorum intervallis, ita præcipuè Paroxysmo jam præsentē, æger summopere curare debet nè quid vel in quantitate vel qualitate sive potûs, sive ciborum peccetur. Neque in hoc solo, sed in alio omni Regimine, de quo fusiùs egi, in intervallis observando, cautela haud vulgaris adhibenda est. Et licet tam dolor quàm magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino est. Quamlibet enim in Paroxysmi initio agro impossibile videatur ut lationem in currum, multò minùs ejus motum ferre queat, attamen si id tentaverit, non ita diu post sentiet se minùs à tali motu dolere, quàm cùm se in cathedrâ domi contineret. Id insuper accedit emolumenti, si ad horas aliquot tam manè quàm post meridiem in curru vectus fuerit, quòd cùm domi toto die federet noctem ferè insomnem ageret, jam dolorem somno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagrâ laborantem eousque delasset ut in somnum dilabatur. Adde quòd eadem exercitatio Calculum, quem vita deses ac iners ut plurimum accersit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximè momenti est, à jugi ac pertinaci exercitio occurratur totali Artuum ad motum impotentia, quæ haud paucis accidit post Paroxysmum unum alterumve diuturniorem, contractis sive poplitem, sive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulserint (maximè crura nolentes extendere quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbatì sunt, tam in Paroxysmorum interstitiis quàm in ipsis Paroxysmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus quorum Concoctiones admodum vitiatae sunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipsam corporis substantiam quasi in Podagram habent conversam, nihil minùs sperandum est quàm ut morbus sine exercitio ad digestionem



Attonem perducatur unquam: cum enim morbus naturam viribus superet, sæpe moriuntur à languore atque ægritudine quæ fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materiâ inconcoctili, quæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obſtantibus iis quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimia Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſultu quaſi proſtratus fuerit, (quod iſtis ſerè uſu venit in quibus Podagra jam *ακμὴν* ſuam attingit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt) hoc in caſu ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus ſupplebit; cum ejus uſus continuus materiâ morbificam potentiùs digerat paucis diebus quàm excubatio aliquammultis, maxime incipiente morbo; ſi modò æger abſque leiποθυμίâ aliſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, Cereviſiâ tenui & cæteris ejusmodi contentus. Veruntamen haud omittendum eſt, quòd ſi Podagrâ jam inveterata fuerit, atque æger an animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliâque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugularis, ſi non exercitio utatur, idque in aere liberiore ac perſſabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceration eoſdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato conceſſiſſent ſi moleſtiam veſtationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licet enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiffimi, ægritudine, aliſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem bene nobiſcum agitur quòd quoties dolor ita vehementis eſt ut æger motum tolerare non valeat, neque



que eo admodum opus habeat ; ipſo dolore, quòd amariffimum eſt naturæ remedium, ægro de vitâ propiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum eſt à quibus æger in *Paroxyſmo* de vitâ periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu ; quod iis accidit qui vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt ; vel iis qui licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitârunt præproperè, liquores ſpirituofos cum tenuioribus & multùm refrigerantibus derepente commutantes ; vel *Emplaſtra repellentia*, aliâque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad lenjendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma ; nihil verò æquè votis reſpondit ac *Vini Canarenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus : neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hætenus noris pæres habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens, ex retroceſſu materiæ Podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur ; neque vino neque exercitio ſuprà laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modò non caput, at partes vel naturales vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum ; nempè *laudani liquidi gutt. xx. hauſtulo aq. Epidemicæ immiſte propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quòd ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Crifis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad *Diarrhœæ* curationem obeundum eſt



est) non obstante, alvus nihilominus diutius fluat, ægritudine, torminibus ventris, &c. accedentibus; unicum, quod scio, remedium est, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum triduumve mane & vesperi, per duas trêsvé horas continuas, sistetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magnâ vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ consului, postquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam Cardiacorum & Adstringentium varii generis opem frustrâ imploraveram.

Est & aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi, *Metastasis* scilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe *Tussis* *Brumalis* à frigore tempore *Paroxysmi* suscepto, materiam sensim in Pulmones allicit, *Artubus* interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantum non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in casu *Intentio Curativa* non ad ipsam *Podagram* dirigenda est, at verò hoc symptoma pari modo tractandum est quo *Peripneumonia* absoluta; *Venæ-sectione* scilicet repetitâ, cum diætâ & remediis refrigerantibus ac incrassantibus, cum sanguis, in hoc symptomate præcipuè, extractus *Pleuriticorum* sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper æger inter *Venæ-sectiones* *Potionibus* lenientibus quibus hæc colluvies in Pulmones illapsa possit amandari. *Sudoris* autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super *Artus* deturbando, hîc tamen non tantum non prodest, sed & obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abscessuli*, & tandem ægri mors certissima subsequitur.

Hîc porrò notandum, quòd *Podagrici* ferè omnes, postquam cum hoc morbo diu conflixere, *calculi* *renum* sint obnoxii, proindeque vel statu vel declinatione sæpius, *paroxysmi* generalis *Nephritico* dolore laborare solcant; idque cum magno ægrorum non tantum



tum cruciatur sed & virium dispendio, cum jam plus satis attritæ fractæque ex fuerint. Hoc in casu posthabitis quibusvis aliis remediis, *liquoris possetici*, cui *rad. Althææ* ℥ij. incoctæ fuerint, *Congium unum* quàm citissime devoretur, & sequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ* & *lilior. an.* ℥j. *fol. malvæ, parietar. branc. Ursin. & flor. Chamemel. an.* M. j. *sem. lin. & fenug. an.* ℥ss. *Cog. s. q. aq. ad bibl.* *Colaturâ dissolv. sacchari Culinaris & syr. dialthææ an.* ℥ij. *Mf. f. Enema.* Quamprimùm per vomitionem æger totum rediderit quod per os ingestum fuerit, ut etiam *Enema* rejecerit, *laudani liquidi* satis magna dosis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi.* gr. xv.

Remedia *Externa* si quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hætenus cognita sunt (licet plurima tum in meipso, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia & Repellentia; quorum usum jam suprà docui periculo haud vacare. Et fidenter assero, multâ & longâ observatione suffultus, maximam partem eorum qui Podagrâ periiisse putantur, non tam ipso morbo quàm sublesta atque indebitâ medicatione fuisse peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodynis indubitatæ habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat, eadem sub declinatione Paroxysmi particularis (quo tempore dolor jam sponte suâ cessurus est) applicando: quin potius sub initio Paroxysmi ista usurpet, & statim edocebitur quàm ficulneum sit illud auxilium, quàm vana spes; cum hæc Epithemata nocere quandoque possint, prodesse nunquam. Quâ de causâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulcicula ex pane similigineo cum Croco in lacte cocto, addito postea Oleo Rosaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit; quæ tamen in Paroxysmi initio nihil prorsus juvabat. Si igitur dolor admodum sæviat, æger rectius sibi consulat se in lecto continendo donec is aliquantisper remiserit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit



erit *Laudani* pauxillum vesperi fumere, si dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

At verò cum in externis hujusmodi Remediis jam sim, omnino aliquid mihi dicendum est de Musco quodam indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, si nempe pars affecta eadem accensâ leviter ustuletur. Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* universim omnibus pro incognito habeatur, at tamen constabit antiquioris id esse ævi etiam apud nos, illi qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit consulere. In præstantissimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect. quintâ*, pag. mihi 524. de *Ischiado* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐς τὴν τὴν χῶρίον, &c. i. e. Quòd si in uno aliquo loco firmiter constiterit dolor, neque Medicamentis expellatur; quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito. Et paulo post de Podagrâ verba faciens: Συμπύρετον δὲ καὶ ταύτην, &c. i. e. Huic eadem quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus est & gravis, minimè tamen lethalis. Quòd si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo supra articulum inurito; ustio autem per linum crudum fiat. Opinor neminem posse existimare eam esse differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc musco Indico excitatam, ut hæc illâ in sanatione Podagræ plus valeat, non magis quàm reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accensum majus aliquid præstare posse illo qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ ustulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque possit) ad doloris committigationem, evocatâ sc. fomitis morbifici parte subtilissimâ ac maximè spirituosâ, in articulum jam depositâ. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cum Indigestionem, quæ Podagræ causa est Antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet ac breve. Neque opus est ut dicam illud in Podagris tantum incipientibus locum habere; quando enim sive à morbi diuturnitate, sive ab importuno atque indebito Medicamentorum usu, Podagra, ut subinde fit, ad partes internas fuerit conversa,



versa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potius quam dolore ægrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

En vobis omnia quæ mihi hætenus comperta sunt in hujus morbi Curatione. Siquis objiciat multa esse Remedia *Specificæ* ad Podagram; ego me ea nescire lubens fateor: & vereor nè Promissores isti perinde sint ignari ac sum ego. Et sanè dolendum est Medicinam (Artem nobilissimam) hujusmodi nugis, quæ, sive ab incitiâ, sive à pravitate Scriptorum, credulis objiciuntur, usque adeò deturpari; cum in omni ferè morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam *Θεῶν χάρις*, decanteretur pleno ore. Et, quod est magis mirandum, quòd non tantùm in morbis typo indutis hujusmodi deliramenta obtrineant, sed & in minimè formatis qui ab Organorum læsione aliquâ, aut *περὶ πόδες* externâ producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt *Specificæ in Contusionibus* vulgò prædicata, qualia sunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, &c. quæ omnia id tantùm præstant ut Methodum qua tractari debuerat hic affectus divertant: prout illi satis constabit qui experiri voluerit, quanto tutius atque ocyùs sanabitur is qui *Vene-sectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis* usque dum bene habuerit; neglectis prorsus levidensibus istis quæ pro more post sanguinem semel eductum sæpe exhibentur, atque etiam eâ sudorum sollicitatione quæ pari passu cum eorum usu solet procedere: à quâ partium jamdiu ad inflammationem propensarum excalefactione æger sine causâ in vitæ periculum adducitur.

Quòd si nihil proficientibus his quæ attuli omnibus, adhuc minùs sagax videar, & minùs copiosus in Medicamentis eruendis enumerandisque; Universa illa proponam quæ *Lucianus* in *Τετραποδὸν γὰρ* jam pleniùs collegit, è quibus tam externa quàm interna qui volet eligit: quæ forsan haud minùs efficacia sentiet quàm sunt eorum plurima quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Persona ita istos alloquitur,



tur, qui Secreta quædam Remedia se habere jactabant, quibus is morbus possit expugnari.

Τίς τὴν ἀνικτόν, Ἔc. i. c:

Quis invictam me dominam dolorum  
Ignorat Podagram in terra mortalium ?  
Quam neque Thuris vapor placat,  
Neque effusus sanguis aras ad incensas ;  
Non templum divitiarum undique suspensis ornatum donariis :

Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,  
Omnium Medicus in cælo Deorum ;  
Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.  
Postquam enim enatum est primum hominibus genus,  
Conantur omnes meam elidere potentiam,  
Miscentes semper Medicamentorum artificia.

Alius aliam in me experitur artem.  
Terunt Plantagines, & Apia mihi,  
Et folia Lactucarum ; & sylvestrem Portulacam ;  
Alii Marrubium ; alii Potamogetonem ;  
Alii Urticas terunt ; alii Symphytum ;  
Alii Lentescunt ex palustribus lectas ;  
Alii Pastinacam coctam ; alii folia Persicorum,  
Hyscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Punici Cortices,

Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,  
Fenum græcum cum vino, Gyrinem, Collamphacum,  
Cyperissinam Gallam, Pollinem ordeaceum,  
Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,  
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,  
Farinas Fabarum, florem Asii lapidis ;  
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,  
Ranas, Hyenas, Tragelaphos, Vulpeculas.

Quale Metallum non exploratum est mortalibus ?  
Quis non succus ? Qualis non arborum lachryma ?  
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles.  
Adeps, sanguis, medulla, stercus, lac.  
Bibunt alii numero quaterno pharmiacum :

Alii



*Alii octono : sed septeno plures.  
 Alius verò bibens Hieram purgatur :  
 Alius incantamentis impostorum deluditur :  
 Judeus alium stultum excantat nactus :  
 Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.  
 Ego autem his omnibus plorare impero,  
 Et facientibus hæc atque irritantibus me  
 Soleo occurrere multò iracundior.  
 Is vero qui cogitant nihil adversum mihi,  
 Benignam adhibeo mentem, facilisque fio.*

Nullus dubito prudentissimos quosque eorum qui cum hoc morbo diu conflixere de omnimodâ Curatione desperantes, Choro qui istius Dramatis Catastrophen facit, suffragaturos.

\*Ηπιον ὦ πάνδημε, Ἐ. i. c.

*Lenem, O ubique gentium-celebrata afferas (nobis) dolorem ὦ Podagra,  
 Levem, facilem, non acutum, brevem, haud sevientem,  
 Tolerabilem, facile-desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.*

*Multi sunt modi miserorum :  
 Sed exercitia dolorum, & consuetudo Podagricos soletur.  
 Ideoque æquo animo, ὦ Complices, obliviscimini Dolorum. Si ea quæ placent non fiunt,  
 Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire solet Deus.*

*Quivis sustineat Podagrâ laborantium  
 Deludi & derideri :  
 Talis enim hujus morbi natura est.*

Ut semel finiam. Methodus quam hîc trado *παρὰ τὸν* prædictorum examini innititur ; quamque ego secutus tam in ipso me, quàm in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia Radicalis & usquequaque perfecta, quâ quis etiam à diathesi ad hunc morbum foret liberatus



liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ sinu reconditur, nescio quando, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus me hoc scripto humano generi commodi aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipsemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque insuper optimam quæ hætenus innotescit methodum præmonstraverim. Non his majora promitto; quamvis à longâ cogitationum serie quas huic rei impendere tantum non sum coactus, inducar credere ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, inscitiam suam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quàm insigniter tam in dignoscendis morborum essentiis, quàm in medicamentis quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum satis luculentum habemus in reptione summi illius ad *Febres Intermittentes Specifici, Corticis Peruviani*. Per quot jam sæcula homines quique solertissimi ingenia exercuerant in investigandis harum Februm causis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à se excogitatæ optime respondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis constat quorum adhuc recens est memoria; in quibus varias Intermittentium species in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum istorum alterationem atque evacuationem dirigere solebant. At quam inauspicatò id egerunt eorum in his conaminum frustratio, præcipuè verò hujus *Corticis* usus felicior, palàm faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujusmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque susque deque habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam nisi ægrum lecto sine ullâ necessitate addicimus, dum in ejus usu est: Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non obstante eo incommodi, quòd scilicet Febris à lecti calore plus quàm erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat. Intereà donec hæc Podagræ

Curatio



Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite: Quod si minùs eveniat, hominum mores ita probè perspectos habeo ut non multùm fallar; & officii mei rationem ita calleo ut animo neutiquam cadam. Et si sævissimi isti cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem sum perpeffus, (unà cum damno rei familiaris quod sustinui, Medicinâ faciendâ toties adversâ valetudine avocatus) aliis quietem & ἀναλγησίαν possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vitâ toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

---



DE

## HYDROPE.

Omnis hominum ætas, sexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infestatur. Fœminæ tamen huic morbo magis sunt obnoxie quàm Viri: verùm hos ætate præsertim ingravescente adoritur, illas ubi jam parere desierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impressione in surarum parte inferiore, sub noctem imprimis conspicuæ, manè verò evanescentes, primum hujusce mali indicium dant; quod non perinde certum est Hydropis ingruentis signum in Fœminis atque est in Maribus; cum & prægnantes, & aliæ quibus Catamenia quâvis de causâ sistuntur, haud rarò idem patiantur. Neque tamen in Viris ejusmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cum senex quispiam, habitu corporis paulo pleniori præditus, *Asthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiæ occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quàm Æstate, tempestate magis pluviam quàm serenâ, pariter invalescet; & tamen sine quovis incommodo insigniori, eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, si generaliter loquamur, suræ & tibiæ intumescences, etiam in Viris, pro signo supervenientis Hydropis habendæ sunt; maximè si ita affecti spirituum ægrius ducant: qui quidem tumor tam copiam quàm mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem ferro è sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suæ limen distenditur; adeò ut sæpè



sæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data portâ, ruentes quandoque Exomphalon constituunt.

Tria interim hunc morbum stipant Symptomata, *Dyspnœa, Urinæ paucitas, & sitis intensa.* Spirandi difficultas oritur ab aquâ Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflamminatur. Urina idcirco parçè redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex legè naturæ excerni debuerat, jam in cavitate abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est à putredine coluviei serosæ quæ à morâ in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus semper laborat, & memoratâ siti.

Pro ratâ quâ æger in partibus quas morbus obsidet, mole augetur, in reliquis magis magisque indices emaciatur, & gracilescit: tandèmq; cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in Viscera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclysmo quasi submersus perit.

Causa hujusce morbi in genere sanguinis debilitas est, unde alimento, quod forinsecus importatur, in substantiam suam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere necesse habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiu in exiguâ quantitate hinc inde dispergitur, natura eidem continendo Vesiculas quasdam fabricat, donec tandem, modum jam superans, uno Peritonæo simul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant vel nimia ejus per Venæ-sectionem aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores spirituosos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta destruuntur, & dissipantur spiritus. Hinc est quod bibaci simique Helluones sæpius cum hoc morbo, frigido licet, quàm cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis qui generosis liquoribus diu assueverant, sanguini eandem noxam infert.



In Fœminis vero, quod notandum est, alia quædam & ab his longè diversa Hydropis causa reperitur, inclusa nempe in testiculorum alterutro saburra seu obstructio quæ sensim ejusdem crasin subvertit; unde in dicto testiculo repositâ primùm morbi minerâ, tunica ejusdem mirum in modum distenditur; quâ jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo Vesículas quasdam suggerit, quarum tandem sive unâ aliquâ, sive etiam pluribus disruptis, & in abdominis cavitationem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata, quæ in Hydrope quàm suprà depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima est carniū in partibus intra abdomen excrecentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minùs conspicuam attollit, quàm solet inclusa aqua. Altera species flatibus ortum debet; qui non tumorem tantùm, sed & alia ingravidationis signa pariunt. Hæc Viduas ut plurimùm exercet, vel etiam mulieres quæ non nisi provectiores ætate nupserant: atque hæc tam suo ipsarum, quàm Obstetricum judicio, quarum Oracula hâc ipsâ de re consulere, motum Infantis jam à tempore consueto usque ad legitimum tempus pariendi persentiscentes, quin & ad eundem modum quo gravidæ solent, subinde ægrotantes, sororiantibus insuper mammillis, & lacte extillante, de fasciis haud rarò cæterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt; donec tandem venter pari quo increverat gradu, sensim detumescens, spem vanam eluserit. Neutra verò harum ad eum de quo agimus morbum est referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænomenis naturaliter quasi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæterisque partibus contentarum evâcuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur quo novus earundem proventus præcaveri possit, omnino dirigendæ sunt.



Seri evacuationem quod spectat, magni refert ut diligenter observemus in omnibus Hydropicis ea Cathartica quæ vel seignius vel minus potenter operantur, officere magis quam prodesse: cum enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ sint inimica, quo nomine Catharsis munere funguntur, sanguinem aliquatenus debilitant læduntque; unde nisi corpus celeriter pervadant & citissimè expellantur, Camerinam eam moventia quam secum abducere nequeunt, & sanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus satis liquet in eorum pedibus quibus alvus ita leniter ac blandè sollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio instituat, scire oportet utrùm ægri corpus facilè, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cum in hoc cardine Curationis omnis, sive nullo, sive non nisi magno labore peragenda negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum est, sollicitè ad facilitatem vel difficultatem qua ægri corpus Catharsin ferre solebat, respicere omnino convenit: quod non aliâ viâ ullâ certius dignosci potest quàm ex diligenti inquisitione quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo usurpata, opus destinatum peregerint. Cum enim in corporibus Idiosyncrasia quædam invenitur quoad facilem difficilèmvè Cathartorum operationem, ægrum sæpissimè in vitæ discrimen conjiciet is qui sensibile corporis temperamentum, modum sibi ac normam statuerit: quando non ita rarò usu veniat ut qui habitu sunt ferè Athletico mediocribus Catharticis facilè pareant; cum qui contrario planè habitu sunt præditi, vel fortissimis ægrè cedant. Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in *Hydragogis* tantùm præscribendis, sed in aliis quibuscumque Catharticis locum habere debet. Etenim sæpenumero observavi Hypercatharses à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quòd ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrùmne corpus facilè, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cum Hydrops, quod superius



dixi, præ cæteris morbis quibuscumque Catharsin & validissimam postulet & maxime celerem; cumque in hoc morbo Purgatio per ἐπιχειρῆσιν, quæ in nonnullis aliis prodest, nullatenus admitti debeat, (cum hujus generis Catharsis non tantum non imminuat tumorem sed & adaugeat :) Hanc inquam ob causam, expurgatio paulo fortior & nimia, justo debiliore est præferenda; præcipue cum *Laudano* non destituamur, certissimo ad Hypercatharsin istiusmodi subito domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticiis* omnibus Hydropicorum sanationi dicatis, id diligenter est observandum, ut aquæ eâ maximâ celeritate exhauriantur quam ægri vires ferre queant; utpote qui singulis diebus expurgari debeat: nisi quod sive ob nimiam debilitatem corporis, sive propter Cathartici præcedentis operationem plus satis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari possit. Etenim si non nisi post longa intervalla repetatur Purgatio, quamlibet copiosa Catharsis præcesserit, aquis denuo affatim colligendis ansam præbebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoriâ jam partâ uti nescientes, tandem loco pulsi, re infectâ turpiter fugabimur. Adde quod periculum est ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quâdam suâ inquinet ac inficiat. Atque insuper, quod parvi ducendum non est, istæ aquæ à prægressis Catharticiis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propensiores sunt quàm ubi quiescerent. Tam ob hanc itaque causam quàm ob alias supra memoratas, hæc Intentioni, quæ colluviem serosam intus clausam respicit, quàm velocissimè satisfaciendum est; neque ab eâ nisi urgente necessitate est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porro notandum venit, quòd cum è Praxi constet Hydragoga ferè omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis qui ægrè purgantur parum admodum votis respondere: quin & largiorem eorundem dosin, non tam Catharsin quàm sanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tu-

mor,



mor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non aliū obtinent usum, in hujusmodi corporibus, quā ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis qui purgati sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in istis qui Catharsi promptè cedunt *Syrupus de Spinâ Cervinâ*, etiam solus, Aquas sat copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè solas, easque in magnâ quantitate educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantū habet incommodi Syrupus ille, quod inter operandum ingentem sitim provocet. Quod si idem vel in summâ dosi aliis propinetur qui ægrè expurgantur, neque multæ sequentur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cū tunc primū ad Hydropem curandum invitarer) me annis abhinc 27 aut circiter ad Matronam quandam piam & honestam, nomine *Saltmarsh, Westminsterii* commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorē nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix potest quā magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ullâ virium ægræ jacturâ: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum alterūve intercalari paterer, siquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis sensim eductis, venter indies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. Ego fiduciā planè juvenili atque hominis inexperti, credebam me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydrope quoscunque possem debellare: verū hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar. Cū enim non ita diu post ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem qui Febri Quartanæ diuturniori supervenerat, medicinam facturū accederem, eundem Syrupum propinavi; quo sæpius repetito, & dosi gradatim



tim aucto, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem frustra tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ægra, atque alterius Medici ope qui remedia efficaciora adhibuit, ſi bene memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit ægrum eo eſſe corporis habitu ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bonâ euphoriâ opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quòd licet Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permiſta, efficaciffima omnino ſunt. In huiusmodi corporibus, exempli gratiâ, ſequentem Potionem cùm ſucceſſu ſæpe numero præſcripſi. *R̄ Tamarind. ℥℥. Fol. Senn. ℥ij. Rhei ℥iſſ. Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad ℥iiij. in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an. ℥j. Syr. de Spin. Cervin. ℥℥. Eleſt. è ſucc. Roſar. ℥ij. m. f. Potio.* Quæ tamen potio non niſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cætera id præſtare nequiverint; quod multiplici experienciâ ipſus probavi. Vel *R̄ Vin. alb. ℥iiij. Zalap. ſubtiliſſ. pul. ℥j. Zinzib. pul. ℥℥. Syr. de ſpin. cervin. ℥j. m. f. potio, ſumenda ſummo manè, repetendaque ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi ſatis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret. *ex. g. R̄ Rad. Zalap. contuſ. Hermodactyl. an. ℥℥. Scammon. crud. ℥iiij. fol. Senn. ℥ij. Glycirrhiæ. raf. ſem. Anis. Carui an. ℥℥. Summit. Abſinth. fol. Salv. an. m. j. Infunde frigide in ℥iiij. Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo uſus tempore. Cap. cochlear. j. horâ ſomni, & ij. mane ſequenti. Augendo vel minuendo doſin pro ratione operationis.*

Reſtant verò Medicamenta duo, me iudice, Palmaria, & in iis qui non niſi ægrè purgantur, cæteris quæ vel ſuprà enumeravi, vel adhuc comperta habeo *ῥαſα Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metal-*  
lorum.



lorum. *Elaterium* sive *Facula Cucumeris agrestis* potenter in permodicâ quantitate vires suas exerit in conturbandâ alvo, & fœcibus cum serosis & aquosis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo plerisque, in genere loquendo, corporibus dosis aptissima sunt. Ego permiscere soleo *Pil. ex Duobus* ℞j, quas in *Pilulas* tres exiguas formandas, ac manè sumendas impero.

*Infusionem Croci* quod spectat; ejus ℥i℥. (vel purgatu difficillimis ℥ij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet primâ facie haud aliud prmittat quam colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet ut abdomen ab aquarum super-incumbentium onere liberetur. Præterquam enim quòd cessante Vomitione, in Catharsin τὴν κατὰ solet desinere, necesse est omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio concussioque tam Ventriculi quàm viscerum, à tam insigni aquarum corrivatione quasi circumceptorum, earundem évacuatio per ductus communi naturæ legē haud satis patentes, conatum ita vehementem insequatur. Veruntamen si prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Rosarum*, quàm *Syrupum de Spinâ cervinâ* soleo post tertiam aut quartam dosim meræ infusionis Croci Metallorum quandoque, licet rariùs, adjicere. Ex. gr. ℞ *Aq. Card. Ben.* ℥iij. *Infus. Croc. Metallor.* ℥i℥. *Syr. de Spin. cervin.* ℥℥. *Elect. de Succ. Rosar.* ℥ij. m. f. *Potio*.

Quòd verò dentur ejusmodi cæci meatus per quos aquæ ex abdominis cavitate ad intestina transferantur, de facto liquet; cum quotidie observemus *Hydragoga* tantam aquarum in abdomine inclusarum vim per secessum educere, perinde ac si primitus in ipsis intestinis continerentur. Cui tam duro nodo cùm parem cuneum haud facile inveniamus, in mentem mihi venit celeberrimum illud dictum Medici omnium sæculorum judicio sapientissimi optimique, *Hippocratis* scilicet, qui in libro de Priscâ Medicinæ hæc habet. λέγουσι δὲ τινες καὶ ἰντροὶ, καὶ σφοισαὶ, ὡς καὶ ἐνὶ σπυατὶν ἰντρο-



κὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὁ, τί ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπαύη· ἐγὼ δὲ ταύτων μὲν ὅσα τίς εἴηται σοφιστῇ, ἢ ἰατρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἥσσαν νομίζω τῇ ἰατρικῇ τεχνῇ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. Medici quidem & Sophistæ dicunt, quod impossibile est eum medicinam cognoscere qui non novit quid sit Homo, & quomodo primum factus & compactus sit. Ego verò ea quæ ab aliquo Sophistâ aut Medico de Naturâ dicta, aut scripta sunt, minùs censeo ad Artem Medicam spectare quàm ad Pictoriam.

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus infimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantia suæ patrocinium quærant) apertè dicam, me quantum attentissimâ cogitatione, eâque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relatâ assequi valeam, utcunque existimare, quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probè calleat, quo rectiùs veras ideas & naturæ, & causarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat. Neque enim fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuümque exinde ad Vesicam tendentiüm, conjicere possit unde oriantur Symptomata illa quæ à calculo vel in pelvim, vel in ureteres altiùs impactò pendent. Nec minùs Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quòd meliùs inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstinere, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *Sceleton* dictam, curiosè inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*, quòd aiunt, more pugnabit, aut sine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porro hæc scientia & cito & facillè acquiritur, cum id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quòd *αὐτοψία* in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo ferè negotio, etiam ab iis qui mente ac iudicio minùs valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet,



bet, quod genus plus quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὴν Θέσιν inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à speculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum dissectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius quam ex *παρρησιασμένων* naturalium, ut & *Fervantium* & *Ludentium* diligenti observatione, promoveri possit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac fugillare.

Et profectò Virum tantum tamque sapientem nullo modo potuit latere humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non posse. Licet enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione ac scrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus suis utitur, in conspectum veniant, vasæque itidem nonnulla per quæ succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motus sit origo & causa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microscopium quodvis vel exquisitissimè elaboratum exiles istos meatus per quos Chylus, ex. gr. ex intestinis in vasa Chylifera transcoletur, vel per quos ductus sanguinis per Arterias derivatus in Venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere. Quinimò sunt & alii ferè innumeri, sique magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hac mirandâ hominis compage, quos nemo hominum ne per somnium quidem vidit; cùm rudis & indocta, (sit verbo venia) Cognitio nostra in rerum cortice omnis fermè versetur, ac ad τὸ ὅτι, sive quòd res hoc modo se habeat, ferè tantum assurgens, τὸ τί ὁτι, sive rerum causas nullatenus attingat. Utut se res habeat, haud difficili investigatione scire possumus quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) sufficit in eorum Curatione morborum qui hujusmodi peritiam, quod suprà dixi, sibi vendicant: maximè verò quantum nos impellat



pellat ad Divinum \*Artificem summâ animi demissione<sup>c</sup> adorandum, dum stupendum ejus artificium contem-  
plamur in iis quorum ratio nobis innotescit, tum illud  
longè excellentissimum in cæteris ad quæ prorsus cæ-  
cutimus.

Et sicuti *Hippocrates* eos reprehendit qui huic in hu-  
manis corporibus speculandis curiositati & *περιεργία* plus  
dant quàm observationibus practicis, ac proinde quàm  
ipsius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quis-  
piam in hoc nostro seculo eos culpæ possit, qui existi-  
mant, Artem Medicam nullâ re aliâ magis promoveri  
posse quàm novis *Chymicorum* inventis. Quanquam e-  
nim ingrati prorsus animi esset non libenter agnoscere  
id emolumenti quod Chymix acceptum debemus, eo  
quodd utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus  
satisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc  
ipsum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum  
locum tenet) nobis suppeditaverit; atque eam ob cau-  
sam si intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars est  
satis quidem laudabilis: attamen nec illi culpâ, aut  
saltem errore vacant, qui cerebrum sibi eousque excale-  
faciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Me-  
dicam in hoc præsertim deficere, quodd Remediis mag-  
nis atque efficacibus à solâ *Chymicorum* præparatione  
atque operâ nobis subministrandis, indigeat. Cùm ei  
qui rem rectè perpenderit, satis liqueat, præcipuum  
Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti quodd ne-  
sciamus quo pacto huic aut illi Intentioni satisfacere de-  
beamus, sed quodd non satis sciamus quænam sit illa  
Intentio cui satisfaciendum est. Cùm vel rudissimus  
quispiam Pharmacopolæ servulus intra dimidium horæ  
quadrantem certum me faciet quo medicamento Vo-  
mitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel  
refrigerabo æstuantem; at verò in palæstrâ medicâ pro-  
bè exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me do-  
cere queat ubi hoc vel illud remediorum genus in u-  
sum revocare debeam per omnem morborum ac Cura-  
tionum circuitum.



Et quidem certissimus sum nihil æquè ad iudicium hac in re ritè formandum conferre atque observationem exactissimam *παρουμένων* naturalium & morborum, & pariter eorum quæ in Praxi cernuntur à *ζυwantibus* & *Λαδantibus* derivata, post ea sive Remedia usurpata, sive etiam Medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Hæc si diligenter inter se collata fuerint mihi ostendent & morbi naturam, & insuper undenam Curativæ Indicationes desumendæ sint longè meliùs certiusque, quàm si ad speculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ac *Cynosuram* cursum dirigam. Etenim vel exquisitissimæ hujus generis Differtationes nihil aliud sunt quàm Metaphora bellè deducta exornatæque : quæ etiam ad eorum instar omnium quæ in scenâ imaginationis, non verò in ipsâ rerum naturâ fundamentum habent, dies delebit ac proteret ; cùm *Naturæ judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cùm ipsâ naturâ interciderint.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cum nemo hominum scientiâ intuitivâ præditus sit, quâ fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat ; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantùm observationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia suggerunt, stabiles manent & inconcussæ : ita ut licet Praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex Hypothesibus orta videatur ; nihilominus ipsæ Hypotheses, si modò solidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratiâ, in *Affectione Hystericâ* non idèd Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus ; nec idèd ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statibus quibusdam circumstantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro concesso habui hunc morbum à debilitatis fractisque spiritibus Animalibus pendere : verùm cùm *παρουμένων* Practicorum constans observatio me docuisset Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his verò contraria eadem symptomata consopire solere ; ex hac, aliisque *παρουμένων* naturalium observationibus



vationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut Philosophus Empirico hinc famularetur. Quod si ab Hypothesi coepissem, eam planè ratione insanirem atque ille qui tabulata tignaque domus superiora prius velit erigere quam fundamentum jecerit: quod quidem istis tantum convenit qui in Aere *Castella*, quod aiunt, solent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutrâ extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicumque demum sint meatus isti per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina deducitur, certissimus sum Vomitionem à dicto Emetico excitatam easdem potenter evacuare, idque non solum deorsum per sedem, sed & sursum per ipsum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim post duas vel tres evomendi vices, aquae non tam medicamenti vi secretoria elici videntur, quam ruptis quasi repagulis & claustris reſeratis; pleno alveo effundi: quod satis constat ex earundem eruptione atque impetu saepe facto inter ipsa vomendi spatia, sive intervalla.

Mense Augusto postremum elapso, Paupercula quaedam annos habens 55 aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat inclusa ferè per triennium, à frigore multum passa erat, venter denique ad tantam molem increverat ut ei parem nunquam haecenus viderim: Ego  $\zeta$  iis *Infusionis Croci Metallorum* singulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium aegræ ratione, usque dum doses omnino sex hauserat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus supprimebatur, quam postea quandoque per intervalla reddebat, sed rarò admodum: quo frequentius Emeticum repetebat, eo majorem aquae copiam solebat rejicere, idque sub finem tam per os quam per sedem. Verum post tertiam dosin tumor subsidere atque imminui coepit, & post quatuordecim dies filo, quo crassitiem corporis inflati jussu meo fuerat dimensa, judice ac teste, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquae Congios, supputatione ex iis quae mihi ipsa narravit factâ, ἀνω καὶ κάτω egeſſerat. Ita ut quae prius



priùs in lecto non niſi erecta dormiebat, nè decumbens ab aquarum pondere ſuffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit. Cùm verò dicta Emerica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eam gradum excitarent, ut iisdem diutiùs morbum laceſſere tutum non foret, & tamen tam ex reſiduâ adhuc ventris mole quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat quoties ſe in alterutrum latus convertebat, & veſtigiiſ inſuper rei cujuſlibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, pluſ ſatis liqueret multum aquæ adhuc in corpore reſtare: ob cauſam jam dictam, reliquàm Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere. Poſthac igitur vel Potionem Purgantem ſuprà dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi; idque vel rariùs vel ſæpiùs prout vires ejus ferrent, aut Vapores minùs infeſtarent. Etenim & Cathariſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat, licèt non ita graves & violentos ac ſolebant Emerica. Atque in hâc methòdo perſiſtebam donec pròſus convaluiſſe videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè obſervanda occurrebant: Primò quòd iis diebus quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per ſedem excernebat, atque etiam ſub finem per meatus urinarios, vel ad Congii meſuram; quamlibet non ultra ſſiſſ. vel ſſij. Potùs pro ſingulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undique patere viderentur. Secundò notatu dignum erat quòd curatione ſerè abſolutâ ſiquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter, maximè verſus ſuperiora, intumeſcebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quòd tamen fieri non poſſe ſciebam, cùm ita parcè bibiſſet; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos perperit *araſia* iſta à Catharticis provocata, tantùm oriri: quòd meum judicium eventus comprobavit. Licèt enim vel Congium aquæ eo die quo purgabatur ejeciſſet, mox tamen cœpit intumeſcere; nec remittebat tumor ille, ad guttur uſque aſſurgens, & dyſpnœâ affligens, donec corpus à

Purgan-



Purgantium molestiā liberatum, statum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera symptomata derepente evanescerent, donec à succedente Catharsi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cū præfata Fœmina annuagens quinquagesimum quintum, fluxum Menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen Menses magno quasi flumine erumpebant denuò; qui sanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægressis additus ingens Affectuum Hystericorum agmen adducebat, dolorem scilicet in dorso & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Adhæc tamen post tam insignem Aquæ quantitatem per os, sedem, & urinas eliminatam omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minùs protuberabat quàm nullā adhuc evacuatione tentatā solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam à postremā purgatione negotium facessabant, coactus sum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* Ziss propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quòd si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles dum Emerici operationem agitur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob causam nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Est & aliud Medicamentum satis vulgare ac simplex quod Hydropem pari ratione quàm illud de quo modò egimus, expugnat. Nempe manipuli iij *Corticis interioris Sambuci* à ligno derasi in ℥ij aquæ & lactis simul mistorum, ad ℥ij incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera serò quotidie assumatur donec æger convalescat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharsin, pariter ac Crocus Metallorum, ac proinde



de eodem modo morbum depellit, non vi aliquâ specificâ : quocirca si neutram harum operationum præster, vel si mediocriter ac parcè, ne hilum prodest quidem : ubi verò alterutram producit efficaciter, maxime verò si utramque, mirè ad hunc morbum debellandum confert.

At sanè, quod seriò animadvertendum est haud rarò accidit ut aqua non solùm in crura ac tibias deturbetur, sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis sive *ἄνω* sive *κατω* ducentibus, omnino elicienda non est. Verbi gratiâ, quoties hujusmodi tumor vel Phthisin diuturnam excipit ; vel à viscerum alicujus labe ac putredine nascitur ; vel à sanguinis tono, si ita loqui fas est, non tantum relaxato sed & deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis ; vel à longâ Fistularum in partibus carnosissimis morâ, quæ copiosam saniem egresserunt ; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm spirituum quas advocavit sive salivatio, sive sudatio, sive etiam Purgatio justo intensior, & Diæta tenuis quæ in Luis Veneræ Curatione, etiam magis quàm res postulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis, æger non tantum non juvabitur à Catharsi, sed imminuto adhuc amplius sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita stantibus, omnis Curationis Cardo in sanguine ac visceribus omni ope corroborandis firmandisque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certissimo Experimento edoctus sum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè respondisse ; spiritibus scil. quasi novâ vitâ hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad pensum sibi debitum demudò revocatis.

Est etiam ubi absque omni istiusmodi *προσάσει*, Intentioni isti quæ aquas evacuandas respicit, nec Catharticis, nec Emeticis satisfaciendum est : quoties enim vel æger constitutione est infirmiore, vel Fœmina Va-



poribus atque ataxiis spirituum animalium admodum obnoxia; fieri non potest ut Catharticis, & multo minus ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda est. E quorum familia, licet quamplurima in Medicorum scriptis magni sint nominis, efficacissima tamen (ne dicam sola) mihi videntur ea quæ à *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert à quorum vegetabilium genere cineres perantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Genistâ* sit parabilius & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum cinerum ejus ℥j. in Vini *Rhenani* ℥iiij. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum Absinthii vulgaris* pugillum unum alterumve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij. manè, horâ quintâ pomeridianâ, & serò, ægro jugiter hauriendas impero, usque dum tumor evanuerit. Quo solo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi, in iis quorum Crasis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad secundam Intentionem prope-remus) quæ sunt proxima causa morbi, jam penitus evacuatis, non nisi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum est, nisi sanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & assiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* usu, unde novus aquarum proventus præcaveri possit. Quamvis enim in junioribus sæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis sine alio quovis præsidio convalescant, cum eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac pressurâ liberatus, dictorum Remediorum vices supplere valeat; tamen in ætate pro-  
 ceterioribus, aut iis qui aliàs minùs sano corporis habitu sunt præditi, omnino necesse est, ut statim ab aquarum educatione jam absolutâ, ad eorum simplicium usum quæ sanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea quæ ego jam superius in *Podagrâ* curandâ laudavi, sive ipsa Remedia spectent, sive *sex Res non-naturales*, præter illa quæ jam dicentur, locum habere possint: (nisi quod Vinum à quo in *Podagra* prorsus est abstinendum, non tantum non noceat  
 Hydro-



Hydropicis, sed & proſit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriuſque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quòd cùm tam ex manifeſtis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti ſimus tum hos, tum alios plures morbos Chronicos ſanguinis debilitati atque indigeſtioni ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in eſſentiales eorundem differentias, & ſpecificas Humorū depravationes ab iſtiusmodi Indigeſtionibus prognatas, (quæ quidem ἀνελία communis omnium ſtirps eſt) quimus penetrare. Uti neque varias illas ſpecificationes quæ in morbis Acutis ab unâ eadẽmque cauſâ, ſanguinis nempe inflammatione, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quàm in Chronicis morbis, cùm Specificis careamus, Curationem non ad Eſſentialem morborum naturam, ſed ad cauſam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum ſubinde variantes, vel pro indicio naturæ ſpontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potiſſimùm Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, ſilum ſecuti.

Porro ad hanc, de quâ jam agimus, Intentionem implendam nempe ut ſanguis corroboretur; ſive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, ſive per Catharſin, vel etiam Vomitionem procuretur ut ſuprà, omnino neceſſe eſt ut æger, quantum res ferat, Vinum potare teneatur dum in curando eſt, (modò nè priùs incipiat οἰνοποσία quàm meatus quadantenus recluſi fuerint, & porta aquis data) vel ſaltem loco vini Cereviſiam aliquam è generoſioribus: cùm liquores tenues ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant qui ſerè ſemper in hoc morbo ſticuloſus eſt, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obſtetricentur: rarò itaque, aut nunquam hi ſunt concedendi.

Atque è diverſo liquores generoſi, modò non ſint ſpiritus per diſtillationem elicti, uſque adeò ſanitatẽ promovent, ut vel ſoli aliquando amiſſam revocaverint;



utique in morbi initio, nondum multā aquā distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint impregnati. In pauperibus, verbi gratiā, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in quā quantitas sufficiens *Radic. Raphan. Rustic. fol. Absinth. vulgaris, Cochlear. bortenf. Salvia. Centaurii min. summitatum Geniste* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter imprægnari, cujus haustulus bis tēve de die inter Medicamenta suprā memorata deglutendus est. Vel si id palato minùs allubescat, *Vinum Absinthites* vice ejus substituatur, de quo æger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tractat. de Podagrâ* descript.) ʒij, horis medicinalibus, i. e. manè, quarta pomeridianā, & nocte, devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hic vero magni momenti est quòd æger parcè admodum bibat liquores istos qui minùs generosi sunt; quandoquidem omnes, qualescunque demùm sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinencia à potu nonnullos sanavit: atque ob eam causam si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinencia adaugeat, è re erit ut æger sæpiusculè aquā frigidā *Spiritu Vitrioli* acidulatā os coluat, aut *Tamarindos* in ore subinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, præ eorum frigiditate quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in *Hydropis* incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam ob causam & *Allium* hic adeò conducit; cùm eo solo, missis evacuantibus, *Hydropem* ex aliorum præscripto, non meo, depulsum noverim.



Est enim observandum, eum Hydropem qui vel pedes tantum inflavit, vel etiam ventrem, sed modice, non statim Curationem per Emetica & Catharica sibi deponere; sed hujusmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud raro cedere. At vero præ cæteris serio animavertendum est, quod quoties hunc morbum solis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus est sive mitiori, sive fortiori quocunque Pharmaco, tantisper dum sanguinis corroboratori navatur opera: evertet enim Catharticum quicquid Corroborans substruxerit; quod vel invitum agnoscat oportet qui observaverit tumorem, qui ab usu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametsi cum Intentioni isti aquas educendi satisfacere cupiamus, haud abs re fuerit etiam Corroborantia subinde exhibere; tamen cum tota res in isto solum cardine vertitur ut sanguis corroboretur, omnino necesse est ut à Cathartice abstinemus.

Notandum est autem ægrum non semper sanari, quamvis utrique Indicationi satisfecerimus, i. e. tum Aquæ in abdomine congestæ omninoeductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia postea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non raro contingit ut *Ascites* ad multos annos perdurans, diuturnâ aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, & quasi semi-coxerit; & tam ipsa viscera quam partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Vesiculas sanie turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quasi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus qui ab Ascite inveterato sunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam proventus, Artis subsidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici est, cum certo scire nequeat quantum adhuc noxæ visceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus quam Corroborantibus: & neque animo ipse cadere, neque ægro ut cadat autor esse debet.



bet. Cui rei ob hanc potissimum causam danda est opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitus exantlato, Natura, quæ noctes atque dies nostris rebus invigilat consulitque, sponte suâ mirum in modum machinatur quo ægrum à pernicioso morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Ascites quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funestam cladem visceribus intulerit, haud alio modo tractari potest, quàm si nunc primum occæperit.

*Topica* sive *Remedia Externa*, quantum ego observare potui, nihil egregium in hoc morbo præstiterunt unquam. Ea minùs saltem nocuere quæ in formâ sive Cataplasmatibus, sive Linimenti abdomini ad tumorem discutiendum fuerint applicata: Neque tamen video quo pacto aquæ possint discuti. Verùm & alia sunt à nonnullis Remediorum loco præscripta, quæ ita non prosunt, ut etiam obsint plurimum: Hujusmodi sunt *Unguenta à Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Vesicatoria* item cruribus & tibiis superimposita, ubi cutis in magnam molem fuerit protensa, ad aquas scilicet hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis est periculosum: cum à primo vis simplicium Cathartica ita penitus nonnunquam musculis ac membranis impingatur, ut exciteretur Hypercatharsis, nullâ Remediorum ope unquam sistenda. *Vesicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari solita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item spiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrenam* (plus satis in hoc casu familiarem) sæpenumero invitant. Etenim vulnus vel levissimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, sanatu difficillimum est: quoniam ipsa carniū substantia his in partibus usque adeò irrigua est & scatens latice, ut datâ quâcunque porta, continuo cursu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore discrimine administrantur, me iudice, sive *Paracentesis*, sive *Acu-punctura* à nonnullis celebratæ, quàm *Vesicatoria*.

Ut



Ut tandem finiam ; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Asciten* evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit ; attamen constabit quòd si dicto modo tractetur, æquè certò potest subjugari (modò viscera à corruptione sint libera) ac alii permulti qui non ita funesti vulgò æstimantur.

At si quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote simplicissima & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores ; si dum ringatur alios hujusmodi simplicibus Medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando ægrotaverint, vel velissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quòd fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ* : etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam in Formularum concinnitate & elegantia, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt quæ de his duobus morbis dicenda habui : & nisi fallor alios haud attingam unquam. Verùm ista quod spectat quæ hæctenus in publicum dedi, si quis ea semel tantum perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse : Quod si eadem sæpius relegere voluerit, & altâ mente reponere, nullus dubito quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laboribus quos ego in istis observationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quæ quidem quàm bonâ fide fuerint traditæ, haud aliter sciet, quàm si in earum Praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens ac curiosus Explorator atque Ego prius fueram. At si in paucis iis quæ scripsi, Naturam, me quasi manu ducentem, omninò secutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuscunque is demum sit, opinacionibus me addicens, pro certo habeo sapientes quotquot sunt, veniam mihi saltem duros ; quos & latere non potest duo esse hominum genera qui profectum omnem in Arte Medicâ ex æquo prohibent, sufflamminantque : Primum ii sunt, qui nullum prorsus symbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent qui vel mi-



nimum conferre videantur; defectus interim suos atque socordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem discedere audent, deberi contendunt, specie prætexentes. Quorsum verò reliquas artes omnes, quæ homines minùs tangunt juvântque, magna incrementa sumpsisse fateamur, etiam sine ullâ priscorum hominum injuriâ, solam autem Medicam undique perfectam existimemus? An non cettioris istius quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticæ* usum, qui ita feliciter cecidit, tentare poterint, nisi primos ac rudiores illos, qui non nisi ad stellarum conspectum, & littorum anfractus cursum suum dirigebant, priùs contempserint? Aut accuratiores illa ac magis perfecta, sive construendarum navium, sive earundem in pugná regendarum, Ars, quâ hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, istos sugillat Naupegos, qui classes eas fabricabant quæ olim *Actii* depræliabantur? Aut *Augustum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & clasium Rectores, ignominia afficit? Adhæc innumera ferè sunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum, quæ Antiquioris seculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priscorum memoriæ vim referre censendi sunt, quàm is filius patris famam lædere putandus est, qui rem familiarem à Parente acceptam, industriâ ac solertiâ suâ auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Est & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac sapientiæ haud vulgaris titulum affectantes *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes molestè ingerunt; Medicis non tam viam præmonstrantes, quàm ignibus suis factis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita est, quo de illâ doctè Nugari queant; at prudentiam non dedit, quâ intelligant se eam haud aliter scire posse, nisi experiëntiâ Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad scientiam *Intuitivam* nullatenus affurgens, intra angustos cognitionis, quam à quinque sensibus haurire potest, limites coarctetur. Unde nihilominus



hilominus vir *Prudens*, quantum fert fors humana, quis potest evadere; *Philosophus* verò, saltem pro augustiniori hujus Nominis Majestate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philosophia* omnis in Expiscandis Morborum Historiis, iisque Remediis adhibendis quæ, *experientiâ* Indice ac Magistrâ, eosdem valent depellere, totâ stat; observatâ tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

### *Postscriptum.*

Lector mihi veniam concedat, si unum haud parvum tam in dignoscendis quàm curandis Febribus momenti hîc adjiciam, quod nisi memoriæ mihi exciderat, loco magis suo dicendum fuerat. Observavi quòd singulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad Symptomata quam curationem à *Stationariâ*, sive Febre Epidemicâ Constitutionis generalis quæ tam obtinet planè discrepat, proindeque in febrium, quas *Intercurrentes* appello, classem recensenda est. Frigiditati aeris unâ cum crassitie ac humiditate ejusdem illa originem suam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & sanguis ob impeditam transpirationem colluvie serosâ oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore morâ putrescens, facilè vel à suscepto frigore, vel à levi aliquâ occasione febrem accendit. Si materia morbum committens copiosa admodum fuerit, ea febris emergit, quam sub titulo *Peripneumoniæ nothæ* Libro de morbis *Acutis*, *Sectione sextâ*, *Capite quarto* descripsi. Sin autem humor iste minùs scateat, ea solummodo symptomata producit quæ jam descripturus. Æger per diem unum vel alterum post primum febris insultum nunc incallescit, nunc friget: de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lin-  
gua



gua alba apparet : pulsus sanorum pulsui non admodum abfimilis : urina turbida est & intensè rubet : sanguis ei detractus Pleuriticorum sanguinem æmuletur : Tussis fermè adest ; sed respirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tussendum quasi idem dissiliret, dictæ tussi, (sicut in *Peripneumoniâ nothâ* solent) se non adjungunt, proindeque cum notis inferioribus peripneumonicis hæc febris haud stipuletur, licet à dicto morbo non nisi gradu dissideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etsi primo ejus insultu symptomata solummodo à frigore suscepto orta, præ se ferat, si tamen male tractetur, longam ineluctabilem malorum catenam post se trahit, quæ tandem mortem ipsam accersunt. Etenim cum Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis nescio quibus ad sudorem eliciendum, ac proinde ad febrim solvendam (quod tamen rarò proficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulsus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes sæpè sæpius hanc febrim comitantur. Hæc itaque hujusmodi symptomata, etsi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei malè gestæ sunt adscribenda. Cum enim hæc febris suapte naturâ plus satis inflammatione polleat, sanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lectuli usu incenditur : unde spiritus in confusionem, ac motus inordinatos inconditosque adiunguntur, atq; materiâ morbificâ in cerebrum impulsâ in pessum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi scopum propono, ut exundantem scilicet illum pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congestam venæ-sectione revellam, & repetitâ Catharsi subducam. Hæc ut fiant, ubi primum accersor, sanguinem è brachio dextrò ad ℥ix vel x mitti jubeo. Die sequente blandam illam potionem purgativam, mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut *R̄ thamarind. ℥ss. fol. sennæ ℥ij. rhabarb. ℥iss. Coq. s. q. aq. ad ℥iij. Colaturâ dissolve manne & syr. rosar. sol. an. ℥i. ms. s. potio, sumenda summo mane.* Hanc potionem per



per duas alias vices repeto, die uno inter singulas purgationes interposito, modò symptomata omnia citiùs non disparuerint. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tussis adsit, *Decoctum Pectorale*, & *Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium*, *syr. Capill. Veneris* & *violarum* subinde assumenda præcipio. Atque ad nimium sanguinis fervorem reprimendum, si febris magnoperè æstuet, *Emulsionem ex seminibus frigidis* præscribo; utut *Fulapium seq.* R̄ *Aq. Nymph. Portulac. & lactuc. an.* ℥iiij. *syr. de limonibus* ℥iij. *syr. viol.* ℥j. *M. f. Fulap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdium sibi temperet, injungo, ut & à carnis esu: post primam verò, vel secundam purgationem haustulum jusculi tenuis ex pullo gallinaceo facti subindè assumendum concedo. Verùm hoc notandum, si symptomata quævis graviora, ut respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notam propiùs accedere indigitet; hoc in casu tam venæ-sectio, quàm Catharsis eousque debitis intervallis sunt iterandæ, donec symptomata omnia penitùs evanuerint, & æger eo modo quem Capite dicto descripsimus, sedulò tractandus. At non nisi perquam rarò febris de qua jam agimus, ad eam sævitiem assurgit, ut post unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minùs errante diagnosi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, sive febre *Epidemica* generalis cujuscvis Constitutionis habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periisse certò sciam.

**F I N I S.**







SCHEDULA  
MONITORIA  
DE  
NOVÆ FEBRIS  
INGRESSU.

PER  
THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed  
inveniendum, quid Natura faciat, aut  
ferat. *Bacon.*

LONDINI, 1705.



SCHEDULA  
MONITORIA  
DE  
NOVA FEBRIS  
INGRESSU.

PER  
THO. SYDENHAM, M.D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed  
inventendum, quid Natura faciat, aut  
fecit. Bacon.

LONDINI. 1705.



## V I R O

Tam Virtute quam Eruditione undique consummato

C A R O L O G O O D A L L , M . D .

Coll. Med. Lond. Socio.

**C**UM ea quæ de Febre præsentis hujusce Constitutionis nuper observaram, in publicum edere statuerem, Tibi, præ cæteris, Vir Ornatissime, opellam hanc meam dicendam esse censui; idque ob duas potissimum rationes mihi faciendum videbatur. Primum quòd cum amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper hæstisti, meque tuo juvasti patrociniò contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant. Quod non tam mei ipsius gratià præstabas, quàm ex incocto generoso Pectori honesto, hoc est, ex magno proboque Animo, qui tibi Author fuit ut Veritati à te cognita compertæque assentiri haud dubitares, etiam cum omnes fere omnium qui rem Medicam tractabant lingua in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sanè) quandoquidem cum tot nequam Medicastrì cerebrosa sua somnia & figmenta venditantes, quo famam suam latius spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio & judicio præditi, non statim



tim & sine examine ea admitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante cum nihilo tibi minus debeam, mearum partium esse duxi gratum animi mei in te affectum omnibus testatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectus ultimas metas evectam, hæc deceat magis. Nam sicuti Reges eos quibus favent, titulis & honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere satagunt; ita natura quoties hunc vel illum humili turbâ ac grege hominum eximere voluerit, Gratitude, celi excelsioris Genii notam ac characterem solet imprimere. Altera Ratio cur hæc tibi potissimum inscribam hæc est: quod sc. pro familiari illa & quasi quotidiana consuetudine quam jam per multos annos invicem habuimus, tibi, imprimis, plusquam cuiquam mortalium, notum esse oporteat quanto cum labore Notitias illas, quantulascunque, tam Historiæ quàm Curationis Morborum de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quæ omnia non simul & semel divulgavi, sed interposito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas verò Observationes meas ita mancas & imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quàm ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quod licet 30 annorum, & quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad maiorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temerè affirmo, quod licet hoc temporis spatium plus quam sufficiat ad Cerebrum Theorematis & Commentis fiditiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non  
magis



magis ad morborum Curationem faciunt, quàm Pingendi Ars ad Artem navigandi) plane obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimò, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaquà patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam isthuc contuli ut Observationes quàm accuratissimas colligerem, quas sine morâ prælo mandandas curavi, ut siquid utile haberent, id statim Publico cederet. Quà in re cum meo munere, pro virili, defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porro sollicitus quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantum addo quòd sicuti si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam. Obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatum hunc æqui bonique consulas, quo testatum esse volui quanto te honore prosequor; quòd pariter faciunt etiam ii omnes quibus longè minus quàm mihi perspecta est virtus tua. Neque jure merito existimare quis potest, me qui tui nullatenus indigeo, tibi assentari, cum palam profitear. Quòd sicuti in ea quam exerces Arte, nemini secundus sis (ut modestè loquar,) ita morum integritate, honestateque undique absolutissimâ, omnes fere quorum ego consuetudine unquam usus fuerim, superes. Diu vivas post mea fata, & in laticâ palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos (quæ quidem ratio, si cum sequente conferatur, animam fere Brutorum redolet) quàm ut sæculo tandem aliquando detegas, quibus modis istæ in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hætenus gemit & succumbit, vinci queant. Quod dum mo-



liris, istis quæ ego primus jeci fundamentis, si modò libet, possis superstruere. Ita tamen ut errata in quæ ego forte inciderim, pro more humano, in meis Observationibus sive Historiam sive Curationem hujus illiusve morbi attinentibus, ubi ab annosâ & repetita Experientia melius fueris edoctus, liberè ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cum esset nihil prius habuit quam ut Ars Medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum naturâ commendationibus, (quibus ad nauseam & fastidium usque jamdiu explemur) quam certâ fidique eorundem Curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge.

Tibi semper Addictissimum

THO. SYDENHAM.

Excellenti



Excellenti & in re Medicâ Admirabili

Viro

D. THOMÆ SYDENHAM, M.D.

O Qui capacem nobilis artifex  
 Eludis Orcum; quò tamen ibimus  
 Cuncti, quot humanæ Parentes  
 Et decimæ tulit ordo Lunæ;  
 Præfens fugacem sistere Spiritum,  
 Præfens maligno tollere de tora  
 Mortale Corpus, & propinquum  
 Exequiis removere Morbum:  
 Quem Nos honorem, quas statuas Tibi  
 Ponemus, O cui non alium parem  
 In arte Phœbus, se remoto,  
 Aut oriens videt aut recumbens;  
 Quo Febris audax cunque movet pedem,  
 Te Mater omnis, Te lachrymabilis  
 Accurrit Uxor, nè caducum  
 Orba virum puerosque ploret;  
 Seu Confluentes fortè timet notas  
 Decora Virgo; Tu faciem eripis  
 Periclitantem protegisque  
 Perniciem juvenum futuram.  
 Atqui odit artes & Tua poculâ  
 Heres profusus, quem simul extulit  
 Ad spem implicatus vel Febrili  
 Igne Pater, vel Hydropis Undâ.  
 Mirè paratam, Te Medico, Senex  
 Protelat Urnam, non sine gloriâ  
 Phœbi Tuâque, qui fugasti  
 Pollicitum sibi magna morbum.  
 Sic Te scientiam non faciunt Libri  
 Et Dogma pulchrum; sed Sapiëntia  
 Enata rebus, mensque facti  
 Experiens, animusque felix.



Non Mille Plantæ & multa domi Vitra,  
 Ignesque Centum aut Hypothesis placens  
 Presunt Medenti vel Coercent

Sæva Luis mala, sæva Febris;  
 Ni pectus adsit consilii potens;  
 Ni plena rugis Experientia  
 Ususque naturam secutus,

Quid faceret moncant in aurem.  
 Hæc Praxis olim grande decus Sacræ  
 Adduxit Arti; Sic Veterum stetit  
 Secura fama; sic præivit

Hippocrates, meruitque Cælum:  
 At non eandem sorte pari viam  
 Pressit Galenus; Non Arabes Virum  
 Equè sequuti; non Falernâ

Usque madens Paracelsus uvâ.  
 Primus relicta Tu genium asseris  
 Fidemque normæ: En Diva Tibi Salus  
 Applaudit & ridens Juventus,

Vitaque non metuens Sepulchri,  
 Ex quo vagantem scripta manu Tuâ  
 Correxist Orbem Pagina nobilis:  
 Longum Illa Morbosis, Tibique  
 Perpetuum patefecit ævum.

Jam siqua restant, Eja frequentibus  
 Concede votis; Nos Juvenilium  
 Vulgus Medentium, Nos avarâ  
 Qualibet excipiemus aure.

Fortè & futuro tempore quispiam  
 Poeta, Musis charior, ætheri  
 Te sidus addet, Te salubre

Sidus, & in Crisibus benignum.  
 Me destinantem talia Chymicæ  
 Curæ reposcunt: Me Medicus labor  
 Et Spes locata non vacare  
 Pieriis patiuntur undis.

ED. HANNES.

Ex Æde Christi, OX:

SCHE.



# SCHEDULA MONITORIA

DE

## *Novæ Febris Ingressu.*

**T**Ametsi ingravescent jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, missionem à Cogitandi penso, Meditationeque intensiori vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero quin vel propriæ sanitatis dispendio, alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pender Febris Nova species à nuper grassantibus multum abludens.

Memoriâ recolendum est, quòd in Autumno, *An.* 1677. Febres Intermittentes se primùm exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & Ἐπιδημικωτέροι factæ donec ad suum statum sive ἀκμὴν pervenerint, postmodum sensim decrescebant; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, aut nè vix quidem haberi potuerint. Quâ de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissimâ fuisse infestatos; penultimum maximè, nempe *Annum* 1683. in quo ità enormi Brumâ intemperies desæviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit unquam. Quippe quo *Thamesis*, Nobilis fluvius, ità prævalido gelu compaginabatur, ut



Curruum circumcursantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facile sustentaret. Subsequens *Annus* 1684. licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multum ei utrobique cessit. At cum primum exolveretur gelu *Anno* 1684. mense *Februario*, exorta est Febris ista de qua jam agere institui; quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atq; Febri quæ per octennium ultimò prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aeris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; quum pro comperto habeam alterationes quo ad sensibiles Annorum qualitates, utcunque dispares, morborum Epidemicorum species non protulisse; & certam annorum seriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Februm Stationariarum specie producendâ convenisse. Quod cum seriò animadverterim, opinari mihi subiit, prout à me aliàs dictum fuit, Constitutionis mutationem à secretâ aliqua abditâque alteratione in terræ visceribus Atmosphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœlestium influxu aliquo maximè pendere. Tamen hic est notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoria, siccissimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia constrinxerat; nec quicquam remisit, donec mensis *Martius* adolesceret; quo quidem tempore, quamprimum fatifcente gelu terra solveretur, mox Febris Pestilentialis, postmodum ipsa Pestis grassari cœperunt. Utut verò hoc se habeat, Febris quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum se ostendit, nempe *Februario* mense 1684. & tam præcedente anno quam eo qui jam agitur, per omnes *Angliæ* regiones latius vagata est; longè magis & *Erasmus* aliis in locis, quàm hic *Londini* defæciens.

Ubi



Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino existimabam illam non ex eo genere Februm fuisse quas ego Stationarias appello; sed potius ex Intercurrentium familiâ, quæ singulis ferè annis promiscuè adoriuntur. Non aliud sc. morbi genus esse rebar quam Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hæc intercedente discriminis notâ, quòd in hac Febre subindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia sunt Tussis vehementior, Cephalalgia inter tuendum sævissima, & quasi Caput diffringens, Vertigo à motu quolibet, & Dyspnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur. Cum itaque Librarius novam Tractatum meorum Editionem eo tempore sollicitaret, visum est conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam sentio, in formâ *Postscripti* publico dare; in quem quidem errorem me induxit ingens consensus quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculentè conveniebat, quæ nullâ non hyeme subinde occurrit. At cum æstate superveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas solebat fugare, hæc nihilominus perseveraret, statim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redigendam omnino censui.

*Symptomata* diligenti quantum potui indagine comprehensa, hæc fere sunt, & olim fuere. Ager per vires calore & frigore tentatur; sæpenumero & caput, & artus dolore queritur; pulsus sanorum pulsui non dissimilis est; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum sanguinem hæud rarò æmulatur; Ager ut plurimum laborat Tussi, quæ quidem quanto ab hyeme longius invadit morbus, tanto citius, unâ cum aliis Symptomatis Peripneumoniam miretur & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic verò levior quam in Angina) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris tamen prorsus continua sit, sæpe tamen Exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret Tertianæ, sive Quotidianæ. Ager jugem in lecto decubitus, quolibet



rumlibet levissimè stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum versâ vel in *Coma*, vel in *Phrenesi* facile incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis est in hoc morbo ad *Phrenesi* lapsus, ut persæpe suâ sponte, nullâ ejusmodi datâ ansâ, illico subrepat. At non eo ex-candescentiæ & furoris ascendit *Phrenitis* in hac Febre, atque illâ quâ Variolis atque aliis Febribus correpti laborant; quinimo æger potius tranquillè delirat, incongrua subinde effutens. Ab intempestivo Cardiacorum usu, & regimine paulo calidiore *Petechiæ* sæpius efflorescunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certissimum summæ Inflammationis indicium, tam in hoc, quàm in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoq; eruptiones Miliare, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, & quando recedunt, squammulas istas furfuraceas quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licet hæ sponte suâ nonnunquam ingruant, sæpius tamen lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida est, vel sicca. Ubi inaruerit, fusci est coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbescens. Ubi verò humida est Lingua, omni ex parte alba est, pelliculâ item scabrâ & albâ vestita; Nam si æger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua ferè est fusca & arida; sin minis, humida est, & alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis præfati dimanat. Nam si calidiùs tractetur æger, ferme viscosus effluit, è capitis præsertim regione. Quantumvis autem sudor copiosè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit æger; unde liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantum esse, criticos non esse. Primis morbi diebus sudoris ex arte provocatio, materiam morbificam si non in caput, saltem in artus solebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & *Phrenesis* semel invaluit, nulla restant Febris indicia, nisi quod pulsus nunc citatior est,

nunc



nunc tardior ; tandem verò, cùm ex re malè gestâ spiritus in confusionem omnimodam adigantur, pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu pòst mors excipit.

*Curationem* quod spectat ; ista Peripneumoniæ signa quæ hanc Febrem comitabantur *Februario* illo anni postremi quo primùm emergebat, statim ab hyemis exitu fidem, uti dixi, mihi fecêre, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse. Ac proinde me statim contuli ad usum Methodi istius quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario suprâ memorato. Quæ quidém Methodus satis feliciter cessit, tum mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid verò id demum fuerit quod hanc mihi Methodum suaderet ; jam mihi satis compertum est, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni qui binas rigidissimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyemis præsertim, si modo Hyems dici possit quæ nullum frigus notabile secum adduxit ;) mihi inquam constat, hanc Febrem nihil esse aliud quàm simplicem Sanguinis Inflammationem ; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem è brachio dextro ad  $\frac{3}{4}$  educi volo. Neque sanè Febris hæc (utut sanguis emissus sæpissime Pleuritico- rum sanguinem emulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans, &c. malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigent ; hoc in casu tam venæ-sectio quàm catharsis eousque sunt iterandæ donec symptomata omnia penitus evanuerint ; prout *Capite de Peripneumonia* tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo.

Vesperi



Vesperis *Epispasticum* seu *Vesicatorium* Nuchæ appono. Sequentē Aurorā, lenitivam hanc *Potionem* exhibeo.

℞ *Tamarind.* ℥ss. fol. *fenn.* ℥ij. *Rhabarb.* ℥iss. *Coq.* s. q. *aq.* ad ℥iij. in *Colat.* dissolu. *Mann.* & *syr.* *Rosar.* solutiv. an. ℥j. *Mf.* F. *Potio*, sumenda summo mane.

Quod quidem *Catharticum* etiam alternis diebus repetendum præscribo, donec tertiam vicem expleverit. Horā somni post *Catharsin*, toties quoties, *Paregoricum* hoc, vel simile injungo.

℞ *Aq. Paralyseos* ℥ij. *syr.* de *Meconio* ℥j. *succi Limon.* recentèr extracti cochl. ij. *Mf.* F. *Haustus.*

Id sc. cavens, nè fortè ab agitatione & tumultu, quem in *Febricitantium* sanguine & humoribus *Purgantia* sæpe excitant, æger ex *Spirituum Animalium* confusione, *Comatosus* fiat. Quod quidem *Symptoma* *Medicamentum Hypnoticum*, quantumlibet contrā facere videatur, procul amolitur. Qua de causa ego in *Febre Comatosa* Anni 1673. *Catharticum* propinare non ausus, in *Clysterum* usū subsistebam, certò sciens *Remedia Purgantia* eo tempore usurpata, illico *Comata* adduxisse. Quod forteàn aliter evenire potuisset, si *Paregoricum* usurpatum fuisset post talem *Catharsin* mihi in mentem venisset. Ubi verò *Purgatio* celebrata non fuerit, *Hypnoticum* horā somni nullatenus est concedendum; nè sc. *Cathartici* postridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri solet quantumvis serò assumatur illud) sufflaminet, vel si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut aliā quavis *Febre Epidemicā*, statutum mihi est alvum non turbare in principio statuē morbi, nisi *Venæ-sectione* præmissā. Quæ quidem *praxeos Regula* suæque deque habita aut violata quamplurimos *Orco* addixit, infantes maxumè, prout alias in cautelam monui.

Observandum est autem, quod licet ut plurimum *Evacuationem* omnes præfatæ in hujus *Febris* curatione usurpari debeant; sæpe tamen æger, maxime si *Juvenis* aut *Infans* fuerit, post eductum sanguinem unā *Catharsi* defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus



gandus est, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnata. E contra verò nonnunquam opus est ut alvus ad plures quàm supra diximus vices sollicitetur. Quandoque enim, licet id rarò evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudescencia materiæ Febrilis post dies aliquot morbum postliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vice repetita mox eliminat. Tamen si in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit nisi ab *Aphæ* quæ sub exitu Febris præcedentis supervenere, & jam ad statum auctæ eam denudò revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum est, & *Singultum* per intervalla redeuntem sæpenumero post se trahit, qui etiam sublatâ Febre per dies aliquot perseverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium sponte tandem evanescit. Quod est diligenter animadvertendum, quandoquidem ex *Singultu* sub finem hujusce Febris accedente nihil ægro periculi est, nisi officiosè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia; quod si fiat, Mors pro Medico est. Veruntamen tam *Aphæ* quàm *Singultus*, vel horum utervis, si non sponte faceffat, sed in longum tempus decurrat, facillè fugantur usu *Pul. Corticis Peruviani*; nempe ℥j. *Corticis cum syr. Papaver. Rhæad. q. s.* in formâ Electuarii, vel Pilularum redactâ, eaque methodo assumptâ quam olim tradebam Epistolâ ad D. D. Brady, superbibendo haustum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certius in hoc casu scopum attingere, quàm aliud quodvis etiam è celebratissimis modò non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis sequentia vel his similia nonnunquam præscribo.

℞ *Conserv. Lujulæ & Cynosbati an. ℥j. Conserv. Berberum ℥ss. Cremoris Tartar. ℥j. cum s. q. syr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vj.*

℞ *Aq. Portulac. Lactuc. & Paralys. an. ℥iij. syr. de Limon. ℥ss. syr. Violar. ℥j. Mf. F. Julapium.*

Vel



Vel R<sup>x</sup> Aq. Font. ℥vj. Aq. Rosarum, Succ. Limon. Sacch. albiss. an. ℥iiij. Coq. lento igne dum despumaverint. cap. ℥iiij. ad libitum.

Verum in his omnibus spirituum Vetricoli, etsi summè refrigerantem, semper devito, utpote qui, cum egregiè stypticus sit, minùs convenit morbis omnibus quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hîc accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hâc Methodo tractetur, noctè subindè sudore sponte prorumpente diffuat; a quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cum hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris quam Purgationes præcedentes quadantenus subjugaverant, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud quo particulæ Febriles Coctione debitâ præparatæ, prorsus dissipantur; qui post insequuntur Sudores non ad aliud faciunt quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licèt sudores isti qui sponte manabant Critici fortasse fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus quæ expulsionem jam parata est, eliminationem: alii tamen qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantum esse possunt, atque adeò officere magis, quàm prodesse. Verbo dicam: Hujusmodi sudoribus noctu sponte suâ prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula nec plura, nec densiora illis quibus sanus assueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur Medicamenta quævis excalescentia: lectulo tantum indulgeat æger aliquantulum solito diutius manè subsequente: & postea pergat in supra descriptâ medendi methodo.

Dieta ex pulculla avenacea est, vel jusculo hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex Pullo Galinaceo. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nullatenus



latenus tepescantam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. usti in aq. communis ℔iij. cocti, & postea sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut similibus Eueptis ægro interdicare, cum hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi si aliæ viæ insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem, modò Febris aliquantulum deflagraverit & Intermittentis Typum nondum prorsus induerit, Vini Canarini cochl. tria vel quatuor manè & serò, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius instaurentur, & Febriles avertantur accessus.

Cum autem hæc Febris species præ cæteris quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari: ægros meos sollicitè moneo nè se nudos lectulo, nisi noctu tantum committant: Quod si usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino ut focus sit luculentior in cubiculo, quàm cui æger tuæ cum sanus erat, assueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hæc Febre correptis (si scæminas in primis Puerperii diebus decumbentes excipias; ita necessarium est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen justo calidus, *Phrenesis*, *Petechia*, aut *Purpureæ Macule* obsederunt, aut alia quævis effrata Inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicumque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non prius sedabitur Febris, quàm æger se lectulo interdiu abstinerit: Cum calor circumambientis aeris inter stragula conclusi, sanguinem plus fatis exagitet, & procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hinc ubi

*Phrenesi.*



*Phrenesis* ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetitâ ultra limites præscriptos vel Phlebotomia vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi; tandem verò suo tempore suâque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovens, sed Pileolum tantum quod ablatum rasurâ Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput à frigore externo muniat. Hâc Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, ita ut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de *Comate* etiam huic Febri supervenienti dicta sunt, in quo ut in dictâ Phrenitide materia Febrilis in Caput sursum fertur, ac proinde, linguæ albedinem excipias, nulla adfunt Febris signa, at æger Apyrexia prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, Sudorifera, Vesicatoria atque id genus alia, non tantum nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortem sæpius quàm symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæsectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, rota res naturæ & tempori committenda est. Licet enim stupore æger diu laborarit, post aliquamultos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modò lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abra- datur caput, & sub affectûs finem Vini Canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusius egi in *sectione Quintâ & Capite secundo lib. de Morbis Acutis*, ubi de *Comate* quodam insigni Febrem Constitutionis illius comitante disserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore



corpore perfentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi Affectibus tam Venæ-sectio quàm Purgatio, etiam sæpius repetitæ non tantùm non nocent, sed & necessario sunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quâdam Convulsionis specie quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur, quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & sanavi ipsemet, & Venæ-sectionibus, & Purgationibus, per intervalla celebratis. De quo morbi genere cùm & mihi opportunè occurrat, & eorum quæ jam assero, veritati ita luculentè assipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species, quæ ut plurimum pueros puellâsve à decimo ætatis anno, ad pubertatem usque invadit; primò se prodit claudicatione quadam vel potiùs instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more; postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto potest continere in eodem situ vel horæ momento, sed in alium situm, aliumque locum convulsione quadam distorquebitur, quicquid æger contrà nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os possit adducere, mille gesticulationes, Circulatorum instar, exhibebit; cùm enim poculum rectâ lineâ ori admoveere nequeat, deductâ à spasmo manu, huc illuc aliquamdiu versat donec tandem forte fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam misellus id tantum ageret ut deditâ operâ spectantibus risum moveret. Cùm Affectus iste ab humore aliquo in nervos irruente quorum irritatione istiusmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam Venæ-sectione, quàm Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervosum omnino dirigendas censebam. Quem in finem hæc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die sequente vel dimidiam partem



partem, vel quiddam ampliùs (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad subeundam Catharsin apitudine) Potionis Purgantis Communis suprà descriptæ ex *Tammarind. Fol Senn. &c.* exhibeo. Vesperis haustulum seq. propino.

℞ *Aq. Cerasor. Nigr. ℥j. Aq. Epilept. Langii ℥iij. Theriac. Androm. vet. ℥j. Laudani liquid. gutt. viij. F. Haust.*

Potionem istam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præscribo, & Haustum Paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo, dein ut ad Catharsin, uti priùs, æger revertatur. Atque ita alternatim sanguinem mitto, & subduco alvum donec ægro vena ter quaterve fuerit incisa, & post singulas Venæ-sectiones, toties fuerit purgatus, quories vires ferre posse viderentur: eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil inde periculi ægro imminet. Diebus à Purgatione vacuis, sequentia præscribo.

℞ *Conserv. Absinth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an. ℥j. conserv. Anthos ℥ss. Theriac. Androm. veteris, & Nucis Moschat. condit. an. ℥iij. Zinzib. condit. ℥j. syr. è succ. Citri q. s. f. Elect. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moschat. manè & horâ quintâ vespertinâ, superbibendo Vini sequentis cochl. v.*

℞ *Rad. Pæonia, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an. ℥j. fol. Rutæ, Salvie, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & summitat. Centaur. minor. an. m. i. Buccar. juniper. ℥vj. Cort. duorum Aurantior. Inciduntur & infundantur frigidè in Vini Canarini ℔vj. Coletur tantummodò tempore usûs.*

℞ *Aq. Rutæ ℥iv. aq. Epilept. Langii & Bryon. compos. an. ℥j. syr. Pæoniæ ℥vj. ms. f. Fulap. cap. cochl. iv. sing. noctibus cubitum iturus, instillando spir. C. C. gutt. viij.*

Applicetur plantis pedum Emplastrum è Carannâ.

Quanto magis convalescit æger, tanto minus pedem ducit, tanto pariter & diutiùs, & constantiùs manum in eodem situ continet, & Scyphum ori magis directâ



viâ admovent : quæ certissima sunt indicia quantum profecerit in sanitate redintegrandâ. Ad quam quidem consummatiùs perficiendam, licet author non sit ut plus ter quaterve ut plurimum sanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eouſque in usum sunt revocanda donec rectissimè tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo semel laboravit, facile recidivam pati possit, è re fore existimo, ut & pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel eâ ipsâ tempestate anni sequentis, vel paulò antequam Morbus primò invasit. Sanè haud multum abest quin huic Methodo *Epilepsiam Adultorum* cedere possit autumem, modò Remedia præscripta ætati, eorum ritè adæquentur; tametsi, cum non nisi perquam rarò hic Morbus mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter.

In Fœminis affectionibus Hystericis obnoxiiis quandoque accidit, quòd ubi Curatio Evacuationibus dictis commissâ fuit, Febris post Venæ-sectionem & Purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc casu Febris, quæ jam urget spirituum commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus planè debet, ac proinde jam aliis omnibus posthabitis Indicationes Curativæ, modò signa Peripneumoniæ & inflammationis circa partes vitales absint, ad quietem spiritibus inducendum & eorum orgasmum sedandum omnino sunt dirigendæ. Quem in finem singulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par sit exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hysterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulæ ex *Galbano*, *Assâ fetidâ*, *Castoreo* & similibus, & *Julapia* ejusdem indolis in cap. de affect. Hyster. descripta. Insuper ad vires instaurandas & vapores, quos dicunt, supprimendos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tum anno ultimùm elapso, tum maximè hoc ipso qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidie adducere, Pa-



roxyfmo Febris Intermittentis non abfimilem. Quamobrem Medici illi qui ufu didicerant omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (sæpè etiam quæ nè intermittebant quidem) per illam annorum feriem ab *An. 1677.* ad initium *An. 1685.* à Cortice Peruviano certiffimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licèt iudicio Rationis fuffragante tentarent, non tamen æquè feliciter illis ceflit, atque prioribus iftis annis plerumque cefferat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rariffimè ægrum à morbo liberâffe. Idque ità perrarò, ut quoties reftitueretur æger priftinæ fanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ità penitus Cortex defcivit ab illâ fanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim iftam intelligo quâcum nobis impræfentiarum res eft quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi vero Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodie atque olim ægris opitulatur. Unde liquidò conftat hanc Febrem ab iftis Constitutionis prioris toto cœlo diftare. Cum nè hilum quidem Corticis ufu hîc proficiamus; cumque hæc à Vino & Cardiacis, aliisque Calidis exafperetur magis; quibus omnibus cum Corticis ufu olim fatis conveniebat, quin & cum ipfa Febre.

Porro notandum eft, quòd graffante hac Febre, per æftatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbus per sæpè non tam Pathognomonicis Febris fignis, calore, fc. inquietudine, &c. quàm *ventris Torminibus*, nunc ficcis nunc dejectionibus, fe oftendebat. Cum nihilominus fub hac larvâ ipfa huiusce tempeftatis Febris delitefceret, in qua exhalationes fanguinis Inflammatoriæ, non pro more folito, in externum corporis habitum protrudebantur, fed introrfum per Arterias Mefentericas in viscera inferioris ventris, five Inteftina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventrículum deponebantur, quæ quidem



dem exhalationes Vomitionem excitare solent, præcipuè statim ab ingestione sive potûs sive nutrimenti cuiusvis solidioris: Quamvis autem hæc Febris sub dictorum Symptomatum specie ac formâ delitescat, omnino tamen genuinâ illâ Methodo, quam supra dedimus, expugnanda est, perindè ac si usitatâ hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ-sectionis, quam repetitæ catharsis. Nisi quod hîc animadvertendum sit, quod quoties Febris eò usque Ventriculum infestet, ut æger portionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochleæ Majores* (quæ ad ℥ij. exhibitæ nunquam non per viscera sibi exitum parant) loco Portionis leniter purgantibus substitui possint. Devorentur verò *Pilulæ* horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger superdormiat. Tum etiam Hypnoticum dosi paulò largiore est concedendum, v. g. *Laudani solidi Londinensis gr. jss.* cum simili quantitate *Mastiches* in duas *Pilulas* redactâ eadem nocte diglutiantur; vel etiam *Laudani liquidi gutt. 18,* vel 20 in ℥j. *Aq. Cinamom. Hordeat.* aut alio quovis Vehiculo generosiore; quò Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minùs insurgat. At si quovis modo Potio purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis *Pilulis*, & *Laudano* omnino præferantur; cum officio suo fungantur, corpore minùs quàm à *Pilulis* excalefacto.

Cùm autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hîc mihi sunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti observatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris torminibus quibuscumque, vel Diarrhœâ, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel suspicari possumus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam subtili & spirituoso morbi genere ac Febris extât, ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum quæ Febrem ex more usitato comitantur, Accidentia prorsus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu sæpèque observâsse memini.



Illud interim omnino observandum est, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quod non obstantibus iis quæ supra jam tradidimus, quotiescunque prædicta ventris Tormina ad *Dysenteriam* usque *confirmatam* (in quâ præter ista Tormina Materia quædam mucosa unâ cum sanguine per sedem excernitur) promoventur; hîc mihi periculosissimum esse constat morbum aggredi protractiore illâ Methodo, quæ evacuandos prium, dein contemperandos acres istos humores esse docet (ut de Remediis Astringentibus varii generis, & variante formâ intrò assumptis, tum & Clysteribus nunc abstringentibus, nunc consolidantibus subinde injectis nihil dicam;) cum experientiâ didicerim *Dysenteriam* & certissimè & celerrimè curari, si missis ambagibus, *Fluxus Laudano* confestim sistatur. Ita enim atrox & vehemens est hicce morbus, ut, si *Dysenteria* jam confirmatâ adhuc purgare satagas, perquam meruendum sit, ne *Dysenteria* sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ spoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. *Laudani liquidi* in *Aq. Epidemicâ* vel *Aq. Mirabili*, vel aliâ simili protinus exhibeo, bis intra horas 24 repetendas; vel etiam hoc sæpius statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, manè ac serò tantum usurpata, tam torminibus Ventris, quàm Dejectionibus cruentis, ritè compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii manè & serò capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quod ægrum ab usu Paregorici lectulo diutius affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum facillè conturbet nisi æger somnos post in lecto satis longos captaverit. Dietam quod attinet; si æger vino prius assueverat, Canarense concedo,



do, probè tamen aquâ dilutum, in qua panis crus-  
lum fuerat decoctum; & quam frigidam in hunc u-  
sum in lagenâ asservendam jubeo, ut in promptu sit  
ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album,  
è Cornu Cervi uiso in Aquâ fontanâ, hic etiam affa-  
tim eorum prodest. Pro victu jusculum Hordeaceum,  
vel è pullorum carnibus elixis; ovum sine testâ co-  
ctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies  
sufficiet. Deinceps verò tum ad liquores magis gene-  
rosos, tum ad alimentum uberius solidiusque paulatim  
ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas sive exinanitio,  
vel morbum à quo convaluerat, vel alia Symptomata,  
quæ exinanitio solet parere, denuò reducat. Veruntamen  
hoc est adnotandum, quod licet in constitutione jam  
regnante, Laudanum solitarium suo Marte Dysenterias  
subjugabat; in istis tamen Annis, in quibus Dysente-  
riæ Epidemicè grassantur, & cæteris prælucent morbis,  
non abs re fuerit illas primùm Evacuationes quas in  
Capite de Dysenteriâ olim descripsi in usum revo-  
care.

Et sicuti in radicatâ illâ Dysenteriâ modò dictâ,  
itâ etiam in hoc qui sequitur casu, fieri non potest,  
ut Curatio Methodo illâ quæ Febri unde primitus or-  
tum duxit, debetur, illicò possit expediri. Verbi gra-  
tiâ. Nonnunquam usu venit ut quis rigore atque hor-  
rore corripiatur, calore & frigore per vices alternanti-  
bus, quæ sunt haud mendacia Febris jam imminenti-  
indicia. Derepentè viscerum torminibus, à materiæ  
febrilis irruptione ac insultu gravissimè discruciat. Æ-  
ger cum venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad  
normam suprascriptam, ad Medicamenta nescio quæ  
calefacientia, tam intrò assumenda, quàm extrâ appli-  
canda se confert: eo sc. animo ut flatus, quos hujus  
mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat; do-  
nec tandem augefcente dolore & visceribus diuturniori  
morâ quasi impacto, motus Intestinorum Peristalticus  
quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere de-  
bent, inverti occipit, & inclusa omnia fursum tendunt,  
unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur



ad Vomitionem, malo jam in *Iliaca Passione* desinente. Hic in Medendi ratione quam Febris quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quàm ut sanguinem ex ægri brachio semel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emerica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cum ut plurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror brachii venam primum pertundere; mox interjectâ horâ unâ alterâve, *Clysterem* aliquem ex iis qui potentiùs operantur injicere; ego *fumum Nicotianæ* sive *Tabaci*, ex tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissimè insufflatum, Enema omnium quæ mihi innotescunt hætenus efficacissimum esse ducō. Qui etiam post moram aliquam reiterari potest nisi prior immixtus, solutâ alvo meatus deorsum versus reseraverat. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est ut Catharticum paulò fortius ac *Agastinobryegv* in usum veniat, utut difficilè fuerit exinde viam facere. Ut,

℞ *Pil. ex duobus gr. xxxv. Mercurii dulc. ʒj. cum f. q. Balsam. Peruv. f. Pil. n. iij. cap. è cochl. uno Syr. violar.* nullum insuper liquorem assumendo nè minùs retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hæc methodo procedendum. *Laudani liq. gutt. xxv. Aquæ Cinnam. fortis ʒss instillatæ statim propinetur;* & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum verò horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, tunc Catharticum priùs dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem sub *Laudani* tutelâ assumptum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verùm si Anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore restitante; in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impræsentiarum abjectâ, ad usum Paregorici suprà descripti revertendum,



dum, idemque eousque repetendum quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse dum hæc scriberem in Generoso quodam Ilco sævissimo laborante expertus sum; cui tamen postea ex nimis longâ tam humorum morbum committentium, quàm acrium Catharticum retentione, *Aphthæ* supervenere, sed quæ satis facilè debellarentur usu Corticis Peruviani supra descripto; ut & os sæpè colluendo cum sequente *Gargarismate*.

℞ *Succi Pomorum agrestium* ℥ss *syr. de Rubo Ideo* ℥j.  
f. *Gargarisma*.

At cum jam ductus isti pro naturæ lege, de novo pateant, ægro liberum est ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus, omnino resederit; quod temporis spatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandisque satis commodè impertiri potest. Quo facto Catharsi alternis diebus, ut supra, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si *Infans* hâc Febre laboret, tum *Hirudines* quæ utrinque pone aures applicentur.

Dein *Emplastrum Epispasticum* posteriori cervici admoveatur.

Cum *Cerevisia* qua *Rhabarbarum* fuerit infusum purgetur.

Si post Catharsin Febris intermittere videatur, tum *Zulapium* cum *Cort. Peruv.* (in cap. de Febre Intermittenti, pro Infantibus descriptum) exhibeatur.

Hoc in loco insuper est animadvertendum, quòd licet *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, nisi quod pro ratione ætatis, minor sanguinis quan-



ritas est detrahenda, ac Catharsis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rariùs celebranda (sæpe enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel secundo saltem Cathartico prædominabitur;) nihilominus seriò advertendum est, an quæ hoc modo tractatur Febris, pro certo hujusce constitutionis fuerit, non verò alterius speciei, quod diligenter perquiri debet in Febribus iis quæ Infantes corripunt, in omnibus quibuscunque annorum Constitutionibus. Vulgo enim notissimum est Infantes à doloribus ex dentitione ortis, sæpiùs in Febres agi, quæ haud ità facilè ab alterius generis Febribus internoscuntur. In harum ego Curatione diu multùmque angebar, nec nisi nuperis his annis, certò mihi persuadere potui quemlibet ex illis qui meæ curæ concrediti ad sanitatem restituti fuerunt, tam Arte quàm Casu convaluissè, donec tandem de felici successu Remedii haud ità celebris, imò ab tritum ejus usum planè contempti, frequenter admonitus, illud ipse quoque præscriberem; quod etiamnum præ cæteris quæ mihi innotescunt medicamentis optimè votis hîc respondet. Ejusmodi verùm est Gut-  
tæ duæ, tres, vel quatuor *spiritus C. C.* pro ratione ætatis, in cochleari uno vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quartâ quaque horâ ad vices quatuor, vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum longè diversum & à Febribus variarum Annorum Constitutionum, & ab illâ proximè memoratâ. Est verò *Hæctice species* Infantes diu affligens, quâ infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitûs dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima quâ hîc utor methodo, talis est. *Rhei* electi taleolatim incisi  $\mathfrak{z}$ ij. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacem, subere mox probè obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore quo pro potu ordinario uti solet infans;) quam Cerevisiam ita medicatam Infanti tam noctu quàm interdiu, & cum & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabar-  
baro



baro eidem superaffundi jubeo ; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertiâ vice substituo ; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primum affusa Rhei vi catharticâ saturatiùs impregnata, justo vehementiùs alvum cieat, cautiùs agimus, si librâ unâ epotâ alteram statim adjiciamus : post verò, recentem Cerevisiam non affundemus, nisi exhaustâ eâ omni quæ priùs fuerat lagenæ inclusa.

Sed ut ad Febrem de quâ nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur. Hoc sedulò observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpius ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ità insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi effœtæ Febris Reliquiæ aliquantisper etiam expirante jam morbo, perdurent ; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies ; si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam quam ægri à consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit : quæ omnia cum in corpora jam à morbis infirmata & pænè confecta vim fecerint, *Vapores*, quos dicunt, haud aliter eleventur quàm in fœminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi disjectum fractumque Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant, evacuationes, Prudentis Medici est ab importunâ earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere quid *Tempus*, Medicorum sæpe Felicissimus Optimusque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit ; quæ quidem sæpenumero, prout multoties repetitâ observatione comperi, à Pa-  
regorico



regorico duabus vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris quas expertus sum omnibus, in hujusce Febris curatione facilè antecellit. Si quando verò Febrim non prorsus tollat, id saltem agit ut intermittere cogatur; ac proinde *Peruviano Cortici*, qui hîc nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharsis istic imperata Curationi hujus Febris obesse nonnullis fortè videatur, pro comperto affirmo, nihil ità certo atque ità potenter ægrum refrigerare atque Catharsin, post venæ-sectionem (quæ ubique permittenda est) celebratam. Tamen enim Medicamentum Purgans eo ipso quò sumitur die; atque adedò inter operandum majorem impræsentiarum & in sanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde subsequuturo plus satis pensatur. Testatur enim experientia, Catharsin, modò post eductum sanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis feliciter certiusque Febrem perdomare; tum quatenus fœdam illam Humoribus illuviem è corpore exigat, à quibus ut à causâ antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalescenti, & à Febris ardore quasi cocti & constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus Anodyno viam sternit, quod tutius longè certiusque officio suo fungitur, quàm si humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuissent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At è contra sicuti Methodus illa quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, minus habet certitudinis, ita plus habet & fastidii, & moræ, utpote quâ morbus sæpius ad septimanas aliquot producit. Cùm æger hoc modo primùm in ipso sepulchri margine (si fortè Libitinam evitet tandem) constituitur; & per longum illum Febris decursus, denso Remediorum agmine infestetur, quibus ea expugnantur symptomata quæ imperita morbi tractatio advexit; dum

Regimine



Regimine & Medicamentis calidissimis tentatur Cura-  
tio ejusmodi affectus, qui pro genio suo, utraque ho-  
rum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum ma-  
lesani homines Artis falsò dictæ regulis se mancipant,  
etiam spreto sensuum illis reclamantium judicio, mor-  
bum ex sua natura brevem facilémque in diuturnum,  
& difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & me-  
tu conturbantes, & fluctus, quod aiunt, excitantes in  
simpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm  
est Nauclero, ut dum in mari libero navim possit age-  
re, eandem inter cautes & brevia inserat; unde licèt  
majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ op-  
portunitatem nanciscatur, servato in tantâ desperatione  
navigio, viri Prudentis saltem nomen amittet.

Has itaque ob causas, & prudenti, uti spero, fiduciâ  
affirmare lubet, quòd dicta Methodus curationis per  
Venæ-sectionem & Purgationem expediendæ, plus aliâ  
quâvis præstabit in Febribus quamplurimarum specie-  
rum expugnandis. Licèt enim Diaphoresis, proprie lo-  
quendo, naturæ ipsius sit Methodus, qua materiam fe-  
brilem foras protrudit, & præ cæteris maximè genuina  
sit, & accommodatissima, quoties natura suo relicta  
arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein ritè  
coctam per corporis habitum blandè expellat, (quem fe-  
licem Naturæ eventum Febres per sudores abigentis  
cùm Medici Practici sæpe animadvertissent, hinc an-  
sam arripiebant *Δογματικώτερον* fidenter statuendi, Fe-  
bres universas hac tantùm Methodo, non verò aliâ  
quavis, profligare posse ac debere;) Quo tamen dato  
& concessò, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ  
imitationem præ se ferat, id saltem sibi privilegii ar-  
rogare nequit, ut Febribus per sudores certò exigendis  
par sit. Primò enim nescit Ars quo pacto materia pec-  
cans ad expulsionem subeundam ritè præparanda sit;  
nec si hoc sciat, certa ulla habet indicia, quibus de  
hujusmodi debitâ præparatione possit moneri; unde e-  
tiam & tempus ciendo sudori opportunissimum igno-  
rari necesse est. Temerariam verò sudoris, nondum  
peractâ Coctione, provocationem, longè periculosissi-  
mam



mam esse, nemo opinor nisi pertinax negaverit; cum materiam crudam in Cerebrum impingens, oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, saluberimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta non Cruda sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quàm Diaphoresin ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quam multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicastris, præpostero hoc Sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut si quis de rigore, & capitis atque ossium dolore (quæ ut plurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conquerratur, extemplo illum lecto adjudicant, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis potuerat evanescere, ut è contra magis accensa vehementius exardescat, & in morbum jam radicatam confirmatimque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores isti qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici: ità etiam qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt quàm solent alteri illi Symptomatici ità præmaturè suâ sponte manantes, hoc est ut plurimum, nè hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis quâ sudores eliciendi fuerint, ità pariter nescia est quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si Diaphoresis ultra debitum tempus, quo sc. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandusque erat, absumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento ministrabit. Constat itaque quam in lubrico res hîc vertatur; cum è contra penes Medicum sit alteram illam methodum quâ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharsin eliminantur, pro arbitrio suo moderari. Adde quòd hoc



hoc etiam nomine hæc illi alteri anteponenda est, quòd scilicet si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui præter solitum morem aliquandiu se addixit, (ut Cardiacæ quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulsivos artuum motus, aliæque Symptomata prorsus Anomala adfert. Quæ sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt (quod in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit) sed à superaddito tumultu & confusione oriuntur, quibus sæpe opprimitur natura, quoties curationem Morbi hæc Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive Verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsa *Pyrii Pulveris* inventionem lethalior fuit. Cum enim ex Febres præsertim Malignæ dicantur in quibus intensioris præ cæteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expellant quod somniant *Venenum* (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quàm illud quod potest intelligi, seriò proponere;) ex quo factum est ut Regimen calidissimum Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint quæ frigidissima tum Remedia tum Regimen præ cæteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur tum in Variolarum, qui ex calidissimis in rerum naturâ Affectibus est, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu Petechiarum Macularum purpurearum, & cæterorum in genus *passionum*. Quæ tamen omnia in plerisque subjectis, Inflammationi, ægri sanguini jamdiù plus satis à Febre accenso superinductæ, omnino debentur. Utpote quæ rarò sponte suâ efflorescunt, præterquam sub adventu Pestis ipsius, atque in initio invasionis



invasionis istarum Variolarum Confluentium quæ summæ Inflammationis participes sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus unâ cum Pustulis primùm erumpentibus, comparent; atque æger eodem tempore sanguinis excretionem vel per meatus urinarios, vel cum Tussi per Pulmones, fatigabitur; cum ita validâ exagitatione, atque orgasmo ab inflammatione orto, sanguis ferociat, ut diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat. Et licet Maculæ istæ purpureæ in hac Febre non à tam intenso sanguinis calore, qualis is est qui istiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione sed gradu remissiori producuntur; & quoties ista sanguinis excretio non accedit, Refrigeranti regimini faciliè cedunt. Quod si Malignitatis præsentiam non tantùm è Maculis Purpureis colligunt, sed etiam ex eo quòd observaverint, Febris Symptomata subinde fuisse mitiora quàm quæ ejus naturæ comperere viderentur, ægrum tamen magis viribus occitum fuisse, quàm pro ratione temporis à quo cœpit ægrotare; Respondeo omnia hæc exinde tantùm procedere, quòd Natura a primo morbi impetu quâsi oppressa, devictâque, non satis valida est, ut Symptomata regularia & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phænomena prorsus sunt anomala. Etenim perturbatâ Oeconomîâ animali & quasi dejectâ, Febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam ad quem accersabar. Quamvis enim fermè animum agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties afferebam eum Febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negato, quasi strangularetur) se explicare & ostendere palam nequibat: quod si venam inciderent, Febrem illicò satis violentam statim animadverterent. Apertâ venâ, & sanguine paulo copiosius deducto emicuit Febris, quâ vehementiorem mihi nondum



dum videre contigit; quæ non nisi tertiæ quartæve demum Phlebotomiæ cedit.

Quod si rationes à me allatæ tanti non sint, ut certò ac necessariò evincant rem ità se habere atque ego statui; attamen si suffragante experienciâ deprehendero hancce Febrim evacuationibus per Diaphoresin factis haud libenter cedere, habeo quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, sed potius Experientia docere poterit, quænam Februm species Diaphoreticis, quænam verò alijsmodi evacuationibus sanari possint ac debeant. Et profectò nemo sapiens cui tam hominum quàm rerum natura satis est perspecta, in ijs quæ meræ speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis Mortalis verba, quantuscunque is demum fuerit, facile juraverit: cum idem animadvertisse debeat, *Momenta Rationis* ità prorsus varia, itaque subtilia esse, ut cum aliquis Theoriam quamlibet proposuerit, ità validis rationibus suffultam, ut adstantium, quotquot sunt, omnium assensum extorqueat; hunc mox alius insignioribus fortè naturæ dotibus præditus, excipit, qui sententiam istam, quæ ità pulchrè stabilita videbatur, convellit, & firmitori Argumentorum vi, nihil illud esse aliud quàm Cerebri commentum, cujus nulla prorsus in naturâ vestigia reperiuntur, palam ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit Hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen posterius Figmentum, pari cum superiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se objecerit, qui Secundum istum tantum ingenio vincat, quantum ille sibi præcedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* consummaverit. Quàm verò difficile sit hunc hominem investigare & à cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque aded desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo, cum jure merito suspicari liceat, esse naturas in Orbibus illustrioribus, per Universi expansum hinc illinc sparsis, pene infinitas, quæ præcellentiori



cellentiori longè intellectûs vi pollent quàm nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeat à Natura ità efformatum, ut non tam quid sit absolute verum, quàm quid maximè conveniens, ac suis Naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis qui in Medicina faciendâ potiùs speculationibus vanis, quàm experientiæ solido sensuum testimonio innixæ fidem adhibent, dicta sunt.

Quod si quis hîc regerat, Annon igitur de facto experimur hanc Febrem Methodo huic quam tradis, prorsus contrariâ persæpe fugari? Respondeo toto, quod aiunt, Cœlo distare Curationem Morbi eâ Methodo cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio, adstipulatur; & ejusdem Curationem, istâ Praxeos Methodo, cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam Phenomena practica omnia quæ in eodem curando incidunt, pariter astipulantur. Exempli gratiâ: in Variolis, Multi ex iis qui diro calidorum & regiminis & remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem, & iis pariter feliciter cedit, quorum Curatio methodo planè contrariâ tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus, Quænam Methodus est præferenda? Hoc planè modo certissimè dijudicabimus. Nempe si in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, Inquietudinem, Delirium cæterâque Symptomata intendere ac promovere; è contra verò deprehendero, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto sedariori temperamento esse, tantoque minùs tam à Febre quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo quod servatâ debitâ illâ carnis musculosæ temperie, quæ pustularum tum augmento tum maturationi maximè competit; & grandiores sunt pustulæ & liberaliùs implentur, quàm si æger nimio suffocaretur calore. Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbitror quam potius Praxeos Methodum sequi debeamus. Pariter in illâ, de qua nunc agimus, Febre, si comperiar ægrum quo magis calefit, eo magis non tantùm Phrenesi, Maculis



ulis Purpureis, Petechiis, &c. obnoxium esse; sed & Febrim insuper symptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde stipari. E contra verò si alium ægrum eâ quam jam proponimus Methodo tractatum ab his symptomatis prorsus liberum observaverim, ratio dictat posteriorem hunc Praxeos modum, longè alteri præstare, tametsi uterque æger ità diversimodè curari ad sanitatem revertantur. Quod si plures hâc viâ quàm aliâ istâ mortem effugiant, eò faciliùs solvitur Controversiæ nodus; quâ de re non est mearum partium iudicium ferre, nè mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris specie. Quousque illa durabit non hariolor. Neque satis scio annon sit initium aliquod spirituosius ac subtile, & quasi primordium *Febris* istius *Depuratoria* jam antiquatæ, quam insecta est immanissima illa Pests. Sunt profectò Phænomena quædam quæ me ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantum Febres Intermittentes propriè dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparsæ adhuc restant; verum etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maximè Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam Exacerbationes in hac Febre supra memoratas, eorum Paroxysmorum qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tum etiam quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensi. Quâ de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris *Depuratoria* se primum extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. I. Cap. III. his verbis subindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hætenus satis fuerat ad generalia Februm Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distinguere posse animadverteram.*



*De Febre Putridâ Variolis Confluentibus  
superveniente.*

CUM vel ætas jam provectior & in occasum ruens, vel adversa quacum jamdiu conflictor Valetudo, opportunum fortè spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes à me (tamen nimis serò in vitâ meâ) factas, circa *Febrim Secundariam* Variolis Confluentibus supervenientem, in publicum edam; veniam dabit Lector, opinor, si paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis à morbo quem superius tractavimus satis abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu aliàs demonstravi quantum intersit inter variolas generis *Distincti*, & *Confluentis*: in hoc scilicet quòd qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, sponte suâ, & naturæ vi convalescet; nisi fortè ab initio Diaphoresi in lectulo continuò indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat æger, cum satis promptè sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter idèò huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Adstantium opinionem propiùs accedat:) Tandem verò eliminatis per *Diaphoresin* particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *Octavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subitò suâque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger



ger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parçè reddit, ac frequenter ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Quando idem ille sine ullo vitæ periculo à morbo convaluisset, si naturæ rem committens, nulli se prorsus regimini subjecisset.

At in *Variolarum Confluentium* genere longè aliter res habet: Licèt enim hæ (nisi sanguinis sive per Pulmones, sive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in discrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus ægrum maximè periclitari jam olim monui, ità derepentè ad incitas redigitur æger ut an Vita, an Mors insequatur, pariter incertum sit. In horum numero *Undecimum* pono (si à primo morbi insultu computes) sc. in minimè crudo, at maximè vulgari *Confluentium* genere; *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ passim obviæ sunt, genere crudissimo. Tamen si æger nonnunquam sed rariùs, non ante *Diem Vicesimum primum* fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ità incrustatis exsiccatisque, & in carnes quasi impactis, maximè in ipsa facie, ut ad separationem nullâ arte queant perducì. At verò Undecimo die æger, ut plurimum primum periclitari videtur, Febre atrociorè, inquietudine, aliisque symptomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo esse denunciant; à quâ æger, nisi Ars medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quod si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo per spatium illud omne quod inter Undecimum & Decimum Septimum interjacet, appetente vespèrà, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidie vexatur; & mors quasi vi, & armis protelatur. Porro ostendi hanc causam esse majoris minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quòd scilicet in genere *Discreto* cum Phlegmonæ sive



umores cum inflammatione (cujusmodi sunt pustulæ omnes ubi primum elewantur) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua Puris quantitas in sanguinem per Circulationis legis foret regerenda, ubi illæ jam cœperint maturefcere; nullus ex hâc parte metus est nè Febris nimium infurgat, cum Natura impressionibus in sanguinem factis à tantillo Puris, cohibendis facile par sit. Cum verò in genere *Confluentium*, ubi corpus ferè universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem faceffunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ, duce Naturâ, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem ut plurimum obtinent) per venas in sanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie, in sanguinem subrepat, ut Febris ex hac occasione excitata, naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeo à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat ratio, vel etiam sensus omnibus communis, periti Medici esse ità non materiam Variolosam, sub principio morbi, Regimine & Cardiacis calidioribus vehementer propellere (unde nimia fit Assimilatio materiæ Morbificæ in sanguine contentæ, totâque corporis substantia quasi in fomitem morbi faceffit,) ut omnem potius operam in reprimendâ tam enormi & subrili Inflammatione collocare debeat. Nempe educto ante omnia è brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive à florente ægri ætate, sive ex eo quòd sanguinem liquoribus Generosis accenderit, sive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpeffus, sive denique ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad *Confluentium* speciem referendas; postea verò propinato *Emetico*, ad eundem scopum collimabit. Cum verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam materiæ Variolosæ assimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus;



decubitus; ego illum ab usu lectuli interdum temper arceo usque ad *Sextam diem* à primâ morbi invasione, sive ab eruptione pustularum *Quartam*, quo tempore omne pustularum agmen jam in conspectu est. Posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus densioribusve stragulis co-opertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti sino, quàm quibus sanus cùm esset solebat uti. Interim Cerevisiæ tenuioris aliorumque liquorum Refrigerantium qui ægro sunt acceptissimi usum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obstante vel temperatissimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria, & molestas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præscribo singulis noctibus, sed paulò temporius quàm pro recepto more, sumendum; quoniam in hoc morbo quasi Paroxysmus quidam, sive exacerbatio caloris & inquietudinis quotidie sub vespèram ferè reperitur. Quæ hic traditur Methodus & ad præcavendum justo uberiores Variolarum proventus, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut suprà docui,) & ad conciliandum incrementum Pustulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam postea maturationem, accommodatissima est.

Attamen (quod sanè dolendum est, cùm florentissima hominum ætas hâc ferè strage deleatur) tum his quæ præcepimus, tum aliis omnibus quæ hactenus invenit Ars Medica præsidii nihil proficientibus; sæpenumero æger, licet usque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod usu venit die, vel alio aliquo istorum quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* assignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum suffocatione & jactatione inquietissimâ, & de tanta spe decidens subito moritur, attonitis & stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum ægro bene ominabantur. In frangendo improvise hoc morbi impetu, cùm prius is omnia fecerit quibus præcaveri potuerat, maximoperè desudabit Medicus. Quem in finem seriò perpendendum est, Febrem illam adventitiâ, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quàm



ab istâ Febre quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Phlegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum. Nihil enim est aliud quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putrescentibus, & à Pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem, uti dixi, resorptis ortum debens, quarum noxiâ & naturæ inimicâ qualitate æger eodem tempore, & pessimâ Febre, & Veneno lacefitur. Quamobrem ea sola in remediis huic malo cedere posse Prudens quispiam existimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficacius præstat quàm copiosa sanguinis eductio, quo pacto viriata illæ particulæ quæ morbi sunt fomes, confestim è sanguine exulant. Neque huic Praxi, si quid ego judico, Variolæ in quo jam sunt statu, vel minimum intercedunt: Jam enim pustulæ nullo modo introrsum agi possunt; adeò ut si æger hoc morbi tempore Fatis cederet & cadaver in terram frigidam exponeretur, attamen Pustulæ jam in duritiem incrustatæ, nec intra cutim se recipere, nec minimam molis suæ partem amittere poterint. Nec sanè cum Variolis jam nobis res est, sed cum alio prorsus morbo, nempe *Febre Putridâ*. Has ob causas sequente Methodo, à quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi mihi compertâ, feliciter usus sum; quam si omittas nec aliam video, nec conjecturâ assequi possum quo pacto æger ita certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inusitatâ symptomatum immanitate, statim animam acturus videatur, nisi quis *ἰατρὸς ἀπὸ μνηστῆρος* præsentissimam opem adferat; in hoc inquam casu, sive undecimus jam dies illucescat, sive alius quis isto posterior, sanguinis ℥x vel xij eo brachio in quo pustulæ rariores situ majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimùm sunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omisâ venæ-sectione, Orgasmo vel Paroxysmo, cum nocte ut plurimum ingruenti, debellando queant sufficere; attamen per hos dies Febris



bris Secundariæ, nulli alteri adminiculo securè fidetur nisi copiolæ sanguinis detractioni, quâ solâ orgasmus per id temporis desævians tutò sedatur. Vesperi Anodynum, uti priùs, largâ dosi exhibendum est (ad quod jam tanquam ad sacram Anchoram confugimus;) atque ità deinceps tam manè quàm serò, alicubi etiam & hoc sæpiùs. Est enim diligenter observandum, quòd in quibusdam Orgasmus ità supra modum efferatur, ut etiam prælargâ Paregorici dosis ejusdem impetum usque ad 12 horarum spatium subjugare vel sistere nequeat; quo in casu omnino necesse est ut dicta dosis, octavâ, vel etiam sextâ quaque horâ repetatur.

Cùm verò sub ultimis morbi diebus haud rarò accidat, ægri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem planè deposcebat Medendi ratio, ita constipatam esse ut tum ferè suffocetur ille, tum Febris ad eum gradum ascenderit, ut jam de ægro pæne conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus est; & rebus sic stantibus longè minus ægro periculi erit ab assumpto *Cathartico Leniente*, quàm à Febre eò vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione provectâ. Hic Ego satis feliciter *Electuarii Linitivi*.  $\mathfrak{z}\mathfrak{j}\mathfrak{s}$  in *Aq. stillatitiæ tenuioris*, (ex. gr. *Aq. Cichorei*, vel *Aq. Lactis Alexiter*.)  $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{v}$ . *solut. propinavi*. Qui quidem Haustus licet tum ob alvi constrictionem huic Affectui solennem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum usum haud ità subito ventrem exolvat, plerumque tamen si manè deglutitur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod si minùs præstare valeat, attamen Paregoricum vesperi assumendum est, itò & citiùs, non obstante Cathartico nuper assumpto, si modò inquietudo ingens aut ægritudo aliqua insignis periculum minitetur, nè æger hoc præsidio destitutus, dum dejectiones nos præstolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proximè sequenti; quæ secunda dosis priori in suppetias data, rarissimè Medici o-



pem frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ quantum satis in præsens est, subduxisse Medico videatur, atque æger exindè melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hæc ratione tam Venæ-sectio quàm Catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probè notari velim, (nè injecta ejus rei mentio longè plus damni quàm emolumenti apportet) ægrum non esse purgandum nisi facessente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo qui illum sequuntur; nec per istos etiam dies, nisi sanguis à quo secundaria Febris invasit fuerat imminutas.

Sed ut quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula de *Sputo sanguinis*, ut & de *Mictu sanguineo* Variolis supervenientibus, in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, sub morbi initio contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maximè confluentes adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit; maculæ interim purpureæ hinc illuc superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verùm tamen debita sanguinis contemperatione maculæ hujusmodi auferantur, at tamen tam mictus sanguinis quàm violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare soleant. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam possit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim cum hæc symptomata intensæ sanguinis inflammationi, ac proinde summæ ejusdem tenuitati originem suam debeant; Remedia ista, quæ sanguinem contemperant, ac pariter quæ vi, quâ pollent, astringendi incrassandique eum minùs fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hisce apprimè succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu educationem *Paregoricum* exhibeatur. Ut

℞ Aq.



Rx Aq. papav. rhæad. ℥ij Laud. liq. gut. xiv. Aceti distillat. ℥iij. Syr. de Mecon. ℥ss mis. f. Haustus.

Deinde sequentia, vel his similia præscribantur donec Hæmorrhagia prorsus evanuerit.

Rx Trochisc. de Terrâ Lemn. ℥ boli Armenæ ana ℥j. Terræ sigill. Lapid. hæmatit. Sang. Draconis, ℥ Corall. rubri præparati ana ℥ss Mastich. ℥ gum. Arab. ana ℥j mis. f. Pulv. subtiliss. cujus cap. ℥ss tertiâ quâque horâ ex cochl. uno Syr. de Symphyto, superbibendo cochl. iv vel v Fulap. sequentis.

Rx Aq. Plantag. ℥ germin. Quercûs ana ℥iij Aq. Cinnam. hordeat. ℥ij Syr. de Ros. siccis ℥j Spirit. Vitrioli q. s. ad levem aciditatem.

Interim singulis noctibus Paregoricum præscriptum propinetur.

Emulsiones item ex 4. sem. frig. maj. cum sem. papav. alb. magnopere conferunt.

Cessante verò Hæmorrhagiâ, reliqua per decursum morbi agantur prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi usurpandas præscribo, *Laudanum* meæ descriptionis intelligo, cujus formula in nostro nostro, *de Morbis Acutis*, capite de *Dysenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ℥xiv *Capitum Papaveris albi* benè ficatorum, & (post macerationem in Aquæ font. ℥viiij ad horas 24) probè coctorum, dein expressorum quàm fortissimè; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv, & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in suo genere efficacissimas esse judico: præsertim *Syrupum de Meconio*, cujus ℥j plus præstat quàm ℥ij alterius istius, in quo Papaverum capita humidiora usurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigræ* quandoque *Capita Papaveris Rhæados* quæ spaululum virtutis habent, partem ità magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinensis solidi* sesquigranum, vel etiam gr. ij soleo præscribere in Aqua appropriatâ soluta; quo pacto ab omni errore & mihi & ægro meo caveo. De



*De Miſtu Sanguineo à Calculo Renibus im-  
pacto.*

QUamvis hominis minùs cauti & prudentis eſſe videatur, obſervationem in vulgus ſpargere, cujus in ſeipſo tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret me, qui tamdiu tantaque à *Miſtu Sanguineo*, à *Calculo Renibus* impacto orto, fuerim perpeſſus, humanitate & miſeratione erga Sodales in quo hoc malo meos commotum; iis qui eodem morbo excruciarì quandoque poterint, iſta remedia indicare quæ mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili faciendà forte videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invaſit, *Paroxylmo* tum immaniore tum diuturniore, quàm priùs unquam, miſerum affligens; cùm ex hac cauſà æſtivo tempore vel intra, vel ſupra lectum ſubmollem jugiter ad duos meſes decumberem, ſub finem *Paroxyſmi*, dolorem hebetem & obtuſum maximè in ſiniſtro Rene, nonnunquam, licet rariùs, & in dextro, cœpi perſentiſcere. A *Podagra* convaleſcenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, ſed ſatis tolerabilis, me ſubmonebat; nondum enim *Paroxyſmo Nephritico* (cujus ſunt comites dolor ingens per *Ureterum* ductus veſicam verſus tendens, tum *Vomitio* enormis) vel ſemel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant iſta *Calculi Renum* indicia, cum ratione tamen judicabam me *Calculum*, mole inſigniore, in Renum *Pelvi* geſtare; qui cùm major eſſet quàm ut ex *Pelvi* dicta in *Ureterum* ductus elabi poſſet, prædicta ſymptomata non intulit. Quà in re, poſt annos multos elapſos me hallucinatum non fuiſſe certò comperi. Etenim cùm *Brumâ* Anni 1676, ſtatim à ſoluto rigidiffimo gelu, diu multùmque obambulaffem, urinam mox reddidi ſanguine permixtam; idque toties mihi uſu venit, quoties vel multum itineris pedibus confice-



conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veheretur, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non stratam, licet quàm longissimè, curru vectarer. Urina quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantùm non sinceri specie prodiret, non ita diù post sanguine in fundo seorsim grumescente, in summitate limpida & sui similis conspiciebatur. In hujusce mali remedium sanguinem satis copiosum è brachio mitti curabam, & post Purgationes Universales, medicamenta Refrigerantia & Incrassantia, varii generis, in usum revocabam; Diætam interea his consentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes sollicitè devitans. Cùm autem neque ista, neque alia permulta, quæ numerare longum esset, quicquam prodesse; & metuens calculum, quem grandiorum esse suspicabar quàm ut expelli possit, Aquis Chalybeatis ad exitum sollicitare, tandem spem rei bene gerendæ prorsus amisi; idque eo potissimùm nomine, quod observâram senes aliquot mihi notos, sibi mortem accersisse, dum hujusmodi remediis incassum morbi curationem molirentur. Stetit itaque sententia non amplius tentare, at vitato tantùm quàm potui maximè corporis moru, ab hoc affectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent seminis *Fraxini* vim Lithontripticam, subiit cogitare quòd si semen ejusmodi virtute polleret, omnino verisimile esset Mannam Fraxini adhuc plus posse. Cùm Manna quam habemus, docente Botanographo τῷ πάλῳ D<sup>no</sup> *Joh. Ray* post alios Scriptores, neque Mel Aereum est, nec Ros aliquis Cœlestis, sed liquor potiùs, tam è foliis, quàm è trunco & ramis Fraxinorum in *Calabriâ* nascentium, exudans; de cujus rei veritate idem dum in *Italia* peregrinaretur certior factus est ab eruditissimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo à se curiosè coniectis Mannam (qui est succus ita concretus ut dixi) sæpiùs collegit. Vid. *Joh. Ray Catalogum plantarum Angliæ*. Experimentum itaque facturus, Mannæ *Zijss* in feri lactis *thij* solutæ hausi, pauxillum succi limonum subindè,



ſubindè, dum purgarer, deglutiens ; quo & Catharticum acuerem, quod ſegniùs operari ſolet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab huiusce remedii uſu vix dici queat quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim ; licèt enim antea non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cùm ita feliciter mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam ; & poſt ſingulas Catharſeos vices melius me habuiſſe planè ſum expertus, donec tandem etiam rudiorẽ Currùs conquaſſationem ferre potuerim ; ab hoc ſymptomate prorsus liberatus uſque ad Veris tempus jam proximè elapſum. Quo appetente, cùm per prægreſſam hyemem ferè omnem Podagrâ laboraſſem, & præ nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti & *ἀκίνησις* magis quam aliàs ſolebam, indulgiſſem, rediit denuo ſanguinis miſtus. Hic ego an ad Catharticon me iterum reciperem hærebam dubius ; quoniam nuperis hiſce annis omni corporis ſubſtantiâ in Podagræ ſedem & fomitem quaſi perversâ, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxyſmum certò certius accerſebat. Tandem animo ſuccurrebat quòd ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem, quo tumultus à Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ſſij diſſolutas imanè hauſi, & ſerò guttas xvj *Laudani liquidi* in Cereviſiâ tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea verò Mannâ ſemel in ſeptimanâ tantùm uterer ; humorum illuvie jam ita copioſè à Cathartico ſubductâ, ut à Podagrâ minùs metuendum erat. Cùm tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliquâ, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontripticâ, fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, validè aſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam



ac vim quadantenus infringat ; latius esse duxi Hypnoticum missum facere, cum jam semel tantum in septimana alvum solverem. In quâ Methodo jam ad menses aliquot perstiterim, eundem septimanæ diem ubique Catharsi dicans ; nec me ab hoc meo more, ex quacunque datâ ansâ dimoveri paterer. Licet à primâ remedii hujus dosi dolor qui in dorso erat, remittebat, uti prius, tamen non ita diu post repetita Catharsis Podagræ signum dedit ; quod nunc Artubus, nunc Visceribus bellum cœpit indicere ; at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repressit. Cum hæc mihi Medendi Ratio hætenus bene verterit, in eadem perseverandum mihi esse judicabam, tam ad præcavendum mictûs sanguinis recursum, quàm ad imminuendum aliquantulum caculi fomitem. Quod tandem votis respondit, Hæmorrhagiâ istâ ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorsus evanescente, proindeque Mannâ in totum abjectâ. Purgationem itaque quod attinet (modò sanguinis mictus urgeat, & solum Cathartico hoc lenitivo, Mannâ sc. & secundum Methodum suprâ à me traditam, subducatur alvus) jam retractanda mihi est sententia illa mea quam in Scripto de Podagrâ olim evulgaveram ; nempe Podagrâ affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxysmorum intervalla purgentur.

— *Nec si miserum fortuna Sinonem  
Finxit, vanum etiam mendacemque improba finger.*

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxysmum quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito sub noctem Hypnotico prohiberi potuisse. Nihilominus si Podagram solum respiciamus, Evacuationes qualescunque plurimum nocent, ac proinde nequaquam sunt admittendæ, nisi symptoma dictum earundem usum omnino postulaverit.

De Regimine & Victûs ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim quæ istis usui esse poterint



poterint qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflantur) hæc addo. Mane lecto exurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterumve exicco; dein curru ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto *modicè* (id enim ante omnia semper, & diligenti cum curâ tenendum est) me reficio; statim à prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quartâ parte Libræ (seu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Arthritidem à visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rhedâ vector, & quoties per occupationes meas non distineor, Rus peto, aeris salubrioris inspirandi gratiâ, ad milliaria duo vel tria. Cerevisiæ tenuioris haustus mihi pro cœna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus; idque eo fine ut hoc Julapio succos acres calidosque in renibus stabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego verò & hîc & inter prandendum Cerevisiam tenuem lupulatam, Cerevisiæ non Lupulatae, quantumlibet tenui ac miti, præferendam censeo. Licet enim non Lupulata, mollitie ac lubricitate quâ pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem quam impertiunt Lupuli, minùs facit ad sabuli vel materiæ calculosæ generationem, quàm facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & luculentior. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporius petam: quo nihil magis confert ad Concoctiones rectè perficiendas, & ad conservandum pariter tenorem illum atque ordinem qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverso, Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicumque conflictantium, tum Concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim (Gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distan-



distantiam, per vias lapidibus non stratas minimè officit mihi) non priùs rhedam ingredior quàm haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero; quem pariter itero ante regressum domum versus, si fortè alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi à mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram, hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non-naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricæ accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens, cum vomitione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improvviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu Congium unum Liquoris postetici, vel Cerevisiæ tenuis devoro, & quamprimum totum per vomitionem rejecerim, Vini Canarini haustulum, cui instillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. xviii, ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hanc methodo meipsum ab imminente morte aliquoties liberavi.

Etsi verò haud quenquam fortasse deceat (eum maximè quem sive salvum, sive mortuum esse Hominum vix interfit) ita crebram sui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis quorum vita salusque majoris fortasse ponderis & momenti sunt, queant prodesse.

Hic postremò subindicandum est ingens discrimen in quod nonnulli se conjiciunt, tam Calculo, quàm Podagrâ laborantes quoties Mannam in *Aquis Mineralibus Catharticis* solutam inconsultò capiunt. Quamvis enim hoc modo assumpta, & celerius vim Catharticam edat, & minori nausæa Ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam aliàs ab aquis illatam pensare non valent. Etenim si calculus Renibus inclusus ità magnæ molis sit, ut per Ureterum ductus in Vesicam propelli nequeat, istæ Aquæ Paroxysmum ut plurimum excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Chalybeatis Aquis* æger se tutò committet, nisi priùs certò sciat calculum majorem non esse



esse quàm ut per Ureteres viam possit sive invenire sive facere : Quod hoc tantùm modo quantum ego conjicio, certò dignoscere potest ; si nempe jam antea Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpeffus, (cum dolore scilicet sævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorum aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque ita Paroxysmum hunc invitat, qui fere non desinit nisi calculo in Vesicam detruso. Cùm res ita se habeat, nullum est magis efficax Remedium, sive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, sive ad eosdem à Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Chalybeatarum* Potatio liberalior, per singulas æstates jugiter repetenda.

Cùm verò sæpe accidat, ut *Paroxysmo Nephritico* quis corripitur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præsto sint, vel etiam tempestas Anni adsit, quæ earundem potationi minùs faveat ; hæc itaque compendiosa Methodo, sine ulteriore Remediorum apparatu, insistendum. Si æger temperamento sanguineo præditus fuerit, & ætatem proveciorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondenti, ad ℥x extrahatur ; deinde *Liquoris Possetici*, cui *Rad. Althææ* ℥ij *incoctæ* fuerint, *Congium unum* quàm citissimè devoretur, & sequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ* & *Lilior. an.* ℥j *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Ursin. & Flor. Chamæmel. an.* M. i. *Sem. Lin. & Fænugr. ana* ℥ss. *Coq. s. q. Aq. ad* ℥ss. *Colaturâ dissolve Sacchari culinaris & Syr. Dialthææ an.* ℥ij. *Mf. f. Enema.*

Quamprimum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam *Enema* rejecerit, *Laudani liquidi* satis magna dosis propinetur, viz. ad gutt. xxv, vel *Pil. Matthæi*, gr. xv, vel xvj.

In Senibus verò, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in *Verulis Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiiis (præcipuè si sub initium Paroxysmi Urinam eæ reddant nigram



ac fabulosam,) Venæ-sectio omittatur: At quoad reliqua, eâdem, quæ jam dicta fuit, viâ omnino procedendum.

Sed ut ad Calculum, qui hujus loci est, grandiore revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit calculus quàm ut ex Pelvi possit elabi: non solum nihil proderunt *Ferree Aquæ*, sed etiam ob jam dictas rationes, non sine præsentis periculo sumentur. Neque minùs malè quandoque *Podagricis* cedit *Aquarum Mineralium* usus, modò senes fuerint (ut sunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo usque sunt imminutæ ac succisæ, ut omnino metuendum sit, ne tantâ copiâ aquarum penitus obruantur ac succumbant. Sive verò hoc in causâ sit noxæ quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quasi confecta fuerant, hisce Aquis interemptos diem suum obiisse.

Atque hæc eorum ferè summa est, quæ mihi in Morborum curatione hætenus innotescunt, ad diem quo hæc scribo *Septembris sc. Vicesimum 3 nonum, Anno Domini, 1686.*

---

F I N I S.

---







# INDEX

## Totius Operis Alphabeticus.

### A.

- A** Bortus curatio, 395.  
Aer terrenus effluvis inquinatus, Epidemicorum mor-  
borum causa, 199, 205.  
Alba profluvia, vid. Fluor Muliebris.  
Ambustorum optima curatio, linteo madefacto in spiritu  
vini, 236.  
Anatomix quenam notitia Medico necessaria, 458.  
Anginae descriptio, 247. curatio, ibid.  
Anodyna, vid. Paregorica.  
Antimonialia emetica nunquam tuto exhiberi puerulis in-  
fra adolescentiam constitutis, 23.  
Appetitui depravato indulgere in morbis plerisque quam  
necessarium, 333.  
Aquaë minerales vitandæ in Gonorrhœâ, 300. in ventris  
Torminibus, Diarrhœâ, Vomitione vel Affectu alio quo-  
cunq; quem à Febre oriri vel suspicari possumus, 499. &  
à Calculo vel Podagrâ laborantibus, 527, 529.  
Aquaë minerales ferreæ quando hysterics præbendæ, 378.  
Cum non transeunt, ab iis planè abstinendum per diem  
unum alterumve, ibid.  
Authoris integritas, 331.

### C.

- Calculus Renum prævenitur copiosâ Cerevisiæ tenuis  
compotatione, 427, 526, 527. item pctû diætetico loto  
potus ordinarii, 430, 431.  
Calculicuratio, 442, 443.

M m 2

Car



## Index totius Operis Alphabeticus.

- Cardiaca quibus, & quo morbi tempore exhibenda, 25, 26, 27.  
Cardiacorum formula, 28.  
Cathartorum exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia, 373.  
In Catharticis exhibendis cautio perquam necessaria, 453.  
Chalybs, vid. de ejus usu in hystericis affectibus 375, &c.  
Chalybs cum nihil profecerit in morbis curandis, aque minerales ferreae adeunda, 378. cumque istae minus prosint, aquae calidae sulphureae, quales Bathonienses, adeunda, 379.  
Chlorosis quomodo curanda, 376, &c.  
Cholera morbus quo anni tempore grassatur, 8, 133. ejus descriptio, 137. curatio nec catharticis, nec astringentibus molienda, 138. quo pacto perficitur, 139.  
Cholera Morbus Epidemicus, 259. ejus curatio, 260.  
Chorea sancti Viti, 495. ejus curatio, 495, 496.  
Chronici morbi indigestionibus se debent, 422. modus quo gignuntur, ibid. quomodo tum praeveniendi, tum curandi, 423, 424. qualis interim diata observanda, 426, 427.  
Chymia quousque utilis, 364, 365, 460.  
Quod Chimica morbos non ita mirè debellent, 364.  
Quod Chymica preparatio medicinas deteriores saepe reddat, 372.  
Colicæ Biliosæ & Hystericæ quàm diversæ debeant esse curationes, 388.  
Colicæ Biliosæ descriptio, 170, causa, 171. curatio, ibid. quod Enemata hic nullius sint usus, aliquando noxia, 173.  
Equitatio in declinatione laudatur, 174, 175. Diata, 175.  
Colicæ Hystericæ descriptio, 176, 177. Anodyno sedatur, interditiis venæ-sectione & catharsi, 177, 178. nisi in valdè sanguineis, 179. saepe desinit in Ictero, ibid. cujus curatio ostenditur, 179, 180.  
Colorum speculatio admodum incerta, 365.  
Comatis febris supervenientis curatio, 191, 192.  
Concoctio in febribus quid, 26.  
Corroborantia primi ordinis, 272, 380.

Corro-



## Index totius operis Alphabeticus.

Corroborantium omnium maximum est Equitatio, 382, 383.

Inter Corroborantium usum Cathartica nunquam intercalanda, 468.

Constitutiones Epidemicæ, vid. Epidem. Const.

Contusionum curatio, 445.

Correctivorum purgantibus immisceri solitorum incommoda, 303.

Corticis Peruviani exhibendi methodus, 57, 266. unicum ejus incommodum, Rheumatismus Scorbuticus, 242. quare Cortex ita male audit, 263, 265. quomodo intentata ejus discrimina evitari possint, 266. quod immerito culpetur, 380. quod inter Corticem exhibendum à decubitu in lecto, & Cardiacorum assumptione diligenter abstinendum sit, 268.

Quod omnes evacuationes post ejus usum sint interdiciendæ, 270.

Cortex Febrim A. D. 1685. exortam non fugavit, 498.

quod Febris Inflammatorius curandis ita non conferat, ut planè obsit, 281.

In Sanguine & Spiritibus confortandis egregium est remedium, 380. idque in affectionibus Hystericis & Hypochondriacis, ib. item in Podagrâ præveniendâ, 420.

Cortex in Electuario & Pillulis exhibitus, 266. in Infusione, 269.

Cutis affectuum curatio, 245, 246.

### D.

Decoctum amarum quando usurpandum, 270.

Diabetis curativa indicatio, 271. Remedia medica, 272.

Diæta qualis in Morborum Chronicorum curatione observanda, 426.

Diaphoresis non convenit in omni Febre, 189. periculæ plena est in tertianis & quotidianis, 262.

quænam prosit, quænam vero noceat, 190.

Digestiva quantum valent in Chronicis morbis debellandis, 424. quamdiu in eorum usu perseverandum, ibid.

Diatrhææ curatio, 145, 146.



Index totius Operis Alphabeticus.

Diarrhœam, ubi vomitioni conjungitur, ab Emetico, non ab astringentibus, propriè sisti, 20. attamen Enemate astringenti sisti posse, si minus valeat Emeticum, 38.

Diarrhœa melius curatur venæ-sectione & sanguinem con-  
temperantibus, quam aliis quibuscunq; 130.

Dysenteriae descriptio, 141. curatio, 144, &c. Dieta Dysentericis praescripta, 146.

*Quid agendum in contumaciori Dysenteria*, 146, 147, 500, 501.

*Curatio ejus cum fero lactis*, 149, *Laudani solius usu-*  
152, 500.

E.

Electuarium *Hystericum* & *Emmenagogicum*, 391.

Emetica quibus exhiberi convenit, & quibus non convenit;  
19. quo morbi tempore exhibenda, 21.

Emeticum *authoris*, 20.

Enemata venae-sectionis locum quandoque supplēt, 24.  
ab iisdem abstinendum in progressu morbi, 25, 209.

Enema astringens, 38. in dysenteria, 146, 147. in calculo, 443. e Tabaci fumo, 502.

Epidemicorum morborum diversitas, 4. eorum curatio  
quam variè instituenda, 5.

Epidemici regulares & irregulares, 6.

vernales & autumnales, 7.

*Epidemicarum constitutionum quinque genera in hoc libro  
enumerantur, 215.*

*Quòd Epidemicæ Constitutiones generaliter suas habeant periodos, 135, 136, 205. quòd ab occultâ aeris crâspendeant, non à manifestâ, 5, 143, 486.*

*Epidemica Constitutio ann. 1661, 62, 63, 64, 13. &c.  
ann. 1665, 66, 69, &c.*

annor. 1667, 68.  $\text{\textcircled{E}}$  partim ann. 69, 73. ann. 1669,  
70, 71, 72, 133. ann. 1673, 74, 75, 181:

*Equitationis beneficia in morbis rebellibus devincendis, 382. in Tabidis Phthificisque, 383. in Collicæ Biliosæ declinatione, 175.*

Equitatio



## Index totius Operis Alphabeticus.

Equitatio exercitiorum omnium primarium, 436. maximum confortativum, 382.

Exemplum Hypochondriaci deplorati Equitatione mirè restituti, 383.

Erysipelatis descriptio, 243. curatio, 244.

Exostoses Venereæ quomodo tractandæ, 308.

### F.

Febres sunt duæ ferè tertiæ omnium morborum chronicorum partes, 355. quomodo generantur, 2, 3.

Febrium autumnalium Epocha certissima est Julius, sicut vernalium est Februarius, 7, 136.

Febris continua omnium, quas author novit, maximè uniformis, 15.

Febris nulla verè continua authori visa est, ab anno, 1680. ad an. 1685. nisi fortè ob rem malè gestam, 280.

Quare Febres continuæ paucae Vere occurrant, nisi in Constitutione Epidemicâ, 47.

Febris continua Constitutionis annor. 1661, 62, &c. 16. ejus curatio, 18, &c.

Constitutionis annor. 1667, 68, 69, 124. ejus curatio, 182.

Constitutionis annor. 1669, 70, 71, & dictæ Dysenteriae, 152. curatio, 155, &c.

Constitutionis annor. 73, 74, 75. 184. ejus curatio, 186, &c.

In Febrium curatione Anni Constitutio, quatenus huic aut illi Epidemico producendo favet, ob oculos semper est habenda, 210, 211.

Febris continuæ species quomodo ab aliis Epidemicis tum grassantibus dignoscatur, 216, 217.

Febris Hyemalis descriptio, 473. curatio, 474, 475.

In Febribus maximè continuis generis intermittentis Cortex præbendus, 268.

Vinum non obesse in hujusmodi continuis, ibid.

Febres intercurrentes quæ, 6, numerantur sex, 220.

Quod in iis curandis ad Anni Febrim seriò attendendum, 222.



## Index totius Operis Alphabeticus.

- Quòd ex Anni tempore innotescat an essentielles sint an Symptomtica*, 223.  
*Febris Intermittens*, vid. *Intermittens Febris*.  
*Febres quare tot novæ vulgo audiunt*, 154.  
*Febris novæ natura quomodo investiganda*, 218. *quâ demum cautelâ Indicationes curativæ sumendæ in exortu novæ Febris*, 219.  
*Febris Pestilens*, vid. *Pestis*.  
*Febris Pestilens per Diaphoresin*, *Pestis per abscessus propriè solvi videtur*, 79.  
*Febres Stationariæ quæ*, 5: *quomodo à manifestâ aeris qualitate pendent*, 154.  
*Febris Scarlatinae descriptio*, 224. *curatio simplicissima*, 225.  
*Febris ex Dentitione remedium*, 504.  
*Hæctica quedam species*, *ibid.*  
*Quomodo curanda*, *ibid.*, & 505.  
*Febris nova diuturno gelu resoluta exorta*, 486, *ejus symptomata*, 487, 488, 498, 499. *ejus curatio*, 498, 499, 505, &c. *in fæminis affectionibus hystericiis obnoxiiis*, 497.  
*Febres malignæ quomodo curandæ*, 509.  
*Febris Secundaria Variolis confluentibus superveniens*, 514.  
*Putrida*, 518. *ejus Remedium*, 519.  
*Fluoris muliebris curatio singularis*, 272.

### G.

- Glacies Thamesina An.* 83, 485, 486.  
*Gonorrhœa virulenta centum retro annis se ostendebat; diversam ab ipsâ Luc confirmatâ*, 292.  
*Quòd materia semini-formis quæ hîc fluit, carnosæ virgæ substantiæ debeat*, 293. *modus invasionis describitur*, *ibid.*  
*Curatio cathartici perficitur*, 296, &c. *Pillulis*, 297, 298. *enematis*, 298, 299. *quinam potus hoc in casu concessus*, 299. *Diata quænam observanda*, *ibid.*



## Index totius Operis Alphabeticus.

*In Gonorrhœâ Phlebotomia haud inutilis, 299, 300. rejicitur lignorum exsiccantium usus, 300. item improbantur aquæ minerales, ibid.*  
*quomodo Phymosis est curanda, vid. Phymosis.*  
*Gonorrhœæ justo citius suppressæ Tumores scroti supervenientis quomodo curantur, 301, 302.*  
*Gonorrhœa cum Lue juncta quomodo tollenda, 307.*

### H.

*Hæmoptoes curatio, 250.*  
*Hæmorrhagiæ narium curatio, 249, 250.*  
*Hydragogorum usus, 453, &c.*  
*Hydropis primarium signum, foveæ in suris à digitorum impressione sub noctem apparentes, & manè evanescentes, 450.*  
*Symptomata sunt, Dyspnœa, urinæ paucitas, & sitis, 451.*  
*Causa, sanguinis debilitas, ibid.*  
*Aliæ in fœminis causæ, 452.*  
*Indicationes curativæ, ibid.*  
*In Hydrope Cathartica fortiora semper usurpanda, 453, 454.*  
*Quod perseverandum in præbendis catharticiis donec moles abdominis evanuerit, 454.*  
*Syrupus de spin. cerv. quibus convenit, vid. Syrupus.*  
*Infusionis Croci metallorum utilitas. 457. quoties repetenda ad curandum hydropem, 462. in Ascite grandiori maximè convenit, 464.*  
*Cortex interior sambuci hydropem pariter expugnat, ibid.*  
*Quenam contraindican Catharsin, 465.*  
*Quenam tunc temporis confortativa conveniunt, ibid.*  
*Diureticis res agenda est in debilibus naturis & fœminis valdè hystericiis, 465, 466. præcipue eis quæ è salibus Lixivialibus sunt, & Vino Rhenano, 466.*  
*Corroborantia eadem in Hydrope, quæ in Podagrâ præbeantur, nisi quod vinum Hydropicis permittatur pro potu ordinario, 466, 467.*

Chalybis



## Index totius Operis Alphabeticus.

- Chalybis usus in Hydrope incipiente, 468. Allii pariter, *ibid.*  
Topica improbata, 470.  
Paracentesis & Acupuncturae rejiciuntur, *ibid.*  
Hydropicorum sitis quomodo fallenda, 468.  
Hydropis Febris intercurrentibus succedentis curatio, 62.  
Hypercatharsis frenum certissimum est Laudanum, 454.  
Hypotheses quatenus valent Medico instruendo, 461.  
Hystericæ affectiones sunt dimidia pars morborum Chronicorum, 355.  
Quod idem sint in fœminis ac Affectio Hypochondriaca in viris, *ibid.*  
Quod uterus immerito culpetur, *ibid.*  
HystERICA affectio sub quam variis symptomatis se ostendit, *ibid.* &c.  
Cujusnam temperiei fœminis singula contingunt, *ibid.*  
Hystericorum simul ac Hypochondriacorum affectuum signum maxime Pathognomonicum est urina limpida copiosa. 359.  
Hystericæ fœminæ interrogandæ, an malum de quo queruntur inceperit cum tristitia, atque an urinam limpida excreverint, 362.  
Hystericorum affectuum causæ Procatareticæ, 361. Causa efficiens internâ, 362. non Humores 368. Causa antecedens, 362, &c.  
Unde fit Vomitus materie viridis, 364.  
Symptomatum singulorum ratio explicatur, 363, &c.  
Casus cujusdam abundè & sæpius lachrymantis, 367.  
Curativa indicatio est sanguinis corroboratio, 370.  
Curatio  
Vena-sectione & Catharsi ordiendâ, *ibid.*  
Deinde Chalybeatis absolvenda, 371.  
Quod in imbecillioribus naturis quandoque à Chalybe statim incipiendum, 372.  
Chalybis Substantiam præponi præparationibus, 372, 373.  
Chalybis usum non rectè admittere purgantium intercalationem, 373.

Formu-



## Index totius Operis Alphabeticus.

*Formula curationi inservientes, 376*

*Theriaca Andr. magnum in his affectibus remedium, 380. item, Cortex Peruv. ibid.*

*Dolor & Vomitus hystericarum quomodo cohiberi possint, 385, &c.*

*Fætida qua ratione hystericis utilia, 384.*

*In affectione hystericâ mitiori dentur pillulae Hystericæ per x dies, 377.*

*Hypochondriaci Affectus, vid. Affect. Hyster.*

### I.

*Icteri curatio, 179, 180.*

*Idiosyncrasie ratio habenda, 377.*

*Illicite Passionis causa, 39, 40.*

*Quo pacto producitur, 40. 502. curatio ejus, 40, 41, 502, 503.*

*Argenti vivi, & globulorum in hujus curatione censura, 40.*

*Intermittentium Februm tria tempora spectanda, 42.*

*undè est quod redeant paroxysmi, 44.*

*Paroxysmorum descriptio, 45.*

*Intermittentes Febres, vel Vernales sunt, vel Autumnales, ibid.*

*quæ quidem essentialiter distinguuntur, 46.*

*Vernales ferè omnes vel Quotidianæ, vel Tertianæ*

*ibid. rarissimè diurnæ, 47. Autumnales longe aliter se habent, 48, 50, &c.*

*Intermittentium Vernalium curatio, 49.*

*Intermittentium Autumnalium curatio, 55.*

*Tertianarum curatio, 55, 267, 268, 269.*

*Tertianæ duplicis curatio, 56.*

*Intermittentis quotidianæ curatio, 267, &c.*

*Tertianæ Vernalis curatio sine cortice, 274.*

*Ejusdem curatio pro pauperibus. ibid.*

*Quartanæ curatio, 57, 266, 267.*

*Quomodo Recidiva præveniat, 267.*

*Vomitio in his Febris quomodo compescenda antiquam cortex exhibeatur, 269.*

*Infantum*



## Index totius Operis Alphabeticus.

- Infantum medicatio*, ibid.  
*Decoctum amarum quomodo præbendum*, 270.  
*Intermittentibus superveniens Apoplexia quomodo tractanda*, 271, *Diabetes senibus superveniens quomodo tractandus*, 271, 272.  
*Intermittentes Epidemicæ anni 1678*, 261.  
*Quodd sudorificorum vi transire soleant ab Intermittentibus ad Continuas*, 262.

### L.

- Lactæ Diætæ præcellentia*, & quibus potissimum convenit, 381. *Podagrâ laborantibus inepta*, 427.  
*Laudanum hypercatharsed's frænium certissimum*, 454.  
*Laudani liquidi descriptio*, 147, 148, 521.  
*Ejus usum non immediatè nervis nocere*, 385.  
*E Lecto surgere quàm utile in Variolis*, 113, 114, 323, &c. *solvuntur objectiones*, 327, &c.  
*Quàm necessarium in omnibus morbis inflammatoriis*, 128, 129.  
*Quàm necessarium in Febre continuâ an. 1673*, &c. 188.  
*Cautela necessaria in surgendo, scilicet ne nimis diu pro unâ vice surgant*, 189.  
*Moræ longioris e Lecto incommoda*, sc. *Rheumatismus* & *Îcterus subsequentes*, ibid.  
*Quam utile Pleuritico sit lecto quotidie exiri* 231. *Quàm utile in Anginâ*, 248.  
*E Lecto surrectionem quanam contraindicant*, 336.  
*Lochiorum suppressionis curatio*, 390.  
*Luciani irrisio in medentes Podagræ*, 445, &c.  
*Lues Venerea unde*, & quo tempore Europæam appulit, 291. *Contagium ejus quomodo propagatur*, 292, 293, *symptomatum ejus enumeratio*, 295. *Eorum curatio*, 296.  
*Luis confirmata solâ salivatione curatio*, 302.  
*Lues Recidiva quibus debentur*, & quomodo præveniri possint, 304. *Ore nimis exulcerato quid agendum*, 308,  
*Diætæ*



## **Index totius Operis Alphabeticus.**

*Dieta quanam observanda inter curandum, 308, 309.*  
*Quare in Galliâ sanatur facilius quàm Angliâ, 309.*

### **M.**

- Malignitas morborum quid sit, 212.*  
*Malignitas morborum sæpe error medentium, 31, 70.*  
*Malignitati quodnam regimen propriè concedatur, 212, &c.*  
*Maniæ curatio, 66, 67.*  
*Maniæ Febres intermittentes diuturniores nonnunquam excipientiæ curatio, 65, 66.*  
*Medici præcipua cura in Intentionibus veris expiscandis verti debet, 460, 461.*  
*Medicum esse, & formulas præscribere, quàm immane distant, 349.*  
*Melancholia Hypochondr. vid. in Hyster. Affect.*  
*Mensium fluxus immodici, tam intra puerperium quàm extra, curatio, 393, 394.*  
*Mensium fluxus immodicus quando potissimus contingit, 394.*  
*Mictus sanguineus à Calculo renibus impacto, 522. ejus remedium, 523, &c.*  
*Morbus quid sit, 1.*  
*Quod essentia morborum nos lateant, 467.*  
*Morborum acutorum & chronicorum differentia, 421.*  
*Morbi Chronici, vid. Chronici Morbi.*  
*Morbi Acuti Deum habent authorem Chronici nos ipsos, 334.*  
*Morbi ferè omnes ex vestium præmaturâ abiectione, & subito refrigerio post exercitium, exoriri videntur, 222.*  
*Morbilli quo anni tempore regnant. 158.*  
*Eorum descriptio & historia, 158, 159.*  
*Curatio, 160.*  
*Morbilli anomali, 196. eorum curatio, ibid.*  
*Moxæ combustio in Podagrâ, 444. in Podagrâ inveteratâ nihil refert, 444, 445. Quòd Hippocrates ustiones lini crudi loco Moxæ usurpaverit, 444.*

**Narcotica**



## Index totius Operis Alphabeticus.

### N.

Narcotica vigente febre obesse, at in declinatione morbi præclaros effectus edere, 34.

Narcotica. *vid.* Paregorica & Opium.

Naturæ in curando multum relinquendum, 107, 192, 393.

Naturæ in medicamentis producendis, simul ac præparandis collaudatio, 372.

Nephritici paroxysmi veri, & hysterici, quàm diversæ curationes sint instituendæ, 387.

### O.

Opium præstantia & nativa bonitas, 148.

Quibus in affectibus præcipuè indicatur ejus usus, 261.

### P.

Paregoricum authoris, 138, 139. quibus in casibus maxime prodest, 261, 338, 339.

Paregoricis evacuantia debere præmitti, in sanguineis temperamentis, non aliis, 385.

Peregrinatio versus Austrum, unde in Chronicis curandis ita insigniter prodest, 423.

Peripneumoniæ Nothæ descriptio, 233, 487.

Curatio, 234.

Pestis, 70. quid sit, 74. Britanniam vix frequentius devastat, quàm post annorum 30 vel 40 revolutionem, 71. Quo anni tempore exoritur, 73. modus invadendi describitur, *ibid.* curatio ejus, 88, 89.

Alexiteria in hoc & aliis morbis, non ut specifica, sed ut diaphoretica profunt, 77, 78. Pro Venæ-sectione facientes authores, 82. Pro Venæ-sectione historia admiranda, 83. Attamen Author ei præfert Diaphoresin, 83, 84.

Diaphoresis quamdiu continuanda, 89, 90.

Macularum Pestilentialium ratio, 84.

Quod



## Index totius Operis Alphabeticus.

*Quòd Pestis sæpe acceleretur vinorum & calidorum ingurgitatione, 77.*

*Ad Pestem excitandam requiritur contagium pestiferi corporis, præter aeris dispositionem, 72, 73.*

*Petechiarum, & mictus sanguinei, casus insignis à D. D. Goodall communicatus, 349.*

*Philosophia effecit, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius sit Ars, quam medendi, 353.*

*Phrenitis quomodo tractanda, 33.*

*Spiritus Vitrioli in Phrenitide laudatur, 194.*

*Phthiæos specificum est Equitatio, 383.*

*Phymosis quomodo curanda, 301.*

*Pleuritidis historia, 226, &c. curatio, 229, 230. Dieta 230. Rejicitur cura per expectorationem, 231, 232.*

*De Pleuriticorum sanguine quædam notatu digna, 228, 229. Mensura sanguinis extrahendi, 229, 230.*

*Pleuritis maligna Venæ-sectionem non fert, 210.*

*Podagræ Regularis historia, 402.*

*Irregularis historia, 405, &c.*

*Causa est concoctionum depravatio & humorum indigestio, sive à Venere, sive à Vino, sive ab exercitiis intermissis, 410, 411. Curatio non aggredienda est Venæ-sectione, 412. non Catharsi, sive ad præcavendum, sive ad curandum paroxysmum, 413, 414. nisi urgente mictu sanguineo, 423. neque sudoribus, & quare, 416.*

*Curandi præcipua intentio, in concoctione promovenda, atque indigestionibus tollendis versari debet, 418.*

*Medicamenta Digestiva, 418, 419.*

*In Podagrâ Electuarium corroborans præstantissimum, 419.*

*Electuarium aliud, atque aqua distillata 420.*

*Theriaca Andr. & Cortex Peruv. laudantur, ibid.*

*In Podagræ Paroxysmo nihil magni tentandum, sed solum extra Paroxysmum, exemplo ab Intermittentium febrium paroxysmis dacto, 438. in quorundam paroxysmis abstinencia à carnibus interdicitur, ibid.*

*Paroxysmi Symptomatis vitam minantibus quomodo occurrendum, 441.*

*Ventriculi debilitas cum ventris torminibus Vino Canarino*



## Index totius Operis Alphabeticus.

- rino mitiganda, *ibid.* quod si nihil profuerit, ad Lau-  
danum fugiendum, *ibid.*  
Diarrhœa sudoribus cobibenda, 441, 442.  
Tussis Brumalis à frigore, tempore paroxysmi, suscepto,  
sicut ipsa Peripneumonia curanda est, 442.  
Calculus superveniens quomodo curatur, 443.  
In Podagræ Paroxysmo Remedia externa in genere impro-  
bantur, verum istorum meliora reperiri mirè Refrige-  
rantia & Repellentia, *ibid.*  
Quid Moxæ comburium præstare possit, 444.  
Podagricorum Diata, 426, 427.  
Potus sit cerevisia tenuis, 428.  
Potus Diateticus loco ordinarii in Podagris inveteratis,  
430. Vinum planè officere, 428. Vinorum verò Hispani-  
cum minus injurium, 432.  
Lactea Diata in Podagrâ censura, 427.  
Podagricis decubitus maturior quàm sit utilis idque hyeme  
præsertim, 433.  
Animi tranquillitas stabilienda, 433, 434.  
Exercitium sit quotidianum, 434.  
Hoc Tophos prævenit, aut solvit, 435.  
In ipso paroxysmo permittitur, 439.  
Nisi iste sit atrocior, 440.  
Exercitiorum primarium est Equitatio, 436.  
quam tamen supplere potest in curru vectio, *ibid.*  
Venus quàm sit injuria, *ibid.*  
Podagræ Therapeia radicalis adhuc latet, 447, 448. sed  
non sine spe aliquali specificum quandoque inventum iri,  
448.  
Probi hominis verum criterium, 381.  
Pruritus ferini curatio Cardiacis, 246.  
Puncturæ tendinis curatio, 232, 233.  
Purgatio non ita necessaria post morbos vernales, ac au-  
tumniales, 29.  
quare ita necessaria post febres, *ibid.*  
Purgans Potio Authoris, 30.  
Purgantia *vid.* Cathartica.



## Index totius Operis Alphabeticus.

### R.

- Rachitis vera non est curanda Cathartici, 375.  
Linimentum ventri & hypochondriis infantum inun-  
guendum per 30 vel 40 dies, 374.  
Rachitidis Febris infantium intermittentibus succedere  
solita curatio, 63.  
Regiminis calidioris in variolis noxae, 107, 109, 167, 168, 332  
Ejusdem in Dysenteria noxae, 141, 142. in Morbillis,  
160. in plerisque febribus, 227, 228.  
Regiminis refrigerantis in cutis affectibus nocumentum,  
247.  
Refrigerantia in fine morbi eum protrahunt, præcipue in  
grandævis, 31.  
Renum calculus, vid. Calculus.  
Rheumatismi historia, 237. curatio, 238, &c.  
Anodynus figitur & protrahitur, 239.  
Rheumatismus inveteratus quomodo tractandus, 242.  
Rheumatismi Scorbutici descriptio, ibid. curatio singula-  
ris, 243. curatio solâ Diætâ sero lactis loco phlebotomiæ,  
282. Quibus conveniat istiusmodi curatio, & quibus non  
convenit, 284, 285.  
Purgatio frequens atque anodynorum usus possunt Pble-  
botomiæ liberalioris vicem supplere, 285.

### S.

- Salivationis in Lue Venereâ methodus, 302, &c.  
Quod neq; Cathartica neq; alia præparantia, Salivationi  
debeant præmitti, ibid.  
Quod peracta Salivatione neq; Cathartica, neq; Sudori-  
fica in usum venire debeant, 304. Diarrhœa superveni-  
ens quomodo cobibeatur, ibid. Cautela magni momenti  
observandæ in naturis salivationi nimis resistentibus, 306.  
Salivatio in confluentibus variolis usu refrigerantium pro-  
movetur, & Cardiacis calidioribus reprimatur, 131.  
Sambuci Cortex interior, 464.  
Sanguinis color purulentus in febribus inflammatoriis de-  
tracti unde, 228.  
Scabies, vid. Pruritus.  
Scorbutus non tam frequens apud nos, ac vulgo creditur,  
240, 241.  
Secretio, per facces, & per fiores, 38.

N u

Sim.



## Index totius Operis Alphabeticus.

- Simplicissimorum Medicamentorum *laus*, 283.  
Singultui *quomodo* *medendum*, 37.  
Sophistarum *reprehensio Hippocratica*, 457.  
Specifica *pleraque dolo malo celebrari*, 445.  
Speculationibus nimis addictorum Medicorum  *censura non minus rigida quam judiciofa*, 353, 461.  
Spiritus volatiles omnes *ideo fatent, quia creaturae ignis*, 384.  
Sputum sanguinis variolis superveniens, 520, &c. *quomodo curandum*, 521. *Dieta eo laborantibus aptissima*, 525, &c.  
Sudores ad ciendos nihil aequae conducit ac capitis obvelatio, 88, 89.  
Sudores nocturni à febris convalescentium *quomodo tollendi*, 195.  
Quòd Sudorum provocatio in nullo morbo, exceptà Peste, videatur convenire, & quare, 417.  
Syrupus de meconio *præstantissimus*, 521. *de spinâ cervinâ*, 455. *Exemplum ejus memorabile*, *ibid.*

### T.

- Tabes deplorata Equitatione tanquam specifico curatur, 383.  
Tendinis puncturae curatio, 233.  
Tenefmi curatio corroborantibus solis, 150, 151.  
Theriaca Andromachi maximum in morbis quamplurimis remedium, 380, 420.  
Tormina Ventrìs, 499. eorum curatio, 500.  
Tusses Epidemicæ, 205, &c. earum curatio, 207, 275, 276.  
Tussis sine febre *quomodo tractanda*, 207, 208, 211. Neq; Narcotica, neq; liquores spirituosì neq; Diaphoretica, hîc tutò usurpabantur, 208. nec diaphoretica, nec pectoralia permittuntur, 275, 276.  
Tussis olco Amygdalarum dulcium optimè lenitur, 35.  
Tabellæ præstantes ad Tussim, 211.  
Tussis Convulsiva puerorum & infantium curatur imprimis venæ-sectione, 162.  
Curatur Venæ-sectione & repetitâ catharsi, 276.

### V.

- Vaporum, quos appellant, Hystericorum frequens causa, 393, 394.  
Variolæ regulares *divise in distinctas & confluentes*, 95.  
Variolarum Distinctarum symptemata, *ibid.* *historia*, usq; ad 98. quod in his venæ-sectio sit supervacanea, 115. *ni- si*



## Index totius Operis Alphabeticus.

si regimen calidius precesserit, *ibid.* Regiminis justo calidioris nocumentum, 106, 107, 109, 514.

Frigoris sunt etiam nocumenta, 109, 110.

Cardiacis quando utendum, 110, 111, 114.

Cardiacum quale, 112, 114.

Quo tempore aegrotus lecto addicendus, 112, 323. Lecto damnari nimis præproperè est valde perniciosum, 323, 325. Loci in lecto frequens permutatio, tum in hoc, tum in alio genere est concedenda, 116.

Solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblatae, 327, &c.

Curatio, 111.

Variolarum Confluentium historia, 98, &c. 322, &c.

Salivatio eas adultorum, Diarrhœa, istas infantium comitari solet, 100, 101, 118.

Quibus temporibus morbi Febris dominatur, 102. Quibus ut plurimum moriuntur, *ibid.* 515.

Symptomata exitialia utrique generi communia, 103, &c. eorum curatio, 119, &c.

Quàm plenum periculi hoc genus, 115, 321, 322. curatio auspicanda est venæ-sectione atq; emetico, 336. & spiritu vitrioli in potu, *ibid.* Ptyalismo potissimum perficitur, 116.

A fundamento rectè aut secus in primis diebus jacto maxime pendet, 325.

Paregorica in his quasi specifica, 338. nisi sint infantes qui corripiantur, 117, 339, 343. Quo tempore morbi primum exhibenda, 341.

Præ aliis Ptyalismum promovent, 117.

Exhibitorum commoda, *ibid.* exhibendorum quantitas, 339.

Exemplum eorum exhibitorum in quodam Crosse, 339, 340.

Epispasticum quo die applicandum, 344.

Allium incisum quo die plantis pedum applicandum, 345.

Dieta, *ibid.*

Casus D. Cheut, totam curationem complectens, 346, &c.

Emeticum dari potest die morbi undecimo, in suffocationis metu, 122. In quo casu aeri etiam exponendus est variolosus, 326.

Variolosi admiranda historia, 121.

Pustularum præpropera exclusio quantis stipatur incommodis, 328, 329.

Infantis

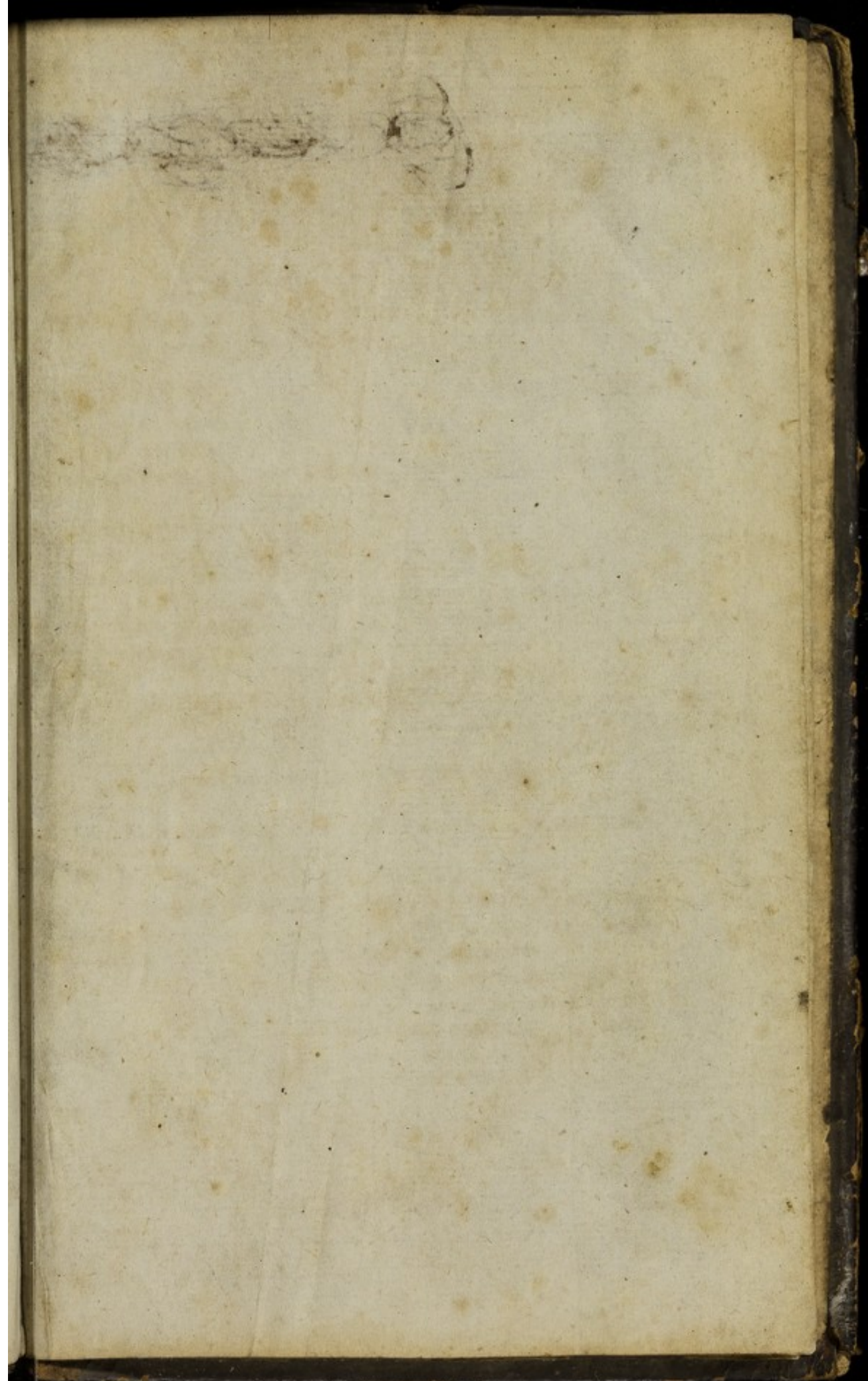


## Index totius Operis Alphabeticus.

- Infantis regimen in variolis erupturis, & à convulsione incipientibus, 335.*  
*Diarrhœa Infantibus salutaris, 118.*  
*Venæ-sectio & Catharsis quo demum tempore in convalescentibus variolos sint celebranda, 123, 124.*  
*Mensium fluxum in Variolis refrigerantia indicare, 167.*  
*Variolæ anomalæ distinctæ, (sc. Nigræ) quomodo à regularibus distinctis fuerint discriminata, 164. curatio, 166.*  
*Dieta, 165, 167.*  
*Variolæ anomalæ ann. 1674, & 75, 197, &c.*  
*Curatio, 200. spiritus vitrioli in his usus egregius, 201.*  
*In Variolis tractandis quomodo medici fama periclitatur, 110.*  
*Variolarum nulla unquam mentio apud Hippocratem, neq; perspicua apud Galenum, 204, 205.*  
*Quare ex eis plures divites moriantur, quàm pauperes, 115.*  
*Venæ-sectio quibus noxia, & quibus utilis, 18, 19, 24.*  
*Debet Emeticum semper præcedere, ubi utrumq; indicatur, 21. Debet similiter præcedere catharsin, 277.*  
*Ubi Phlebotomia liberalior non permittitur, potest suppleri usu enematum, 24. Suppletur etiam purgatione frequenti, atq; anodynorum usu, 285.*  
*Venæ-sectio Infantibus succurrit, pariter ac adultis, 162; Convulsionibus puerorum dentientium specificè occurrit, ibid.*  
*Quòd vena in lecto sit secanda, quo facilius phlebotomiam ferant, 235.*  
*Venenati à sublimato corrosivo assumpto Curatio solâ aquâ simplici, 283, 284.*  
*Ventris Tormina, vid. Tormina Ventris.*  
*Vestium hyemalium depositio quousq; sit differenda, 222.*  
*Vigiliæ quo pacto tractandæ, 33, 34. quomodo consopientiæ post febrim absque Narcoticis, 34, 35.*  
*Vini comporatio quanam nocumenta secum trahit, 428, 429.*  
*Vitrioli Spiritus, 194.*  
*Uteri procidentię curatio foru astringenti, 395, 396.*

F I N I S.



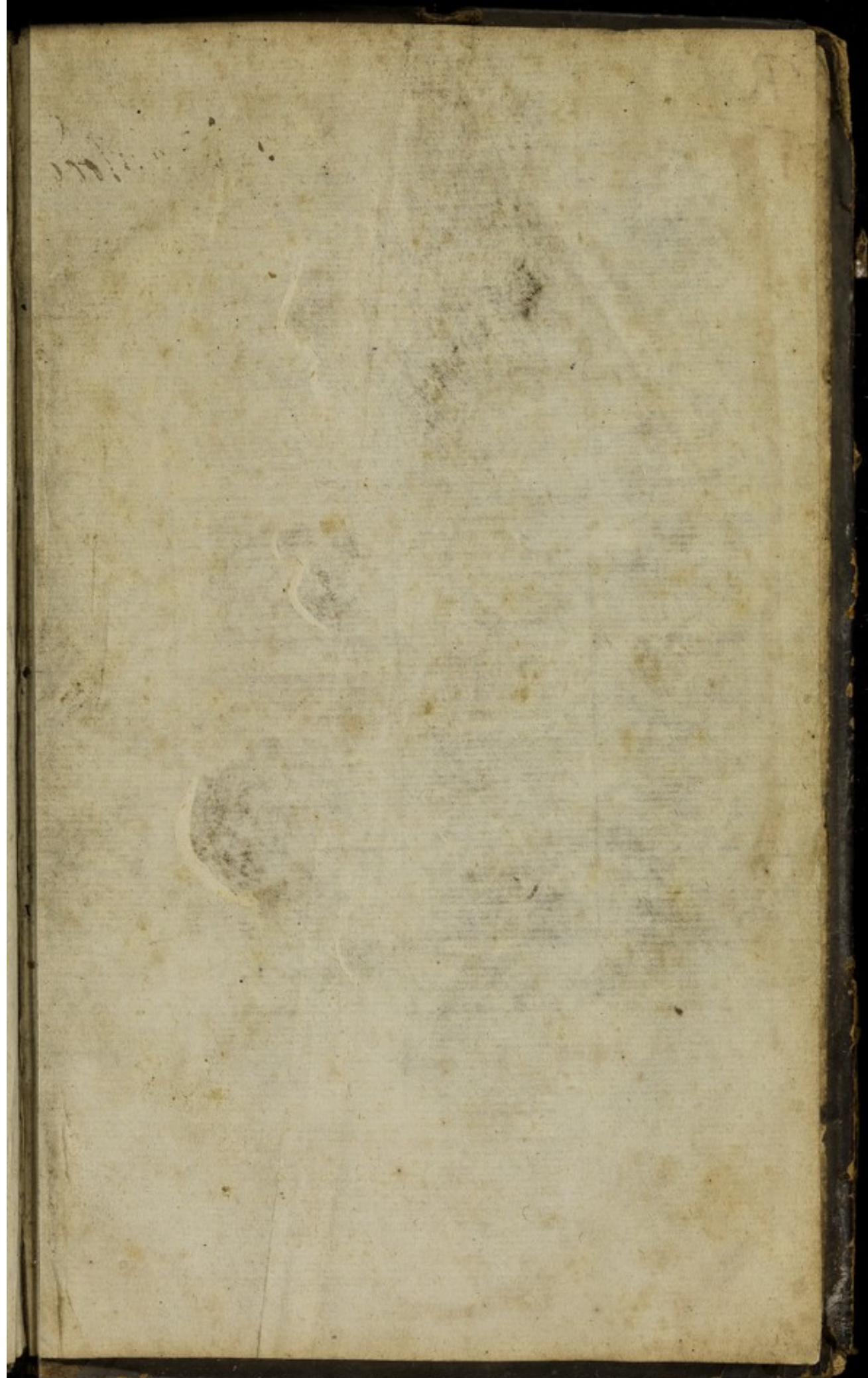






*[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*







R



